

VOLKSHUISVESTING

**Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein
volkshuisvesting over de jaren 1945-1994.**

Pivot-rapport 136
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
&
Rijksarchiefdienst/PIVOT.

Tekst: dr. J.A.A. Bervoets, drs. N.C. van Oldenbeek, drs.J.C.Velsink
Eindredactie: dr. J.A.A. Bervoets
Vormgeving: Rijksarchiefdienst/PIVOT
Illustraties: W.D. Küller
Druk: Krips BV

ISBN: 90-5909-041-1

© Rijksarchiefdienst/PIVOT. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Rijksarchiefdienst/PIVOT.

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een project-organisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers, eerder overgedragen archieven worden ook eerder volledig toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, hij overstroomd wordt met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheidshandelen zou bij de invoering van de nieuwe wet in een korte periode moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar, noch hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de Archiefwet 1962 zijn grote achterstanden ontstaan in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en in het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst. In inspectierapporten van de Rijksarchiefdienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd: fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar, terwijl de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk is geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in het geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens op zich moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT gaat ervan uit dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten, maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganen staat centraal. Met de gegevensbestanden die naar de Rijksarchiefdienst worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van deze doelstelling bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken is de methode institutioneel onderzoek van PIVOT. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou *moeten* zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overbrenging van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT hen daarbij adviseren. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure 'Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' (Rijksarchiefdienst/PIVOT, 's Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen gezamenlijk ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de periode 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt de Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop overheidsorganen handelend optreden en omvat:

1. een historische schets van het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
 - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
 - de overheidsorganen en overige actoren;

- de onderlinge relaties tussen de actoren;
 - de beleidsinstrumenten;
 - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.
2. een overzicht van de handelingen die overheidsorganen verrichten of hebben verricht, inclusief:
- de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum);
 - de grondslag (bron) van elke handeling;
 - het product van de handeling (indien bekend).

Zo mogelijk worden de handelingen thematisch of procedureel geordend, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op het totstandbrengen van een product, dat een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven en literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. 'Actor' volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als "een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein". Streckten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van overheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de Archiefwet 1995 wordt, gebaseerd op de Algemene wet bestuursrecht, onder 'overheidsorgaan' verstaan "organen van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend". Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden de handelingen van particuliere instellingen niet opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het "basis selectiedocument" (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt uit de beschrijving van het RIO. In overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst gezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten

worden en uiteindelijk overgebracht worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overbrenging van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels is uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarvan bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Algemeen Rijkarchief/PIVOT/Den Haag, juni 1995.

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	12
VERANTWOORDING	12
KORTE OMSCHRIJVING VAN HET BELEIDSTERREIN	13
JURIDISCH KADER	18
ORGANISATORISCH KADER	23
AFBAKENINGEN VAN HET BELEIDSTERREIN	26
1. BELEIDSVORMING- EN ADVISERING IN HET ALGEMEEN	28
1.1. ALGEMENE BELEIDSVORMING	28
1.2. COMMISSIES	32
1.2.1. <i>Algemeen</i>	32
1.2.2. <i>Raad voor de Volkshuisvesting (RAVO)</i>	34
1.2.3. <i>De Commissie van advies voor de woningbouw (CAW)</i>	36
1.2.4. <i>De Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting</i>	37
1.2.5. <i>De Commissie Bijdragen Stedelijke Werken (CBSW) en de Coördinatiecommissie stadsvernieuwing (CCSV)</i>	39
Inleiding	39
1.2.6. <i>De IWKW en het ICOG</i>	41
1.2.7. <i>Commissie van advies inzake de Woonwagenwet</i>	43
1.2.8. <i>Externe adviescommissies op het gebied van experimentele woningbouw</i>	44
1.2.9. <i>Overige adviescommissies</i>	46
1.3. OVERIGE VORMEN VAN AMBTELIJKE ADVIESINWINNING	47
2. WET- EN REGELGEVING	48
2.1. ALGEMEEN	49
2.2. WONINGWET 1901/1962/1992	52
2.3. WETGEVING OP WOONWAGENS EN WOONSCHEPEN	55
2.4. WEDEROPBOUWWET	56
2.5. WET OP DE STADS- EN DORPSVERNIEUWING	57
2.5. HUURWETTEN	58
2.6. HUISVESTINGSWETTEN	60
2.6.1. <i>Woonruimtwet 1947</i>	60
2.6.2. <i>Leegstandswet</i>	62
2.7.3. <i>Huisvestingswet</i>	63
2.8. WETTEN OP DE ARCHITECTENTITEL	63
3. VOLKSHUISVESTING IN BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN	65
3.1. DE WEDEROPBOUW IN 1945-1948	66
3.1.1. <i>Kaderstellend</i>	67
3.1.2. <i>Uitvoerend algemeen</i>	69
3.1.3. <i>Gemeentelijke bouwverordeningen</i>	70
3.1.4. <i>Bouwwerkzaamheden van het rijk</i>	71
3.2. BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN, WONINGWET 1992	73
4. TOELATING VAN INSTELLINGEN OP HET GEBIED VAN DE WONINGBOUW	74
4.1. KADERSTELLEND	76
4.2. UITVOEREND:	78
4.2.1. <i>Toelating door het rijk</i>	78
4.2.2. <i>Toelating door andere overheden</i>	80
4.2.3. <i>Garantstelling door het rijk</i>	82
4.2.4. <i>Controle</i>	84
5. WONINGBOUW EN WONINGVERBETERING	86
5.1. BOUWPROGRAMMA'S VAN HET RIJK	86
5.1.1. <i>Programmering</i>	87
5.1.2. <i>Bijzondere vormen van financiering</i>	90
5.1.3. <i>Goedkeuringen en ontheffingen</i>	91

5.1.3.1. Kaderstellend.....	92
5.1.3.2. Uitvoerend.....	93
5.2. ONTEIGENINGEN.....	95
5.2.1. <i>Onteigeningen ten behoeve van de wederopbouw.</i>	96
5.2.2. <i>Onteigeningen krachtens de Woningwet.</i>	97
5.3. RIJKSDEELNEMING IN DE WONINGVOORZIENING.	98
5.3.1. <i>Financieringen van instellingen.</i>	101
5.3.1.1. Kaderstellend.....	101
5.3.1.2. Uitvoerend.....	105
5.3.2. <i>Privatisering van financieel beheer.</i>	107
5.3.2.1. Het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting.....	108
5.3.2.1.1. Kaderstellend.....	109
5.3.2.1.2. Uitvoerend:.....	110
5.4. SUBSIDIEVERLENING DOOR HET RIJK.	111
5.4.1. <i>Kaderstelling</i>	116
5.4.1.1. Vaststelling van regelingen.....	116
5.4.1.2. Uitvoeringsvoorschriften.....	118
5.4.1.3. Adviezen inzake normen en regels.....	120
5.4.1.4. Programmering en planning.....	122
5.4.2. <i>Toekenning aan woningen (objectsubsidies)</i>	123
5.4.2.1. Premiewoningen.....	123
5.4.2.2. Eigen woningbezit.....	124
5.4.2.2.1. Uitkeringen en garanties.....	125
5.4.2.2.2. Bemiddelende organen.....	127
5.4.2.3. Subsidies voor woningverbetering en -vernieuwing.....	129
5.4.2.3.1. Subsidies woningverbetering en -vernieuwing door het Grootboek Woningverbetering.....	130
5.4.2.3.2. Subsidies woonverbetering en woningvernieuwing aan particulieren.....	131
5.4.2.4. Bijdragen aan gemeentelijke budgetten.....	134
5.4.2.5. Waarborgstellingen en controle.....	138
5.4.2.6. Subsidie in het belang van duurzame energie en duurzaam bouwen.....	139
5.4.3. <i>Toekenning aan aangewezen locaties.</i>	141
5.4.3.1. Uitbreidingsplannen ingevolge de Woningwet 1901 en van regelingen, ontleend aan de Wederopbouw- wet.....	145
5.4.3.1.1. Kaderstellend.....	145
5.4.3.1.2. Uitvoerend.....	147
5.4.3.1.2.1. Algemeen.....	147
5.4.3.1.2.2. Sanering en stadsvernieuwing.....	148
5.4.3.1.2.3. Nieuwbouwregelingen.....	151
5.4.3.1.2.3.1. Besluit locatiegebonden subsidies (BLS).....	152
5.4.3.2. Bijdragen aan stadsvernieuwingsprojecten en fondsen.....	154
5.4.3.2.1. Kaderstellend.....	155
5.4.3.2.2. Uitvoerend.....	156
5.4.3.2.3. Controle op de uitvoering.....	158
5.4.4. <i>Bijzondere subsidies aan gemeenten.</i>	160
5.4.5. <i>Subsidies van andere overheden</i>	161
6. TOEZICHT OP DE WONINGBOUW EN WONINGVERBETERING	164
6.1. ORGANISATIE VAN HET STAATSTOEZICHT.....	166
6.2. BOUWTECHNISCHE NORMERING.....	168
6.2.1. <i>Kaderstellend.</i>	169
6.2.2. <i>Uitvoerend: ontheffing van algemene rijksvoorschriften.</i>	170
6.3. UITOEFENING VAN HET TOEZICHT.....	171
6.3.1. <i>Gemeentelijke bouwverordeningen.</i>	172
6.3.2. <i>Controle op het gemeentelijk woningtoezicht.</i>	175
6.3.3. <i>Gemeentelijke bouwvergunningen.</i>	177
6.3.4. <i>Gemeentelijke vergunningen ten aanzien van monumenten.</i>	179
6.3.5. <i>Uitoefening van het voorkeursrecht in stadsvernieuwingsgebieden.</i>	180
6.3.6. <i>Advisering inzake aanschrijvingen woningverbetering en treffen voorzieningen</i>	182
6.3.7. <i>Advisering bij onbewoonbaarverklaringen</i>	183
7. WOONWAGENS EN WOONSCHEPEN.....	185
7.1. VERGUNNINGEN TOT HET GEBRUIK VAN WOONWAGENS EN WOONSCHEPEN.....	188

7.1.1. <i>Krachtens de Wet woonwagens en woonschepen</i>	188
7.1.2. <i>Krachtens de Woonwagenwet</i>	189
7.2. AANWIJZING VAN STANDPLAATSEN VAN WOONWAGENS.....	191
7.2.1. <i>Krachtens de Wet op de Woonwagens en Woonschepen, vanaf 1957</i>	191
7.2.2. <i>Krachtens de Woonwagenwet</i>	192
7.2.2.1. Goedkeuring regionale woonwagencentra en ontheffingen.....	192
7.2.2.2. Woonwagenplannen.....	197
7.3. GELDELIJKE STEUN.....	198
7.3.1. <i>Bijdrageregeling voor de openbare woonwagencentra</i>	198
7.3.1.1. Kaderstellend.....	199
7.3.1.2. Uitvoerend.....	200
7.3.2. <i>Subsidie ten behoeve van individuele woonwagenbewoners</i>	202
7.3.2.1. Kaderstellend.....	203
7.3.2.2. Uitvoerend.....	204
8. DISTRIBUTIE VAN DE WONINGVOORRAAD.....	205
8.1. TOEZICHT OP GEMEENTELIJKE REGELGEVING.....	205
8.1.1. <i>Kaderstellend</i>	206
8.1.2. <i>Uitvoerend</i>	207
8.2. WONINGDISTRIBUTIE.....	209
8.2.1. <i>Vorderingen en verdelingen door de gemeente</i>	210
8.2.2. <i>Subsidies en vergoedingen</i>	212
8.2.3. <i>Sloopverbod en onttrekking aan de woonbestemming</i>	213
8.2.4. <i>Aanwijzing van urgente woningzoekenden door het rijk</i>	214
8.2.5. <i>Vrijstellingen van gemeenten inzake woningplitsing</i>	216
8.2.6. <i>Toewijzing rijksvoorkeurswoningen</i>	217
8.2.6.1. Kaderstellend.....	217
8.2.6.2. Uitvoerend.....	218
9. HUURBELEID.....	219
9.1. HUURPRIJSREGULERING.....	219
9.1.1. <i>Kaderstellend</i>	221
9.1.2. <i>Uitvoerend</i>	222
9.2. HUURSUBSIDIE.....	224
9.2.1. <i>Kaderstellend</i>	225
9.2.2. <i>Uitvoerend</i>	226
9.3. HUURBESCHERMING; HUUR(ADVIES)COMMISSIES.....	227
9.3.1. <i>Kaderstellend</i>	228
9.3.2. <i>Uitvoerend</i>	229
10. BOUWNIJVERHEIDSBELEID.....	232
10.1. AANSTURING VAN BOUWTECHNISCHE KWALITEITSEISEN.....	233
10.1.1. <i>Algemeen</i>	236
10.1.2. <i>Bestrijding woningnood door bevordering van de bouwnijverheid</i>	237
10.1.2.1. <i>Bouwtechnische richtlijnen</i>	237
10.1.2.2. <i>Stimulering van nieuwe bouwprocédés</i>	241
10.1.2.3. <i>Risicobeperking van aannemers</i>	242
10.1.3. <i>Experimentele volkshuisvesting</i>	243
10.1.3.1. <i>Stimuleringsprogramma Experimentele Woningbouw</i>	243
10.1.3.2. <i>Overige programma's</i>	246
10.1.4. <i>Bevordering van duurzaam bouwen</i>	247
10.2. ARCHITECTUURBELEID.....	250
10.2.1. <i>Beroepsbescherming</i>	250
10.2.1.1. <i>Interne organisatie van de Stichting Bureau Architectenregister (SBA)</i>	250
10.2.1.2. <i>Uitvoeringsbepalingen bij de invoering van de wet</i>	252
10.2.1.3. <i>Toelating van architecten na 1988</i>	253
10.2.1.4. <i>Examens</i>	255
10.2.1.5. <i>Architectuuropleiding</i>	256
10.2.2. <i>Bevordering van de architectuur</i>	257
10.2.2.1. <i>Advisering</i>	258
10.2.2.2. <i>Prijsvragen</i>	259

11. VOORLICHTING.....	260
12. INTERNATIONAAL OVERLEG INZAKE DE VOLKSHUISVESTING	262
12.1. ALGEMEEN	263
12.2. VERENIGDE NATIES.....	264
12.2.1. <i>Habitat</i>	264
12.2.2. <i>Cocos</i>	266
12.2.3. <i>Economic Commission for Europe (ECE)</i>	267
12.2.4. <i>Diverse internationale organisaties</i>	268
12.3. EUROPESE UNIE.....	269
De Raad van Ministers	269
EG-beraad voor de bouw	270
12.4. GEFORMALISEERD BILATERAAL EN MULTILATERAAL OVERLEG IN HET KADER VAN SAMENWERKINGSOVEREENKOMSTEN	273
12.5. NIET-GEFORMALISEERD BILATERAAL EN MULTILATERAAL OVERLEG	274
14. OVERZICHT VAN ACTOREN EN ORGANISATIES.....	275
14.1. LIJST VAN ACTOREN OP HET BELEIDSTERREIN VOLKSHUISVESTING	275
14.2. OVERZICHT VAN BIJ HET BELEIDSTERREIN VOLKSHUISVESTING BETROKKEN ORGANEN.	277
14.2.1. <i>De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)</i> :.....	277
14.2.2. <i>Andere ministeries</i>	279
14.2.3. <i>Beleidsadviescolleges</i>	280
14.2.3.1. Permanente, interdepartementale adviescolleges	280
14.2.3.2. Ad hoc-commissies.....	281
14.2.4. <i>Uitvoeringscommissies</i>	281
14.2.5. <i>Zelfstandige bestuursorganen</i>	282
14.2.6. <i>Onderzoeksinstituten, ingesteld door het rijk</i>	283
14.3. ORGANEN VAN ANDERE OVERHEDEN DAN HET RIJK.....	285
14.3.1. <i>De provincie</i>	285
14.3.2. <i>De gemeente, het gemeentelijk samenwerkingsverband, het gewest of de regio</i>	285
14.4. PARTICULIERE INSTANTIES	288
Onderzoeks- en voorlichtingsinstellingen	290
14.5. INTERNATIONAAL.....	291
BASISLIJST WET- EN REGELGEVING VOLKSHUISVESTING.....	292
WONINGWET.....	292
WEDEROPBOUWWET	295
HUURWET	296
WOONRUIMTEWETTEN	298
OVERIGE REGELS	298
BELEIDSDOCUMENTEN.....	299
GERAADPLEEGDE LITERATUUR.	300
LIJST VAN AFKORTINGEN	301

INLEIDING.

Verantwoording

Het institutioneel onderzoek met betrekking tot het beleidsterrein milieubeheer is opgezet door het Project Verkorting Overbrengingstermijn PIVOT (1991-2001) vanuit een samenwerkingsverband tussen het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en het Algemeen Rijksarchief in opdracht van beide instellingen. Het bevat een overzicht van de processen van het overheidshandelen op dit beleidsterrein. De vaststelling van deze processen geschiedde in dit samenwerkingsverband, gebaseerd op een op een permanente overlegsituatie tussen de administratie van het ministerie van VROM en de medewerkers van de projectgroep PIVOT van de Rijksarchiefdienst. Het onderzoek werd verricht door Jan Bervoets, Nico van Oldenbeek en Jan Velsink aan de hand van desktop onderzoek. Het is aangevuld met gegevens uit - mede op instigatie van het ministerie van VROM tot stand gekomen – geschied- en bestuurskundige publicaties.

De hier beschreven handelingen speelden zich af in een periode, die door het ministerie werd herdacht in een gedenkboek *Volkshuisvesting in goud*, 's-Gravenhage 1996, waarin men zich een beeld kan vormen over de wisselende bestuursopvattingen ten aanzien van woningbouwvoorziening en de daarbij behorende regulering en de bemoeienis van de rijksoverheid bij de uitvoering. Hierbij moet worden opgemerkt dat vooral in de beginperiode sprake is geweest van een pragmatische aanpak, waarbij op bestuurlijk uitvoeringsniveau veel met interne regels is gewerkt. De gevolgen van het volkshuisvestingsvraagstuk in de organisatie van het ministerie van VROM staat beschreven in twee monografieën die H.T Siraa aan de geschiedenis van het ministerie van VROM heeft gewijd: *Een miljoen nieuwe woningen, de rol van de rijksoverheid bij wederopbouw, volkshuisvesting, bouwnijverheid en ruimtelijke ordening (1940-1963)*. 's-Gravenhage, 1989, en *Met het oog om de omgeving, een geschiedenis van de zorg voor de kwaliteit van de leefomgeving het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 1965-1995*. 's-Gravenhage, 1995. In het herdenkingsjaar verrichtte de studiegroep OTB in Delft een reeks deelstudies in het kader van "Vijftig jaar DGVH," waarbij een aantal deelaspecten, die in het gedenkboek onvoldoende aan bod kwamen, nader werden toegelicht. Ook deze studies zijn in de literatuurlijst opgenomen

Voor een uitvoerige bespreking van de beleidsinstrumenten, zoals die tot 1991 zijn ontwikkeld, zie J. van der Schaar, *Volkshuisvesting, een zaak van beleid*, Utrecht, 1991.

Het rapport is daarom voltooid nadat het project PIVOT in mei 2001 werd afgesloten.

De bedoeling van dit rapport is te komen tot een selectielijst, waarbij de gegevens in dit rapport als motivatie dienen voor de te maken keuze.

Het rapport bestaat uit de volgende elementen:

- een verkennende bespreking van het beleidsterrein
- een nadere analyse van het beleid, waarin sprake is van een algemeen gedeelte, de regelgeving, en de toepassing van verschillende beleidsinstrumenten op allerlei deeltherreinen.
- Een lijst van actoren, die op het beleidsterrein hebben meegespeeld. Hierbij worden ook andere overheden genoemd, die hun archieven niet aan het Algemeen Rijksarchief overdragen, en particuliere actoren die – als hun archief belangrijk is – hun bescheiden kunnen overdragen aan een willekeurige openbare archiefbewaarpplaats of een particulier documentatiecentrum.

De in kaart gebrachte handelingen zijn getypeerd in uniek genummerde gegevensblokken. Deze blokken zijn standaard ingedeeld.

(X): Dit is het volgnummer van de handeling. Dit nummer is uniek voor de handeling en wordt in het basis selectiedocument (BSD) overgenomen.

Actor	Hier staat het orgaan dat formeel verantwoordelijk is voor de uitvoering van de handeling. Ingeval het een bureau van het ministerie van VROM of zijn rechtsvoorgangers is, wordt de actor aangeduid met de benaming: “De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).” Een verantwoordelijke afdeling wordt niet aangeduid. Deze benaming wordt dus ook voor de minister van Openbare Werken en Wederopbouw, de minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, de minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid en de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.
Handeling	Dit is een complex van activiteiten die een actor verricht ter vervulling van een taak of op grond van een bevoegdheid. In de praktijk komt een handeling meestal overeen met een procedure of een werkproces.
Periode	Hier staat het tijdvak vermeld gedurende welke jaren de handeling geldig is geweest. Wanneer er geen eindjaar staat vermeld werd de handeling na 1994 nog steeds uitgevoerd. Het kan voorkomen dat de op geformuleerde handelingen (<i>nog</i>) geen gegevens hebben opgeleverd; er zijn dan bevoegdheden geformuleerd die niet zijn toegepast. Ter complementering van de context worden ook deze handelingen opgenomen, omdat ze in de toekomst geldig kunnen zijn. (voorbeeld: handelingen in crisissituaties, waarin door regelgeving is voorzien).
Grondslag	Dit is de wettelijke basis op grond waarvan de actor de handeling verricht. Vermeld worden: <ul style="list-style-type: none"> • de naam (citeertitel) van de wet, de Algemene Maatregel van bestuur, het Koninklijk Besluit of de ministeriële regeling; • het betreffende artikel en lid daarvan; • de vindplaats, dat wil zeggen de vermelding van staatsblad of staatscourant • wijzigingen in de grondslag en het vervallen hiervan. <p>Wanneer er geen wettelijke grondslag voor een handeling bestaat, kan de bron worden genoemd waarin de betreffende handeling staat vermeld. In dit onderzoek wordt het begrip bron gehanteerd, omdat – zoals verderop in deze inleiding zal blijken – vooral processen uit de jaren '50 het gevolg zijn van een door interne regels gegroeide ambtelijke praktijk.</p>
Opmerking	Deze aanvullende informatie wordt soms vermeld wanneer de strekking van de handeling toelichting behoeft. Hierin is ruimte voor de omschrijving van een procedure, waardoor kan worden aangegeven in hoeverre bij de uitvoering de beleidsvrijheid wordt ingeperkt. Vaak bevinden dergelijke gegevens zich ook in de inleiding van het hoofdstuk, bijvoorbeeld wanneer meerdere actoren bij eenzelfde procedure betrokken zijn.
Product	Hier achter staat het product vermeld waarin de handeling resulteert of zou moeten resulteren. De gegeven opsommingen van producten is niet altijd uitputtend. Vaak wordt volstaan met een algemeen omschreven eindproduct. Vaak wordt het product niet vermeld wanneer de handeling een procedure is met een vooromschreven beschikking als resultaat (voorbeeld: het toekennen van subsidie). In de uiteindelijke selectielijst worden de producten niet vermeld.

Korte omschrijving van het beleidsterrein.

Volkshuisvesting ofwel “bevordering van goede woonelegenheden” is in de grondwet van 1983 opgenomen als “een voorwerp van zorg der overheid” (art. 22, lid 2)

Volkshuisvesting wordt thans omschreven als de verantwoordelijkheid voor “goed en betaalbaar wonen in een duurzaam en gebouwde en leefbare woonomgeving.”. Deze verantwoordelijkheid uit zich in drie kerntaken::

- De zorg voor voldoende beschikbaarheid van woningen
- De zorg voor de betaalbaarheid van woningen
- De zorg voor de kwaliteit van het wonen en de woonomgeving.¹

Deze eisen worden mede gegeven met het oog op de gezondheid en het maatschappelijk welzijn van de bevolking. Zij bestonden al vanaf de Woningwet van 1901, toen de overheid zich verbond zorg te dragen voor de woningkwaliteit in de stedelijke gebieden. Wel hebben zich binnen die driedelige taakstelling accentverschuivingen voorgedaan in de prioriteitstelling. De hier aangegeven volgorde geeft globaal de historische volgorde van de prioriteitsstelling vanaf 1945 weer.

Dit beleidsterrein laat zich in zijn historische ontwikkeling over de periode 1945-1994 indelen in de volgende deelterreinen:

- Bevordering van de woningbouw (waaronder inbegrepen de stadsvernieuwing)
- Bouw- en woningtoezicht
- Woonwagenbeleid
- Beheer van de woningvoorraad
- Huurbeleid
- Architectuurbeleid, vanaf 1989 bewust als een afzonderlijk werkkerrein aangewezen aan de Rijksbouwmeester.

Toepassing van instrumenten, gekozen in het kader van het ene beleidsterrein heeft in het verleden vaak geleid tot sturing van andere beleidsterreinen. Zo kan men bijvoorbeeld spreken van een architectuurbeleid van het rijk wanneer het zelf woningbouw financiert en op grond daarvan standaardnormen² ontwikkelt. Het laatste geschiedt door specifiek bouwtechnisch en bouweconomisch onderzoek, waarvoor door het Rijk van meet af aan opdrachten zijn gegeven. Op grond van die taak heeft het ministerie zich zelfs een tijdlang Ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid genoemd. Het resultaat van het onderzoek leidde tot instrumenten die dienen om andere deelinstrumenten te ondersteunen. Zo kunnen onderzoeken op het gebied van duurzaam bouwen leiden tot richtlijnen voor de bouwregelgeving. Op de overige deelterreinen zal verderop worden ingegaan.

Daarnaast hebben zich wijzigingen van bevoegdheden voorgedaan die beschouwd kunnen worden als het gevolg van bijzondere omstandigheden. De bestaande regelgeving treft daarvoor op dit moment voorzieningen, die echter op de praktijk uit het verleden zijn geënt.

Woningbouw

Het woningbouwbeleid gaat ervan uit dat er in Nederland een structureel tekort is aan goede woningen, die aan de daarvoor gestelde eisen voldoen. Dit terrein omschrijft een situatie waarbij het rijk zelf (als financier of als subsidieverlener) bij de uitvoering van de bouw betrokken is.

Van 1940 tot 1956 werd volkshuisvesting tevens gezien als een onderdeel van de wederopbouw van hetgeen in ons land door het oorlogsgeweld was verwoest. Tot 1944 gold het schade in de steden en dorpen die te lijden hadden van de krijgshandelingen tijdens de Duitse inval en enkele incidentele bombardementen, nadien ook de schade die door krijgshandelingen en inundaties tijdens de bevrijding was ontstaan. In 1953 werd daaraan de schade van de watersnood aan toegevoegd. Daarna werd de volkshuisvesting van Nederland vanuit verschillende beleidsvisies benaderd, die op zichzelf als de oplossing van verschillende deelproblemen werden gezien. Daarbij moet worden opgemerkt dat voor deze problemen vaak bestaande beleidsinstrumenten nader werden aangepast.

De geschiedenis van het volkshuisvestingsbeleid kan in perioden worden ingedeeld:

1945-1956: wederopbouw van verwoeste woningen en gebouwen; De rijksoverheid treedt hierbij zelf als uitvoerder of als financier op, stelt regels aan de planning en aan de kosten die voor woningbouw noodzakelijk zijn.

1956-1970: bestrijding van de woningnood met de noodzaak van nieuwbouw en stadsuitbreiding. Na 1965 kenmerkt de woningnood zich vooral kwalitatief door de noodzaak van de vervanging en sanering van het oude woningbestand.

¹ Overgenomen uit A.W. Faber, *Werk in uitvoering...*, Delft 1997, p. 1.

² De architectonische beleidsvisie inzake functioneel bouwen volgens een standaardmodel vertoont raakpunten met een architectonische visie, ontwikkeld in het zg. Charter van Athene, waarbij o.a. Le Corbusier, Van eesteren, Dudok en Rietveld direct of indirect betrokken waren. Dudok heeft als adviseur van stadsuitbreidingen en rijksgebouwen opgetreden.

1970-1980: kritiek op het saneringsbeleid en de eenvormigheid van de woningbouw, hetgeen wordt opgevangen door de bevordering van inspraak in het stadsvernieuwingsbeleid met behoud van de oorspronkelijke bewoners en democratisering van de ruimtelijke ordening. Stadsvernieuwing wordt gedefinieerd als “een stelselmatige inspanning [...] gericht op behoud, herstel, verbetering, herindeling of sanering van bebouwde gedeelten van [een] gemeentelijk grondgebied.” (art. 1, Wet op de Stads- en dorpsvernieuwing)

Vanaf 1980: De rijksoverheid blijkt op het gebied van woningbouw teveel verplichtingen te zijn aangegaan, hetgeen wordt vertaald in een krimpbeleid: decentralisering, deregulering en liberalisatie.

Vanaf 1991: voortzetting van de omslag “van bouwen naar wonen”: het rijk draagt er zog voor dat de vrije marktwerking in de woningbouw er niet toe leidt dat bevolkingsgroepen van goede huisvesting verstoken blijven. Goede huisvesting is een van de rechten in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die inmiddels in de Nederlandse grondwet als grondrecht is verwerkt.

Bouw- en woningtoezicht

Het toezicht op de kwaliteit van de woningbouw is geregeld door de Woningwet van 1901. De gemeenten kregen de bevoegdheid om door middel van verordeningen eisen te stellen aan de woningbouw: voortaan mocht er geen woning worden gebouwd zonder vergunning van de gemeente. Bovendien konden de gemeenten zelf uitbreidingsplannen ontwerpen. Het rijk moest hiervoor toestemming geven. Tenslotte had het rijk in diezelfde Woningwet een staatstoezicht op de toepassing het vergunningstelsel ingesteld, dat zich vooral richtte op advisering van gemeenten ten aanzien van de regelgeving. Het toezicht zelf was georganiseerd door de aanstelling van provinciale ambtenaren, die onder leiding stonden van de inspectie van de volksgezondheid. Een belangrijk aspect hierbij was de woningbouw door particuliere - charitatieve of coöperatieve - woningbouworganisaties. Deze organisaties, speciaal opgericht voor de volkswoningbouw, mochten niet winstgevend zijn of werden geacht hun winsten weer om te zetten in de woningbouw. Zij moesten toelating aanvragen: aan de provincie, of, wanneer het rijk zich gerant stelde door een voorschot of een subsidie, door het rijk.

Woonwagengebeleid

Het woonwagengebeleid betreft de regulering van de aanwezigheid van woonwagens in Nederland. Hiertoe werd rond de eeuwwisseling behoefte gevoeld na de invoering van de Woningwet 1901. Het werd als een bezwaar beschouwd dat er niets was geregeld voor een in aantal toenemende groep inwoners die in plaats van een vaste verblijfplaats rondtrokken in een wagen die ook als woning diende. Deze groep vormde binnen de ontwikkeling van de Nederlandse samenleving in de twintigste eeuw een eigen, van sommige door de politiek ingegeven normen afwijkend cultuurpatroon, waarvoor nadere regulering blijkbaar noodzakelijk werd geacht.

Woonwagengebouders trekken thans niet meer, maar wonen nu bij elkaar in kampen. Het cultuurverschil tussen “reizigers” en “burgers” bestaat echter nog steeds; voor de oorzaak van dit verschil wordt thans vaak naar de regelgeving gewezen die het gevolg is van het vanaf 1890 geformuleerde woonwagengebeleid.

Voor een uitvoerige bespreking van de beleidsinstrumenten, zoals die tot 1991 zijn ontwikkeld, zie: D.A.Th. van Ooijen, “*Je moet weg, hier komen mensen wonen*”, *Woonwagengebeleid in Nederland 1890-1990*. ‘s-Gravenhage, 1993.

Huurbeleid

Vanaf het begin van de Tweede Wereldoorlog werd de huurprijs centraal geregeld om prijsopdriving tegen te gaan. Na de oorlog was de huurprijs een factor van het levensonderhoud, dat werd geregeld door een centraal aangestuurd loon- en prijsbeleid. In 1950 werden bij wet kaders aan de huurprijzen gesteld; tot 1965 werden de huurverhogingen bij wet bepaald. Daarnaast trad een geleidelijke liberalisatie in.

Vanaf 1989 is het streven om de huurprijs volledig aan de vrije markt over te laten. Om ook voor de laagstbetaalden een woonbare woning te garanderen is er bij wet een huursubsidiesysteem ingesteld. De minister bepaalt nu geen huurprijzen meer, maar kan nog wel sturen door het stellen van maximumpercentages.

Woningdistributie

Vanaf 1947 was als tijdelijke oplossing voor de woningnood de verdeling van de schaarse woonruimte wettelijk geregeld. De gemeenten hadden de bevoegdheid om woonruimte toe te wijzen, te vorderen en konden beletten dat woonruimte onttrokken werd. Deze bevoegdheid werd uitgeoefend bij de toekenning van verblijfsvergunningen aan kopers en huurders van woningen in die gemeente. Naarmate de woningnood minder

werd, werden vanaf 1958 beperkingen aan die bevoegdheden gelegd: het rijk stelde bij amvb gemeenten voor “vrije vestiging” en “vrije sectoren” vast. Doordat dit laatste aan een maximumprijs was gebonden, hadden vele gemeenten tot de dag van vandaag nog zeggenschap over de goedkoopste woningen. Ook konden gemeenten zelf bewoners weren door eisen te stellen op het gebied van maatschappelijke en economische gebondenheid.

Samengevat kunnen we stellen dat de beleidsmotivatie inzake volkshuisvesting vanaf de Tweede Wereldoorlog een historische ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Tijdens de wederopbouwperiode van 1945-1950 bleek dat er een groot tekort was ontstaan aan goede en betaalbare woningen. De regering probeerde dit probleem langs verschillende wegen op te lossen :

- door de distributie van de aanwezige woonruimte te laten regelen.
- door de sturing van woningbouw bij schaarste van middelen
- door het reguleren van de huur en het tegengaan van huurprijsopdriving.
- door huurders te beschermen tegen uitzetting op grond van winstoogmerken, het laatste op verlangen van de Staten-Generaal.
- door het stimuleren van woningbouw via subsidie en staatsleningen aan woningbouwinstellingen.

De omstandigheden waaronder dit beleid gerealiseerd moest worden, werden door minister J. In 't Veld tijdens een radiogesprek als volgt omschreven: “De beperktheid van de middelen, welke ter beschikking staan voor de woningbouw, dwingt tot de uiterste zuinigheid, teneinde met het beschikbare geld zoveel mogelijk huizen te bouwen”.

De periode 1950-1960 kenmerkte zich voornamelijk door de woningnood, waarvoor uiteindelijk eerst aan het eind van de jaren '60 de voorzieningen afdoende bleken te zijn. Tot dan toe was het volkshuisvestingsbeleid er vooral op gericht om zoveel en zo goedkoop mogelijk woningen te bouwen, waarvoor subsidie- en financieringsregelingen werden getroffen. Tegelijkertijd werd de huurprijs wettelijk geregeld. Het rijk had de bevoegdheid om woningen “toe te wijzen” aan gemeenten en deed dit aan de hand van de woningbehoefte en later ook van de beschikbare arbeidscapaciteit. Ten aanzien van de te financieren woningen stelde het rijk maximumeisen, die van invloed waren op de woonruimte en ook op de kwaliteit. De planning van de woningbouw en de huur stond politiek hoog op de agenda. In 1955 en 1961 gaven deze onderwerpen aanleiding voor een kabinetscrisis.

Na 1958 begon de liberalisatie van het woonbeleid.

- De bevoegdheden van de overheid inzake distributie van woonruimte wordt ingeperkt (invoering van “vrije sectoren” en “vestigingsvrije gemeentes”)
- De huurprijs wordt niet meer aan alle huiseigenaren bindend voorgeschreven.

Tot een volledige opheffing van de bevoegdheid van lagere overheden inzake de woningdistributie is het nimmer gekomen en ook thans nog worden aan de huurprijzen kaders gesteld. Ook al is de absolute woningnood opgeheven, een “relatieve” woningnood bestaat er nog steeds; en deze nood kan worden omschreven als:

- Kwaliteitsachterstand van woningen in de binnensteden (noodzaak tot “krotopruiming”, “herstructurering”, “renovatie”, “stadsvernieuwing”);
- Woningtekort voor specifieke bevolkingsgroepen (in de jaren '50 is er vooral gedacht aan gezinswoningbouw, waardoor er geen ruimte was voor alleenstaanden);

Een ander probleem ontstond doordat in de jaren '50 wel de nieuwbouw werd gestimuleerd, maar de problemen die er bestonden met het oude woningbestand niet werden opgelost. Een eerste poging tot oplossing was de afroaming van de huurverhoging van oude woningen naar een fonds dat tot verbetering van die woningen moest voorzien, het Grootboek Woningverbetering. Een tweede probleem was de leegloop van de binnenstad door achterstelling van de wijken en vervolgens door sloop en vervanging door kantoren. In de jaren '70 kwam hierin een ommekeer : stadssanering mocht niet ten koste gaan van het karakter en de bewoonbaarheid van de binnenstad. In die jaren werd de oplossing gezien in subsidieregelingen met gemeenten. Een grote stimulans werd gegeven door het stadsvernieuwingbeleid van staatssecretaris Schaeffer en het groeikernenbeleid van Gruyters. Het laatste is een gevolg van het streven om – zoals o.m. geformuleerd in de *Tweede Nota Ruimtelijke Ordening* van 1966 - “ongewenste uitwaaiing” van nieuwbouw in kleinere kernen tegen te gaan; naast bebouwde gebieden moesten er ook agrarisch-landschappelijke en natuurgebieden (“het groene hart”) blijven bestaan.

Vanaf 1977 werd het volkshuisvestingsbeleid gedecentraliseerd. Er was teveel kritiek op de centrale sturing van het volkshuisvestings- en stadsvernieuwingbeleid. In toenemende mate werden subsidies nu niet meer vastgesteld op basis van landelijke aanvragen maar op basis van *lump sums* aan de gemeenten, die nu zelf tot verdeling moesten overgaan. Naast de budgetsubsidies werden er echter ook nog grote projecten gesubsidieerd (locatiegebonden subsidie). Van belang waren in dit verband de experimenten met groeikernen, waarvan de

uitbreidingsplannen gepaard gingen met een specifiek subsidiestelsel voor de bouw van de voorzieningen aldaar.

Beleidsproblemen waarvoor het rijk een oplossing zocht zijn;

- De zgn. scheefheid in de volkshuisvesting: de goedkope woningen zijn niet altijd toebedeeld aan mensen met een laag inkomen: er is geen doorstroming in kwaliteit.
- De verplichtingen van het rijk op grond van financieringen in de woningbouw., vooral als gevolg van aan hoge rentes gebonden kostprijsberekeningen..In 1994 werd dit probleem opgelost door het systeem van "balansverkorting". Staatsleningen aan woningcorporaties werden vervangen door aan deze corporaties een waarborgkas te gunnen, waardoor ze op controleerbare wijze zelf fondsen konden vormen voor de woningbouw.

In 1980 en 1990 werden de doelstellingen van het volkshuisvestingsbeleid nader in nota's geformuleerd. In 1980 was het beleidsdoel van het ministerie gericht op "het bevorderen van een optimale woonsituatie voor alle inwoners", te realiseren door :

- het bevorderen van een voldoende en gedifferentieerd aanbod van goede woonvoorzieningen;
- het bevorderen dat de gedifferentieerde woonbehoeften tot uitdrukking komen.
- afstemming van de bouwproductie, het productieapparaat en de arbeidsmarkt van de bouwnijverheid op de maatschappelijk erkende behoefte.

Vanaf 1982 trad de rijksoverheid terug. De ontwikkeling, meer kaderstellend, richt zich "van zorgen voor naar zorgen dat". Het overheidsoptreden werd gekenmerkt door meer vertrouwen in het marktmechanisme.. De algemene voorziening werd door deregulering aan de vrije markt overgelaten en de overheid stelde minimale kaders. In de Nota Volkshuisvesting in de jaren '90 (1988) werden als doelstellingen geformuleerd:

- Zorg voor goede en betaalbare huisvesting voor lager betaalden
- Bevordering van een kwalitatief goed woon- en leefmilieu; hierbij wordt vooral gedacht aan energiebesparing, milieuvriendelijk en duurzaam bouw materiaal. De hiermee gepaard gaande kostenstijgingen moeten weer in beleidspunt 1 worden verdisconteerd.
- Bevordering van eigen woningbezit
- Bevordering van experimenten, innovatie en kennisoverdracht.

Onder invloed van de Tussenbalans 1991 werd het huur- en subsidiebeleid drastisch herzien. De steun aan rechtstreekse woningbouw, te zeer onderhevig aan renteschommelingen en te zeer leidend tot blijvende lasten, kwam nagenoeg te vervallen. In de plaats daarvan werden de bewoners, die anders niet in staat zouden zijn aan de markt deel te nemen, zelf gesteund met huursubsidie. Verder werden er aanvullende subsidies verleend voor (woningen met) bijzondere voorzieningen voor bepaalde groepen (invaliden, bejaarden). Van 1991 tot 1995 voerde het ministerie van VROM op dat punt een bezuinigingsoperatie uit, die het budget voor volkshuisvesting - en ook het aandeel daarvan in de rijksbegroting - nagenoeg halveerde. Het uitgangspunt van het rijksbeleid in 1994 is dat burgers en particuliere instellingen in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor hun huisvesting. De rijksoverheid beschermt mensen die daarin niet op eigen kracht kunnen voorzien.

Juridisch kader.

In dit hoofdstuk wordt de wettelijke regelgeving behandeld. De bevoegdheid tot het opstellen van regels liggen bij:

- de wetgever in formele zin voor wat betreft de opstelling van wetten en de wijziging daarvan
- de regering voor wat betreft de opstelling van amvb's. Deze bevoegdheid wordt nader in wetten, waarin de amvb's worden aangekondigd, geregeld. Niet zelden wordt in wetten voorgeschreven in hoeverre de wetgever in formele zin alsnog bij bepaalde amvb's zijn invloed dient uit te oefenen
- de regering voor wat betreft ministeriële regelingen. Deze regelingen kunnen nader worden aangekondigd in amvb's. In bijzondere gevallen worden ze in wetten aangekondigd, maar dan gaat het om spoedeisende zaken, die nader bij amvb dienen te worden vastgesteld. De meeste regelingen zijn subsidieregelingen, die nader bij circulaire worden toegelicht. Feitelijk werden in het verleden daarmee de kaders van een aantal beleidsinstrumenten vastgesteld, waaraan (zoals uit het vervolg zal blijken) niet altijd een eenduidige wet ten grondslag ligt. Als kaderstellend worden ook beschouwd de circulaire of voorlichtingsbrochures waarmee regelingen nader worden toegelicht.
- de Provinciale Staten voor wat betreft provinciale verordeningen. De wet kan regelen dat provinciale verordeningen op bepaalde terreinen door de minister kunnen worden getoetst, omdat de regels van verschillende provincies onderling op elkaar dienen te worden afgestemd
- de gemeente voor wat betreft gemeentelijke verordeningen, al dan niet in een samenwerkingsverband in de vorm van een gemeenschappelijke regeling. De provincie kan in bepaalde door de wet voorgeschreven gevallen deze verordeningen toetsen, omdat de regelgeving onderling op elkaar dient te zijn afgestemd. De wet kan hiervoor nadere kaders vaststellen.

Veranderende bestuursopvattingen

Wet- en regelgeving werden in 1945 vooral gezien als bestuursinstrumenten waarbij aan de burger als rijksonderdaan bindende regels werden opgelegd. Eenmaal vastgestelde administratieve bevoegdheden ten aanzien van de uitvoering van werkzaamheden konden in de opvatting van het ministerie aanvankelijk ook van toepassing worden verklaard op terreinen waarin de invloed zich verder uitstrekte dan oorspronkelijk leek te worden beoogd. Aan het wederopbouwbeleid lagen aanvankelijk naast de woonwet vooral bouwplannen ten grondslag, met name het Bouwplan 1946. Het beginsel van pragmatisch handelen alvorens te regelen gold met name voor de financiering van de woningbouw en de stadsvernieuwing. Vanaf 1965 wijzigde deze opvatting geleidelijk. Nog in het kabinet-Den Uyl (1973-1977) spoorde staatssecretaris Schaeffer aan tot het "creatief gebruik" van bestaande subsidieregels voor stadsvernieuwing, waardoor een instrument voor "krotsanering" kon worden gebruikt voor de instandhouding van bestaande woningen. Een en ander werd indertijd niet als *détournement de pouvoir* gezien, omdat veel (interne) regelingen als uitvoerende oplossingen golden voor de bestrijding van een noodprobleem. Of zoals Schaeffer in 1976 nog zei: "dit ministerie is erg doenerig. Ik houd ervan om aan de hand van concrete gevallen het beleid te vormen."³ Een en ander betekent dat probleemstellingen vaak onmiddellijk door een uitvoeringsregeling worden opgelost. Vaak blijken vastgestelde subsidievoorwaarden te berusten op normen die intern worden vastgesteld. Onder Schaeffer worden zij door voorlichting geëxpliciteerd maar in vroegere tijden waren zij vaak slechts bij de uitvoerende ambtenaren van het ministerie en de HID bekend. Het gevolg hiervan is dat over de periode tot 1985 vooral de interne circulaire als belangrijke beleids- en bestuursinstrumenten moeten worden gezien.

Tegenwoordig dienen in overeenstemming met EG-regels en de Algemene Wet Bestuursrecht subsidieregels te berusten op daarvoor ontworpen wetten en bestaat er een transparantere samenhang tussen de bedoeling van de wetgever en zijn uitvoeringsregels: de normen zijn aan externe controle gebonden en er wordt steeds meer naar internationale standaarden verwezen. Met name lijken de subsidievoorwaarden en eisen aan de woningen niet zozeer gekoppeld aan door het ministerie vast te stellen maatstaven als wel aan internationale standaarden als ISO-normen. De beleidsruimte bij de uitvoering van vastgestelde instrumenten wordt tegenwoordig sterker ingeperkt door de wet. De keuze van beleidsinstrumenten wordt veel strikter in wettelijke of aan de wet ontleende regels vastgelegd. Deze regels gelden echter niet alleen voor het ministerie, maar ook voor andere overheden, zoals uit het vervolg zal blijken.

³ Aangehaald in Koffijberg, *Niet zonder slag...*, p. 93.

Verhouding tussen het rijk en andere overheden.

In de Woningwet van 1901 worden de voornaamste regelgevende bevoegdheden inzake de kwaliteit van de woonomgeving bij de gemeente gelegd; dit is een erkenning van de gemeentelijke autonomie in dezen. Het gemeentebestuur bepaalt door middel van een vergunningenstelsel welke kwaliteitseisen er aan woningen dienen te worden gesteld. De provincie toetste het gemeentebestuur. Het rijk heeft slechts toetsende bevoegdheden in gevallen van grote stadsuitbreidingen; deze bevoegdheden vallen thans onder de regels met betrekking tot ruimtelijke ordening. Verder stelt het Rijk kaders aan door haar zelf te subsidiëren woningcorporaties; deze moeten aantonen dat zij geen instellingen waren met een winstoogmerk. Daarnaast moeten zij kunnen worden getoetst op de effectiviteit van hun financieel beheer. Het Rijk had zich immers verbonden om tegen mogelijke exploitatieverliezen garant te staan, dan wel garanties te ondersteunen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog trok het centrale overheidsgezag definitief de bevoegdheden om in te grijpen in de kwaliteit van de woningbouw naar zich toe. Dit had immers als gevolg van de oorlogssituatie de - reeds in 1936 door democratische besluitvorming vastgestelde - bevoegdheid om zelf de distributie van alle goederen te regelen, en dit gold dus ook voor de materialen die voor de verrichting van openbare werken nodig waren. Ook na de bevrijding hield het rijk de bevoegdheid van de prijsbeheersing aan zichzelf. In 1945 beschikte de regering zich in afwachting van het herstel van de parlementaire democratie de in Londen vastgestelde volmachten om maatregelen te treffen tot herstel van het door de oorlog getroffen vaderland. De noodzaak van herstelmaatregelen viel samen met de totstandkoming van een regering die met steun van de parlementaire meerderheid regels kon stellen inzake (minimum-)lonen, (maximum-)prijzen, arbeidsbemiddeling, sociale zekerheid en dus ook de woningbouw.

Na 1945 ging de aansturing van de uitvoering over naar een centraal college dat zelf bevoegd was om de werkzaamheden te plannen, toestemming te geven voor de uitvoering en goederen te onteigenen. Vanaf 1948 werd de gemeentelijke autonomie ten dele hersteld, zij het dan dat zij hun bouwplannen ter goedkeuring moesten voorleggen aan de minister. In 1950 werden de bevoegdheden van rijk om in te grijpen in de autonomie van de gemeente nader geregeld in de Wederopbouwwet. Hierin werd o.m. vastgesteld dat het rijk de bevoegdheid had om bepaalde (moderne) bouwmethoden op voorhand toelaatbaar te verklaren. De minister had zich de bevoegdheid toegekend om voor bouwvergunningen voor nieuwbouw toestemming te geven. De gemeente had verregaande bevoegdheden inzake de bewoning van de aanwezige woonruimte en kon desgewenst door het weigeren van toestemming tot bewoning of vorderingen ingrijpen in het particulier eigendomsrecht. Naarmate de woningnood toe- of afneemt kon de minister dus meer of minder directief optreden. In beginsel is dit nog steeds in de wetgeving vastgelegd. Want ofschoon de bestaande regelgeving heden ten dage vooral de nadruk legt op de gemeentelijke autonomie met betrekking tot de woningbouw en de regering slechts kaderstellend optreedt, voorziet de Woningwet toch in "bijzondere omstandigheden" waarin de regeling alsnog noodvoorzieningen kan treffen die ongeveer gelijk zijn aan die van de wederopbouwperiode.

Nadere specificatie van de bevoegdheden der verschillende overheden.

De gemeente heeft vanaf 1901 de volgende bevoegdheden:

- Het opstellen van een plaatselijke bouwverordening op grond waarvan zij een vergunningenstelsel kan baseren.
- Het toelaten en weigeren van vormen van woningbouw. Vergunningen om te bouwen worden slechts verleend indien het bouwplan aan de eisen van de verordening voldoet.
- Het bestrijden van slechte woontoestanden door last te geven aan de eigenaar tot het aanbrengen van verbeteringen en door onbewoonbaarverklaring.
- Het volgens een vereenvoudigde procedure onteigenen van gronden in het belang van de volkshuisvesting.
- Het (mede)subsidiëren van woningbouw die uitsluitend dient om de volkshuisvesting te verbeteren.
- Het instellen van een woningbeurs.

Daarnaast hadden gemeenten met meer dan 10.000 inwoners de verplichting om voor gronden die aan de bebouwde kom grenzen een uitbreidingsplan vast te stellen. Het rijk moest dit uitbreidingsplan goedkeuren.

Het Rijk verleende (incidenteel) subsidie aan "toegelaten instellingen": dat zijn particuliere of gemeentelijke woningbouwverenigingen (veelal woningcorporaties) die zich zonder winstoogmerk met volkshuisvesting bezig houden. Het rijk had de bevoegdheid om deze winsten te controleren en paste die ook daadwerkelijk toe. Van 1937 tot 1965 werd die winst ook daadwerkelijk opgevorderd.

Vanaf 1947 had de gemeente ook de bevoegdheid om de woonruimte in zijn gebied te verdelen door:

- het aan aanvragers toewijzen van woningen. Wie geen woonvergunning had, mocht niet in zijn woning verblijven.
- het vorderen van woonruimte.

- het sluiten van beleidsovereenkomsten met projectontwikkelaars. Deze situatie begint in 1956 aan te vangen, wanneer de eerste continu-contracten gesloten worden met systeembouwers.

Deze bevoegdheid werd de gemeentes gedeeltelijk ontnomen door latere wetgeving; de woonliberalisatie liet geleidelijk aan meer vrije vestiging toe. In 1993 werd ingevolge de nieuwe Huisvestingswet het verblijfsvergunningstelsel gedeeltelijk afgeschaft. Woningtoewijzing was in beginsel slechts mogelijk om goedkope huisvesting voor de laagst betaalden te garanderen; voor andere criteria, zoals economische gebondenheid, moest de gemeente toestemming van de provincie aanvragen.

Ofschoon deze regelgeving in beginsel uitgaat van de gemeentelijke autonomie, is er toch controle mogelijk: Gedeputeerde Staten hebben de bevoegdheid om de handelingen van de gemeente te toetsen: alle gemeentelijke bouwvoorschriften moeten door hen worden goedgekeurd. Waarschijnlijk zit hierin een harmonisatie-element. Tegen de besluitvorming van de gemeente is beroep bij Gedeputeerde Staten mogelijk. Ook kunnen GS zelf bouwvoorschriften opstellen indien de gemeente in gebreke blijft.

Vanaf 1903 is overigens voor bewoning van een woonwageng of woonschip de vergunning van de Commissaris der Koningin van een provincie vereist. GS heeft de bevoegdheid die vergunning in te trekken of zelfs woonwagens te ontruimen. Op deze manier kunnen zij toezicht uitoefenen op de kwaliteit van woonwagens. GS hebben ook de bevoegdheid om standplaatsen aan te wijzen voor woonwagencentra, zijn beroepsinstanties bij gemeentelijke beschikkingen over de plaats van woonwagens en woonwagencentra.

Het rijk heeft bij wet de volgende bevoegdheden verkregen:

Inzake de controle op de woningbouw krachtens de Woningwet 1901:

- Het organiseren van het toezicht op de woningbouw;
- Het uitoefenen van het toezicht op de woningbouw door middel van een daartoe aangewezen inspecteur. Deze brengt advies uit over gemeentelijke bouwvoorschriften aan Gedeputeerde Staten, zodat zij van hun bevoegdheden gebruik kunnen maken.
- Het toelaten van woningbouwverenigingen als zijnde verenigingen zonder winstoogmerk. Hierbij verbindt het rijk zich borg voor het beheer van de gebouwde woningen, door bijv. deel te nemen aan de liquidatie van het bedrijf of bij faillissement. Het Rijk kan door regelgeving ook nadere voorwaarden stellen voor de toelating van deze verenigingen. De regelgeving betreft de boekhouding, de verslaglegging, het aandelenbeheer en allerlei andere vormen van bedrijfsvoering.
- Het geven van regels ten aanzien van woningbeurzen.

Na de totstandkoming van de Wederopbouwwet en de Woningwet 1965 is de controle op de woningbouw versterkt:

- Het bepalen welke bouwvergunningen de goedkeuring van de minister behoeven. In 1950 en 1951 paste de minister een goedkeuringsstop toe voor bouwplannen boven de 100.000 gulden om het bouwtempo te reguleren en goedkope bouw te bevorderen. Tot heden heeft de minister de bevoegdheid om op aanvraag van de gemeente bouwvolumes toe te wijzen (bevoegdheid tot bouwcontingentering). De minister maakt tot 1956 van deze bevoegdheid gebruik om in de voornaamste behoefte te voorzien. Na 1956 betreft hij ook de aanwezige capaciteit in de bouwvak bij zijn toewijzingsbesluit.
- Het voorbijgaan aan gemeentelijke bouwvoorschriften op grond van het algemeen belang. Hierbij moet gedacht worden aan tevoren vastgestelde en goedgekeurde moderne vormen van woningbouw (systeembouw, standaardbouw, hoogbouw), waarin door de gemeentelijke bouwvoorschriften nog niet was voorzien, maar die geschikt waren om de woningnood te bestrijden. De wijziging van de woningwet in 1962 maakte deze regeling overbodig.
- Een en ander impliceert ook: het stellen c.q. bevorderen van nadere regels ten aanzien van gemeentelijke bouwvoorschriften. Vanaf 1956 streeft de minister naar grotere stroomlijning om het tempo van de woningbouw te versnellen. Mede onder zijn bemiddeling komen er in overleg met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten modelbouwvoorschriften tot stand. In dit proces speelt de Raad voor de Woningbouw een belangrijke rol. Vanaf 1962 stelde het rijk kaders voor gemeentelijke bouwverordeningen. Hierin staat aangegeven wat er precies in bouwverordeningen dient te worden geregeld. Gedeputeerde Staten van een provincie moeten die bouwverordening goedkeuren. Hierdoor kan het rijk en de provincie sturend optreden bij verschillen in bouwvoorschriften. Vanaf 1992: Het bij AMVB stellen van kaders voor de kwaliteit van de bouw van gebouwen. Deze kaders worden vanaf 1992 vastgesteld in het Bouwbesluit. Het rijk wijst vanaf dat jaar instellingen aan die de normen ontwerpen waaraan gebouwen dienen te voldoen. Vaak wordt het bouwbesluit herzien aan de hand van eisen van de milieuwetgeving. Deze eisen worden soms door Europese richtlijnen opgelegd.

Inzake het verbintenisrecht:

- de regeling van de huurprijs. Vanaf 1940 werd die vastgesteld op basis van prijsbesluiten, zoals die op alle goederen van toepassing waren; sedert 1950 kwam de huurprijsstelling door middel van formele wetgeving tot stand. De huurwet werd op onregelmatige tijden gewijzigd, totdat in 1965 werd besloten dat in bepaalde gebieden de huur kon worden “geliberaliseerd”. Tegenwoordig blijft de rijksoverheid de bevoegdheid voor zich houden tot de vaststelling van de huurprijs van door het rijk gesubsidieerde woningen of woningen van woningcorporaties,. Deze bevoegdheid wordt bij AMVB nader geregeld. De minister stelt thans nog de huurprijs vast voor standplaatsen in woonwagens (Besluit huurprijs standplaatsen voor woonwagens, Stb. 1992, 268)
- Het stellen van regels inzake conflicten bij de vaststelling van de huurprijs. in het bijzonder door de instelling van huur (advies)-commissies. Deze commissies hebben weliswaar geen rechtelijke bevoegdheden, maar geven in sommige gevallen wel arbitragebeschikkingen. De rechtsmacht van deze commissies wisselt naarmate er meer of mindere politieke behoefte aan huurbescherming wordt gevoeld.
- Het stellen van regels ten aanzien van verbintenissen inzake onroerend goed, met name het limitatief bepalen van gronden waarop huurovereenkomsten kunnen worden opgezegd. Dit heeft geleid tot de wettelijke huurbescherming.

Op financieel terrein:

- Het wettelijk regelen van recht op subsidie aan woningbouw. Art. 24 van de Wederopbouwwet kende aan het Rijk de bevoegdheid toe subsidiegelden toe te kennen voor de wederopbouw. Dit artikel lag tot aan de invoering van de Woningwet 1962 ten grondslag aan de premiewoningbouw; het rijk had op grond van de te stellen subsidievoorwaarden verregaande bevoegdheden om aan de bouw van deze woningen eisen te stellen, en deed dat dan ook middels interne circulaire en voorschriften.
- Het subsidiëren van plannen tot stadsvernieuwing en het stellen van controlevoorwaarden daarop. De visie op stadsvernieuwing werd aanvankelijk “creatief” in de bestaande regelgeving ingepast, later werden de regelingen verfijnd. In de jaren ‘70 werden de plannen centraal beoordeeld, tijdens het eerste kabinet-Van Agt is meer het accent gelegd op “zelfbeheer” door de gemeente en werden de voorwaarden meer kaderstellend.
- Het regelen van recht op huursubsidie. Vanaf 1979 regelde het Rijk bij wet een individuele huursubsidie, waarbij de berekeningstabellen naar inkomen bij AMVB werden vastgesteld.
- Het verstrekken van leningen (rijksleningen) vanaf 1948, het stellen van garanties. Hieronder kan men ook verstaan: het stellen van voorwaarden waaronder die garanties worden gegeven. Een voorwaarde kan zijn: de regeling van het toezicht op de leningen.
- Het verlenen van geldelijke steun aan gemeenten voor bijzondere soorten van volkshuisvesting. Gedacht moet hierbij worden aan woonwagencentra (art. 13, lid 1 Woonwagenwet) of aan voorkeurswoningen.
- Het verstrekken van leningen (rijksleningen) vanaf 1948,
- Het aanwijzen van subsidie verlenende en controlerende instellingen tot uitvoering van een subsidieregeling. Voorbeelden zijn:
 - Krachtens de Regeling Eigen Woningbezit 1956 worden bouwspaarbanken - die aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen - als bemiddelende organen aangewezen, die de subsidie uitbetalen; de Verzekeringskamer oefent toezicht op hen uit.
- De gemeente moet een aanvraag van individuele huursubsidie indienen en er zorg voor dragen dat de gegevens die door de aanvrager zijn verstrekt, juist en volledig zijn. De gemeente krijgt in deze gevallen tegelijk een bindend adviserende taak.
- Het oprichten van waarborgfondsen van woningbouwverenigingen.
- Vanaf 1992 had het rijk ook de bevoegdheid om de gemeente te dwingen bepaalde voorzieningen te treffen. Dit was echter bedoeld als stok achter de deur voorgeval de gemeente aantoonbaar nalatig was.

Teneinde tot een vorm van taakafbakening te komen bij de uitoefening van die bevoegdheden en de controle daarop werden door het rijk tal van aanwijzingen gegeven in de vorm van circulaire, die beoogden nadere uitleg te geven aan de regelgeving. Hiermee werd ook aangegeven op welke wijze de administratiefrechtelijke ruimte bij uitvoering zou worden ingevuld. Belangrijk in dit kader zijn de subsidievoorwaarden die - vooral in de jaren ‘50 - op circulaire werden vastgelegd: deze hebben betrekking op de aan te wenden bouwmaterialen en de maxima aan te bouwen woonruimte.

Van 1945 tot 1956 had het rijk derhalve ook bevoegdheden die tot dan toe uitsluitend bij de gemeente berustte, zoals die van onteigening ten behoeve van de wederopbouw. Na 1956 gold de wederopbouw als voltooid en liet het rijk deze bevoegdheden weer aan de gemeente over. Maar nu werd de wet op de ruimtelijke ordening

voorbereid, die de gemeente de verplichting op te leggen om grote bouwactiviteiten eerst te beginnen in een kader van een vastgesteld bestemmingsplan,

Veel subsidiekranen kwamen bovendien na 1989 onder scherpere parlementaire controle te staan als gevolg van rapporten van de Algemene Rekenkamer over het gebrek aan controle op de subsidie door de inspectie. Een aantal garanties en financieringsregelingen werden vanaf 1980 door het rijk afgestoten en geregeld als gezamenlijke verbintenissen van de woningbouwcorporaties, die onderling een aantal waarborgfondsen oprichtten. Deze fondsen hebben een publiekrechtelijke functie. Tenslotte moet in dit verband worden opgemerkt dat de Europese regelgeving invloed kan uitoefenen op de woningbouw. Een belangrijke rol speelt hierbij het Centre Européen de Normalisation (CEN), dat door de Europese commissie is ingesteld. Dit heeft de bevoegdheid bindende kwaliteitsnormen vast te stellen voor bouwmaterialen en -producten. Deze normen worden in Nederlandse bouwvoorschriften bij AMVB nader uitgewerkt.

De regelgeving van het rijk betreft in toenemende mate procedures waaraan het handelen van andere overheden kunnen worden getoetst. Deze procedures zijn bedoeld om de transparantie van het overheidshandelen te vergroten en aan uitvoeringsprocessen structuur te geven. Zo zijn er kaders vastgesteld die de burger inspraak geven bij bouwvergunningen van de gemeente en de uitvoering van bouwwerken. Ook zijn er regels vastgesteld waarbij de burger het overheidshandelen door de rechter of door een door de wet aangewezen instantie kan laten toetsen. Deze regels vinden over het algemeen hun oorsprong in de woningwet 1990, die – met uitzondering van regels inzake de huursubsidie – als kaderwet dient voor de regeling van de woningkwaliteit.

De Woningwet 1990 werd met ingang van 1995 van kracht. Tegelijkertijd werd in dit jaar het einde van de objectsubsidie door middel van woningbouwfinanciering bewerkstelligd en de vervanging door huursubsidie doorgevoerd.

Organisatorisch kader.

In het boven aangehaalde jubileumboekwerk *Volkshuisvesting in goud* wordt niet alleen de formele organisatie beschreven, maar wordt ook een beeld gegeven van het ambtelijke krachtenveld binnen het kader van de formulering van enkele beleidsvraagstukken, de regelgeving en de uitvoering. Ook op de reacties met betrekking tot nieuwe problemen wordt uitvoerig ingegaan. Het boek gaat echter wel uit van de zaken die thans door het Directoraat-generaal van Volkshuisvesting zijn aangestuurd. Hierdoor is een deel van het bouwnijverheidsbeleid, voorzover dit niet door het Directoraat-generaal is aangestuurd, onderwerp van nader onderzoek geweest. In de praktijk is dit bouwnijverheidsbeleid voor een groot deel vooronderzoek voor de normering van te subsidiëren woningbouw op grond van criteria als efficiency en prijsbeheersing.

In dit rapport is de organisatie van het ministerie daarom niet volledig doorgelicht, maar worden slechts hoofdlijnen aangegeven. Voorzover de handelingen zijn verricht door directoraten en afdelingen binnen het ministerie, treedt de minister die belast was met het beleidsterrein volkshuisvesting, als actor op. Officieel is in 1996 gevierd dat het Ministerie van Volkshuisvesting vijftig jaar bestond. Dit ministerie nam formeel zijn taak over van het vooroorlogse Ministerie van Binnenlandse Zaken, die zich tot dan toe bezig hield met het beleidsterrein dat voortvloeide uit de Woningwet 1901. Ook na de oorlog is dat ministerie nog met enkele taken belast geweest: volgens de Woonruimtetwet 1947 is Binnenlandse Zaken belast met de nadere regelgeving met betrekking tot het gemeentelijk toewijzingsbeleid van woningen.

De eerste taak van het nieuwe ministerie was het staatstoezicht. Officieel was in de wet van 1901 het staatstoezicht opgedragen aan de inspecteur van Volksgezondheid, onder wie provinciale inspecteurs ressorteerden. Maar blijkens het aanstellingsbesluit van de Directeur Generaal van de CDV was deze tevens inspecteur. Hij stelde in de provincies speciale ambtenaren aan, belast met het toezicht op de volkshuisvesting, de Hoofdingenieurs van dienst. Deze ingenieurs adviseerden de gemeenten bij de regelgeving en adviseerden de beroepsinstanties wanneer zij door belanghebbenden waren aangesproken voor het treffen van voorzieningen. Volkshuisvesting moest echter op grootschaliger wijze worden aangepakt, toen als gevolg van oorlogshandelingen in de jaren 1940-1945 tal van woningen in Nederland werden beschadigd en verwoest, en er aldus een acute woningnood ontstond.

Het ministerie van VROM, dat in 1996 het vijftigjarig bestaan van de Centrale Dienst Volkshuisvesting herdacht, kent een voorgeschiedenis. Vanaf 17 mei 1940 bestond er een algemeen gemachtigde voor de Wederopbouw. Dat was ir. J.A. Ringers, die daartoe - vlak na de capitulatie - door generaal Winkelman als opperbevelhebber der strijdkrachten was aangesteld, om met name de schade van het bombardement te Rotterdam en te Middelburg te herstellen. Hij kreeg door de bezettende Rijkscommissaris de leiding over de gehele bouwnijverheid toegewezen, maar werd in 1943 gearresteerd wegens zijn contacten met Londen. Hij zou de eerste naoorlogse minister worden. In het bevrijde Zuiden was intussen in 1945 in samenwerking met Londen een college opgericht, dat eveneens met wederopbouw was belast. Dat kwam na 23 juni formeel onder Ringers te staan, toen die op die datum tot minister van Openbare Werken werd benoemd. Op 16 augustus 1945 werd de naam, van het ministerie herdoopt in dat van Openbare Werken en Wederopbouw. Op 28 februari 1947 kreeg het ministerie de benaming van Volkshuisvesting en Wederopbouw (Stb, H 63). Op 12 oktober 1956 werd de wederopbouw voltooid verklaard, al was daarmee de woningnood niet opgelost. Het ministerie ging toen onder het vierde kabinet-Drees van start als Ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid (Stc. 201). In 1965, bij het in werking treden van de nieuwe Woningwet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening werd onder het kabinet-Cals de benaming Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (Stb. 146). Bij het aantreden van het eerste kabinet-Lubbers nam dit ministerie milieubeheer als beleidsterrein over van dat van Volksgezondheid; bij besluit van 4 november 1982, Stb 613, veranderde het zijn naam in Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.”

Op 16 maart 1946 ging het bureau Volkshuisvesting formeel over van het ministerie van Binnenlandse Zaken naar het ministerie, belast met wederopbouw. Er werd een apart directoraat-generaal van de Volkshuisvesting opgericht. Dit directoraat bleef sedertdien ministerieel en stuurde grotendeels het beleid met betrekking tot volkshuisvesting aan.

In 1945 bestond er naast het ministerie van Ringers bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken een Afdeling Volkshuisvesting, die vooral belast was met de inspectietaken krachtens de Woningwet. Deze dienst werd door Ringers overgenomen en - samengevoegd met de Wederopbouwdienst van zijn ministerie - omgedoopt tot een Centrale Directie voor de Volkshuisvesting (CDV). Op 18 maart 1946 werd een directeur-generaal daarvoor benoemd, die tevens hoofdinspecteur was. De inspectie zelf werd per provincie nader geregeld. De

directie werd formeel benoemd bij Koninklijk Besluit van 23 september, met terugwerkende kracht vanaf 15 juni. In verband met deze data vond in 1996 de jubileumviering plaats.

De samenvoeging met de Wederopbouw dienst van het ministerie vond op 11 november 1947 plaats, zodat er een Centrale Directie voor de Wederopbouw en de Volkshuisvesting plaats vond. Dat werd in 1956 dus - met de naamsverandering van het ministerie - Centrale Directie voor de Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. In 1975 werd de dienst gesplitst en ontstonden de Centrale Directie voor de Volkshuisvesting en de Centrale Directie voor de Bouwnijverheid. In 1981 werd de Centrale Directie tot een directoraat-generaal omgedoopt (DGVH). Indien in dit rapport handelingen van "De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)" worden beschreven, gaat het in hoofdzaak om handelingen die door het CDV met zijn rechtsopvolgers en uiteindelijk door de DGVH werden aangestuurd, deels ook door het directoraat belast met bouwnijverheid.

Daarnaast bestonden er op het beleidsterrein tijdelijk ook andere actoren, waarop hieronder verder zal worden ingegaan.

Zoals gezegd was van 1945 tot 1948 de volledige aansturing van de uitvoering van de wederopbouw in handen van het centraal georganiseerde College van Algemene Commissarissen, dat nog stamde uit de periode van het Militaire Gezag van het bevrijde Zuiden.. Dit leidde tot protesten van de gemeenten en andere tegenstanders van een gecentraliseerd wederopbouwbeleid. Aan deze kritiek gaf men in 1948 gehoor door taken van het college naar de gemeenten door te decentraliseren. In afwachting van een nieuwe wederopbouwwet kende minister In 't Veld aan het college namelijk een delegatiebevoegdheid toe. Na de totstandkoming van de Wederopbouwwet van 1950 werd het college opgeheven. Het ministerie bepaalde nu zelf zijn beleid in overleg met tal van adviesorganen en studiecentra, waaronder instituten van het TNO en het in Rotterdam opgerichte Bouwcentrum, waarin het reeds tijdens de oorlog ontstane Bureau Documentatie Bouwwezen was opgenomen, evenals de Stichting Ratiobouw.

Een aparte Dienst Uitvoerende Werken voerde in opdracht van het ministerie woningbouwwerken uit ten behoeve van de volkshuisvesting (de z.g. DUW-arbeiderswoningen), zodat het ministerie zelf als ondernemer probeerde te voorzien in het woningtekort. Deze dienst ging in 1952 over naar het Ministerie van Sociale Zaken. Dit neemt niet weg dat het ministerie zelf nog tientallen jaren lang zelf betrokken bleef bij de financiering en de vormgeving van de woningbouw, waarbij de door de nood van die tijd ingegeven kwaliteitsnormen leidde tot veel innoverende strategieën

De minister liet zich bij deze werkzaamheden van advies dienen door tal van raden en commissies, die meestal interdepartementale afvaardigingen hadden en/of inbreng vanuit de provincies. Deze commissies hadden tot taak De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) te adviseren:

- op het gebied van volkshuisvesting: de Raad voor de Volkshuisvesting;
- bij de verdeling van gelden voor de woningbouw: het Centraal Orgaan voor de Wederopbouw en de Bouwnijverheid, Dit interprovinciale orgaan had tot taak De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) te adviseren met betrekking tot de bouwnijverheid. Het werd opgevolgd door de Rijkscommissie van de volkshuisvesting
- voor de consequenties van de regelgeving inzake de woningbouw en de subsidieregeling daarvan: de Commissie van advies voor de woningbouw.
- in specifieke beleidsvragen inzake volkshuisvestingslocaties op grond van een "beleidslevenscyclus". Kenmerkend hiervoor zijn de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing en de Interdepartementale werkgroepen woningbouw. (IWKW) 1972-1977, later de Interdepartementale werkgroep groeikernen en groeisteden (ICOG). 1977-1979. Laatste instelling, ingesteld bij KB 25 maart 1977, nr. 115, mede als bindend adviesinstituut bij subsidie groeigemeenten bestaat nog steeds, maar heeft feitelijk een coördinerende functie gekregen voor de stedenbouwkundige gevolgen van ruimtelijkeordeningsplannen.

In dit rapport wordt De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) herhaaldelijk als afzonderlijke actor opgevoerd, hetzij in verband met een wettelijk geregelde adviestaak, hetzij in verband met het hem toegewezen toezicht. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen de centrale organisatie van de inspectie (de inspecteur -generaal) en de op provinciaal niveau werkende ambtenaren, de vroegere ingenieurs HID. De reden hiervan is dat de functionarissen allen rijksambtenaar zijn geweest en dat er geen onderscheid tussen hun bevoegdheden op provinciaal en rijksniveau bij de beschrijving van hun handelingen kan worden gemaakt.

De inspectie volkshuisvesting oefende toezicht uit op de uitvoering van besluiten en wetten. Maar dit toezicht wordt in toenemende mate preventief, doordat De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) zelf afspraken maakt om handavingswerkzaamheden vóór te zijn. Tegelijk ontvangt hij signalen over de uitvoerbaarheid van het beleid en de regels en geeft hij

beleidsadviezen door. Als “oog en oor” van het ministerie bleef deze inspectie als ambtelijk bureau aan het ministerie verbonden. De bemoeienis van de inspectie en andere provinciale organen met subsidieverstrekking is afgenomen. De inspectie heeft als taken handhaving, interventie en evaluatie. Onder interventie wordt vooral overleg met de ‘marktpartijen’ verstaan, zoals met de z.g. volkshuisvestingsorganen. Dat zijn gemeentelijke bouwcorporaties, woningcorporaties en toegelaten instellingen, alsmede woningbouworganisaties voor specifieke groepen. Van de inspectie worden ook beleidsadviezen verwacht, vooral door “het terugkoppelen van beleidsrelevante signalen”.

Het toezicht op de woningcorporaties berustte echter niet bij de provinciale inspecteur maar bij het ministeriële apparaat in Den Haag, dat tot 1965 immers ook de winsten van de woningcorporaties kreeg teruggestort. De CDV oefende hoe langer hoe minder toezicht uit op de uitvoering van de woningwet, maar bemoeide zich vooral met de subsidiekraan: dáár vonden de toetsingen plaats voor de subsidieaanvraag voor nieuwe woningen; daar werden de normatieve tabellen opgesteld. De inspecties adviseerden de lagere overheden bij de uitvoering van het woningbesluit, de uitoefening van bestuursdwang, maar ook de sturing van geldstromen. De inspectie werd aangestuurd door instructies van de CDV.

Het volkshuisvestingsbeleid ondergaat een nader dereguleringsproces, hetgeen zijn weerslag heeft in de begroting en in de organisatie. Tevens neemt het beleidsterrein in belang af. Het rijk trekt zich terug voorzover het de directe bemoeienis met bouwactiviteiten gaat. De voornaamste onderwerpen van zorg zijn momenteel:

- de individuele huursubsidie
- de kwaliteit van de woningbouw, aangestuurd door internationale normering, en in verband daarmee:
- de duurzaamheid van de woningbouw, de energiebesparing
- de samenhang met ruimtelijke ordening en infrastructuur
- het architectuurbeleid.

In verband met dit laatste dient te worden opgemerkt dat op grond van het Besluit Rijksgebouwendienst, Stb. 1989, nr. 230, de Rijksbouwmeester formeel belast is met de leiding van het architectuurbeleid, mede gezien het belang om omvangrijke rijksgebouwen in de stedelijke planning te integreren. In dit rapport wordt architectuurbeleid ruimer gedefinieerd: het wordt gezien als een gevolg van het bouwnijverheidsbeleid dat eveneens van invloed is geweest op de naoorlogse architectuur van veel Nederlandse woonwijken!! In de periode die dit rapport bestrijkt heeft het architectuurbeleid vooral aanleiding gegeven tot een aantal voorbereidende nota's, die – historisch gesproken - als een ombuiging kunnen gelden van de tot dan toe gevoerde koers.

Het bouwnijverheidsbeleid bestaat uit normering van door het rijk te financieren gebouwen en de bevordering van de uitvoering daarvan. In concreto betekende dit samenwerking met De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Economische Zaken en van Sociale Zaken..

Afbakeningen van het beleidsterrein.

Het beleidsterrein omvat de periode 1945-1994. Het betreft de periode van wederopbouw van Nederland na de Tweede Wereldoorlog, de instelling van een ministerie, belast met volkshuisvesting en de handelingen van dit ministerie tot 1994. Binnen deze periode heeft het ministerie een aantal ontwikkelingen ondergaan, die zich over een langere periode geleidelijk heeft voltrokken en waarbinnen moeilijk cesuren zijn aan te brengen. Over de periode na 1994 zal een nieuw rapport worden ingesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de volgende - reeds in dit rapport gesignaleerde - elementen:

- Beleidsvoorbereiding, uitvoering en evaluatie zijn onderhevig aan structurele vormprocessen, die zonder de daarvoor vereiste specifieke gegevens niet kunnen worden uitgevoerd; deze processen worden voor een deel digitaal aangestuurd. Beleid wordt hierbij gezien als een cyclisch proces dat onderhevig is aan maatschappelijke en politieke controle, waarvoor waarborgen zijn ingebouwd..
- Uitvoeringsinstrumenten als subsidies kunnen slechts worden gebaseerd op wettelijk voorschrift en zijn bovendien aan internationale regels op het gebied van marktwerking gebonden; interne sturing waarbij bij de uitvoering beleidsruimte wordt geschapen, is binnen dit kader niet mogelijk. De keuze van het beleidsinstrument hangt daarom samen met de bovengenoemde waarborgen.

Vanaf 1995 kan het gegevensbeheer aan de hand van deze opvattingen procesmatig nader worden gestructureerd, waarbij een aantal factoren die de transparantie bevorderen een rol spelen:

- de behoefte van interne kennis ten aanzien van het volkshuisvestingsbeleid door actoren op andere beleidsterreinen binnen het ministerie;
- de belangen van de marktwerking, die met transparantie is gediend;
- de behoefte op controle en de daarmee samenhangende verhoudingen met andere bestuursorganen, vooral i.v.m. vraagstukken die niet door marktwerking worden opgelost;
- de belangen van de burger
- de bijdragen van bevindingen op het gebied van volkshuisvesting aan zo mogelijk internationaal vast te stellen normering
- de internationale sturing door de VN-organisatie Habitat, door internationale economische organen, maar vooral door regelgeving van bijv. Europese Unie.

Het beleidsterrein volkshuisvesting kent raakpunten met de volgende beleidsterreinen:

- Vergoeding van oorlogsschade, omdat met de middelen daartoe de wederopbouw kon worden gefinancierd.
- Ruimtelijke ordening, waarbij de verstedelijking een belangrijke rol speelt. Volkshuisvesting dient namelijk als argument voor stadsuitbreiding, hetgeen vanaf 1962 ook een onderwerp van ruimtelijke ordening is. De afbakening met het beleidsterrein RO is zodanig gesteld, dat de in planologische rapporten voorgestelde uitvoeringsregelingen onder het beleidsterrein van volkshuisvesting worden gerekend. Met betrekking tot bovenstaand onderwerp is art. 32 van de Wet op de ruimtelijke ordening, welk artikel van 1965 tot 1984 van kracht is geweest, van belang. Het artikel luidt: "Ten behoeve van het uitvoeren van bestemmingsplannen, strekkende tot reconstructie van bebouwde kommen, kunnen volgens bij algemene maatregel van bestuur te stellen regelen uitkeringen uit 's Rijks kas worden verstrekt." De betreffende algemene maatregel van bestuur is het Besluit bijdragen reconstructie- en saneringsplannen, Stb. 1969, 87 en alle daarop volgende besluiten en regelingen met betrekking tot locatiegebonden subsidies.
- Prijsbeleid, voorzover het huurprijzen betreft.
- Milieubeheer: aan grondwerken, bouwmaterialen en bouwtechnieken worden in toenemende mate milieueisen gesteld door
 - Wering van bouwmaterialen die milieuproblemen opleveren (asbest, spaanplaat)
 - Voorkoming van uitputting van voorraden (tropisch hardhout)
 - Bevordering van duurzaamheid
- Economisch beleid:
 - Energiebeleid, in het bijzonder de bijdrage van elektriciteit en gas aan de woningkwaliteit;
 - Bevordering van energiebesparende maatregelen in de woningbouw
 - Werkverschaffing: t.w. in de bouwvak ("bouwnijverheidsbeleid").Hierbij moet worden gedacht aan:
 - het zelf in dienst nemen van werkkrachten bij wederopbouwprojecten en het treffen van voorzieningen daartoe (werkkampen)
 - voorzieningen voor de uitvoering van bouwwerken tijdens slecht winterweer (vorstverletbestrijding).
 - Faciliteiten voor het bouwbedrijf in het kader van regionale investeringsregelingen

- **Bezitsvorming.**
Het rijk trof regelingen met betrekking tot eigen woningbezit, die een gevolg waren van woningbouwvoorzieningen. Hiervoor werden ook bezitvormingsfondsen aangewend. Het werkterrein moet onderscheiden worden van andere regelingen met betrekking tot kapitaalsvorming.
- **Ontwikkelingssamenwerking;**
Hierbij moet worden gedacht aan de volkshuisvesting in *bidonvilles*, *bairros de lata* of *favelas*.de verstedelijkte achterstandsgebieden in ontwikkelingslanden.
- **Maatschappelijk werk,**
Hierbij moet worden gedacht aan de begeleiding van stadsvernieuwing, achterstandswijken en de wederzijdse bemoeiing met bewoners van woonwagens.

Het woonwagenebeleid, waarover in dit RIO een apart hoofdstuk is gewijd, wordt momenteel gezien als een geïntegreerd bestanddeel van het volkshuisvestingsbeleid. Het betreft dus vooral de rol die rondtrekkende bewoners hebben gespeeld in de ruimtelijke omgeving. Met deze probleemstelling hebben zich ook andere ministeries bemoeid, die belast waren met Justitie en Maatschappelijk Werk. Voor het cultuurbeleid ten aanzien van bijzondere bevolkingsgroepen, zoals de zigeunergroepen Roma en Sinti, zij men verwezen naar het institutioneel onderzoek met betrekking tot discriminatiebestrijding of minderhedenbeleid. Voorts worden in dit rapport niet behandeld:

- Werkgelegenheidsvoorziening voor woonwagenebewoners; zoals voorzien door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en alle aspecten rond beroepsuitoefening
- Onderwijs aan woonwagenebewoners, en alle aspecten met betrekking tot de uitvoering van de leerplichtwet
- Welzijnsbeleid voor woonwagenebewoners, zoals voorzien door particuliere of overheidsorganisaties van maatschappelijk werk e.d.

1. BELEIDSVORMING- EN ADVISERING IN HET ALGEMEEN

1.1. Algemene beleidsvorming

Dit hoofdstuk is bedoeld voor de omschrijving van processen die het milieubeleid in het algemeen en/of deelterreinen betreffen. Het gaat hierbij om bijdragen aan constitutioneel gevormde beleidsinstrumenten van de regering als zodanig, die kunnen worden vertaald in (externe) overlegstructuren, in periodieke verantwoording en evaluatie, maar ook om politieke en maatschappelijke verzoeken om beleidsveranderingen, incidenten e.d. Bij de toepassing van de omschrijving van deze processen moet er rekening mee worden gehouden, dat er ook beleidsbeslissingen moeten worden genomen op specifieke deelterreinen. Hiervoor zijn aparte handelingen geformuleerd. Ook kunnen structurele processen, die zich intern binnen het ministerie afspelen of die geleid hebben tot een vast overlegkader, tot een formulering van aparte handelingen leiden.

Beleidsvoorbereiding kan worden gestructureerd. Dit geschiedt:

- op grond van formele wetsregels (inspraak of de verplichting tot inschakeling van een adviesorgaan, e.d.)
- op grond van interne afspraken (richtlijnen, convenanten)

Een deel van deze structuren maakt voor zover het de hier behandelde onderzoeksperiode betreft, deel uit van het beleidsproces als zodanig. De hierin beschreven interne processen zijn reeds door de archivaris ingedeeld.

Onder het voorbereiden, vaststellen, coördineren en evalueren van beleid wordt derhalve ook verstaan:

- * het voeren van overleg met de andere betrokken actoren
 - * het voorbereiden van een standpunt ter inbrenging in de ministerraadsvergaderingen voor beraad en besluitvorming
 - * het voeren van overleg met/het leveren van bijdragen aan het overleg met het Staatshoofd
 - * het voorbereiden van de Memorie van toelichting op de Rijksbegroting betreffende het beleidsterrein. (Voor de voorbereiding van de begrotingspost, zie handelingen 5, 177 en 183 van het PIVOT-rapport *Per slot van rijksrekening*);
 - * het toetsen, dus ook: het ingaan op klachten en kritiek op de uitvoering van het beleid en de behandeling van conflicten dienaangaande (evaluatie);
 - * het leveren van commentaar op de recht- en doelmatigheidscontroles van de Algemene Rekenkamer op het beleidsterrein (zie ook handelingen 295, 357 en 374 van het PIVOT-rapport *Per slot van rijksrekening*);
 - * het aan een externe adviescommissie, projectgroep of adviesbureau verzoeken om advies betreffende het beleidsterrein;
 - het informeren (voorlichten) van het Kabinet van de Koningin over ontwikkelingen op het beleidsterrein;
 - Het door het geven van “openbaarheidsvoorlichting” afleggen van verantwoording inzake het beleid.
- Handelingen op z.g. ‘sectorale’ terreinen zijn met het oog op het gegevensbeheer apart opgevoerd.

Handelingen:

1.
 - Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 - Handeling: Het voorbereiden, formuleren en evalueren van beleidsstandpunten inzake de volkshuisvesting.
 - Bron : -
 - Periode : 1945 -;

- Product onder andere:
 - Bouwnota 1962,
 - Nota betreffende een pluriform en expansief bouwbeleid, 1963..
 - Memorandum over het te voeren huur- en subsidiebeleid. 1967.
 - Nota *de toekomst van het oude woningbestand*. 1968.
 - Nota volkshuisvesting, 1972.
 - Nota huur- en subsidiebeleid, 1974.

- Nota huisvesting alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens (HAT) 1975.
- Trendrapport volkshuisvesting, 1977.
- Verstedelijkingsnota 1978.
- Nota decentralisatie van de volkshuisvesting, 1979
- Nota standpuntbepaling decentralisatie volkshuisvesting, 1981 (HdTK 16 736).
- Nota toezicht instellingen volkshuisvesting, 1982.
- Nota eigen woningbezit, 1983.
- Heroverweging huur- en subsidiebeleid in de negentiger jaren 1985.
- Heroverweging 1987.
- Nota volkshuisvesting in de jaren '90. 1989.
- Evaluatienota Stadsvernieuwing jaren '80.
- Hoofddorp-beraad 1990-1991.
- Beleidswijzer regionaal volkshuisvestingsbeleid, 1991
- Nota Beleid voor de Stadsvernieuwing in de Toekomst Belstato. 1991.
- Nota Huurprijsbeleid 1992]
- Nota Ruimte voor architectuur. 1992.
- Nota verdeling rijkssteun voor de stadsvernieuwing in de toekomst. 1993
- Trendbrieven Volkshuisvesting 1993-1995.
- Prognosemodel sociale huursector
- Herijking Belstato; omgevingsverkenningen Belstato

2.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het voorbereiden, formuleren en evalueren van beleidsstandpunten inzake het woonwagengebeleid
 Bron : -
 Periode : 1945 -

- Product onder andere:
 - Nota Woonwagengebeleid 1976.
 - Nota's huisvestingsbeleid woonwagengebewoners , Kamerstukken 18051, nr. 1-15.
 - Nota Wonen op een standplaats in de jaren negentig. 1989.

3.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het (mede) beantwoorden van kamervragen met betrekking tot de volkshuisvesting..
 Bron : -
 Periode : 1945 –

4.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het periodiek verantwoorden van het volkshuisvestingsbeleid..
 Bron : -
 Periode : 1945 –
 Product : Jaarverslag van de Volkshuisvesting

5.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het (mede) beantwoorden van kamervragen met betrekking tot het woonwagengebeleid..
 Bron : -
 Periode : 1945 -

6.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het jaarlijks opstellen van volkshuisvestingsprogramma's.
 Bron : Art. 15, Wederopbouwwet 1950; Art. 57, Woningwet 1962.

Periode : 1950-1992.

Opmerking:

Het jaarlijks bouwprogramma; wordt voorzien van een Memorie van toelichting bij de Tweede Kamer ingediend met de rijksbegroting Bij de opstelling van het programma zijn betrokken:

- De gemeenten, die jaarlijks een planningslijst bij GS indienen;
- GS, die deze lijsten beoordelen aan de hand van de bouwcapaciteit en de beschikbare plannen;
- De Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting,

Product:

Vanaf 1962: Staat van de volkshuisvesting

7.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het jaarlijks opstellen van een programma-advies ten behoeve van het volkshuisvestingsprogramma.
Bron : Art. 57, Woningwet 1962.
Periode : 1950-1992.:

8.

Actor : De Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting.
Handeling : Het jaarlijks opstellen van een programma-advies ten behoeve van het volkshuisvestingsprogramma.
Bron : Art. 57, Woningwet 1962.
Periode : 1948-1992.

9.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van richtlijnen voor de opstelling van gegevens ten behoeve van de jaarlijkse volkshuisvestingsprogramma's.
Bron : *Volkshuisvesting, een zaak van beleid*, p. 160
Periode : 1985-1992.

10.

Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van de minister inzake de staat van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 78a, Woningwet 1962.
Periode : 1962-

Opmerkingen:

Dit advies bestaat uit

- de opzet van provinciaal onderzoek naar de staat van de volkshuisvesting
 - het stimuleren van gemeenten voor het geven van informatie
- In de praktijk is dit werk slechts ten dele uitgevoerd.

11.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het adviseren aan de minister belast met het onderwijs, over het beleid inzake architectenopleiding.
Bron : Nota architectuurbeleid, interview Rgd.
Periode : 1991-

12.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het deelnemen aan interdepartementale platforms over architectuurbeleid.
Bron : Nota Architectuurbeleid, p. 85.
Periode : 1991-

Opmerking:

Voorbeelden zijn:

- Het cultuurplatform VROM-OCW: In dit architectuurplatform zijn ook de diensten betrokken die betrokken zijn bij de bouw van objecten door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)ies van Buitenlandse Zaken, Defensie en Verkeer en Waterstaat..
- Het interdepartementale platform architectuurbeleid.

13.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het voeren van periodiek overleg met belangenorganisaties en doelgroepen.

Bron : *Volkshuisvesting, een zaak van beleid*, p.75, 84.,

Periode : 1945-

Opmerkingen:

Voorbeelden van deze overleggroepen zijn

- de Raad voor Onroerende Zaken ROZ
- de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting
- het Interprovinciaal Overleg,
- de Vereniging van Nederlandse Gemeenten,
- de Woonbond,

In het Export Platform VROM overlegt De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) met het bedrijfsleven over export van kennis over bouw, ruimtelijke ordening, beheer van overheidsgebouwen e.d.

In het Milieuberaad Bouw, dat voorzien is in het Nationaal Milieu Beleidsplan overlegt De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) over de aanpak van de milieuproblematiek in de bouwsector, een doelgroep in de milieubeleidsplanning.

1.2. Commissies

De hier beschreven handelingen hebben betrekking op de werkzaamheden van adviesorganen die betrokken zijn geweest bij het volkshuisvestingsbeleid. Deze commissies hebben een interdepartementaal karakter of zijn gevormd ter structurering van de inbreng van andere overheden. Met name in de wederopbouwperiode en de tijd van de woningnood functioneerden deze commissies bij de planning van wonig- en stedenbouw. Enkele daarvan zijn geïnstitutionaliseerd tot verplicht adviesorgaan, zoals de Raad voor de Volkshuisvesting of de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing. De hier beschreven commissies hebben een ambtelijk karakter, die specifiek op de volkshuisvesting zijn gericht.

Niet worden hier beschreven:

- onderzoeksorganen als het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB)
- instituten van TNO, die soms zijn belast met de uitvoering van ministeriele onderzoeksopdrachten

1.2.1. Algemeen

Handelingen:

14.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het instellen van bijzondere adviescommissies.
Bron : -
Periode : 1945 -

Opmerkingen:

Tot de invoering van de Huurwet 1950 geschiedde deze instelling in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken, Directoraat-generaal van de Prijzen.

De hieronder genoemde commissies zijn interdepartementale adviescommissies die op een vraagstuk advies hebben uitgebracht. Hun adviezen hebben geleid tot wijziging in de wetgeving of in de financierings- en subsidieregelingen.

Voorbeelden van adviescommissies zijn:

Interdepartementale Commissie Huurwet 1948.

Interdepartementale Commissie Bouwkosten, 1948

Interdepartementale Werkcommissie voor de reorganisatie der Prijzenbureaus voor Onroerende Zaken,

Op het gebied van de woningwet

Studiecommissie Bouwvoorschriften (commissie Mazure), 1949-1952.

Commissie Woningkarthotheek 1953

Commissie Uniforme Bebouwing. 1953.

Werkgroep Eigen Woningbezit. 1953-1955.

Commissie Aanbestedingswezen. 1953-1957.

Commissie Woningonderzoek. 1953.

Commissie van advies voor versterking van zelfstandigheid der woningcorporaties (Commissie- De Roos, 1959-1962),

Commissie Krotopruijing en sanering (commissie-Bommer) 1953-1957

Commissie woningwaardering 1962

Commissie taakstelling en toezicht sociale verhuurders (commissie Koopman) 1988.

Studiecommissie Weersinvloeden. 1955-1956.

Commissie Bouwplanning, 1962-1966.

Commissie ter bestudering van de financiële consequenties van sanering, 1968-1971 (commissie-Schouten, rapport Stadsvernieuwing; commissie-Floor, rapport geldelijke steun stadsvernieuwing 1974).

Interdepartementale Werkgroep Knelpunten Woningbouw IWKW. 1972-

Werkgroep aanvullende regeling stadsvernieuwing WARS. 1972-1973.

Ministeriële Commissie Stadsvernieuwing, MICOSTA, 1975.

Werkgroep volkshuisvestingsplannen.

Interdepartementale stuurgroep decentralisatie. met projectgroep Normkostensysteem, normkostensubsidiesysteem (NK(s)S), stuurgroep en proefprojecten.

Werkgroep decentralisatie stadsvernieuwing 1978-1979.

Commissie Huurders-Verhuurders, 1992- ; in de commissie zitten de Nederlandse Woningbond, het NCIV en afgevaardigden van VROM.

15.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het benoemen, schorsen of (eervol) ontslaan van de voorzitters, secretarissen en leden van commissies op het terrein van de volkshuisvesting.

Bron : -

Periode : 1945 -

Opmerking:

• Bijvoorbeeld:

- het bij koninklijk besluit aanwijzen van de voorzitter van de Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting, Art. 66, lid 3, Woningwet 1992, Stb. 1991, 439).

1.2.2. Raad voor de Volkshuisvesting (RAVO)

Inleiding

De Eerste Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting, ingesteld 1946, had als taak de minister van advies te dienen in zaken betreffende volkshuisvesting. Zij kreeg een wettelijke basis in de Woningwet 1962 (art. 74, lid 1), waarbij zij ook betrokken is bij de voorbereiding van wettelijke bepalingen. De raad heette daarna de Tweede Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting om in 1965 over te gaan in de Raad voor de Volkshuisvesting (RAVO). Vanaf 1986 heeft de RAVO ook een adviesfunctie omtrent onderzoek en ontwikkeling betreffende de volkshuisvesting. Het is een sectorraad die het belang van een landelijk volkshuisvestingsbeleid sterk benadrukt en op dit punt initiatieven neemt tegen bijvoorbeeld bezuinigingen. Revisie in 1994, Stb. 766. Adviseert over volkshuisvestingsaangelegenheden.

De raad is een overlegorgaan tussen ambtenaren, belast met volkshuisvestingtaken, de woningbouwcorporaties, architecten en gemeentelijke inspraakorganen. De raad kan bijzondere commissies instellen die optreden als permanent adviesorgaan. De vergaderingen van de RAVO en zijn bijzondere commissies worden in ieder geval bijgewoond door De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) voor de volkshuisvesting. De RAVO ging met ingang van 1 januari 1997 op in de VROM-raad.

Handelingen:

16.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Financiën, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Sport.

Handeling : Het aanwijzen van personen die bevoegd zijn de vergaderingen van de Raad voor de volkshuisvesting bij te wonen.

Bron : Art. 74, Woningwet 1965, Art. 92b, lid 2, Woningwet 1992 e.a.

Periode : 1992-1996.

Opmerking:

- Elk ministerie kan één ambtenaar sturen.

17.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Financiën, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Sport, De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur).

Handeling : Het bijwonen van de vergaderingen van de Raad voor de Volkshuisvesting.

Bron : Art. 74, Woningwet 1965 Art. 90, lid 2, art 92b, lid 2, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439) e.a.

Periode : 1946 –1996.

Opmerking:

- Ook andere ministers kunnen ambtenaren afvaardigen.

18.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het stellen van regels betreffende de werkwijze van de Raad voor de volkshuisvesting

Bron : Art. 92, onder g, Woningwet 1992, Stb. 1991, 439.

Periode : 1992-1996.

19.

Actor : Eerste/Tweede Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting, Raad voor de volkshuisvesting (RAVO)

Handeling : Het uit eigen midden benoemen, (eervol)ontslaan of schorsen van een (plaatsvervangende) voorzitter.
Bron : KB 18 maart 1946 n° 12 Art. 91, onder a, lid 2, art. 91, onder a, lid 3, Woningwet 1992 e.a.
Periode : 1946 –1996.

Opmerking:

- Het in bijzondere gevallen schorsen en uit zijn functie ontslaan van de voorzitter maakt deel uit van deze handeling (art. 91, onder a, lid 3, Ww).

20.

Actor : Eerste/Tweede Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting, Raad voor de volkshuisvesting (RAVO)
Handeling : Het instellen van bijzondere commissies voor een bepaald onderwerp.
Bron : Art. 92, lid 2, 92, onder a, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439) e.a.
Periode : 1946 –1996.

21.

Actor : Eerste/Tweede Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting, Raad voor de volkshuisvesting (RAVO)
Handeling : Het adviseren van de minister en de Eerste en Tweede kamer over de hoofdlijnen van het te voeren beleid op het terrein van de volkshuisvesting en over tot andere beleidsterreinen behorende onderwerpen die mede van belang zijn voor die hoofdlijnen.
Bron : KB 18 maart 1946 n° 12./ Art. 89, onder a, lid 1, Woningwet 1992
Periode : 1946 –1996.

22.

Actor : Raad voor de volkshuisvesting (RAVO)
Handeling : Het (minstens) eenmaal per jaar in overleg treden met de minister van volkshuisvesting over de werkzaamheden van de Raad van de volkshuisvesting voor de komende twaalf maanden.
Bron : Art. 92, onder f, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1994, 766) e.a.
Periode : 1992-1996.

Opmerking: Deze taak wordt door de voorzitter uitgevoerd. Het opstellen van een overzicht van de werkzaamheden voor de komende twaalf maanden maakt deel uit van deze handeling.

23.

Actor : Raad voor de volkshuisvesting (RAVO)
Handeling : Het - minimaal eens in de vier jaar - opstellen van een rapport over het functioneren en de werkwijze van de Raad en het doen van voorstellen over gewenste veranderingen.
Bron : Art. 89, onder c, Woningwet 1992 (Stb. 1994, 766) e.a.
Periode : 1992- 1996.

1.2.3. De Commissie van advies voor de woningbouw (CAW).

Inleiding

De CAW werd ingesteld bij het Woningbesluit 1947, Stb. H 61. In de CAW zijn vertegenwoordigd de minister, de minister van Financiën en de minister van Binnenlandse Zaken. Bij de opstelling van adviezen werd tot 1982 ook overleg gevoerd met de ministeries van Sociale Zaken, Financiën en Economische Zaken. Afgevaardigden van deze ministeries hadden tot dat jaar zitting in de commissie van advies, ingesteld bij ministeriële beschikking van 1 februari 1951, nr. 8605. Deze commissie is vooral in het leven geroepen om de bestrijding van de woningnood te coördineren: Het gaat hierbij vooral om:

- toetsing van de financiële consequenties van regelingen met betrekking tot woningbouw en woningbouwvoorschriften;
- adviseren inzake de regelgeving ten aanzien van de subsidie voor de bouw en exploitatie van woningwetwoningen door gemeenten en woningcorporaties

In 1982 worden de taken van de commissie opnieuw vastgelegd:

- overleg plegen over algemeen beleid.
- advies over algemene maatregelen en besluiten met betrekking tot volkshuisvesting.
- advisering van de gevolgen van rijksregelingen voor de betrokkenheid van de gemeente; met name wordt vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken een bijdrage geleverd. Dit geldt ook voor gemeenschappelijke regelingen die samenhangen met het volkshuisvestingsbeleid..
- De Commissie Advies voor de Woningbouw adviseert ook de STAD van VROM.

De CAW is jarenlang het meest belangrijke rechtstreekse communicatie- en coördinatiemiddel met de ambtelijke top van het ministerie van Financiën geweest..

Handelingen

24.

Actor	:	Commissie van Advies voor de Woningbouw (CAW)
Handeling	:	Het geven van advies inzake de financiering van het bouwbeleid.
Bron	:	Stcr 1982, 147.
Periode	:	1947-1982

25.

Actor	:	Commissie van Advies voor de Woningbouw (CAW)
Handeling	:	Het geven van advies inzake bouwprogramma's
Bron	:	Art, 15 Wederopbouwwet 1950.
Periode	:	1947-1982.

:

1.2.4. De Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting.

Inleiding

Onder deze rubriek zijn ook de adviserende activiteiten beschreven van zijn rechtsvoorgangers:

Oorspronkelijk bestond er het Centraal Orgaan voor de Wederopbouw en de Bouwnijverheid 1948-1970. Dat was een interprovinciaal contactorgaan, voorgezeten door de minister om De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van advies te dienen betreffende wederopbouw of bouwnijverheid. Dit orgaan had de volgende subcommissies:

- Subcommissie, belast met de verdeling van het woningcontingent
- Subcommissie voor openbare werken
- Subcommissie voor toezicht op het bouwplan, met name i.v.m. materiaaltoelevering en arbeidsmarkt.

De commissie werd vervangen door: de Coördinatiecommissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw (CVRW, 1980, Stcr 22). Die functioneerde als de commissie voor de verdeling van het woningcontingent over de provincies, bestaande uit vertegenwoordigingen van de provincies, de grote steden en de VNG. In deze commissie bekleedde De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) het voorzitterschap. De commissie coördineert de provinciale Adviescommissies Verdeling Rijkssteun Woningbouw (AVRW's), die vanaf 1970 de planning van de bouwbehoefte per provincie bepaalde. DGVH is voorzitter.

De Rijkscommissie van de volkshuisvesting (RCV) werd ingesteld in 1985, Stcr. 216. Zij kreeg ruimere bevoegdheden en een wettelijke status in de Woningwet 1991. Vanaf die datum functioneert er ook een zelfstandige voorzitter. Met de invoering van de woningwet en het Besluit woninggebonden subsidies is de commissie niet meer belast met verdeelsleutels van woningwetwoningen. Er wordt nu bezonnen op een andere taak.

De Rijkscommissie coördineert de werkzaamheden van Provinciale Commissies voor Volkshuisvesting, PKV's, die op hun beurt de Gedeputeerde Staten adviseren bij hun opstelling van huisvestingsplannen.

De handelingen van deze organen die betrekking hebben op de vaststelling van subsidies en contingenten zijn beschreven in het hoofdstuk met betrekking tot uitvoering.

Handelingen

26.

Actor	:	Rijkscommissie voor de volkshuisvesting
Handeling	:	Het adviseren van de minister inzake het opstellen van regelingen met betrekking tot de financiering en subsidiëring van de volkshuisvesting.
Bron	:	Stcr. 1985, 216. e.a.
Periode	:	1985-

Opmerkingen:

- Deze aanbevelingen dienen in ieder geval gedaan te worden bij:
 - beleidsvoornemens inzake de planning en programmering van te bouwen woningen of te treffen voorzieningen;
 - de programma's van te bouwen woningen of te treffen voorzieningen;
 - de verdeling van de vastgestelde programma's, zoals vastgelegd in de Meerjarenplanning Woningbouw.

Alvorens deze commissie advies uitbrengt, hoort zij Gedeputeerde Staten van de provincies.

27.

Actor	:	De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling	:	Het benoemen van een voorzitter en functionarissen van de commissie.
Bron	:	Woningwet 1992.
Periode	:	1945-

28

Actor : de Rijkscommissie voor de volkshuisvesting.
Handeling : Het instellen van werkgroepen.
Bron : Stcr. 1985, 216.
Periode : 1985-

29.

Actor : Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting.
Handeling : Het mede toedelen van woningcontingenten naar aanleiding van aanvragen van GS voor geldelijke steun ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Instellingsbesluit Centraal Orgaan voor de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid en zijn rechtsopvolgers.
Periode : 1985-

Opmerkingen:

- De commissies kregen een wettelijke status bij de herziening van de Woningwet 1992. Het advies heeft betrekking op
 - de provinciale rol bij woningcontingenteringen, zeker vanaf 1970
 - de provinciale woningbouwprogramma's
 - de uitsplitsing naar de verschillende subsidiecategorieën aan gemeenten waarvoor de provincie verantwoordelijk is.

De organen zijn tevens overlegpartners in centrale coördinerende commissies.

Product: Advies voor een Verdeelbrief.

1.2.5. De Commissie Bijdragen Stedelijke Werken (CBSW) en de Coördinatiecommissie stadsvernieuwing (CCSV)

Inleiding

Ingevolge het Besluit bijdragen reconstructie- en saneringsplannen (Stb. 1969, 87) werd de Commissie Bijdragen Stedelijke Werken geïnstalleerd. Hierin waren het ministerie van VRO, Verkeer en Waterstaat, Binnenlandse Zaken en Financiën vertegenwoordigd. Voor VRO hadden zowel het CDV als de RPD zitting in de commissie. Zij was al werkzaam als adviescollege voor subsidies in het kader van een Beschikking Bijdragen Saneringsplannen BBS van 1963.

Haar hoofdtak was het uitbrengen van advies voor gemeentelijke subsidieaanvragen voor saneringsgebieden, met name de 80%-regeling en de ISR. De commissie kreeg een uitgebreide adviserende taak, toen zij in 1974 werd uitgebreid met andere bewindslieden. Het werd nu het coördineren van maatregelen ter verbetering van het functioneren van steden en dorpen. In de praktijk betekende dit ook de prioriteitsstelling bij het afhandelen van aanvragen voor plannen met betrekking tot stads- en dorpsvernieuwing. De wettelijke grondslag is vastgelegd in de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing van 1975, Stb. 406. (WSDV)

De onderafdeling Financieel-administratieve Uitvoering Stadsvernieuwing (FAUS) van het ministerie VROM schreef de adviezen op aanvragen om subsidie inzake stadsvernieuwing uit. Het secretariaat berustte bij de RPD.

De CDV was bij de voorbereiding van de vergadering van de commissie betrokken en nam bij het beraad een spilfunctie in.

Handelingen

30.

Actor : de Commissie Bijdragen Stedelijke Werken (CBSW), Coördinatiecommissie stadsvernieuwing (CCSV)

Handeling : Het adviseren inzake beleidsvoorstellen op het gebied van stadsvernieuwing.

Bron : Instellingsbesluit 1969, Art. 4, lid 2, WSDV, 1989.

Periode : 1969-1994

Opmerking: :

Het betreft onder meer beleidsnota's van het ministerie inzake stadsvernieuwing, bijvoorbeeld de "beleidskaders" vanaf 1978.

31.

Actor : de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing

Handeling : Het opstellen van meerjarenplannen inzake de stadsvernieuwing.

Bron : Art. 4, lid 2, WSDV

Periode : 1975-1994

Product: Meerjarenplan Stadsvernieuwing 1988-1992.

32.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het benoemen van voorzitters en secretarissen van de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing

Bron : Art. 4, lid 3, WSDV.

Periode : 1975-1994

Opmerking: Voor het secretariaat wordt een rijksambtenaar aangewezen.

33.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het om de vijf jaar verslag uitbrengen over de werkzaamheden van de
Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing
Bron : Art. 2, lid 3, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1975-1994:

1.2.6. De IWKW en het ICOG

Inleiding

De Interdepartementale Werkgroep Knelpunten in de Woningbouw (IWKW) werd ingesteld op 4 mei 1972. Het bestuur van deze werkgroep bestond uit samenwerkingsverbanden binnen VRO, dat als voorportaal voor politieke besluitvorming diende. De definitieve beslissingen werden weliswaar door het bestuur voorbereid, maar werden vastgesteld door middel van plenaire vergaderingen, waaraan ook de andere partners van het interdepartementaal overleg deelnamen.

Ingesteld op 4 mei 1972. Ambtelijk voorportaal van de politiek, met dien verstande dat daarin het overleg tussen gemeente, rijk en provincie werden gevoerd. Het IWKW had een “dagelijks bestuur” met een presidium. Het dagelijks bestuur, dat feitelijk uit VRO-ambtenaren bestond, kwam wekelijks bijeen. Tien maal per jaar werden de plenaire, interdepartementale vergaderingen gehouden. Hier werden via interdepartementaal overleg het advies aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) vastgesteld. In de plenaire vergadering zijn vertegenwoordigd De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)s belast met Ruimtelijke Ordening, Milieubeheer, Verkeer en Waterstaat, Binnenlandse Zaken, Economische Zaken, Welzijn, Volksgezondheid, Cultuur, Onderwijs, Sociale Zaken, Landbouw, Natuurbeheer. De IWKW stelde subgroepen samen op basis van de vastgestelde knelpunten: Grondprijverschillen, Infrastructuur, Bovensteeds groen en complementaire voorzieningen e.d. Bindend adviesinstituut bij subsidie van daartoe aangewezen groeigemeenten of groeikernen). Interdepartementale werkgroep, later:

Feitelijk was de IWKW de drijvende kracht achter de realisatie van het toenmalige groeikernenbeleid. Problemen die met groeikernen te maken hadden, werden in de jaren '70 vanuit het VRO-budget opgelost. De Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG) werd ingesteld bij KB 25 maart 1977, nr. 115. Zij had in beginsel een buitenambtelijk karakter dat onafhankelijk zou staan van het ministerie. Zij hadden tot taak De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) te adviseren bij:

- de vorming van groeikernen
- de toekenning van subsidies aan groeikernen en uitbreidingsplannen.

Het groeikernenbeleid werd sedert 1985 niet meer aangestuurd. Het ICOG had formeel nog de taak “de rijksinspanningen [...] te coördineren,” maar adviseerde nadien ook in zaken buiten het groeikernenbeleid, zoals aangelegenheden inzake subsidies aan VINEX-locaties. De invloed van het ICOG nam echter af, toen na de invoering van het Besluit locatiegebonden subsidies van 1994 de uitvoering van de subsidietoekenning werd overgelaten aan daartoe aangewezen organen. Gezien de raakpunten met het beleidsterrein Ruimtelijke Ordening en de daarmee samenhangende regionaal-economische belangen treedt het ICOG nog steeds als adviesorgaan op.

Handelingen

34

Actor	:	de Interdepartementale Werkgroep Knelpunten in de Woningbouw (IWKW) / de Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG)
Handeling	:	Het organiseren van bestuursvergaderingen en van plenaire vergaderingen met interparlementaire deelnemers
Bron	:	Faber, Werk in uitvoering, p. 36.
Periode	:	1972-

35.

Actor	:	de Interdepartementale Werkgroep Knelpunten in de Woningbouw (IWKW) / de Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG)
Handeling	:	Het adviseren van de minister inzake het woningbouwbeleid in verstedelijkte gebieden en bij uitbreidingsplannen.
Bron	:	Faber, Werk in uitvoering, p. 36.
Periode	:	1972-

N.B. Het product is een studierapport, veelal opgesteld door daarvoor benoemde subgroepen.

36.

- Actor : de Interdepartementale Werkgroep Knelpunten in de Woningbouw (IWKW)
/ de Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG)
- Handeling : Het adviseren van de minister inzake de oprichting van overlegorganen in
groeikerngebieden.
- Bron : Faber, Werk in uitvoering, p. 36.
- Periode : 1972-
- Opmerking: Oppericht zijn de Stuurgroep Noordelijke deel Randstad (2 nov. 1972), de
Coördinatiecommissie Urbanisatiebeleid (CCUB, door GS Zuid-Holland)

1.2.7. Commissie van advies inzake de Woonwagenwet.

De Commissie van advies inzake de Woonwagenwet moest zich op de hoogte te houden van al datgene wat van belang was voor de bevordering van de deelneming van de woonwagenbevolking aan het maatschappelijk en cultureel leven in het algemeen en voor de uitvoering van de Woonwagenwet in het bijzonder. Zij diende de minister al of niet uit eigen beweging van advies met betrekking tot deze aangelegenheden.

37.

Actor : Commissie van advies inzake de Woonwagenwet
Handeling : Het adviseren van de minister inzake de uitvoering van de Woonwagenwet en andere woonwagenaangelegenheden.
Bron : Art. 42, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1990

38.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen en ontslaan van de voorzitter, de secretaris en de overige leden van de Commissie van advies inzake de Woonwagenwet
Bron : Art. 39, 41, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1990

39.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen en toekennen van vacatiegelden en vergoedingen aan de voorzitter, de secretaris en de overige leden van de commissie van advies.
Bron : Art. 40, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1990

40.

Actor : De Staatscommissie Vervanging Armenwet (subcommissie voor de bestudering van het woonwagenvraagstuk),
Handeling : Het formuleren en evalueren van beleidsstandpunten inzake het woonwagenbeleid
Bron : *Je moet hier weg...*, p. 174-178.
Periode : 1947-1952.

41.

Actor : de Interdepartementale commissie woonwagenbeleid,
Handeling : Het formuleren en evalueren van beleidsstandpunten inzake het woonwagenbeleid
Bron : -
Periode : 1974-1977

1.2.8. Externe adviescommissies op het gebied van experimentele woningbouw.

De hier beschreven commissies zijn door het ministerie ingestelde studie- en adviescommissies die de minister kunnen adviseren over de financiering en/of toelating van specifieke projecten. Deze commissies spelen een rol wanneer er ter wille van de bevordering van goede volkshuisvesting moet worden afgeweken van de bestaande regelgeving of subsidiënormering. Het oudste voorbeeld is de studie die de minister door verschillende interne adviescommissies heeft laten verrichten naar efficiëntere woningbouwvormen om met de Wederopbouwwet te kunnen ingrijpen in het gemeentelijke bouwvergunningenbeleid. De werkzaamheden van deze commissies breidden zich echter uit naar de particuliere sector door een samenwerkingsverband in het Bouwcentrum in Rotterdam. Nadien zijn ook andere commissies en stuurgroepen ingesteld die samen werkten met wetenschappelijke instellingen en in overleg met het ministerie plannen en programma's ontwierpen voor een onderzoeksbeleid op het gebied van volkshuisvesting en/of bouwnijverheid. In toenemende mate treden deze adviescommissies op

De uitvoerende werkzaamheden van het ministerie in overleg met deze commissies staan beschreven in het hoofdstuk 12 *Bouwnijverheidsbeleid*.

42.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het instellen of aanwijzen van onderzoeksorganen op het gebied van de bouwnijverheid.

Bron : *Volkshuisvesting in goud; Plan van aanpak Duurzaam Bouwen*
Periode : 1945-

Producten:

Formele instellingsbeschikkingen van organen als:

Stichting Ratiobouw 1945-1965.

Studiegroep Efficiënte Woningbouw. 1947-

Studiecommissie Experimentele Woningbouw (in het Bouwcentrum),

Adviescommissie Experimentele Woningbouw (1968),

Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV), 1988-

Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV), 1982-1988, Str. 1982, 79.

Nationaal Centrum Duurzaam Bouwen DubO, Utrecht (1995).

43.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Handeling : Het subsidiëren van particuliere instellingen ter bevordering van volkshuisvesting en/of bouwnijverheid.

Bron : Jaarverslag Bouwcentrum 1957; Rijksbegroting 1995.

Periode : 1950-

Opmerking:

Gesubsidieerd worden bij voorbeeld:

- Bouwcentrum Rotterdam/Stichting Bouw
- Exploitatiesubsidie aan de SEV
- Stichting Bouwkwaliteit
- Opstellers ABO-programma: Adviesbureau ABO (1981)
- Nederlands Instituut voor ruimtelijke ordening en volkshuisvesting NIROV

44.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Handeling : Het - eventueel in samenwerking met andere ministers - goedkeuren van statuten en/of aanwijzen van bijzondere bestuursleden van particuliere commissies op het gebied van het bouwwezen.

Bron : De oprichtingsbeschikkingen of eerste reglementen van de desbetreffende organen.

Periode : 1951-

Opmerkingen:

Het gaat hier om stichtingen, die standaarden of normen vaststellen met betrekking tot de bouw, inrichting en exploitatie van bijzondere categorieën gebouwen, waarvoor subsidie moet worden verleend of waarvoor in het kader van art. 17 van de Wederopbouwwet toestemming voor de bouw moet worden gevraagd. Deze stichtingen dienen ook aanvragers en subsidieverleners nader van advies. De stichtingen zijn aanvankelijk opgericht binnen het Bouwcentrum, maar bestonden later ook zelfstandig. Voorbeelden zijn:

De Stichting studie- en beoordelingsraad ziekenhuisbouw;

De Adviescommissie Experimentele Woningbouw

De Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting

Het Nederlands Normalisatie Instituut (i.s.m. het ministerie van Economische Zaken)

45.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),.

Handeling : Het zenden van ambtelijke deelnemers naar vergaderingen van adviescommissies..

Bron : -

Periode : 1945-

Product: Verslagen van of over de desbetreffende vergaderingen.

46.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het opstellen van periodieke onderzoeksprogramma's in samenwerking met onderzoeksinstellingen.

Bron : *Volkshuisvesting in goud*, 174.

Periode : 1948-

Opmerking : De onderzoeksprogramma's zijn vanaf 1994 gedeeltelijk vervangen door de Plannen van Aanpak Duurzaam Bouwen. De Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting stelt afzonderlijke jaarplannen op.

1.2.9. Overige adviescommissies.

47.

Actor : Het Centraal Orgaan voor de Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.
Handeling : Het adviseren van de minister inzake de opstellingen uitvoering van bouwplannen.
Bron : Instellingsakte 1948
Periode : 1947-1977

Opmerking:

- Het orgaan, dat vanaf 1947 informeel werkzaam was, adviseerde via de volgende subcommissies
 - Subcommissie, belast met de verdeling van het woningcontingent
 - Subcommissie voor openbare werken
 - Subcommissie voor toezicht op het bouwplan, met name i.v.m. materiaaltoelevering en arbeidsmarkt.

48.

Actor : De Interdepartementale Werkgroep Knelpunten Woningbouw (IWKW).
Handeling : Het adviseren van de minister inzake de oprichting van overlegorganen in
groeikerngebieden.
Bron : Faber, Werk in uitvoering, p. 36.
Periode : 1972-1977

49.

Actor : De Interdepartementale Stuurgroep Decentralisatie
Handeling : Het mede uitvoeren van proef- en uitvoeringsprojecten inzake decentralisatie, in het
bijzonder bij de financiering van volkshuisvesting..
Bron : Koffijberg, *Tussen sturen en schipperen...*
Periode : 1980-

1.3. Overige vormen van ambtelijke adviesinwinning

De hier beschreven structuren betreffen overlegvormen die als voorpost kunnen dienen van ministeriele beleidsbeslissingen. Niet zelden zijn er vaste trajecten, die verderop in de hoofdstukken met betrekking tot afzonderlijke deelreinen ter sprake komen. Zo bestond er tijdens de financiering van de woningbouw door het rijk een ambtelijk overleg over de vaststelling van contingenten volgens een toewijzingsstelsel van te bouwen woningen met de provincie (vgl. hoofdstuk 5).

De provincies vormden later ook commissies op het gebied van stadsvernieuwing en op het gebied van de te decentraliseren objectsubsidieverlening. Dergelijke werkzaamheden werden vanaf 1990 gehonoreerd door vermelding van het inspraaktraject in de overweging van besluiten en regelingen ten aanzien van subsidies.

50.

Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van regelingen met betrekking tot de tot planning, financiering en subsidiëring van de volkshuisvesting.

Bron : Art. 4, Besluit woninggebonden subsidies (Stb. 1991, 440). e.a.

Periode : 1948-

Opmerking:

- Soms geschiedt dit op verzoek van de Rijkscommissie voor de volkshuisvesting.

51.

Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)

Handeling : Het uitbrengen van schriftelijke adviezen aan de minister inzake de volkshuisvesting.

Bron : Art. 10, Organisatiebesluit (Stb. 1965, 329).

Periode : 1965 -

Opmerking:

Het advies van de inspecteur kan gepaard gaan met adviezen en gegevens van de provinciale inspecteurs, ingesteld in verband met de volkshuisvesting.(Art. 21, lid 2, art. 22, lid 2, Organisatiebesluit volkshuisvesting (Stb. 1990, 384).

52.

Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)

Handeling : Het uitbrengen van adviezen aan GS op het gebied van volkshuisvesting.

Bron : Art. 10, Organisatiebesluit (Stb. 1965, 329).

Periode : 1965 -

Opmerking:

Dit betreft ook periodiek advies als lid van een commissie. De provinciale inspecteur heeft bijvoorbeeld zitting in provinciale commissies voor de bejaardenoorden.

2. WET- EN REGELGEVING

Dit hoofdstuk behandelt de handelingen die te maken hebben met de totstandkoming van wetten in formele zin en de daaraan verbonden rechtsregels. Het betreft de wetten en algemene maatregelen van bestuur die op grond van de toegekende bevoegdheden door de minister zijn vastgesteld. De totstandkoming van deze regels is na 1945 aan parlementaire controle onderhevig. Uit het onderstaande zal blijken dat er tot ca. 1980 geen parallelle bestond tussen de wettelijke regelgeving en de uitvoeringsinstrumenten van het ministerie. Daarom is de totstandkoming van de wettelijke regelgeving in een afzonderlijk hoofdstuk behandeld.

Tot 1940 was de Woningwet 1901 de wettelijke grondslag voor het volkshuisvestingsbeleid. De Woningwet is een kaderwet, die oorspronkelijk bedoeld was om de gemeentelijke autonomie te respecteren. Als kaderwet biedt zij thans ruimte voor veel besluiten en regelingen. Na de Tweede Wereldoorlog kwam nieuwe - aanvankelijk als voorlopig bedoelde - regelgeving tot stand, om de problemen van die tijd op te lossen, namelijk om:

- de wederopbouw te stimuleren
- de woningnood te bestrijden
- de bevoegdheid aan de gemeente toe te kennen tot het verdelen van de daar aanwezige woonruimte
- de huurprijs te regelen; onafhankelijk van de prijswetgeving van het Ministerie van Economische Zaken. Tot de invoering van de Huurwet 1950 werd de huurprijs vastgesteld door prijsbeschikkingen van dat ministerie aan de hand van het Prijsvormingsbesluit 1941. Gegevens hierover zijn nader beschreven in het PIVOT-onderzoek met betrekking tot het economisch verkeer. De gegevens over bouwkosten e.d. beruften namelijk bij het directoraat-generaal van de prijzen.

Veel bepalingen kregen echter een blijvend karakter. Tot nadere wettelijke regeling van deze bepalingen werden de volgende voorzieningen getroffen:

- de inpassing van tijdelijke regelgeving in de Woningwet en de Wet op de Ruimtelijke Ordening
- huurwetgeving
- wetgeving op de woonruimte

Daarnaast kregen enkele subsidieregelingen een afzonderlijk wettelijk karakter. Voorbeelden zijn de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing en de Wet individuele huursubsidie. Met name deze wetten moeten worden gezien als een codificatie van reeds vastgesteld beleid als gevolg van een behoefte tot uitoefening van meer parlementaire controle. Na 1995 moeten ingevolge de Algemene Wet Bestuursrecht alle subsidieregelingen een wettelijke grondslag hebben. Wanneer in de jaren '90 de objectfinanciering door het rijk wordt afgeschaft, worden bij AMVB onafhankelijke kassen ingesteld, waarbij het rijk benoemings- en controlebevoegdheid behoudt. Ook deze bevoegdheden zijn ontleend aan oudere bepalingen van de Woningwet.

In dit hoofdstuk worden de achtereenvolgens de volgende processen benoemd:

- de totstandkoming van wetten (inclusief de parlementaire behandeling). Hierbij is inbegrepen:
- de totstandkoming van algemene besluiten op grond van wettelijke bevoegdheden, zoals die worden toegekend aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) (AMVB)

De nadere invulling van AMVB's in de vorm van ministeriele regels (vroeger ook wel "beschikkingen" genoemd) komt ter sprake wanneer het deelterrain op uitvoeringsniveau wordt besproken. In die situatie worden namelijk nadere kaders gesteld voor een specifiek gekozen beleidsinstrument, waarbij niet alleen de uitvoerende ambtenaren van het ministerie, maar ook de inspectie betrokken zijn. Een uitzondering volgen de overgangsregelingen en -circulaires bij de invoering van rechtstreeks door de wet bepaalde voorschriften, die als zodanig een verandering inhouden. Hierin wordt veelal bepaald hoe lang en in welke gevallen oude dan wel nieuwe voorschriften geldig zijn.

2.1. Algemeen

53.

Actor	:	De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling	:	Het voorbereiden, opstellen en evalueren van wetten op het gebied van de volkshuisvesting..
Bron	:	-
Periode	:	1945-

Product:

- Op het gebied van woningbouw in het algemeen:
 - Woningwet 1962/1992
 - Wederopbouwwet 1950
- Op het gebied van woningsubsidie
 - Wet grootboek woningverbetering (Stb. 1957, 271);
 - Wet tot opheffing van het grootboek voor woningverbetering (Stb. 1960, 120).
 - Wet Bezitsvormingsfonds, Stb 1971, 418
 - Wet intrekking Bezitsvormingsfonds, Stb 1991, 676.
 - Wet houdende balansverkorting geldelijke steun volkshuisvesting (Stb. 1995, 313).
 - Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.
- Op het gebied van huur en verhuur
 - N.B: In deze wetgeving wordt geregeld: de huurprijs, de regelingen van geschillen ten aanzien van de vaststelling van de huurprijs per woning door adviescommissies en de huurbescherming van huurders tegen huiseigenaren.
 - Huurwet, 1950 Stb. K 636; 1953 Stb. 580; ontwerp 1955(val minister Witte); 1955, Stb. 374; 1957, Stb. 272; 1960 Stb. 116; 1962, Stb. 304; 1964, Stb. 204; 1965. Stb. 564; 1966. Stb. 555; 1966 Stb. 597;; 1967, Stb. 537;
 - Wet jaarlijkse huurverhogingen, Stb. 1968, Stb. 703; 1969, Stb. 530;1969 Stb. 557; 1971, Stb. 44; 1971, Stb. 309; 1975, Stb. 128; 1977, Stb. 114; 1978, Stb. 521;
 - Wet huurprijsontwikkeling, Stb. 1975, 61.
 - Huurprijzenwet woonruimte Stb. 1979, Stb. 15, 16; 1979, Stb. 156; 1984, Stb. 155; 1985, Stb. 191; 1986, Stb. 209; 1987, Stb. 256; 1988, Stb. 214; 1989 Stb. 73; 1991, Stb. 346; 1989, Stb. 616; 1991, Stb. 50.
 - Bijstelling van de huurwet door de werkgroep Integrale herziening van de huur(prijs)wetgeving IHH.
 - Wet op de Huurcommissies, Stb. 1979, 16; 1979, 330; 1984, 573; 1986, 330.
- Op het gebied van huursubsidie
 - Wet individuele huursubsidie (Stb. 1986, 265);
 - Wet van 21 juni 1989 houdende aanpassing van de Wet individuele huursubsidie naar aanleiding van de voorstellen van de commissie tot vereenvoudiging van de loonbelasting en inkomstenbelasting, zoals deze wet is gewijzigd bij de Wet van 27 juni 1990, Stb. 326, en de Wet van 24 april 1991, Stb. 208 (Stb. 1989, 242);
 - Wet van 27 juni 1990 tot tijdelijke verhoging van op grond van de Wet individuele huursubsidie toe te kennen bijdragen, zoals deze wet is gewijzigd bij de Wet van 29 mei 1991, Stb. 248 (Stb. 1990, 325);
 - Wet van 27 juni 1990 tot wijziging van de Wet individuele huursubsidie ter verbetering op onderdelen van de mogelijkheden tot een zo doelmatig mogelijke uitvoering van die Wet (Stb. 1990, 326);
 - Wet houdende wijzigingen van de Wet individuele huursubsidie ter beperking van de ter uitvoering van die wet gedane uitgaven, zoals deze wet is gewijzigd bij Wet van 24 juni 1992 Stb. 316 (Stb. 1988, 291);
 - Wet van 24 juni 1992 tot wijziging van de Wet individuele huursubsidie ter beperkingen en herschikking van de uitgaven voor individuele huursubsidie (Stb. 1992, 320);
 - Wijzigingen van de wet individuele huursubsidie (Stb. 1994, 439);
- Op het gebied van woningdistributie
 - Woonruimtetwet (Stb. 1947, H 29)

- Wet Huisvesting Gerepatrieerden, (Stb. 1950 K 555), houdende bijzondere voorzieningen ter bevordering van de huisvesting van gerepatrieerden;
 - Leegstandwet (Stb. 1981, 337)
 - Huisvestingswet (Stb. 1992, 548)
- Op het gebied van woonwagens en woonschepen
(Voor een volledig overzicht van de tot stand gekomen wetten zie Van Ooijen 1990, p. 396 volg.)
 - Rapport van de Staatscommissie Vervanging Armenwet, houdende nieuwe regels inzake woonwagens, ontwerp van Wet, memorie van Toelichting.
 - Wijziging van de Wet op de Woonwagens en Woonschepen Stb 1957, 425,
 - Wijziging van de Wet op de Woonwagens en Woonschepen Stb 1962, 144,
 - Woonwagenwet, Stb, 1968, 98
 - Wijziging Woonwagenwet, Stb. 1974, 703 (Beroepsmogelijkheden woonwagenbewoners om ontheffingen van verplichtingen)
 - Wijziging Woonwagenwet, Stb. 1977, 325 (Provinciaal woonwagenplan)
 - Wijziging Woonwagenwet, Stb. 1982, 490 (“sleupartikel”)
 - Wet geldelijke steun woonwagens, Stb. 1986, 264.
 - Intrekking van de Woonwagenwet per 1 maart 1999.
- Op het gebied van burgerlijk recht en eigendomsrecht
 - Wijziging van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot vruchtgebruik van woningen, huurbescherming e.d.
 - Wijziging van de wetgeving op het gebied van splitsing van woningen e.d.
- Op het gebied van bouwkundige kwaliteit
- Wetsontwerpen op de architectentitelbescherming, 1949-1960
- Wet op de architectentitel, Stb. 1987, 348

54.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het voorbereiden van wetgeving inzake heffingen ten behoeve van de volkshuisvesting..
 Bron : -
 Periode : 1950-

Opmerkingen:

- Gedacht wordt hierbij aan
 - heffingen aan verhuurders op huurinkomsten bij huurverhogingen van oude woningen voor herstel van oude woningen (“afroming van de huuropbrengst”);
 - heffingen aan huurders ten behoeve van huuregalisatie of om doorstroming van goedkope naar dure woningen te bevorderen.
- Bij deze handeling zijn voorstellen inbegrepen die niet tot uiteindelijk resultaat hebben geleid.

Product bijv.:

Onderzoek naar een heffing op huuropbrengst (“afroming”) in een voorstel tot huurwet in 1955.
 Wet Grootboek woningverbetering 1957-1960.
 Wetsontwerp doorstromingsheffing 1966-1967 (afgewezen in Eerste Kamer).

55.

Actor : Eerste/Tweede Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting/ Raad voor de Volkshuisvesting (RAVO),
 Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van wet- en regelgeving met betrekking tot de volkshuisvesting.
 Bron : Woningwet 1962.
 Periode : 1946-1997

56.

Actor : Commissie van Advies voor de Woningbouw (CAW)
 Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van wetten en regels met betrekking tot de volkshuisvesting.

Bron : Taakstellingsbesluit Stcr 1982, 147.
Periode : 1947-1982

57.

Actor : Raad van advies voor de Ruimtelijke Ordening (RARO)
Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van wet- en regelgeving met betrekking tot de volkshuisvesting.
Bron : Nota van toelichting bij het Besluit locatiegebonden subsidies (Stb. 1994, 57).
Periode : 1965-1994.

Opmerking:

Deze raad is in zijn functie later gedeeltelijk vervangen door het Interprovinciaal Overleg.

58.

Actor : Rijksplanologische Commissie (RPC)
Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van wet- en regelgeving met betrekking tot de volkshuisvesting.
Bron : Nota van toelichting bij het Besluit locatiegebonden subsidies (Stb. 1994, 57).
Periode : 1965-

59.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van wet- en regelgeving met betrekking tot de volkshuisvesting.
Bron : Nota van toelichting bij het besluit van 6 oktober 1996, Stb. 744.
Periode : 1965-

Opmerking:

- Dit advies wordt in de regel uitgebracht via het Interprovinciaal Overleg.

60.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij wet of AMVB uitschrijven van woningtellingen.
Bron : Wet op de woningtelling 1956; Art, 58 Woningwet 1962.
Periode : 1956-

Opmerking:

- Deze woningtellingen vielen in 1960 en 1970 samen met de volkstellingen.

61.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij ministeriele regeling (mede)vaststellen van standaardvoorwaarden voor de aanneming van bouwwerken en de aanleg van installaties.
Bron : Publicaties van Uniforme Administratieve Voorwaarden.
Periode : 1948-
Opmerkingen : Uniforme Administratieve Voorwaarden komen tot stand uit het overleg van de brancheorganisaties in de bouw en aannemingsbedrijf. De rijksoverheid vervult een rol bij de vaststelling van deze voorwaarden omdat zij zelf aanbestedingsopdrachten verstrekt. Bovendien bemiddelt zij bij de toepassing van Europese regelgeving ter bevordering van de vrije interne markt. Daarom participeren de minister van VROM, van Waterstaat en van Defensie in overlegorganen die standaardregelingen in de bouw vaststellen. Deze regels kunnen betrekking hebben op alle openbare werken en aanbestedingen, dis bouw, aanleg van installaties e.d.
Producten : "Vaststellingsbeschikkingen" van Uniforme Administratieve Voorwaarden (UAV's)

2.2. Woningwet 1901/1962/1992

Inleiding:

De Woningwet heeft vanaf 1901 het volgende geregeld:

- De gemeenteraad is verplicht een bouwverordening vast te stellen met minimum kwaliteitseisen voor de nieuwbouw, de bestaande woningvoorraad en het gebruik van de voorraad
- Het is verboden te bouwen zonder vergunning van de gemeente; Burgemeester en wethouders moeten zo'n bouwvergunning weigeren als het bouwplan in strijd is met de bouwverordening
- Vanaf 1965 moet een bouwvergunning ook geweigerd worden als het bouwplan in strijd is met een bestemmingsplan (dit is in de Wet op de ruimtelijke ordening geregeld)
- De gemeente is verplicht om de kwaliteit van de woningvoorraad te onderzoeken en maatregelen te treffen als de woning van slechte kwaliteit is: zij kan aanschrijven tot het treffen van voorzieningen of de woning onbewoonbaar verklaren
- De gemeente moet een toezicht houdend orgaan in het leven roepen (de dienst Bouw- en Woningtoezicht) die belast is met de uitvoering van de bovengenoemde bevoegdheden
- Het rijk oefent staatstoezicht uit op het beleid van de gemeenten en de verrichtingen van woningbouwverenigingen,

In de Woningwet 1903 had De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) geen bevoegdheid om bij AMVB in te grijpen in de normering van de bouwkwaliteit zoals die door gemeentelijke bouwverordeningen was bepaald. Als uitzondering gold de bevoegdheid om aan gebouwen bij AMVB eisen te stellen in het belang van de bescherming van de bevolking (Wetswijziging 1954, Stb. 603).

De bevoegdheid om te kunnen ingrijpen in gemeentelijke bouwverordeningen is echter vastgelegd in wetten en besluiten met betrekking tot de wederopbouw: een modern bouwsysteem dat nog niet door een gemeente is toegelaten kan bij ministeriële beschikking toepasbaar worden verklaard. Een en ander is in de Woningwet 1962 rechtgetrokken. Daarin zijn ook bevoegdheden geregeld met betrekking tot de gelijkschakeling van zakenrechtelijke consequenties (zoals het aantekenen in het Kadaster van een aanschrijving)

In de Woningwet 1992 zijn aan het rijk bevoegdheden toegekend om in bijzondere omstandigheden op dezelfde manier te handelen als tijdens de wederopbouwperiode 1940-1956. Daarnaast heeft het rijk nadere bevoegdheden om voorschriften te stellen ten aanzien van de bouwkwaliteit van woningen. Een en ander vloeit voort uit het feit dat de Europese Unie gemeenschappelijke regelingen heeft opgesteld ten aanzien van::

- de kwaliteit van bepaalde bouwproducten
- de wederzijdse aanpassing van wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen
- de wederzijdse aanpassing van uitvoeringsvoorschriften.

De EU heeft dergelijke voorschriften in de vorm van richtlijnen opgesteld, die in de nationale regelgeving dienen te worden geïmplementeerd. Zij hebben ten doel om te komen tot een gemeenschappelijke standaard teneinde oneerlijke concurrentie in de lidstaten te voorkomen.

Handelingen:

62.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het opstellen en evalueren van amvb's

Bron : Woningwet 1901/1962/1992. .

Periode : 1945 -

- Product bijv.:
 - Organisatiebesluit Volkshuisvesting, Stb, 1965, 329; 1990, 384.
 - Woonketenbesluit, Stb, 1965, 328.
 - Besluit premie bouw woningen, Stb. 1968, 891.
 - Besluit geldelijke steun volkshuisvesting, (art. 63 Woningwet 1964) Stb. 1965, 285; 1976, 472; 1991, 440; 1992, 555.
 - Besluit woninggebonden subsidies (BWS, Stb. 1991, 440 ;1992, 554;. 1994, 744;1976, 470)
 - Besluit Toegelaten instellingen Volkshuisvesting (BTIV,. art. 59 Woningwet 1975), Stb. 1975, 330.;1976, 469.; 1992, 555.,

- Besluit geluidswering gebouwen Stb. 1982, 755; 1991, 680
 - Besluit geluidswering kantoren, Stb. 1989, 158.
- Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting, Stb, 1988, 483 , 1992, 555; 1994, 538.(art. 59, lid 5 Woningwet)
 - Bouwbesluit,Stb, 1991, 681..
- Uitvoeringsbesluit stimulering sociale vernieuwing (Stb. 1993, 737);
 - Besluit houdende vaststelling van het tijdstip inwerkingtreding van een artikelonderdeel van het Besluit woninggebonden subsidies (Stb. 1992, 425);
 - Besluit locatiegebonden subsidies (Stb. 1994, 57);
 - Besluit houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit locatiegebonden subsidies (Stb. 1994, 207);
 - Besluit meldingplichtige bouwwerken (Stb. 1992, 196);

63.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het bij AMVB stellen van nadere regels voor de financiering van door het rijk toegelaten instellingen
 Bron : Art. 52, lid 3, Woningwet 1901.
 Periode : 1945-1965. :

64. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het stellen van overgangs- en invoeringsregels bij de uitvoering van wetten, en amvb's
 Bron : -
 Periode : 1945 -:

- Product:
 - Circulaire inzake de inwerkingtreding van het Besluit beheer sociale huursector (MG 92-38 / Str. 1992, 223);

65.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het voeren van periodiek overleg over de. bouwregelgeving.
 Bron : Structuurschets Bestuursdienst
 Periode : 1945 -

Opmerkingen:

Onderwerpen van overleg zijn:

- Implementatie van Europese regelgeving
- Deregulering
- Regeling van milieuproblematiek en toepassing van milieuvoorschriften.

Overlegorganen zijn:

- het tripartite-overleg met de Raad voor Accreditatie en de Stichting Bouwkwiteit, ingesteld in 1988
- het overlegplatform bouwregelgeving en de daarin betrokken commissies
- Bestuurlijke commissie .
- Juridisch technische commissie
- Staf of Kerngroep

66.

Actor : de Stichting Duurzaam Bouwen
 Handeling : Het adviseren van de minister bij de opstelling van wijzigingen in het Bouwbesluit en van nadere bouwvoorschriften.
 Bron : Instellingsbeschikking
 Periode : 1992-

67.

Actor : de Raad voor het Milieubeheer
 Handeling : Het adviseren van de minister bij de opstelling van wijzigingen in het Bouwbesluit en van bouwverordeningen.
 Bron : NMP, Plan van aanpak Duurzaam Bouwen.

Periode : 1980-1996

2.3. Wetgeving op woonwagens en woonschepen.

68.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij algemene maatregel van bestuur vaststellen van nadere regels met betrekking tot de Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Bron : Wet op Woonwagens en Woonschepen.

Periode : 1945-1968

- Product bijv.:
 - Beschikking tot vaststelling van de modellen bedoeld in de artikelen 3, 4, 15, 17 en 18 van het Reglement op woonwagens en woonschepen (Stc. 1919, 176)
 - Reglement op woonwagens en woonschepen (Stb. 1919, 530)[is in 1991 ingetrokken]

69.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij algemene maatregel van bestuur vaststellen van regels met betrekking tot de Woonwagenwet.

Bron : Art. 12, 13, Woonwagenwet;

Periode : 1970-1999.

Producten:

- Woonwagenreglement (Stb. 1970, 153)
- Besluit werk en kosten woonwagencentra (Stb. 1970, 406)
- Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens (Stb. 1992, 268)
- Besluit werk en kosten woonwagencentra (Stb. 1970, 406).

2.4. Wederopbouwwet

Inleiding.

De wederopbouwwet voorziet in regels ten aanzien van de uitvoering van de wederopbouwtaak van het rijk. Hierin komen verschillende aspecten aan de orde. Volgens de Memorie van Toelichting gaat het hier om zes deelbevoegdheden:

- De onteigening van onroerend goed in het belang van het economisch herstel van het land;
- Financiering van de particuliere wederopbouw (nader geregeld in de Wet Materiële Oorlogsschade 1950 Stb, K. 31)
- Vaststelling van wederopbouwplannen voor door oorlogsgeweld getroffen steden,
- Goedkeuring van werken in overeenstemming met gemeentelijk bouw- en woningtoezicht.
- Steunverlening aan gemeenten en andere lichamen in verband met de wederopbouw
- Bevordering van materiaalvoorziening en een juiste verdeling van arbeidskrachten.

Met name ten aanzien van de punten 4 en 5 treft de Wederopbouwwet nadere regelingen, die later ook terugkeren in subsidieregelingen bij saneringsplannen en stadsvernieuwingsplannen. Het gehele objectsubsidiebeleid was oorspronkelijk op de Wederopbouwwet gebaseerd. De Wederopbouwwet regelt met name:

- De opstelling van gemeentelijke en regionale plannen en de bevoegdheid van de minister om deze plannen te controleren. Deze planning loopt gedeeltelijk vooruit op de gemeentelijke bestemmingsplanning met betrekking tot de ruimtelijke ordening. De uitvoeringsregeling van die planning, vaak een subsidiekraan, valt echter onder volkshuisvesting.
- De bevoegdheid van gemeente en/of de minister om onroerende goederen te onteigenen in het algemeen belang.
- De opstelling van jaarlijkse aan het parlement te verantwoorden wederopbouwplannen. Deze regeling heeft gegolden totdat in de Woningwet 1962 werd voorzien in een jaarlijks door de minister aan het parlement te verantwoorden woningplanning. Het debat inzake de woningplanning, die in 1961 tot een kabinetscrisis leidde, is op de Wederopbouwwet gebaseerd..

Handelingen.

70.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het bij AMVB vaststellen van nadere regelingen op basis van de Wederopbouwwet.

Bron : Wederopbouwwet.

Periode : 1950-

Opmerking: Het betreft hier:

- Voorschriften van bouwtechnische aard (art. 22a). vanaf 1952.
- Regels met betrekking tot gemeentelijke wederopbouwplannen.
- Subsidiebesluiten (art, 24).

Product:

Wederopbouwplan-besluit, Stb. 1950, K. 313

2.5. Wet op de stads- en dorpsvernieuwing

De Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing (WSDV) regelt de subsidiebevoegdheid van de minister van VROM met betrekking tot de stadsvernieuwing. Zij is een gevolg van een discussie over de vraag in hoeverre de subsidiebevoegdheid van de minister samenhangt met centrale regeling van stadsvernieuwingsplannen (ook wel: saneringsplannen) dan wel of de gemeente zelf kan beschikken over de toegekende gelden. De WSDV regelt met name de decentralisatie van het stadsvernieuwingsbeleid, dat vanaf 1979 werd ingezet. Een en ander hield in dat de minister op grotere afstand kon toezien op de wijze waarop sanering werd uitgevoerd, waarbij vooral op architectonisch niveau een grotere gemeentelijke autonomie ontstond.

Het kader waarbinnen een en ander zich afspeelde wordt nader uiteengezet in de hoofdstukken die betrekking hebben op de uitvoering van subsidieregelingen voor daartoe aangewezen locaties.

71

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het bij AMVB stellen van regels ten aanzien van de gemeentelijke planning en verantwoording inzake stadsvernieuwing

Bron : Art. 4, lid 3, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.

Periode : 1984-

Opmerking: De AMVB's houden in:

- regels ten aanzien van de opstelling van leefmilieuverordeningen en stadsvernieuwingsplannen, alsmede de verslaglegging in dezen.
- regels ten aanzien van de verslaglegging.
- regels ten aanzien van de verdeling der gelden.

Product:

Besluit op de Stads- en dorpsvernieuwing 1984, Stb. 477.

2.5. *Huurwetten*

De hier beschreven handelingen hebben voornamelijk betrekking op de rol die de rijksoverheid voert bij de vaststelling van de huurprijs op grond van daarvoor gestelde wetten vanaf 1950. Tot 1950 was de huurprijs geregeld via prijsbesluiten, die werden vastgesteld door het Directoraat-Generaal van de Prijzen, een instelling van het ministerie van Economische Zaken, die ook gezag uitoefende over het werk van andere ministeries. De handelingen van deze instelling staan beschreven in PIVOT-rapport 108, Prijsbeleid en economische controle, waarin alle “prijsbeschikkingen” en “uitvoeringsbeschikkingen” als een samenstelsel van regelingen staan beschreven. In 1950 werd een afzonderlijke huurwet vastgesteld, waardoor voor woonhuizen bijzondere regelingen konden worden getroffen. De huurwet stelt dus maximumprijzen vast voor huur van gebouwen.

De AMVB's regelen met name bijzondere gevallen waarvoor de noodzaak bestaat om af te wijken van de door de Huurwet vastgestelde prijsstelling. Het gaat hier met name om bindende bepalingen, die vroeger werden vastgelegd in de Huurprijsuitvoerings-beschikking 1948 van het Ministerie van Economische Zaken. Verder regelen zij de werkwijze van de huuradviescommissies.

72.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij AMVB vaststellen van nadere regelingen op grond van huurwetten.
Bron : Huurwet 1950; Huurprijzenwet woonruimte 1979.
Periode : 1950-

Opmerkingen:

Deze bevoegdheid houdt in:

- Het vaststellen van huurprijzen voor bepaalde categorieën gebouwen en percelen.
De besluiten betreffen de volgende soorten gebouwen:
 - Huurverlaging ten aanzien van bedrijfsruimten (art. 2)
 - Huurverhoging van onbebouwd onroerend goed, teneinde daarvan de exploitatie mogelijk te maken (art. 4; art. 6, lid 2)
 - Huurverhoging als gevolg van speciale voorzieningen op het gebied van techniek, brandverzekering, bij splitsingen of samenvoegingen.
 - Huurprijzen in bijzondere gebieden, bijv. Besluit Bijzondere Huurprijs Elten, 1954.Product bijv.:
Besluit bijzondere huurprijzen. Stb. 1950, K, 588 (B.B.H., oud); Stb. 1954,
- Het vaststellen van percentages van de huurprijs bij meervoudige bewoning van een woning. (art. 5 Huurwet 1950-1955).
Product:
Besluit huurprijzen meervoudige bewoning (B.H.M.B.), Stb. 1950, K, 587; 1955 etc.
- Het stellen van regels op grond waarvan een woning als onbewoonbaar kan worden beschouwd. (art. 5. lid 2 Huurwet vanaf 1955)
- Het regelen van de werkwijze van huuradviescommissies. Art. 8, lid 4, Huurwet 1950-1960.
Product:
Huuradviescommissiebesluit, Stb. 1950, K. 579
Besluit werkwijze huuradviescommissies, Stb. 1955, 379.

73.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij circulaire vaststellen van nadere richtlijnen voor de uitvoering van huurwetten, amvb's en in ministeriële nota's vastgelegde standpunten..
Bron : Huurwet 1950;
Periode : 1950-1971

Producten:

- circulaires met aanwijzingen inzake procedures:
- Circulaire inzake de overdracht van woningen aan bewoners (MG 85-22)

- Circulaire verslaglegging huurprijzenbeleid (MG 85-24)
- Circulaire inzake verhuur per kamer (MG 83-14) art. 15 Btiv
- standaardformulieren

74.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het bij circulaire opstellen van (nadere) regels inzake de berekening van de huurprijs voor toegelaten instellingen.
 Bron : Huurprijzenwet woonruimte 1979.
 Periode : 1971 - :

- Product bijv:
 - Circulaire inzake de wijziging huurprijs- en inkomensgrenzen in Besluit beheer sociale -huursector en Huisvestingsbesluit (MG 94-15);
 - Circulaire inzake ministeriële huurprijsvaststelling (MG 91-40 / Stcr. 1991, 204).
 - Circulaire inzake het huurbeleid voor de periode 1 juli 1994 tot en met 30, juni 1995.
 - Circulaire inzake de huursombenadering en ministeriële huurprijsvaststelling bij nieuwbouw en ingrijpende woningverbetering per 1 januari 1993 (MG 93-13).

75.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het bij AMVB stellen van regels inzake de huurverhoging van met subsidie van de minister verbeterde woningen.
 Bron : Art. 9, Huurprijzenwet Woonruimte.
 Periode : 1979-

Product bijv:

Besluit beheer sociale huursector (BBSH. Stb. 1992, 555), zijnde een nieuwe regeling.

Overgangsregeling *Besluit beheer sociale huursector* Stcr. 1992, 223.

Art. 2, *Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens* (Stb. 1992, 268)

2.6. Huisvestingswetten

Onder huisvestingswetten worden de wettelijke regels verstaan waarbij aan de overheid, en wel aan het gemeentebestuur, de bevoegdheid wordt toegekend om woningen toe te wijzen. Vastgesteld wordt dat het verboden is om in een bepaald gebied of in een bepaalde categorie woningen te wonen zonder vergunning van het bevoegd gezag. Soms worden woningen ook het bestuur voor speciale bewoning aangewezen.

2.6.1. Woonruimtetwet 1947

Inleiding

De Woonruimtetwet 1947 (Stb. 1947, H 291) is ingegeven “in verband met de heersende woningnood”. Zij geeft voorschriften “ter bevordering van een doelmatige verdeling van de woonegelegenheid over de bevolking”. Volgens deze wet was het verboden een woonruimte in gebruik of medegebruik te nemen zonder schriftelijke vergunning van de gemeente. Het gemeentebestuur had bovendien de bevoegdheid om woonruimte te vorderen. Vorderingen konden betrekking hebben op gedeeltelijk bewoonde woningen (woonruimtevoordering) en op leegstaande gebouwen die als woning konden worden ingericht (gebouwenvoordering). Zelfs kon de gemeente inkwartiering van woningzoekenden gelasten in reeds bestaande woningen. Deze bevoegdheden worden gecontroleerd door de verplichting een commissie van advies te raadplegen en door de mogelijkheid van eigenaars om bezwaar aan te tekenen bij Gedeputeerde Staten indien de commissie niet eenstemmig is in haar positieve advies. De wet regelt voorts de vergoedingen van vordering en inkwartiering en de rechtsverhoudingen tussen de oorspronkelijke bewoner en degene aan wie de ruimte opnieuw is toegewezen. De gemeente is bevoegd om verbouwingen uit te voeren waarvan de kosten op de nieuwe bewoner of de eigenaar kunnen worden verhaald; in het laatste geval kan de eigenaar een vergoeding voor “lichte oorlogsschade” ontvangen.

De gemeentebesturen werden door de wet genoodzaakt om regels te stellen ten aanzien van hun vergunningenbeleid. In deze regels mogen geen andere gronden voor weigering van een vergunning worden aangegeven dan “die voor een doelmatige verdeling van de woonruimte in de gemeente bevorderlijk zijn” (art. 4, lid 1). Zij waren dan ook verplicht deze regels ter kennisgeving aan de minister van te leggen, die op zijn beurt de bevoegdheid had het vergunningenbeleid nader aan regels te binden. De minister maakte soms van deze bevoegdheid gebruik door zelf bij circulaire aan te geven welke regels er bij de toewijzing van woningen moesten worden toegepast. Van 1947 tot 1952 werden deze aanwijzingen gegeven door de minister van Binnenlandse Zaken, van 1952 tot 1965 de minister van Maatschappelijk Werk.

Het rijk verleent aan de gemeente subsidie om haar taak uit te kunnen voeren. Ook kan het rijk gemeenten aanwijzen waarop de Woonruimtetwet niet of gedeeltelijk van toepassing is. In de loop der jaren heeft de minister vrije sectoren aangegeven en bepaald dat gemeenten kunnen bepalen dat woonruimten boven een bepaalde prijs buiten de verplichting van een woonruimtevergunning komen te vallen (de zgn. ‘vrije sector’).

Niettemin bleef de “scheefheid op de woningmarkt” voortbestaan omdat het inkomen niet altijd werd gehanteerd als criterium voor woningtoewijzing.

In de Woonruimtetwet 1994 is de bevoegdheid van de gemeente tot het reguleren van de woonruimte beperkt en zijn er landelijke criteria aangegeven voor het vaststellen van “vrije sectoren”. De gemeente mag geen andere criteria voor een vestigingsvergunning opstellen dan noodzakelijk is voor een goede verdeling van de woonruimte op basis van het inkomen. Tot dan toe konden gemeenten voorwaarden stellen als economische gebondenheid e.d.

Handelingen

76.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) , de minister van Binnenlandse Zaken (1947-1952), de minister van Maatschappelijk Werk (1952-1965)

Handeling : Het geven van nadere voorschriften of richtlijnen .

Bron : Woonruimtetwet 1947.

Periode : 1947-1993
Opmerkingen:

Deze richtlijnen kunnen betreffen:

- de uitreiking van woonvergunningen (art. 3)
- door de gemeente benoemen een commissie van advies in geval van vorderingen. (Art. 8, lid 1,)
- schadeloosstelling van eigenaars bij woonruimtevoordering en inkwartiering. (Art. 17, lid 1,)
Producten (o.a.):
- Beschikking ter uitvoering van art. 1, zesde lid, Woonruimtetwet 1947.
- Woonruimtebeschikking 1984 (Str. 1984, 124,)

Het zijn besluiten van algemene strekking, ook al verschijnen zij soms als “woonruimtebeschikking” in de *Staatscourant*.

Product: : beschikking van 11 september 1958 inzake de inschrijving van woningzoekenden door gemeenten.

77.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het bij AMVB buiten de Woonruimtetwet verklaren van een gemeente.

Bron : Woonruimtetwet 1947.

Periode : 1969-1993

Opmerking:

Dit besluit heeft tot gevolg dat voor het wonen in de desbetreffende gemeente geen huisvestingsvergunning meer is vereist.

78.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het op een verzoek aan de Kroon weer van toepassing doen verklaren van de Woonruimtetwet in een geliberaliseerde gemeente..

Bron : Woonruimtetwet 1974.

Periode : 1974-1993

Opmerking:

Dit besluit heeft tot gevolg dat voor het wonen in de desbetreffende gemeente voor bepaalde sectoren weer een huisvestingsvergunning is vereist.

79.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het bij circulaire vaststellen van nadere richtlijnen voor de uitvoering van, amvb's en in ministeriële nota's vastgelegde standpunten inzake de uitvoering van de Woonruimtetwet.

Bron : Woonruimtetwet 1947 en daaronder hangende amvb's

Periode : 1947 –1993

2.6.2. Leegstandswet.

De Leegstandswet (Stb. 1981, 337) kende aan geliberaliseerde gemeenten de bevoegdheid toe om leegstaande woningen te vorderen buiten de Woonruimtetwet om; Zij gaf de mogelijkheid van tijdelijke verhuur van leegstaande woningen voor maximaal drie jaar op voorwaarde van een gemeentelijke vergunning; ze verruimde de bevoegdheid van de rechter bij ontruimingsvonnissen en vereenvoudigde de vorderingsprocedure.

Bovenstaande bepalingen traden in 1986 in werking.

80.

Actor	:	De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling	:	Het bij circulaire vaststellen van nadere richtlijnen voor de uitvoering van de Leegstandswet.
Bron	:	Leegstandswet.
Periode	:	1981 –1993

2.6.3. Huisvestingswet.

De Huisvestingswet (Stb. 1992, 548) is in 1993 in werking getreden. Deze wet heeft tot doel de schaarse woonruimte op een evenwichtige en rechtvaardige wijze te verdelen, en voorts om de doorzichtigheid van de wetgeving inzake woonruimteverdeling en samenstelling van de woonruimtevoorraad te bevorderen. De Huisvestingswet is in de plaats getreden van de Woonruimtetwet 1947 en vervangt ook grotendeels de Leegstandwet. De rijksoverheid bepaalt de kaders waarbinnen de verdeling van woonruimte zich dient af te spelen.

81.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) , de minister van Binnenlandse Zaken.
Handeling : Het bij algemene maatregel van bestuur stellen van nadere regels ten aanzien van de vordering van woningen.
Bron : Art,13 en 34, lid 3, van de Huisvestingswet,
Periode : 1993-

Opmerking:

- Het bevat regels als bedoeld in de artikelen die handelen over de vaststelling van criteria voor de verlening van huisvestingsvergunningen en de splitsingsvergunning.

Product: Huisvestingsbesluit.

82.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij circulaire vaststellen van nadere richtlijnen voor de uitvoering van, amvb's en in ministeriële nota's vastgelegde standpunten inzake de uitvoering van de Huisvestingswet.
Bron : Huisvestingswet en desbetreffende amvb's
Periode : 1993 -

2.7. Wetten op de architectentitel

De Wet op de architectentitel stelt de bescherming vast van de titel van architect. Onder deze titel worden ook specialisaties verstaan: architect, stedenbouwkundige, interieurarchitect, tuinarchitect en landschapsarchitect. In de wet en de daarbij vastgestelde AMVB's worden regels gesteld ten aanzien van:

- De toelating van architecten door aanwijzing van erkende opleidingsinstellingen en de mogelijkheid om daarnaast examens af te leggen
- De registratie van erkende architecten door een daarvoor aangewezen beroepsorganisatie.

83.

Actor : De Staatscommissie Kleyn
Handeling : Het adviseren bij de voorbereiding van wettelijke regelingen met betrekking tot architectenbescherming
Periode : 1980-1987
Overlegkader : Ministerie van VROM

84.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het voorbereiden van AMVB's en nadere regelingen met betrekking tot de Wet op de architectentitel.

Bron : -

Periode : 1980-

Product : Examenbesluit Wet op de architectentitel, Stb. 1990, 577
Beschikking Algemene Vergoeding leden commissie van toelating Wet op de architectenbescherming

3. VOLKSHUISVESTING IN BIJZONDERE OMSTANDIGHEDEN.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de uitvoering van noodvoorzieningen die buiten de reguliere wetgeving om zijn getroffen aan het einde van de Tweede Wereldoorlog door de toenmalige minister van Openbare Werken en Wederopbouw. Hierbij werd aan een apart college een aantal bijzondere taken en bevoegdheden gegeven die belangrijker waren dan hetgeen in wetten ten aanzien van gemeenten werd vastgelegd..

In 1950 werd de Wederopbouwwet aangenomen, waarbij aan het rijk een aantal reguliere bevoegdheden werd toegekend, om procedures te kunnen bespoedigen. Hieruit ontstonden een aantal instrumenten die tot de invoering van de Woningwet 1962 een belangrijke rol hebben gespeeld in de volkshuisvesting en die uiteindelijk ook in de Woningwet zijn opgenomen.. De gevolgen van deze wet worden niet in dit hoofdstuk beschreven. In dit verband kan echter wel worden vastgesteld dat uit de praktijk van de wederopbouwervaring De minister en zijn inspectie - op grond van de bij grootschalige planning toegepaste architectonische kennis – over een eigen discretionaire bevoegdheid beschikten, die eerst aan het eind van de jaren '60 ter discussie werd gesteld. Met name in het hoofdstuk Bouwnijverheid zal hierop nader worden ingegaan.

In dit hoofdstuk worden vervolgens de handelingen beschreven, die zijn voorzien in de Woningwet 1992 wanneer er sprake is van een bijzondere omstandigheid, bijvoorbeeld de consequentie van een natuurramp. Het gaat hier om bevoegdheden die het rijk zich in deze situatie toekent als een afwijking van de geldende regelgeving, omdat het als een noodsituatie wordt gezien.

3.1. De wederopbouw in 1945-1948

Inleiding.

Het Koninklijk Besluit van 7 mei 1945, houdende voorzieningen betreffende den wederopbouw van het grondgebied van het Rijk in Europa, betreft de instelling van een College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw; dit orgaan werd benoemd door de minister van Openbare Werken en Wederopbouw. Zij wordt bijgestaan door een Prioriteitscommissie, die het college adviseert bij de planning van zijn werkzaamheden.

Art. 2 geeft een omschrijving van deze werkzaamheden. Dat zijn:

- herstel van het verkeerswezen;
- de drooglegging van onderwaterzettingen
- de technische uitvoering van de wederopbouw des lands;

Het college heeft de bevoegdheid om prioriteitsrichtlijnen te stellen ten aanzien van: waterbouw, spoorwegbouw, wegebouw, burgerlijke bouw en utiliteitsbouw.

Handelingen.

3.1.1. Kaderstellend

85.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van nadere richtlijnen aan het College van Algemene Commissarissen.
Bron : Art. 29 KB Stb 1945, F67
Periode : 1945-1948

Opmerking:

Tijdens de totstandkoming van de beschikking was dit De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Wederopbouw en Waterstaat.

86.

Actor : de Raad voor Herstel en Wederopbouw.:
Handeling : Het adviseren van het college van Algemene Commissarissen.
Bron : Instellingsbeschikking.
Periode : 1946-1950

87.

Actor : College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het benoemen van functionarissen voor de uitoefening van zijn bevoegdheden.
Bron : Art. 2, lid 2 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

88.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het vaststellen van instructies voor functionarissen.
Bron : Art. 2, lid 2 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

89.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het ontwerpen van richtlijnen voor de vaststelling van prioriteiten van wederopbouwplannen.
Bron : Art. 3 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

- Deze richtlijnen worden door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)raad vastgesteld. Hierbij moet overleg worden gevoerd met het Militair Gezag zolang de Bijzondere Staat van Beleg nog niet is opgeheven.

90.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het vaststellen van wederopbouwplannen
Bron : Art. 3, KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

- Hieronder wordt ook verstaan het vaststellen van prioriteiten van die plannen, in overleg met:
 - de prioriteitencommissie
 - De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Binnenlandse Zaken.

Product:

Rijksbouwplan 1946.
Jaarplan.

91.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het ontwerpen van modelnoodwoningen
Bron : Art. 3, KB Stb. 1945, F 67; de Vreeze, 289/290,
Periode : 1945-1948.

Opmerkingen:

Uitvoering geschiedde door de Gemachtigde voor de Noodwoningen.
Ontworpen zijn noodwoningen in hout, sintelbeton, grondbeton, vezelplaten met pleisterwerk, vlechtwerp met pleisterwerk, bouwpakketten. Ook zijn er noodboerderijen ontworpen en geplaatst.

92.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het op aanvraag van de provincies toewijzen van noodwoningen op daarvoor aan te wijzen plaatsen.
Bron : Art. 3, KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

Uitvoering geschiedde door de Gemachtigde voor de Noodwoningen.

93.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het in overleg met de organisaties van bouwnijverheid stellen van regels ten behoeve van de bouw.
Bron : Art. 18, lid 1, KB Stb. F 67
Periode : 1945-1948

Opmerking:

Onder organisaties van bouwnijverheid worden o.m. verstaan:

- De stichting Ratiobouw
- Het Bureau Documentatie Bouwwezen
- Het Bouwcentrum.

94.

Actor : De minister van Economische Zaken
Handeling : Het adviseren van het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw inzake het opstellen van regels inzake de vervaardiging, verwerking en verhandeling van bouwmaterialen.
Bron : Art. 18, lid 2, KB Stb. F 67
Periode : 1945-1948

3.1.2. Uitvoerend algemeen

95.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM);
Handeling : Het in beroep beschikken op appels tegen beslissingen van het College van Algemene Commissarissen..
Bron : Art. 12 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

- Volgens art. 29 van het KB zijn rechtsvorderingen tegen voorzieningen van het college niet toegelaten.

96.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw, De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het uitoefenen van bestuursdwang.
Bron : Art. 23 KB Stb. 1945, F 67; art. 28, lid 2-4 Wederopbouwwet.
Periode : 1945-1956.

Opmerking:

Tegen bevelen tot het staken en ongedaan maken van werkzaamheden is beroep bij de arrondissementsrechtbank mogelijk.

97.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het aanstellen van ambtenaren, belast met de opsporing van onrechtmatig uitgevoerde bouw- en herstelwerkzaamheden.
Bron : Art. 25-29 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

De handelingen zijn volgens art. 23 strafbaar gesteld: opzettelijk handelen wordt beschouwd als een misdrijf, het niet nakomen van regels krachtens art. 18 als een overtreding. De ambtenaren hebben uitgebreide opsporingsbevoegdheden.

98.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het treffen van bijzondere beschikkingen bij bezwaren en "moeilijkheden".
Bron : Art. 29 KB Stb. 1845, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:: Hieronder valt vermoedelijk de uitoefening van bestuursdwang om de uitvoering van dergelijke beschikkingen te bespoedigen.

99.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het uitvaardigen van bijzondere besluiten bij bezwaren en "moeilijkheden" als gevolg van getroffen beschikkingen.
Bron : Art. 29 KB Stb. 1845, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking: Hieronder vallen circulaire en nadere regels.

3.1.3. Gemeentelijke bouwverordeningen.

De hier beschreven handelingen betreffen de bevoegdheden die het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw heeft om in te grijpen in de gemeentelijke bevoegdheden, die zijn voorzien in de Woningwet 1901. Voor het uitvoeren van bouwwerkzaamheden is gedurende de wederopbouwperiode toestemming van het rijk vereist. De toestemming is afhankelijk van het aanwezige bouw materiaal en de vastgestelde behoefte aan woningen. Het College heeft hiervoor de beslissingsbevoegdheid gehad totdat het in 1948 werd opgeheven.

100.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het op aanvraag van belanghebbenden goedkeuren van bouwwerken en herstelwerkzaamheden aan oorlogsschade.
Bron : Art. 5 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking: De aanvragen worden getoetst aan de wederopbouwplannen.

101.

Actor : De Rijkscommissie voor de Monumentenzorg
Handeling : Het verlenen van toestemming aan het College van Algemene Commissarissen. voor werkzaamheden aan als monument aangemerkte gehouwen.
Bron : Art. 7 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.
N.B. Dit is handeling 30 van het PIVOT-rapport 33 inzake monumentenzorg.

102.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het bij aanzegging gelasten van de uitvoering van bouw- en herstelwerkzaamheden.
Bron : Art. 18, lid 3, KB Stb. F 67
Periode : 1945-1948

Opmerking:

- Hierbij is ook inbegrepen het treffen van financiële voorzieningen, die voor de uitvoering van die aanzegging noodzakelijk zijn.

103.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het toetsen van gemeentelijke bouwvergunningen.
Bron : Art. 19 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

Voor elke bouwvergunning is goedkeuring van het college vereist.

104.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het buiten werking stellen van gemeentelijke bouwverordeningen ten aanzien van door haar aangewezen bouwwerken.
Bron : Art. 20 lid 1, KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

105.

Actor : De minister van Binnenlandse Zaken/De minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting
Handeling : Het toetsen van aanwijzingen van woningbouwwerkzaamheden die buiten werking van gemeentelijke bouwverordeningen worden gesteld.

Bron : Art. 20, lid 1, KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

Tijdens de opstelling van het artikel lag deze bevoegdheid van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Binnenlandse Zaken als belast met het toezicht op de Woningwet 1901.

3.1.4. Bouwwerkzaamheden van het rijk.

106.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het onteigenen van roerende of onroerende goederen.
Bron : Art. 13 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerkingen:

- Het college kan hierbij een voorschot verleden voor door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) toe te kennen vergoedingen. Met deze vergoedingen wordt uitgegaan van de waarde van de goederen op 9 mei 1940 (art. 14).
- Bij deze onteigeningsprocedure behoort, indien er sprake is van zakelijke rechten, inschrijving in de openbare (kadastrale) registers (art. 16).

107.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toekennen van vergoedingen voor door het College van Algemene Commissarissen.
onteigende goederen.
Bron : Art. 14 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

108.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het beheren van afkomend materiaal van ernstig beschadigde gebouwen en werken.
Bron : Art. 8 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

Opmerking:

Deze beschrijving omvat een verzameling van handelingen, die leiden tot beschikkingen als onteigeningen en aanwijzingen voor bestemming van het puin.

109.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het vergoeden van schade als gevolg van werkzaamheden door of namens het college.
Bron : Art. 10 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

110.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Handeling : Het terugvorderen van bedragen, voortkomend uit voordelen als gevolg van
verbeteringswerkzaamheden door of namens het college.
Bron : Art. 11 KB Stb. 1945, F 67
Periode : 1945-1948.

111.

Actor : Het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw

Handeling : Het administreren van ogenblikkelijk noodzakelijke noodreparaties en werken op korte termijn door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Marine en het Militair Gezag

Bron : Art. 21 KB Stb. 1945, F 67

Periode : 1945-1948.

3.2. Bijzondere omstandigheden, Woningwet 1992.

In de woningwet 1992 zijn voorzieningen getroffen waarbij de minister bevoegdheden naar zich toetrekt op het gebied van volkshuisvesting in noodsituaties. Gedacht moet worden aan ernstige calamiteiten of omstandigheden waarin zeer snelle huisvesting is geboden over een gebied die verder reikt dan het gemeentelijke gezag. Indien er sprake is van een bijzondere omstandigheid, zoals vastgesteld in de Woningwet, zal dit bij AMVB worden vastgesteld, waarna de minister de bevoegdheden zal uitoefenen, die hem krachtens diezelfde Woningwet worden toegekend. Hij mag dan bouw- of herstelplannen opstellen, vorderingen stellen en regels stellen voor het beheer van de aanwezige woningvoorraad. Een dergelijke situatie heeft zich in de periode, waarover dit onderzoek handelt, niet voorgedaan.

Een deel van de financiering van door rampen ontstane schade wordt vergoed door het Nationaal Rampenfonds.

112.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - in overeenstemming met de ministeries die het mede aangaat in geval van bijzondere omstandigheden - bij amvb vaststellen van een bijzondere omstandigheid in een bepaald gebied.
Bron : Art. 102, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1992 -

113.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - in overeenstemming met de ministeries die het mede aangaat in geval van bijzondere omstandigheden - nader vaststellen van een bouw- of herstelplan voor een gebied dat onder een bijzondere omstandigheid valt.
Bron : Art. 102, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1992 -
Product : Plan bijzondere omstandigheden.

114.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - in overeenstemming met de ministeries die het mede aangaat - geven van toestemming om als opdrachtgever, architect, bouwondernemer, aannemer, of uitvoerder betrokken te zijn bij de uitvoering van bouwwerken die zijn gestart in het kader van een plan bijzondere omstandigheden.
Bron : Art. 103, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1992 -

115.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - in overeenstemming met de ministeries die het mede aangaat - geven van ontheffing voor het vragen van toestemming om als opdrachtgever, architect, bouwondernemer, aannemer, of uitvoerder die werkzaam zijn in een gebied dat valt in het plan bijzondere omstandigheden.
Bron : Art. 103, lid 2, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1992 -

4. TOELATING VAN INSTELLINGEN OP HET GEBIED VAN DE WONINGBOUW.

Inleiding:

De Woningwet van 1901 stelde regels met betrekking tot overheidssteun aan particuliere organisaties die zich bezig hielden met de woningbouw. Dat zijn: woningbouwcorporaties, gemeentelijke woningbedrijven en/of niet-winstbeogende instellingen. Zij moesten daarvoor aan een aantal eisen voldoen

Deze in de woningwet omschreven “toegelaten instellingen” worden geacht uitsluitend in het belang van de volkshuisvesting werkzaam te zijn. Alvorens de toegelaten instellingen in aanmerking komen voor steun van de overheid moet zijn voldaan aan statutaire voorwaarden en moeten waarborgen zijn geschapen. Een voorbeeld van die voorwaarden is dat de instellingen niet-winstbeogend dienen te zijn in de zin dat eventuele winsten uitsluitend in het belang van de volkshuisvesting mogen worden aangewend. Zij houden zich dus per definitie bezig met “sociale woningbouw”. Intussen zijn er naast deze corporaties, die nu eens landelijk, dan weer plaatselijk zijn georganiseerd, ook andere instellingen als zodanig toegelaten. Aan de toelating van deze instelling worden door overheidsinstellingen garanties verbonden: het rijk of de provincie verbinden zich exploitatietekorten aan te zuiveren; zij hebben echter ook zeggenschap over de winst. Ook hierover zijn in de loop der jaren nadere regels vastgesteld.

Toegelaten instellingen waren:

- Woningbouwcorporaties; dit zijn particuliere instellingen met een privaatrechtelijk rechtsvorm en stellen zichzelf tot doel uitsluitend in het belang van de volkshuisvesting werkzaam te zijn en niet-winstbeogend te zijn in de zin dat eventuele winsten uitsluitend in het belang van de volkshuisvesting mag worden aangewend. Alvorens deze instelling in aanmerking komen voor steun van de overheid, moet zijn voldaan aan statutaire voorwaarden en moeten waarborgen zijn geschapen voor het werkzaam zijn in het belang van de volkshuisvesting. Woningbouwcorporaties konden in aanmerking komen voor leningen door het rijk.
- gemeentelijke woningbedrijven; d.w.z. gemeenten “mits zij een afzonderlijke afdeling hebben”. Kleine gemeenten kunnen hiervan worden vrijgesteld. De gemeente, die eveneens in aanmerking kon komen voor leningen door het rijk, speelde vooral een belangrijke rol in de wederopbouwperiode. Over dit leningenbeleid zal in hoofdstuk 4 worden teruggekomen.
- Niet-winstbeogende instellingen: Op grond van onder andere de Woningwet kunnen ook niet toegelaten instellingen die niet winstbeogend zijn geldelijke steun krijgen: zij kregen geen rijksleningen, maar wel kon worden deelgenomen in gemeentegaranties en konden particulieren en institutionele beleggers investeren. Het zijn instellingen die zich bezig houden met bijzondere vormen van huisvesting, zoals bejaardenwoningen, gehandicaptenwoningen e.d.

Over het begrip niet-winstbeogend zijn er in de loop der jaren interpretatieverschillen ontstaan, die tot verschillend beleid hebben geleid. In 1937 werd het zodanig uitgelegd dat alle winsten van woningbouwcorporaties dienden te worden teruggevorderd door het rijk, De woningbouwcorporaties hadden hierdoor na de Tweede Wereldoorlog aanvankelijk weinig aandeel in de woningbouw, omdat zij niet over een eigen vermogen konden beschikken, ja zelfs nog vooroorlogse schulden hadden bij het rijk! Daarvoor in de plaats traden de gemeentelijke ondernemingen op. Krachtens art. 14 van de Overgangswet Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting 1963 werden de nog openstaande winstvorderingen kwijtgescholden, terwijl eveneens de bepaling verdween dat alle winsten overgedragen moesten worden aan het rijk. In de plaats daarvan werden nadere regels gesteld aan de corporaties om te waarborgen dat de winst werd besteed aan reserves voor volkshuisvesting. Voorbeelden hiervan zijn het Toelatingsbesluit volkshuisvesting (Stbl. 1965, 330) en het Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (Stbl. 1976, 46).

Sedert 1963 is het aandeel van de woningcorporaties in de volkshuisvesting aanmerkelijk gegroeid. Zij huisvesten (bij voorrang) personen die door hun inkomen of door andere omstandigheden moeilijkheden ondervinden bij het vinden van passende woonruimte Bij het in gebruik geven van door hen beheerde woningen, met een verhoudingsgewijs lage huurprijs, geven zij zoveel mogelijk voorrang aan woningzoekenden die in het bijzonder op zo'n woning zijn aangewezen. Hierbij heeft ook het toewijzingsbeleid van de gemeente ingevolge de Woonruimtetwet 1947 een belangrijke rol gespeeld.

De problematiek met de controle op de voorwaarden en het intrekken van een toelating komt te staan in het hoofdstuk met betrekking tot de handhaving van de wet- en regelgeving op het terrein van de volkshuisvesting.

Sedert 1985 zijn de woningbouwcorporaties betrokken bij het overleg met betrekking tot het Nationaal Milieu Beleidsplan (NMP), waarvan energiebesparing een onderdeel is. Dit overleg wordt aangestuurd door het Ministerie van Economische Zaken en heeft betrekking op het energiebesparingsbeleid van dat ministerie en het thema Verspilling in het NMP. De hieruit voortkomende afspraken hebben echter wel gevolgen voor de exploitatiekosten en het toezicht dat de provinciale inspecteur op de instellingen moet uitoefenen.

Na 1988 begint de privatisering van woningbouwverenigingen. De eisen voor toelating blijven nog gelden (art. 70 van de nieuwe Woningwet). In 1993 zijn de bevoegdheden van de woningcorporaties opnieuw geregeld aan de hand van de Woningwet 1990. Vanaf 1995 is hun taak:

- het komen tot zelfstandige corporaties. Gemeentelijke instellingen kunnen geen corporatie meer zijn, maar moeten worden geprivatiseerd..
- het afleggen van verantwoording achteraf aan o.a. De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
- het afleggen van jaarstukken aan de gemeente met een accountantsverklaring
- het beoordelen van de prestaties door de gemeente
- het melden van besluiten van algemeen belang aan de gemeente
- het instellen van een intern orgaan dat toezicht houdt op het bestuur (de Raad van Toezicht)

Het externe toezicht wordt hierbij uitgeoefend door de gemeente, het interne door de Raad van Toezicht..

Er zijn nadien wel vanuit de politiek tendensen te bespeuren die aandringen op een nadere controle van het rijk op de rol van de corporaties bij de bevordering van de volkshuisvesting, maar dit valt buiten het tijdsbestek waarover dit onderzoek gaat. Het financiële toezicht zal echter in de praktijk worden geregeld door de garantiefondsen, die in voorkomende gevallen het rijk kunnen adviseren.

De subsidiëring van corporaties wordt vanaf 1994 meer een zaak van regionale budgetbeheerders, zoals gemeentelijke samenwerkingsverbanden en stadsgewesten in oprichting (vgl. Besluit Woninggebonden Subsidies). Aan de andere kant gaan woningcorporaties ook meer en meer regionale samenwerkingsverbanden aan, waarbij zijzelf het initiatief nemen tot de opstelling van volkshuisvestingsplannen..We zullen zien dat de corporaties samengaan in een reeks waarborgfondsen om hun financiering zeker te stellen en een pot reserveren om alsnog sociale woningbouw mogelijk te maken.

4.1. Kaderstellend

116.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen van (bestuurs-)leden van een adviescommissie inzake toelatingen van woningcorporaties.
Bron : Art. 2, lid 3, Toelatingsbesluit volkshuisvesting, Stb. 1965, 330; Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469.
Periode : 1965 –

117.

Actor : Adviescommissie toelating instellingen volkshuisvesting /Adviescommissie toelating woningcorporaties.
Handeling : Het adviseren van de minister inzake het opstellen van (nadere) regels met betrekking tot het handelen van woningcorporaties.
Bron : Art. 41, lid 2, Besluit beheer sociale-huursector (Stb. 1994, 744) e.a.
Periode : 1965 -

118.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van (nadere) regels aan het functioneren van woningcorporaties en gemeentelijke woningbouw diensten..
Bron : Toelatingsbesluit volkshuisvesting, Stb. 1965, 589; Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469.
Periode : 1965 -

Opmerkingen:

- Bijvoorbeeld:

- het vaststellen van een model van een balans en een winst- en verliesrekening welke jaarlijks, door een toegelaten instelling, dient te worden opgestuurd aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) (art. 6, lid 1, onder g, Woningbesluit, Stb. 1965, 589);
- het stellen van regels omtrent de wijze van beheer en exploitatie van het onroerend goed van toegelaten instellingen (art. 18, art. 19) ;
- het stellen van nadere regels inzake de bestemming van het batig saldi van een toegelaten instelling (art. 23, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469);
- het aanwijzen van complexen van woningen die in de administratie van de toegelaten instelling een geheel dienen te vormen. Per complex Woningwetwoningen wordt zo de financiële verhouding met de overheid bepaald (art. 29, lid 1, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469);
- het stellen van nadere regels inzake het verhuren van woningen door woning-corporaties aan groepen van personen die moeilijkheden hebben passende woonruimte te vinden
- het stellen van nadere regels en voorschriften inzake het beleid, het beheer, de exploitatie en vervreemding van woningen door een gemeentelijke woningbouw dienst
- het verplichten dat een toegelaten instelling niet over haar middelen kan beschikken noch verplichtingen kan aangaan zonder voorafgaande goedkeuring van B&W van betrokken gemeente, wanneer deze binnen een door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) gestelde periode niet voldoet aan een aanwijzing zoals deze staat in het Besluit toelating instellingen volkshuisvesting (Stb. 1976, 469).
- het stellen van voorschriften inzake de verslaglegging, de rekening en verantwoording.

119.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)/ de minister van Economische Zaken,
Handeling : Het afsluiten van energieconvenanten met de gezamenlijke woningcorporaties.
Bron : Werkplan 1995 DGE.
Periode : 1994-

Opmerkingen:

- De resultaten van deze convenanten worden verwerkt in regels met betrekking tot het Bouwbesluit of in aanwijzingen aan verleners van bouwvergunningen. Een Meerjarenafpraak (MJA) is tot op heden nog in een voorbereidend stadium. Een MJA is civielrechtelijk bindend voor alle aangesloten corporaties.

Product:

Intentieverklaring en Meerjarenafspraken (MJA's).

Stimuleringsregeling energiezuinige verlichting.

4.2. Uitvoerend

4.2.1. Toelating door het rijk

120.

Actor : Adviescommissie toelating instellingen volkshuisvesting / Adviescommissie toelating woningcorporaties.

Handeling : Het adviseren van de minister inzake het toelaten, de exploitatie en het beheer van woningcorporaties.

Bron : Art. 5, lid 1, onder b, Besluit beheer sociale-huursector (Stb. 1994, 744)/ art. 2, lid 3, Toelatingsbesluit volkshuisvesting (Stb. 1965, 330).

Periode : 1965 -

Opmerking:

- Bijvoorbeeld:
 - het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake het al dan niet goedkeuren van wijzigingen van de statuten van een toegelaten instelling (Art. 9, lid 2, onder b, Besluit beheer sociale-huursector, Stb. 1994, 744);
 - het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake het wijzigen van een gebied van een toegelaten instelling (Art. 8, lid 5, Woningbesluit (Stb. 1965, 589).

121.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het voorbereiden van een KB tot toelating van instellingen die uitsluitend of mede in het belang van de volkshuisvesting werkzaam zijn.

Bron : Art. 52, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)

Periode : 1945 - 1965.

Opmerking:

Het betreft instellingen die bij hun oprichting een voorschot van 's Rijks kas hebben aangevraagd. Naast de toelating wordt aan die stichtingen een voorschot verstrekt, waarvoor een nadere financieringsregeling geldt.

122.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het toelaten van instellingen die uitsluitend of mede in het belang van de volkshuisvesting werkzaam zijn.

Bron : Art. 2, lid 2, Toelatingsbesluit volkshuisvesting (Stb. 1965, 330)/ art. 3, lid 1, Woningbesluit (Stb. 1965, 589) / art. 70, lid 1 en 2, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439) e.a.

Periode : 1965 -

Opmerkingen:

- Deel van deze handeling maakt uit:
 - het goedkeuren van wijzigingen in de statuten van een toegelaten instelling (Art. 3, lid 2, Woningbesluit, Stb. 1965, 589)/art. 9, lid 1, Besluit beheer sociale huursector, Stb. 1994, 744).
- Bijvoorbeeld:
 - het goedkeuren van een statutaire gebiedsuitbreiding.

123.

Actor : Stuurgroep/ Stichting Experimenten Volkshuisvesting

Handeling : Het adviseren van de minister inzake verzoeken van toegelaten instellingen om af te wijken van de voorgeschreven verslaglegging.

Bron : Art. 6a, lid 2, Beschikking voorschriften beredeneerd verslag van de werkzaamheden en jaarrekening toegelaten instellingen (Str. 1977, 81).

Periode : 1982-

124.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het op aanvraag goedkeuren van de werkzaamheden van aanmerkelijk belang inzake het beheer en de exploitatie van een toegelaten instelling.

Bron : Zie opmerkingen.

Periode : 1945 -

Opmerkingen:

- Een besluit van aanmerkelijk belang dient door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) als zodanig aangemerkt te worden. De corporatie kan hiertegen bezwaar maken en in beroep gaan.
- Voorbeelden van werkzaamheden van aanmerkelijk belang zijn bij AMVB nader vastgesteld:
 - het goedkeuren van de verkoop van onroerende goederen door toegelaten instellingen. Een toegelaten instelling dient de goedkeuring aan de minister te vragen in het geval deze bij hem geld heeft geleend (Art. 6, lid 1, onder c, Woningbesluit, Stb. 1965, 589).
 - het geven van toestemming voor de overdracht van vermogen door een toegelaten instelling. (Art. 6, onder l, sub 2, Woningbesluit, Stb. 1965, 589).
 - het geven van toestemming aan een toegelaten instelling om af te wijken van de regel dat de exploitatie van woningen die behoren tot het eigen vermogen van de instelling dienen te worden beheerd door een afzonderlijke tak van dienst (Art. 9, lid 3, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469).
 - het goedkeuren dat wordt afgeweken van het bepaalde met betrekking tot de exploitatie van woningen door een afzonderlijke tak van dienst van een gemeente (art. 5, lid 1, Besluit geldelijk steun volkshuisvesting, Stb. 1965, 589).
 - het goedkeuren van de verkoop van woningen door een toegelaten instellingen. [het betreft woningen met technische gebreken of een beperkt woongerief] (Art. 10, lid 3, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469).

125.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het toetsen van jaarverslagen van toegelaten instellingen

Bron : Art. 1, lid 1, Besluit geldelijke steun toegelaten instellingen Volkshuisvesting (Stb. 1965, 589). e.a.

Periode : 1945 –1992

Opmerking:

- het - bij wijze van experiment - geven van toestemming aan toegelaten instellingen om af te wijken van het bepaalde in de Beschikking voorschriften beredeneerd verslag van de werkzaamheden en jaarrekening toegelaten instellingen. (art. 6a, lid 1, Beschikking voorschriften beredeneerd verslag van de werkzaamheden en jaarrekening toegelaten instellingen (Str. 1977, 81).

126.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het geven van aanwijzingen aan toegelaten instellingen

Bron : Art. 34., Besluit geldelijke steun toegelaten instellingen Volkshuisvesting (Stb. 1965, 589, Stb. 1976, 469).. e.a.

Periode : 1945 -1992

Opmerking:

Vanaf 1976 kan de minister deze aanwijzing in de Staatscourant openbaar maken, bijvoorbeeld indien de woningbouwvereniging niet aan de aanwijzing voldoet (Art. 34, lid 1, onder a, Besluit toelating instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469)). Een andere sanctie is het tijdelijk intrekken van artikel 67 van de Woningwet - inzake geldelijke steun - wanneer een toegelaten instelling binnen een door de minister gestelde periode niet voldoet aan een aanwijzing zoals deze staat in het Besluit toelating instellingen volkshuisvesting.

4.2.2. Toelating door andere overheden.

Gedeputeerde Staten hebben de bevoegdheid om woningcorporaties toe te laten die geen steun krijgen van 's Rijks kas. Meestal worden die door de gemeentelijke begroting ondersteund. De provinciale inspecteur (of inspecteur HID) adviseert GS bij de toelating. In de praktijk komt dit neer op adviesverlening aan GS bij de indiening van gemeentelijke begrotingen op grond van de Gemeentewet. Men moet in deze situaties denken aan:

- Gemeentelijke garanties aan toegelaten instellingen
- Gemeentelijke verbouwingsplannen

127.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het toelaten van instellingen die uitsluitend of mede in het belang van de volkshuisvesting werkzaam zijn.
Bron : Art. 52, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)
Periode : 1945 - 1965

Opmerking:

Het betreft instellingen die bij hun oprichting geen voorschot van 's Rijks kas hebben aangevraagd.

128.

Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het indienen van bezwaren bij GS tegen de toelating van instellingen op het gebied van volkshuisvesting.
Bron : Art. 52a, lid 2, Woningwet 1901.
Periode : 1945-1965.

Opmerking : Feitelijk komt dit neer op het uitbrengen van een ontradend advies aan de gemeenten om met betrekking van de werkzaamheden van de te financieren instelling hun begroting te herzien..

129.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het goedkeuren van de werkzaamheden inzake het beheer en de exploitatie van toegelaten instellingen .
Bron : -
Periode : 1945 -

Opmerking:

- Bijvoorbeeld:
 - het goedkeuren van de verkoop van onroerende goederen door een toegelaten instellingen. Gedeputeerde Staten kan deze handeling doen indien de goedkeuring wordt geweigerd door een gemeente (art. 6, lid 1, onder c, Woningbesluit, Stb. 1965, 589).

130.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (doen) beschikken inzake een beroep op de Kroon tegen de weigering van GS een instelling toe te laten op grond van de Woningwet.
Bron : Art. 59, lid 4, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1965 - 1989

131.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beslissen in een beroep van een toegelaten instelling tegen een beschikking t van burgemeester en wethouders op een verzoek om toelating.
Bron : Art. 38, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (Stb. 1976, 469).

Periode : 1976

132.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - op verzoek van burgemeester en wethouders - beslissen omtrent de wijze van uitvoering door een toegelaten instelling van een besluit van aanmerkelijk belang.
Bron : Art. 36, lid 2, Besluit beheer sociale-huursector (Stb. 1994, 744).
Periode : 1992 -

Opmerking:

- De minister kan bepalen dat een besluit vooralsnog niet wordt uitgevoerd.

133.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het toetsen van gemeentelijke besluiten inzake het afwijzen van steun aan toegelaten instellingen, voor de aankoop van woningen.
Bron : Art. 52a, en art. 53 lid 2, Woningwet 1901.
Periode : 1945-1965.

Opmerking:

- Art. 54, dat betrekking heeft op rijkssteun bij onteigeningen, was nader geregeld in de Wederopbouwwet.

134.

Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het inbrengen van bezwaar - bij Gedeputeerde Staten - tegen een besluit van een gemeenteraad inzake het verlenen van steun in het kader van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 52a, lid 2, art. 53, lid 2, art. 54, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362).
Periode : 1945 - 1965

135.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het adviseren van de minister inzake het verzoek van een gemeente om maatregelen tegen toegelaten instellingen.
Bron : Art. 12, lid 4, Toelatingsbesluit (Stb. 1965, 330)A/ art. 12, lid 3, Woningbesluit (Stb. 1965, 589).
Periode : 1965 - 1992

4.2.3. Garantstelling door het rijk.

De hier beschreven garanties betreffen garanties ingevolge de Woningwet 1901. Het is een rijkssteun waarin wordt voorzien in een exploitatietekort van toegelaten instellingen. Daar staat tegenover dat het rijk het recht had de winsten terug te vorderen ten behoeve van gemeenschappelijke fondsen ten behoeve van de volkshuisvesting, die door de gemeenten werden beheerd. Deze fondsen, ingevoerd door een wetwijziging van de Woningwet in 1937 ('art. 24c-fondsen') waren bedoeld om de huren laag te houden. Als gevolg van de schade van de Tweede Wereldoorlog bleken ook deze fondsen ontoereikend om in de volkshuisvesting te voorzien. Een en ander had echter wel tot gevolg dat naast de toegelaten instellingen ook de gemeenten zich met volkshuisvestingsprojecten gingen bezig houden..

In 1947 weigerde het rijk zich verder garant te stellen voor het exploitatietekort en verving het de garantstelling door een financieringsregeling. Deze regeling zal niet in dit hoofdstuk worden behandeld, omdat zij het begin vormt van een complex van maatregelen, waarmee het rijk uiteindelijk de wederopbouw en de naoorlogse volkshuisvesting heeft gefinancierd. Garanties werden nog wel door de gemeenten verstrekt, die zelf als bouwinstelling begonnen op te treden. Het rijk stelde zich opnieuw garant voor door corporaties te bouwen woningen, maar dekte niet meer het exploitatietekort. Deze "contragaranties," die samen hingen met de te verstrekken subsidies van het rijk, hielden in 1988 op te bestaan; in de plaats daarvan werd het Centraal Fonds Volkshuisvesting opgericht..

136.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van gemeenten vergoeden van exploitatietekorten van toegelaten instellingen.
Bron : Art. Woningwet 1901.
Periode : 1945-1947.

137.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bemiddelen bij het terugvorderen van winsten van woningbouwcorporaties ten behoeve van gemeenschappelijke volkshuisvestingsfondsen.
Bron : Art.24c Woningwet 1937
Periode : 1945-1965.

138.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het deelnemen aan garanties van de gemeenten voor het treffen van bijzondere voorzieningen aan woningen door toegelaten instellingen.
Bron : MG 85-30
Periode : 1985-[1998]

Opmerking:

- Vanaf 1987 is deze regeling slechts van toepassing op woningen, bestemd voor Molukse huishoudens in beheer van de Dienst der Domeinen. De taak wordt in 1998 overgenomen door het Centraal Fonds Volkshuisvesting.

139.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van aanwijzingen aan gemeenten voor de opstelling van richtlijnen met betrekking tot de huurprijsstelling
Bron : Art. 13, lid 2, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting,
Periode : 1979-

Opmerking:

Het gemeentebestuur kan richtlijnen opstellen met betrekking tot de huurprijs van een door toegelaten instellingen te exploiteren woningen: zij geven daarin aan welke huurprijs redelijk is in overeenstemming met de kwaliteit. De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) kan de gemeente hiertoe opdracht geven.

140.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Gedeputeerde Staten

Handeling : Het deelnemen aan de liquidatie of ontbinding van een toegelaten instelling.

Bron : Art. 9, lid 1, Woningbesluit (Stb. 1965, 589).

Periode : 1945 -1988

Opmerking:

- Bijvoorbeeld:
 - het verdelen van de bezittingen van een toegelaten instelling die ontbonden of opgeheven wordt. De minister verricht deze handeling indien de verdeling betrekking heeft op bezittingen gelegen in meerdere provincies of indien er een beroep wordt gedaan op de minister (art. 6, lid 1, onder d, sub 4, Woningbesluit, Stb. 1965, 589).
 - het registreren van de melding van de ontbinding van een toegelaten instelling (art. 6, onder h, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting, Stb. 1976, 469).

141.

Actor : Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting

Handeling : Het overnemen van de overschotten van een ontbonden toegelaten instelling

Bron : Art. 6, onder k, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (Stb. 1976, 469).

Periode : 1988 -

Opmerking:

Dit fonds is bedoeld als solidariteitsfonds voor gezamenlijke woningcorporaties. De gelden worden gevormd uit de reserves van deze corporaties als vervanging van de saneringsbijdragen uit de rijksbegroting. Ingesteld bij het Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting, Stbl. 1988, 483. Thans functioneert het als een publiekrechtelijk orgaan dat geldelijke steun verleent aan toegelaten instellingen die niet beschikken over de noodzakelijk te achten financiële reserves, o.m. voor de instandhouding en noodzakelijke verbetering van hun woonegelegenheden. De steun wordt verleend bij het ontbreken van financiële reserves voor groot onderhoud en verbetering van woonegelegenheden.

4.2.4. Controle

Inleiding

Ingevolge de Woningwet 1901 dienen instellingen die zich met de volkshuisvesting bezig houden te worden toegelaten door overheidsinstellingen. Het bevoegd gezag dat hierover beschikte – dat kon zowel het rijk als de gemeente zijn -, stelde zich in dat geval tevens voor deze instellingen garant en trad ook op als financier.

Toegelaten instellingen werden van 1965 tot 1992 worden geïnspecteerd op de volgende punten:

- Rechtmatigheid en doelmatigheid van beheer en betrouwbaarheid
- De zekerheid dat winsten weer worden aangewend voor de volkshuisvesting
- De juiste besteding van subsidies De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) oefent daarop inspectie uit. Deze inspectie geschiedt door:
 - controle op de jaarstukken
 - inspectiebezoeken.

Juist de controle op de toegelaten instellingen is onderwerp van kritiek geweest. Regel is, dat elke toegelaten instelling eens per drie jaar zou worden geïnspecteerd. Deze regel is pas uitgevoerd nadat in 1986 de parlementaire enquêtecommissie bouwsubsidie optrad. Er ontstond derhalve een politieke behoefte om de staatscontrole op woningcorporaties te handhaven, ook al werden de financieringsregelingen die daarmee te maken hadden, geprivatiseerd. Na de invoering van het BBSH is deze inspectietaak overgegaan naar het Staatstoezicht.

Na 1992 hebben toegelaten verenigingen de verplichting een intern toezichthoudend orgaan in te stellen, waardoor extern volstaan kan worden met toezicht achteraf. Corporaties moeten jaarlijks een door een accountant goedgekeurde jaarrekening, een financieel jaarverslag en een prognose inzake de cijfermatige kerngegevens bij de gemeente indienen. De gemeente kan aan de hand van die gegevens aan de corporatie aanwijzingen geven en eventueel de minister van VROM vragen maatregelen te nemen. Het Rijk verricht daarom slechts incidentele gerichte inspecties of treedt op verzoek van de gemeente.

De hier beschreven handelingen vloeien voort uit de regelgeving ingevolge de Woningwet 1992. De minister handelt hierbij op verzoek van een gemeente om maatregelen te nemen tegen een toegelaten instelling.

Handelingen

142.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het repressief en preventief controleren (inspecteren) van toegelaten instellingen.
Bron : .
Periode : 1965-

Opmerking:

Na 1992 wordt het toezicht door De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) uitgeoefend.

Product: Verslag van een inspectiebezoek.

143.

Actor : Adviescommissie toelating instellingen volkshuisvesting/Adviescommissie toelating woningbouwcorporaties
Handeling : Het adviseren van de minister bij het treffen van maatregelen tegen een toegelaten instelling naar aanleiding van haar handelen of nalaten.
Bron : art. 41, lid 2, art. 43, lid 2, onder b, art. 44, lid 2, Besluit beheer sociale huursector (Stb. 1992, 555) e.a.
Periode : 1965 -

144.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verzoeken aan een toegelaten instelling om een bepaalde gedragslijn te volgen.
Bron : Art. 42, Besluit beheer sociale huursector (Stb. 1994, 744) e.a.
Periode : 1992 -

Opmerking:

- Een aanwijzing bevat altijd de gevolgen van het niet voldoen aan die aanwijzing. Dit in tegenstelling tot een verzoek een bepaalde gedragslijn te volgen; daarbij is niet aangegeven wat de consequenties zijn van het niet opvolgen van de gedragslijn.

145.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van een aanwijzing aan een toegelaten instelling omtrent haar handelen of nalaten.
Bron : Art. 29, Besluit beheer sociale huursector (Stb. 1992, 555), art. 32, lid 2, Besluit beheer sociale huursector (Stb. 1994, 744). e.a.
Periode : 1965 -1992

Opmerking:

- Een aanwijzing omvat de gevolgen die de minister verbindt aan het niet voldoen van de aanwijzing. Zo kan de minister bepalen dat een landelijk toegelaten instelling, die verzuimd heeft zijn jaarverslagen naar de minister te zenden, aangeven rechtshandelingen slechts mag verrichten met zijn toestemming. (Art. 31, lid 4, Besluit beheer sociale huursector)

146.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van B& W(doen) intrekken van de toelating aan een toegelaten instelling.
Bron : art. 39, Besluit beheer sociale huursector/ art. 70, lid 2 en 9, art. 72, lid 3, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439) e.a.
Periode : 1945 -

5. WONINGBOUW EN WONINGVERBETERING

5.1. *Bouwprogramma's van het rijk.*

De Wederopbouwwet 1950 heeft aan de minister de verplichting opgelegd om jaarlijks een programma vast te stellen voor de bouw van nieuwe woningen tot leniging van de woningnood. Uit deze planningsverplichting worden contingenten ontleend voor per gemeente te bouwen woningen (meest woningwetwoningen), die door de minister mede worden gefinancierd. De opstelling van bouwprogramma's wordt door de Staten-Generaal gecontroleerd. In 1971 gaf het debat hierover aanleiding tot een kabinetscrisis.

De opstelling van bouwprogramma's impliceerde aanvankelijk tevens dat er niets mocht worden gebouwd buiten het vastgestelde programma. Voor de afwijking daarvan moest tot 1956 toestemming worden gevraagd. Tot 1966 werd het planstelsel toegepast als middel om de woningnood te bestrijden. Ook nu behoudt het rijk zich het recht van toestemming voor in de vrije sector om te voorkomen dat de woningwetbouw in het gedrang komt. Ook in het kader van de vastgestelde ruimtelijke ordening heeft het rijk nog een vinger in de pap. De planning geschiedt naar aanleiding van de inzameling van gegevens met betrekking tot de woningbehoefte. Oorspronkelijk gold als instrumentarium een wettelijke woningtelling, maar dit had als nadeel dat slechts de woningbehoefte van bestaande huishoudens als gezinseenheid werd geregistreerd. Gedifferentieerde behoeftes, bijvoorbeeld door echtscheiding of voor jongeren die zelfstandig wilden wonen, kwamen hierdoor niet in zicht. Daarom kwam in het stelsel in 1970 verandering.

De woningplanning wordt jaarlijks door het rijk vastgesteld in de vorm van toe te wijzen contingenten aan de provincies. De gemeenten geven hun behoeften en plannen op bij GS; GS beoordelen de planningslijsten naar de hardheid van de behoefte - vanaf 1965 ook getoetst aan de hand van het planologisch kader - en dienen bij de minister een programma-advies in over de gewenste omvang en samenstelling van het bouwprogramma van de provincie. Na advies van het Centraal Orgaan voor de Wederopbouw voert VROM begrotingsonderhandelingen met de andere ministeries. Op de derde dinsdag in september wordt met de begroting van VROM het bouwprogramma bekend gemaakt. Deze plannen maken deel uit van de Rijksbegroting en worden dan ook tijdens de behandeling van de Rijksbegroting voor volkshuisvesting door de Staten-Generaal vastgesteld.

Staat het landelijk programma vast, dan brengt het Centraal Orgaan voor de Wederopbouw vóór eind oktober het advies uit over de verdeling van de jaarcontingenten voor de provincies. De minister beslist hierop met de publicatie van een bouwplan bij de jaarbegroting. De minister verdeelt de contingenten over de provincies; de provincie kent de contingenten toe aan de gemeenten, die op hun beurt de particuliere "bouwheren" of eigen uitvoerende instanties aanwijzen, die de bouwplannen dienen te realiseren. In een volgend hoofdstuk wordt ingegaan op de uitvoering van deze bouwplannen. Hier dient te worden aangetekend dat de bouwheren de bouwplannen indienen bij de gemeenten en dat deze op hun beurt de plannen ter fiattering voorleggen aan de minister.

In 1970 werd door minister Schut een nieuw stelsel van planning en programmering (bekend geworden als P&P) geïntroduceerd waarbij het sterk centralistische karakter van het oude systeem werd vervangen door een verdeling via planning van onderaf. Deze planning was gebaseerd op lokale en regionale behoeften. Het idee erachter was gemeenten te dwingen een bouwbeleid te ontwikkelen dat rekening houdt met de woningbehoeften en verhuisprocessen. Hierdoor was er meer differentiatie mogelijk en konden de grote plaatselijke verschillen beter worden aangepakt. Contingentering geschiedde aan de hand van gemeentelijke meerjarenplannen op basis van lokale bouw mogelijkheden (bestemmingsplannen, gronduitgifte en bouwrijp maken). door de toekenning van een verdeelbrief aan de provincies, waarin hij aangeeft op welke aantallen de provincies kunnen rekenen en met welke rijksprioriteiten de provincie rekening moet houden. GS geven, de Provinciale Volkshuisvestingscommissie gehoord, voor eind november aan de minister een bindend verdelingsadvies voor de binnenprovinciale verdeling van de vastgestelde contingenten; de minister kan hier slechts van afwijken als de rijksprioriteiten onvoldoende worden gehandhaafd. De provinciale adviescommissies AVRW's vormden hierbij een sterke adviserende rol. Dit stelsel van Planning en Procedure (P&P-cyclus) gold van 1970 tot 1977 en had nog een sterk centralistisch karakter, al werd de planontwikkeling in toenemende mate aan de HID overgelaten.

Vanaf 1977 wordt een Coördinatiecommissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw actief, die de adviezen van de provinciale AVRW's coördineert. Hierbij speelt de instorting van de woningmarkt een rol.

Vanaf 1984 wordt de subsidie gedecentraliseerd. De gemeenten vroegen subsidie aan op basis van een meerjarenprogramma. Dit leidde tot een voorlopige toezegging van rijkssteun. Op basis van een jaarprogramma

zegde het rijk dan definitieve steun toe. De minister verdeelde de jaar- en meerjarencontingenten over de provincies, die ze op hun beurt aan de gemeenten verdeelden. De HID stelde namens de minister de jaarcontingenteringen vast in een "budgetbrief" en keerde de subsidie uit op grond van door de gemeente ingediende plannen. De minister was ook bij dit gedecentraliseerde systeem nog in staat prioriteiten te stellen bij de toekenning van budgets. Voorbeelden van prioriteiten in 1990 waren:

- toekenning van minima aan een aantal gemeenten in het kader van reeds eerder vastgestelde uitbreidingsplannen voor gemeentelijke groeikernen
- vervangende woonruimte in stadsvernieuwingsgebieden
- koopwoningen in het kader van doorstromingsbeleid
- Vinex-locaties, aangewezen in de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra van 1989.

5.1.1. Programmering

147.

Actor	:	De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling	:	Het verstrekken van onderzoeksopdrachten aan onderzoeksinstellingen met betrekking tot de volkshuisvesting
Bron	:	<i>Volkshuisvesting, een zaak van beleid; De Vreeze, passim.</i>
Periode	:	1950-

Opmerkingen:

De hier beschreven onderzoeksopdrachten hebben als doel het verstrekken van gegevens op grond waarvan een volkshuisvestingsbeleid kan worden gevoerd. Hierin zijn niet inbegrepen de onderzoeken met betrekking tot:

- normering van woningkwaliteit en bouwkosten in verband met subsidieverstrekking
- voorbereiding van centrale regels met betrekking tot de kwaliteit van woningen
- planologisch onderzoek (geschiedt door het Rijksplanbureau en betreft dus ruimtelijke ordening)
- onderzoek met betrekking tot de organisatie van de woningbouw (toevertrouwd aan staatscommissies)

Hierbij is ook inbegrepen de opstelling van randvoorwaarden als rekenmodellen en definities van vraagstellingen.

Blijft over:

- woningbehoefteonderzoek.
- onderzoek naar het inkomen in verband met de woningbouw
- onderzoek naar huurprijzen in verhouding tot het inkomen
- onderzoek naar de woningkwaliteit in verhouding tot de huurprijs
- onderzoek naar de woonkwaliteit als gevolg van opgelegde woningstandaarden.

Deze onderzoeken werden in de jaren '50 door eigen ambtenaren uitgevoerd. Hierbij werden ook lokale organisaties gehoord, met name vrouwenadviescommissies. Voor een deel worden zij gepubliceerd in door het ministerie uitgegeven publicatiereeksen..

Recentere onderzoeken kunnen nader worden getoetst door particuliere adviesbureau's. Ook de volkstellingen, die om de tien jaar worden gehouden, bevatten woningtellingen.

Product bijv:

- Woonstijl en woonwensen, 1950-
- Kwalitatief woningonderzoek KWO 1961-1975.
- Kwalitatieve woningregistratie KWR 1983-1985.; 1989-
- Woningbehoefteonderzoek WBO (vierjarig). Voor het woningbehoefteonderzoek, dat overigens nog steeds plaats vindt, is het land statistisch ingedeeld in een variabel aantal woningmarktgebieden. Oorspronkelijk was deze indeling bedoeld voor migratieonderzoek, later ook voor andere doeleinden. De gebieden mogen geen provinciegrens overschrijven en komen zoveel mogelijk overeen met de grenzen van streekplangebieden. Het woningbehoefteonderzoek bevat ook resultaten die van belang zijn voor decentraal woningbeleid.
- Prognosemodel

148.

Actor	:	De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
-------	---	--

Handeling : Het verstrekken van onderzoeksopdrachten aan gemeenten met betrekking tot de volkshuisvesting
Bron : Art. 58 Woningwet.
Periode : 1965 –

Opmerking:

Art. 58 Woningwet verplicht gemeenten om mee te werken aan onderzoeksvragen van het rijk inzake de aldaar aanwezige woningbehoeften. Deze onderzoeken zijn daadwerkelijk aangevraagd in gevallen waarin een tekort werd geconstateerd aan woningen voor bepaalde categorieën bewoners (bijvoorbeeld aangekondigd in de Nota-HAT 1975). De minister kan vragenlijsten opstellen, die door de gemeenten beantwoord dienen te worden.

Producten: Vragenlijsten

149.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verwerken van periodiek binnenkomende onderzoeksgegevens
Bron : *Stuatuurschets Bestuursdienst*.
Periode : 1950-

Opmerkingen:

Het betreft gegevens met betrekking tot het woningbehoefte-onderzoek, aangeleverd door het CBS. Deze gegevens hebben betrekking op een groot aantal thema's als:

- woningbehoefte
- woonlasten
- huishoudensontwikkeling
- doorstroming/scheefheid
- inkomensontwikkelingen
- eigen woningbezit
- bijzondere groepen als ouderen e.d.

De gegevens worden uitgewerkt in trendrapporten.

Deze handeling is niet van toepassing indien de gegevens rechtstreeks in nota's worden uitgewerkt, die aan het parlement worden aangeboden.

150.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in samenwerking met de VNG en het NIROV verzamelen van te registreren gegevens over te vervangen bestaande woningen.
Bron : Koffijberg, *Niet zonder slag...* 1977, p. 18.
Periode : 1961-

Product: Rapporten Kwalitatief Woningonderzoek- (KWO)

151.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het nader bestemmen van de in de bouwplannen vastgestelde bedragen aan de provincies en aan landelijke projecten.
Bron : Art. 16, lid 1, Wederopbouwwet 1950
Periode : 1950-1970

Product: vastgestelde bouwcontingenten .in een verdeelbrief.

152.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het in overleg met de inspecteur volkshuisvesting nader bestemmen van de in de bouwplannen vastgestelde bedragen bouwcontingenten) aan de gemeenten en aan provinciale projecten.
Bron : Art. 16, lid 2, Wederopbouwwet 1950
Periode : 1950-1970

Opmerking:

Aan de hand van de vastgestelde verdeelbrief stellen de provincies, de provinciale commissie voor de volkshuisvesting gehoord, een verdelingsadvies op, dat zowel aan de gemeenten als aan de minister wordt gezonden. Dit verdelingsadvies wordt als een bindend advies beschouwd, waarvan de minister slechts kan afwijken als de rijksprioriteiten onvoldoende worden gehandhaafd. Vervolgens stuurt de provincie aan de gemeenten een budgetbrief, waarin van rijkswege de verplichtingen worden aangegaan op het gebied van subsidie en/of financiering. Zie hierover nader de handelingen betreffende budgetsubsidie, nr. @@

153.

Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het toedelen van de gemeentelijke bouwcontingenten.
Bron : Art. 16, lid 2, Wederopbouwwet 1950
Periode : 1950-1970.

Opmerkingen:

Blijkens een in 1956 opgesteld rapport heeft de inspecteur volkshuisvesting een belangrijke invloed op de goedkeuring en de uitvoering van een bouwplan.

- Hij moet in verband met de prijsbeheersing bij woningwetbouw van alle projecten de aanbestedingsprijzen op hun aanvaardbaarheid beoordelen;
- Hij beslist zelfstandig over de rijksgoedkeuring van gebouwen beneden een bepaald maximumbedrag; de uitvoering wordt getoetst aan de hand van urgentie en de mogelijkheden van regionale bouwcapaciteit.
- Hij adviseert de gemeenten in geval van 'onderuitputting'.

In dit verband werkt de inspecteur volkshuisvesting gelijktijdig voor de provincie als voor het rijk.

5.1.2. Bijzondere vormen van financiering

Normaal geschiedt de financiering van de woningbouw in het kader van het budget. In dit hoofdstuk gaat het om gevallen die hierop een uitzondering zijn, echter met toestemming van het parlement.

154.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het aangaan van leningen op de kapitaalmarkt voor de financiering van de woningbouw.
Bron : *Volkshuisvesting in goud*, 264.
Periode : 1947-1988

Opmerking:

- Deze leningen geschieden in het kader van de “debudgettering”, zodat de financiering buiten de staatsbegroting bleef. De leningen hadden een looptijd van 20 jaar. Zij werden met name aangegaan in de periode 1977-1981 in het kader van de terugdringing van de begroting volgens het plan Bestek '81.

Product : leningencontract.

5.1.3. Goedkeuringen en ontheffingen.

Inleiding

1947-1970

Krachtens art. 40 van de Woningwet 1901 had de minister de bevoegdheid om uitbreidingsplannen van gemeenten goed te keuren. Deze bevoegdheid is door de wederopbouwwet uitgebreid met de motivatie dat het rijk mede de beschikking moet hebben over de distributie van het schaarse bouw materiaal. De Wederopbouwwet voorzagt in een instrumentarium om bouwplannen goed te keuren. Deze bouwplannen bevatten tevens informatie die van belang zijn voor de contingentering van woningwetwoningen, omdat daarin ook de behoefte aan woningen staat aangegeven. De wet was in 1950 van kracht, maar enkele bevoegdheden werden reeds vanaf 1948 uitgevoerd als decentralisatiemaatregel.

De procedure voor de totstandkoming van zo'n plan is als volgt:

Op verzoek van de gemeenteraad besluit de burgemeester dat er een wederopbouwplan wordt voorbereid. Hij legt dit plan ter inzage en geeft de gelegenheid aan een ieder om daartegen bezwaar in te brengen. Na deze inspraakronde stelt de gemeenteraad het plan vast. Met de bijgevoegde bezwaarschriften wordt het plan naar GS gezonden, die het voorlegt aan de inspecteur volkshuisvesting. Samen met hun verslag en dat van de inspecteur zenden GS het naar de minister. Deze vraagt de Financiële commissie publiekrechtelijke lichamen om advies; binnen zes maanden beslist de minister heeft de bevoegdheid om de gemeenten afzonderlijk en gezamenlijk de verplichting op te leggen om binnen bepaalde termijnen wederopbouwplannen op te stellen (art 6 Wederopbouwwet); ook kan hij wederopbouwplannen intrekken en herzien (art. 8)

De gemeente kan slechts op grond van een goedgekeurd wederopbouwplan bouwvergunningen afgeven (Art. 17, lid 2. Wederopbouwwet). In een nader besluit worden bij de goedkeuring van bouwplannen nadere voorwaarden gesteld op grond waarvan een bouwplan wordt goedgekeurd (Besluit in zake de richtlijnen, in acht te nemen bij de beslissing omtrent de goedkeuring, bedoeld in art. 17, eerste lid, der Wederopbouwwet, Stb. 1950, 130).

Voor de verlening van goedkeuring voor bijzondere categorieën van gebouwen als: ziekenhuizen, bejaardenoorden, recreatiecentra vroeg de minister om advies aan het Bureau Documentatie Bouwwezen, dat in 1943 was opgericht. Dit bureau stelde normen vast voor de bouw- en exploitatiekosten, die ook konden worden toegepast bij de subsidiëring van het gebouw. Het bureau, waarvan het bestuur opging in het in 1951 opgerichte Bouwcentrum in Rotterdam, verstreekte later ook adviezen aan particulieren. Binnen dit centrum werd een afzonderlijke Studie- en beoordelingsraad ziekenhuisbouw opgericht, die de minister van advies diende voor de toelating van de bouw van ziekenhuizen. Dit gebeurde in samenhang met de minister belast met gezondheidszorg aan de hand van verschillende procedures, die mede afhankelijk waren van subsidieaanvragen aan het rijk. Daarnaast oefende ook de Rijksgebouwendienst Rgd toezicht uit. Over de voorzieningen in de gezondheidszorg en het toezicht door de Rgd zie PIVOT-rapport 45: *Het rijk onder dak*.

Vanaf 1970

Gemeentelijke bouwplannen dienen te worden opgesteld aan de hand van een door de minister in te dienen vragenlijst en wel in de vorm van:

- meerjarenramingen, die periodiek worden bijgesteld
- de aan de hand van deze ramingen opgestelde jaarplannen

Hierbij bestaat de mogelijkheid om locale en regionale factoren en behoeften af te wegen en om de bouwplannen te toetsen aan de plaatselijke bestemmingsplannen. De gemeenten stellen hun meerjarige bouwprogramma's op basis van locale mogelijkheden en de aanwezige woningbehoefte. Zij worden via de HID maar de provinciale AVRW's gestuurd, die een provinciaal plan naar de minister van VROM stuurt. De minister verdeelt op grond van deze plannen de beschikbare subsidies en stelt de contingenten vast. De HID's en AVRW's kunnen tussentijdse toezeggingen doen. Deze procedure blijft ook in stand bij toenemende behoefte aan decentralisatie.

Handelingen

5.1.3.1. Kaderstellend

155.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere voorwaarden voor goedkeuring en ontheffing van bouwplannen.
Bron : Art. 17, lid 1, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1956.

Product bijv:

- `Besluit inzake ontheffing van het verbod tot het uitvoeren van werken zonder goedkeuring, 1 juni 1950, nr. 403104c, JZ, Stcr. 1950, 130
- Besluit inzake de richtlijnen, in acht te nemen bij de beslissing omtrent de goedkeuring bedoeld in art, 17, eerst lid der wet, 1 juni 1950, nr. 403104c, JZ, Stcr. 1950, 130

156.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het onder nadere voorwaarden aanwijzen van gemeenten die bouwplannen zelfstandig mogen goedkeuren..
Bron : Art. 17, lid 1, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1956.

Opmerking:

Aan deze bevoegdheid worden grenzen gesteld in de vorm van maximumbedragen en/of categorieën gebouwen

157.

Actor : het Bureau Documentatie Bouwwezen /Bouwcentrum
Handeling : Het adviseren inzake de opstelling van normen voor bijzondere categorieën gebouwen.
Bron :
Periode : 1945-
Opmerking : Het betreft hier commissies die tot taak hebben om aan de hand van verzamelde gegevens over bestaande gebouwen tot normen te komen over de bouw- en exploitatiekosten. Deze normen vormen ook uitgangspunt voor adviezen aan particulieren.

158.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen van commissies voor de nadere verdeling van voor woningwetwoningen bestemde gelden.
Bron : Art. 16, lid 3, Wederopbouwwet 1950
Periode : 1950-1983

Product bijv.:

Instelling van provinciale Adviescommissies voor de Verdeling van Rijkssteun Woningbouw, AVRW, 1971.

5.1.3.2. Uitvoerend

159.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere voorwaarden voor goedkeuring en ontheffing van bouwplannen.
Bron : Art. 17, lid 1, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1956.

160.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het al dan niet goedkeuren van wederopbouwplannen van gemeenten.
Bron : Art. 5, Wederopbouwwet.
Periode : 1948-1956.

161.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het al dan niet goedkeuren van bouwplannen in de vrije sector.
Bron : Art. 17 Wederopbouwwet: MG 79-31.
Periode : 1962-1988

Opmerking:

- Deze bevoegdheid is aangehouden om te voorkomen dat er een situatie zou kunnen ontstaan, waarin door het beslag dat de vrijesectormarkt op de kapitaalmarkt legt, de bouw van goedkopere woningen in de gesubsidieerde sector zou stagneren. Voorlopig was deze goedkeuring in alle gevallen verleend.

162.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verplichten van een gemeente tot het maken of herzien van een wederopbouwplan.
Bron : Art. 6 en 8 Wederopbouwwet.
Periode : 1948-1956.

163.

Actor : de Financiële Commissie Publiekrechtelijke Lichamen
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake aanvragen tot goedkeuring van wederopbouwplannen.
Bron : Art. 5, lid 1 Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1958

164.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het op kosten van nalatige gemeenten opstellen van wederopbouwplannen.
Bron : Art. 7, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1956.

Opmerking:

Het betreft hier de nakoming van de verplichting van een gemeente om afgekeurde wederopbouwplannen anders op te stellen (art. 5, lid 3) of het niet nakomen van een aanzegging van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) aan de gemeente tot een verplichte wederopbouwplanning. GS nemen hierbij de rol van het gemeentebestuur over.

165.

Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur).
Handeling : Het adviseren van het bevoegde gezag inzake een schriftelijk bezwaar tegen gemeentelijke bouwplannen.

Bron : Instructies HID 1956.
Periode : 1945 - 1965

Opmerking:

Deze handeling kan ook worden verricht door De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) van de Ruimtelijke Ordening / zie PIVOT-rapport 120, *Ruimtelijke ordening...*).

166.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlenen van ontheffing aan bouwondernemers, aannemers, opdrachtgevers of uitvoerders voor niet overeenkomstig het bouwplan te verrichten soorten bouwwerken.
Bron : Art. 17, lid 1, Wederopbouwwet 1950;))
Periode : 1950-1965

167.

Actor : de Studie- en beoordelingsraad ziekenhuiswezen (Bouwcentrum)
Handeling : Het beoordelen van aanvragen van bouwers van ziekenhuizen om subsidie of om toelating.
Bron : Art. 17, lid 1 Wederopbouwwet
Periode : 1952-
Product :

5.2. Onteigeningen

Inleiding:

Onteigening is de ontneming van eigendom ten bate van de onteigenaar (voornamelijk de overheid) omdat “het algemeen belang dit vordert”. Onteigening betreft hier het ontnemen van daartoe aangewezen (on)roerende zaken ten behoeve van de Volkshuisvesting. Aan de uitvoering van een onteigeningsbeslissing door de overheid gaat altijd een besluitvorming vooraf. Indien de gemeente onteigenaar is, geschiedt dit door een raadsbesluit.

De grondslag van onteigening is te vinden de Grondwet en is wettelijke geregeld in de Onteigeningswet (OW).

Vanaf 1941 had het rijk de bevoegdheid aan zich getrokken om beschadigde percelen en puin als gevolg van oorlogsschade te onteigenen ten behoeve van de wederopbouw. Deze onteigening kon tot de invoering van de Wederopbouwwet rechtstreeks geschieden, omdat het een instrument was voor de uitvoering van alle noodzakelijke openbare werken: zij werd uitgevoerd door het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw; de minister kende dan een vergoeding toe. In de Wederopbouwwet 1950 had de minister de bevoegdheid om op verzoek van de gemeente woningen en puin te onteigenen, Dit kon geschieden op basis van een door de gemeente vastgesteld wederopbouwplan en een door de gemeenteraad goedgekeurd onteigeningsplan. Voor advisering over de vergoeding van onteigeningen had het College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw in 1946 een Centrale Commissie voor de Onteigeningsvergoedingen opgericht. Voor vergoeding van onteigende beschadigde gebouwen werd ook voorzien in de Wet Materiële Oorlogsschade Stb. 1950, K 31.

Onteigening kan later ook geschieden door gemeentes in het kader van saneringsplannen en stadsvernieuwing. Deze bevoegdheid wordt aan de gemeente toegekend door de Woningwet. Hiervoor is advies van het woningtoezicht vereist. De Centrale Commissie voor de Onteigeningsvergoedingen bemiddelt bij de uit te keren vergoedingen.

5.2.1. Onteigeningen ten behoeve van de wederopbouw.

Er zijn twee instanties die tot onteigening van een woning ten behoeve van de wederopbouw konden overgaan: de gemeente en De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Onteigening op grond van een besluit van de gemeenteraad is meestal als onderdeel van een wederopbouwplan. Een onteigeningsbesluit van de gemeenteraad wordt eerst vastgesteld nadat er een inspraakronde heeft plaatsgevonden. Ter voorbereiding van dit besluit legt het gemeentebestuur een onteigeningsplan voor met de daarbij ingekomen bezwaren van de burgers, die de gelegenheid hebben gehad het plan in te zien. Het besluit gaat, met de bezwaren, naar de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur), die het van commentaar voorziet. Via GS gaat het dan naar de minister ter goedkeuring. Indien bij dit besluit economische of landbouwbelangen in het geding zijn, wordt overleg gevoerd met de ministeries van Landbouw en EZ. Aan de onteigening is een vergoeding verbonden die door de kantonrechter wordt vastgesteld.
Onteigening door de minister geschiedt bij Koninklijk Besluit na advies van de Kroon en de Raad van State. Indien er belangen bij betrokken zijn die ressorteren onder de ministeries van Landbouw en Economische Zaken, wordt dit besluit genomen in overleg met de beide ministeries. Het voornemen van de minister gaat naar de gemeente, die een bezwarenprocedure start. Nadat de burger gelegenheid heeft gehad zijn bezwaren in te dienen, gaan de stukken met een rapport van de inspecteur volkshuisvesting naar GS, die daarop verslag uitbrengt. Op grond van de ingekomen bezwaren kan de minister zijn besluit voor een bepaalde tijd verdagen. Daarna moet hij besluiten of de onteigening voortgang kan vinden. Aan de onteigening is een vergoeding verbonden die door de kantonrechter wordt vastgesteld.

168.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van een gemeente onteigenen van beschadigde woningen of percelen ten behoeve van de wederopbouw.
Bron : Art. 10 Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1966.

169.

Actor : de Centrale Commissie voor de Onteigeningsvergoedingen.
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) bij aanvragen om vergoedingen voor onteigende percelen.
Bron : Art. 14 KB Stb. 1945, F 67, Art.12 Wederopbouwwet.
Periode : 1946-1966.

170.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van een gemeenteraadsbesluit tot onteigening van percelen.
Bron : Art. 10, lid 2, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1966.

171.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voorbereiden van onteigeningsbesluiten.
Bron : Art. 11, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1966.

172.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het administreren van schadeloosstelling van onteigende personen.
Bron : Art. 14, Wederopbouwwet.
Periode : 1948-1958

- Product: Inschrijving in het Grootboek van de Wederopbouw.

5.2.2. Onteigeningen krachtens de Woningwet.

Onteigening krachtens de Woningwet geschiedt door een besluit van de gemeenteraad in het belang van sanering en stadsvernieuwing.

173.

Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het toetsen van besluiten van gemeenteraden inzake het onteigening van woningen en/of percelen ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 98, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1945-

174.

Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van het bevoegde gezag - Burgemeester en Wethouders, Gedeputeerde Staten en de minister inzake een schriftelijk bezwaar tegen een raadsbesluit betreffende de onteigening van woningen en/of percelen ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 34, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/(art. 85, Onteigeningswet) e.a.
Periode : 1945 -

175.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het adviseren inzake een beroep op de kroon tegen een besluit van een gemeenteraad om woningen en/of percelen te onteigenen ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 34, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/(art. 85, Onteigeningswet).
Periode : 1945 - 1965

176.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het al dan niet maken van bezwaar tegen het onteigenen woningen en/of percelen - door een gemeenteraad - ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 71, lid 1, onder c, Onteigeningswet
Periode : 1965 -

177.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (doen) beschikken in een beroep op de Kroon tegen een besluit van een gemeenteraad inzake het onteigenen van woningen en/of percelen ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 34, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) / art. 79, Onteigeningswet
Periode : 1945 – 1989.

Opmerking:

- Bij een beroep op de Kroon brengt de Raad van State advies uit. Vanaf 1989 is het beroep op de Kroon vervallen en functioneert de Raad van State als hoogste beroepsinstantie.

5.3. Rijksdeelneming in de woningvoorziening.

“Bepalend voor de DGVH-organisatie [...] was het financieel instrumentarium, in het bijzonder de subsidiëring. Een groot deel van de interne activiteiten hing samen met het verstrekken van subsidies. Elke aanvraag voor financiële steun voor de bouw of verbetering van woningen en voor de individuele huursubsidie aan bewoners moest op zijn merites beoordeeld worden. Het DGVH is zo gezien een subsidiefabriek. De administratieve organisatie van de subsidiebeschikking vormde als het ware de ruggegraat van de beleidssector. De kennis en routines die voor de beoordeling van de subsidieaanvragen nodig waren, vormden de productiefactor, de technologie van het DGVH.”

Aldus omschreven de auteurs van *Volkshuisvesting in goud* de subsidiekraan als het voornaamste beleidsinstrument van het ministerie van Volkshuisvesting over de periode 1945-1995. De “kennis en routines” werden verworven door allerlei onderzoekinstellingen, die mede onderdeel uitmaakten van wat een tijdlang door het ministerie “bouwnijverheidsbeleid” werd genoemd. Omdat de gegevens die daarbij werden verworven ook voor andere doeleinden werden aangewend en er een wisselwerking ontstond tussen rijksbeleid en particuliere markt, dient de bouwnijverheid als een afzonderlijk deel terrein van het volkshuisvestingsbeleid te worden beschouwd. Feitelijk resulteerde dit ook in architectuurbeleid, dat vanaf 1989 door de Rijksbouwmeester zou worden gecoördineerd. Daarom wordt voor dit onderdeel doorverwezen naar een afzonderlijk hoofdstuk.

Rijkssteun in de woningbouw geschiedt op twee wijzen:

- financiering in de verwachting dat de verschaftte gelden zullen worden terugbetaald
- subsidieverlening à fonds perdu

Vaak is er in dit verband sprake van een mix, waarbij onder bepaalde voorwaarden het rijk in het kader van te plannen en te financieren projecten steun verleende. Als motivatie kon bevordering van de volkshuisvesting gelden, maar ook bevordering van beleidsombuiging en zelfs “bezitsvorming”. In ieder geval werd financiering door het rijk, eventueel aangevuld met subsidie, gezien als het sturingselement voor de realisering van allerlei eisen. Tot 1958, het jaar waarin door het ministerie het einde van de woningnood werd geproclameerd, was de gehele woningbouw van dit stelsel afhankelijk. Nadien was de sociale woningbouw nog aan dit stelsel onderworpen.

Hoe ontwikkelde zich deze steun?

Tussen 1901 - invoering Woningwet - en de Tweede Wereldoorlog was geldelijke steun van de rijksoverheid aan de volkshuisvesting niet meer dan een “achterlijkheidsbijdrage” ter leniging van de ernstigste noden. Behalve de centrale overheid konden ook de gemeenten leningen verstrekken aan toegelaten instellingen. Eventueel konden zij zelf woningen bouwen. Pas als het particulier initiatief in gebreke bleef, mocht voorschotverlening (leningen) aan de corporaties en gemeenten plaatsvinden.

Een uitzondering daarop vormt de periode aan het einde en kort na de Eerste Wereldoorlog, toen als gevolg van de crisis extra bijdrageregelingen - de zogenaamde “crisisbijdragen” - werden opgezet. Deze hadden tot doel de bouw van woningen door gemeenten en toegelaten instellingen te stimuleren.. Toen de particuliere bouw zich herstelde, werd teruggegaan naar het oorspronkelijke uitgangspunt.

De financiering van instellingen geschiedde in de vorm van voorschotten aan de gemeente. Daar stonden de leningen op de begroting en vervolgens bepaalde de gemeente de besteding. Indien de financiering bedoeld was voor een corporatie, gaf de gemeente die met een raadsbesluit door. Tot 1948 stond het rijk garant voor de gemeenten, die zouden moeten voorzien in de exploitatietekorten van toegelaten woningcorporaties. Deze verplichtingen kon het rijk echter niet uitvoeren, omdat zij dan afhankelijk was van de “vrije markt” en afhankelijk zou zijn van vraag en aanbod. De financieringsregelingen van het rijk gingen dus ervan uit dat de corporaties geen financiering tegen billijke voorwaarden op de kapitaalmarkt zouden kunnen krijgen. In het Woningbesluit Stb. 1947, 468 werd beschikt dat de gemeenten zelf een risicofonds moesten instellen voor exploitatieverliezen van woningcorporaties.

Vanaf 1947 begon het rijk aan toegelaten instellingen leningen tegen kostprijs te verstrekken, die in principe moeten worden terugbetaald uit de huuropbrengst. Voor de berekening van de kostprijs deze leningen worden verschillende regelingen getroffen. Wanneer in 1950 de huurprijs bij wet aan banden wordt gelegd, wordt door het rijk op voorhand voorzien in het exploitatietekort. De bevoegdheid van het rijk om woningbouw te financieren is vastgesteld in art. 24 van de Wederopbouwwet en de Woningwet 1962. Tot 1988 geschiedde

deze financiering op basis van normen die door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) zelf intern werden vastgesteld:

Hiervoor zijn verschillende berekeningsmethoden denkbaar:

- Zolang de huren van een woning centraal werden vastgesteld volgens voorschriften werd de huuropbrangst door de financiering bepaald. Geen huis mocht duurder zijn dan de redelijkerwijs te verwachten huuropbrengst, en dus werden financieringsplannen getoetst op de daarvoor gevraagde kostprijs. Dit duurde tot 1972. Het rijk gebruikte het financieringsinstrument om de kostprijs te drukken door zoveel mogelijk gestandaardiseerde woningbouw te stimuleren.
- De dynamische kostprijsberekening van 1972 (DKP), ging uit van het inkomensbeleid, waarbij een verschil werd vergoed tussen de door de bewoners van een woningwetwoning te betalen huurprijs en de werkelijke stichtingskosten. De huurprijs werd berekend aan de hand van een gewinstpercentage van het modale inkomen. De DKP was in 1975 berekend op een hoge inflatie, waarbij 30% van de woonkosten door het rijk zou worden gedragen. Er bestonden echter contracten bij een hoge rente met dalende inflatie, hetgeen tot dreigende begrotingsoverschrijdingen leidde.
- Het Normkostensysteem van 1988 (NKS). Met deze berekeningen probeerde men ook beperkingen aan te leggen te voorkomen dat allerlei bouwvoorschriften en –reguleringen tot onevenredige verhoging van de stichtingskosten konden leiden - “allerlei toeters en bellen,” zei staatssecretaris Van Dam - door een genormeerd kostensysteem, waarin rentefluctuaties worden uitgesloten. (NKS). Hierdoor werd de huur weer mede bepaald door de bouwkosten. Tweejaarlijkse rapportage, getiteld Kwaliteits- en kostensignalering hield deze trend bij. De normkosten werden vastgesteld aan de hand van afspraken, die via proefafspraken met enkele gemeenten werden gemaakt en die vanaf 1984 experimenteel werden toegepast in het kader van experimenten met decentralisatie. Het grote probleem waren hierbij de grondkosten. Vanaf 1985 wordt een normkostensysteem opgevoerd, op grond waarvan de gemeenten grotere zelfstandigheid hebben bij de opstelling van meerjarenprogramma's en jaarplannen. Dit normkostensysteem wordt vastgesteld door een regeling, maar gaat gepaard met een jaarlijkse voorlichtingsbrochures, getiteld *Het NKS in grote lijnen voor de nieuwbouw in de sociale huursector*, en *Het NKS in detail voor de nieuwbouw in de sociale huursector*.
- Van het NKS werd afstand gedaan bij de invoering van het Besluit Woninggebonden Subsidies BWS, dat op 1 januari 1992 van kracht werd, en waarbij aan de hand van computermodellen aan gemeenten een *lump-sum* werd toegekend.

Het financieringssysteem, van het rijk is een leningstelsel. Dit heeft als nadeel dat het afhankelijk is van de kapitaalmarkt en de betalingsverplichtingen van het rijk naar de toekomst verschuift. Vooral in de periode waarin het normkostensysteem werd gehanteerd, was er sprake van een rentestijging, die de risico's tot lastenverzwaring verhoogde. Tijdens een periode van hoge rente rond 1980 financierde de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) de woningwetwoningen via de kapitaalmarkt en niet via de staatskas (“debudgetteren”). De gevolgen hiervan waren dat het rijk met een hoge rentelast zou blijven zitten, ook toen de last op de hypotheekmarkt in de jaren '90 meer dan halveerde.

Vanaf 1982 werden er mede daarom regelingen ontworpen om de financiering van toegelaten instellingen op een andere manier te regelen door de winsten van deze instellingen te doen storten in door de instellingen zelf te beheren waarborgfondsen. Een en ander hing ook samen met de toenemende decentralisering van de financieringsreling. Voorbeelden zijn de waarborgfondsen van de woningbouwcorporaties. Dit zijn andere fondsen dan de vroegere gemeenschappelijke art. 24c-fondsen, waarvan sprake is in hoofdstuk 5.2.3. Vanaf 1982 heeft het rijk ook regelingen getroffen om tot een afkoop van de in het verlenen aangelegane verplichtingen te komen. Deze afkoop- of oversluitingsregelingen hadden hun sluitstuk in afspraken met de corporaties, die leidden tot een definitieve afkoop. Een gevolg hiervan is de Bruteringswet 1995, die leidt tot beëindiging van vroegere financieringsstelsels.

In overgangssituaties zijn rond 1984 wel gelden gereserveerd door het rijk voor bijzondere situaties: het zogenaamde kopkostenfonds is een subsidieregeling, waarbij de gemeente gedurende een beperkte tijd subsidie kon aanvragen voor “kopkosten,” zoals uitzonderlijk hoge kosten voor het bouwrijp maken van de grond.

Om wat meer zekerheid te creëren voor de financiers werd in 1984 de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) opgericht. Dit Fonds staat vanaf 1984 borg voor de leningen voor de verbetering van naoorlogse woningwetwoningen die de instellingen bij particuliere financiers sluiten. Hiermee werd voorkomen dat het rijk op deze leningen kon worden aangesproken. Het rijk kondigde de oprichting van dit fonds bij

circulaire aan.⁴ Het fonds is tegenwoordig een particulier samenwerkingsverband, dat geen rijkstaak uitoefent. Gelijkaardige instellingen zijn de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Garantie Instituut Woningbouw (GIW). Zij worden echter wel door het ministerie ondersteund.

Het Centrale Fonds Volkshuisvesting is een in 1988 opgericht ZBO, dat middelen ter beschikking kan stellen aan in problemen verkerende instellingen. Zie daarvoor de paragraaf met betrekking tot het Centrale Fonds.

⁴ MG 84-26, 2 augustus 1984.

5.3.1. Financieringen van instellingen..

5.3.1.1. Kaderstellend.

De hier beschreven handelingen betreffen interne richtlijnen met betrekking tot de goedkeuring van een aanvraag tot het financieren van instellingen en van de door hem te bouwen woningen. Onder instellingen worden niet alleen de toegelaten instellingen (woningcorporaties) verstaan, maar - met name - ook de gemeenten die zich door eigen uitbreidings- en saneringsplannen met volkshuisvesting bezig hielden. Eerst in 1958 werden ook projecten van woningbouwcorporaties gefinancierd.⁵ Hierdoor werd de rijksoverheid ook betrokken bij het ontwerp van de woningen die door deze instellingen werden gebouwd. Dit hoofdstuk heeft dan ook betrekking op de criteria die door de minister werden vastgesteld om tot een aanvaardbare kwaliteit en tot beheersbare kosten te komen.

Voor een deel worden deze regelingen verwerkt in de Staatscourant, voor een deel gepubliceerd in circulaire. De regels werden toegepast door de inspecties, die de bouwplannen beoordeelden op een verhoudingscriterium tussen prijs en kwaliteit. Was de uitkomst negatief, dan was er door een aannemer te hoog ingeschreven, was het plan onvoldoende efficiënt of was er sprake van een ontoelaatbare luxe ("hoeveelheid kwaliteit"). Zo bestond er een toetsings- of curveprijs, die berustte op de maximum aanneemsom per vierkante meter woonruimte. De curveprijs, gehanteerd van 1946 tot 1953 was ambtsgeheim⁶; de nadien gehanteerde toetsingsnorm werd eerst in 1971 door CDV in het tijdschrift *Bouw* publiek gemaakt.

Bij de vaststelling van deze normen werd ook gebruik gemaakt van gegevens van verschillende adviesorganen en instellingen, die door het ministerie worden ondersteund, zoals het Bouwcentrum of TNO. .

De uitvoerende financieringsprocedure van woningwetwoningen verliep tot 1970 – op de grondslag van de jaarlijks vastgestelde contingering – als volgt:

- De corporatie vroeg financiering en subsidie aan, waarbij zij het bouwplan toevoegde met het bestek en de tekeningen en een standaardaanvraagformulier met de daarvoor gewenste gegevens, de inschrijvingsbiljetten van de aannemers en een verklaring van de gemeente dat een bouwvergunning zal worden verleend, met het raadsbesluit waarbij de lening en bijdragen worden aangevraagd en aanvaard
- De minister (DVH) registreert het bouwplan naar volgorde van binnenkomst, waarbij aantal soort en type woningen wordt genoteerd; hij vormt een dossier en controleert de ingekomen stukken op volledigheid; hij gaat na of het aantal woningen op het plan het aantal toegestane woningen niet te boven gaat (contingents- of P&P-toets); in een volgende stap vindt technische beoordeling van het plan plaats op grond van de Modelbouwverordening en aan de Voorschriften en Wenken (zeker tot 1970!), waarna een kostenbeoordeling geschiedt. Bij kosten houdt men rekening met
 - 1) grondkosten, mede in verband met de grondexploitatieopzet die in het bestemmingsplan staat (vanaf 1965 voorgeschreven volgens de WRO)
 - 2) bouwkosten en aanneemsom. Hierbij wordt een bedrag vastgesteld, waarboven geen subsidie meer wordt verstrekt, het overschijdingspercentage.. Als criterium een door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) opgestelde handleiding, eerst een intern gehanteerde curveprijs⁷, later een publiek gemaakte richtlijn Berekening Bouwkosten Woningen (BBW).

Vervolgens wordt de huurprijs vastgesteld op grond waarvan de financiering kan worden teruggewonnen. Complexe aanvragen worden nog door verschillende ambtenaren van DGV bestudeerd, voor mindere complexe aanvragen ("delegatieplannen") is het advies van de HID bindend voor de beoordeling van de bouwplannen. Wel vinden op de beslissing van de HID van de regionale DVH's nacontroles plaats om de uniformering van de besluiten te garanderen.

Wanneer de huurprijs is vastgesteld en het bouwplan is goedgekeurd, wordt de geldelijke steun toegekend; dan vindt de bouw van de woningen plaats. Over meer- en minderwerk en andere nieuwe kosten wordt correspondentie gevoerd met de HID, die kan beslissen of de lening moet worden gewijzigd. De HID stuurt kort voor de voltooiing van de bouw formulieren voor gereedmelding aan de gemeente; als de

⁵ Koffijberg, *Sturen of schipperen...*, 1997, p. 15.

⁶ Koffijberg, *Kwaliteit...*, 1997, p. 8.

⁷ De curveprijs werd geheim gehouden om kostenstijgingen te voorkomen.

gemeente deze formulieren heeft ingevuld, controleert de HID of de woningen goed en volgens besluit zijn opgeleverd. Dan stuurt de HID de stukken naar De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), met mededeling van de door de HID op verzoek van de gemeente vastgestelde definitieve huurprijs bij aanvang. De HID stuurt daarna een eindafrekening van de opgegeven stichtingskosten met zijn advies over de wel of niet te aanvaarden gedeelten naar De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), waarna De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) (CDV) de lening, de jaarhuur en de bijdragen definitief vaststelt (eindafrekening). Indien er inde financieringsfase sprake is van een jaarlijkse bijdrage ("premie" of via een subsidieregeling), wordt ze periodiek herberekend

De kaders die hierbij worden gesteld zijn:

- subsidievoorschriften
 - (financiële) toetsingscriteria
 - registratiesystemen
 - de nadere prioriteitsstelling bij de verdeling van de gelden (hetgeen kan leiden tot een bijstelling van de contingering)
 - behoefteramingen bij de uitvoering en richtlijnen met betrekking tot het begrotingsbeheer
- Na 1970 worden de prioriteiten mede bepaald door het P&P-stelsel van minister Schut.

Handelingen

178.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - eventueel in overeenstemming met de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid - (periodiek) opstellen van nadere aanwijzingen inzake de financiering van woningwetwoningen.

Bron : Diversen.

Periode : 1947-

Opmerkingen:

Het gaat hier om zowel interne als extern bekend gemaakte regels en voorschriften met betrekking tot berekeningen maar ook met betrekking tot de uitvoering van werken. .

- Deel van deze handeling maakt uit:
 - het - eventueel in overeenstemming met de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid - periodiek vaststellen van een leidraad - zoals een normbedrag, een tabel of toetsingscriteria - inzake het geven van aanwijzingen voor de toekenning van geldelijke steun ten behoeve van de volkshuisvesting.
- Voorbeeld:
 - Het stellen van regels voor berekening van de huur.
 - Het stellen van regels voor berekening van de financiering
 - Het stellen van richtlijnen voor de bijstelling van jaarlijkse bijdragen.
 - Mededelingen over maxima
 - Mededelingen over normen, bijvoorbeeld: toetsingsprijs, curveprijs, normprijs per type woningen (na 1953), e.d.
 - Nadere regels inzake geldelijke steun aan gemeenten (Art. 41, Besluit geldelijke steun volkshuisvesting (Stb. 1965, 589 / ingetrokken:)
 - Het stellen van regels in het belang van de werkvoorziening of besteding van andere rijksvoorzieningen: bijvoorbeeld de verplichting om langdurig werklozen in te zetten bij groot onderhoud. (z.g. "terugploegeregelingen", circulaire MG 83-42))
- Voorbeelden circulaires:
 - Circulaires financiële afwikkeling van woningwetbouw 1950
 - Circulaire keuring van bouwmaterialen 1950, met nadere richtlijnen (samenstelling van metselmortels)
 - Circulaire 1951, nr 627161 Samenstelling huurkaart naoorlogse woningwetwoningen.
 - Circulaire 1951, nr 702117 Bouw van woningen door gemeenten en woningbouw corporaties
 - Nieuwbouwkostenberekening 1953 (NBB 1953)
 - Berekening Bouwkosten van Woningen 1965 (BBW 1965)

- Beschikking geldelijke steun huurwoningen 1975 (dynamische kostprijzenregeling DKP), en de daarop volgende periodieke beschikkingen.
- Normkostensysteem NKS, geldig in 1988-1991
- Circulaire inzake legesvrijstelling en risicovergoeding (MG 92-08);
- Nadere regels omtrent de uitvoering van de Wet houdende balansverkortings geldelijke steun volkshuisvesting Bruteringswet (art. 16)

179.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het door middel van een monitoringssysteem vaststellen van periodieke effecten van van financieringsregelingen..
 Bron : .
 Periode : 1982-
 Product : Kwaliteits- en kostensignalering.

180.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het vaststellen van circulaires aan de gemeenten met nadere richtlijnen inzake de toepassing van financieringsregelingen..
 Bron : .
 Periode : 1950-
 Product : de circulaires MG (= minister aan de gemeenten)

181.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het vaststellen van circulaires aan anderen met nadere richtlijnen inzake de toepassing van financieringsregelingen..
 Bron : .
 Periode : 1950-

182.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het vaststellen van interne ambtsrichtlijnen inzake de toepassing van financieringsregelingen..
 Bron : Prijzenwetten.
 Periode : 1946-
 Opmerking : Deze richtlijnen of toetsingscriteria zijn tot 1971 niet in circulaires vastgelegd, maar zijn ambtsgeheim. Ze zijn echter wel gearchiveerd.
 Product : curveprijs
 Nieuwbouwberekening

183.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het vaststellen van criteria op grond waarvan de beslissing inzake de financiering van bouwplannen aan een HID worden gedelegeerd of gemandateerd.
 Bron : Koffijberg, *Tussen sturen en schipperen*, p. 98-99.
 Periode : 1950-1988

N.B. Deze plannen staan bekend als “delegatieplannen”. Het betreft marges van maximum-kosten van de grondprijs, het ontbreken van bezwaren en van bijzondere voorzieningen tegen bouwplannen en het mandaat geldt alleen de beoordeling van het (gestandaardiseerde en goedkope) bouwplan .

184.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het incidenteel herverdelen van contingenten op basis van ingekomen aanvragen van financiering.
 Bron : Koffijberg, *Tussen sturen en schipperen*, p. 98.
 Periode : 1950-1988

N.B. Dit is een handeling die verband houdt met nadere prioriteitsstelling bij de uitvoering van binnengekomen aanvragen, met name bedoeld om de woningbouw te stimuleren. De bijstelling van contingenten leidt ertoe dat de gewenste productie van de woningbouw niet wordt vertraagd omdat aan de criteria van de oorspronkelijke verdeling niet wordt voldaan.

Bestaan hiervan afzonderlijke dossiers?

185.

Actor : Commissie van Advies voor de Woningbouw

Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake de bouw, financiering en exploitatie van woningwetwoningen.

Bron : Woningbesluit 1947

Periode : 1947-1982,

5.3.1.2. Uitvoerend.

186.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlenen van voorschotten aan gemeenten, teneinde deze in staat te stellen om woningbouwcorporaties (toegelaten instellingen) te financieren
Bron : Woningbesluit Stb, 1932, 7.; Stb. 1947, H. 61.; circulaire van 10 juli 1948, nr. 76.830
Periode : 1945-1948

187.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verstrekken van leningen aan toegelaten instellingen (via de gemeenten) voor de bouw van woningwetwoningen.,
Bron : Financieringsregeling Woningbouw 17 januari 1947.; Financieringsregeling Woningbouw 1948,
Periode : 1947-1970
Opmerking : De HID kon onder bepaalde voorwaarden zelf plannen goedkeuren, waarvan de marges niet discutabel waren.

188.

Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur HID)
Handeling : Het adviseren van de minister inzake een aanvraag tot financiering van woningwetwoningen.
Bron : Woningbesluit Stb, 1932, 7.
Periode : 1945-1988
Opmerking: Deze advisering houdt ook in: vooroverleg met de aanvragende instelling (gemeentelijke dienst of corporatie),

189.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van garanties voor leningen aan toegelaten instellingen.
Bron : Regeling deelneming in garantie woninggebonden subsidies, 1956
Periode : 1956-1982.

190.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het leveren van bijdragen in de verlieskosten van gemeentelijke hypotheekgaranties bij de gedwongen verkoop van huizen.
Bron : Regeling deelneming in garantie woninggebonden subsidies, 1956; art. 16, lid 4 en art 34 BGSVH.
Periode : 1956-

Opmerking:

De garanties worden gegeven:

- Voor woningen, aangekocht door toegelaten instellingen op de kapitaalmarkt, waarvoor de gemeente zich garant heeft gesteld.
- Voor de aankoop van woningen die aan verbetering toe zijn

191.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verstrekken van leningen aan gemeenten voor de bouw van jaarlijks geplande woningwetwoningen.,
Bron : P&P-stelsel, Nota Volkshuisvesting 1970.
Periode : 1970-1988

192.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verstrekken van experimentele budgetten en aan gemeenten voor de bouw van jaarlijks geplande woningwetwoningen.,
Bron : -
Periode : 1984-1998
Opmerking : Van 1984-1988 geldt deze financiering niet voor alle gemeenten, Zij maken deel uit van een decentralisatieproject, waarbij langs experimentele weg wordt vastgesteld of er langs genormeerde kosten budgets aan gemeenten kunnen worden verstrekt.

193.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verstrekken van door genormeerde kosten gestuurde bugetten en aan gemeenten voor de bouw van jaarlijks geplande woningwetwoningen.,
Bron : Normkostensysteem
Periode : 1988-1994

194.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in bijzondere gevallen uitsluiten van bepaalde categorieën woningwetwoningen van financieringsregelingen.
Bron : *Volkshuisvesting in goud*, p. 200
Periode : 1970-1988

Opmerking:

- Voorbeeld van een categorie: door gemeentes opgekochte saneringswoningen.

195.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het maandelijks vaststellen van de rendementswaarde van verschillende in termijnen af te betalen waardevaste hoofdsommen.
Bron : Art, 28b, lid 2b, Regeling geldelijke steun voorzieningen aan huurwoningen 1987.
Periode : 1987-

5.3.2. Privatisering van financieel beheer.

De hier beschreven handelingen hebben betrekking op de overheveling van de vanaf 1950 ingestelde rijksleningen voor de woningbouw naar particuliere instellingen. Deze regelingen werden gefaseerd ingevoerd. Zij hadden vooral zin nadat in de jaren '60 de gemeentelijke volkswoningbouw weer plaats inruimde voor de particuliere woningbouw. Aanvankelijk werd gedacht aan privatisering van de waarborg op het beheer van winsten van toegelaten instellingen en de garantie dat deze weer zouden terugvloeien in de woningbouw. De regering had al vanaf 1956 de bevoegdheid om instellingen daarvoor aan te wijzen, maar ging daarvoor pas vanaf 1982 serieus aan het werk, omdat zij een vervanging zocht voor de verplichtingen om zelf de bouw te financieren. Dit leidde uiteindelijk tot de vorming van het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting.

196.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het aanwijzen van waarborgstellende instanties voor de woningbouwcorporaties en voor niet-winstgevende instellingen.
Bron : *Volkshuisvesting in goud*
Periode : 1956 -

Opmerkingen:

- Tot 1958 waren woningbouwverenigingen verplicht hun overwinst af te dragen aan het rijk. Zij hadden bovendien schulden aan het rijk als gevolg van nog terug te vorderen overwinst van vóór de Tweede Wereldoorlog. Om te voorkomen dat schuldenlasten geen rol meer konden spelen in de bouw en ze meer zelfstandigheid te geven, is geprobeerd door de instelling van waarborgfondsen zeker te stellen dat de winsten van de corporaties weer aan volkshuisvesting zouden worden besteed. De fondsen zouden moeten dienen als alternatief voor terugvordering van de winsten door het rijk. Bij deze handeling dienen alle voorbereidende werkzaamheden te worden gerekend.

Product:

Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stb. 1988, 483)

197.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van subsidiebijdragen aan waarborgfondsen voor de volkshuisvesting..
Bron : -
Periode : 1985 -

Opmerking : In perioden waarbij het gaat om jaarlijkse vaststelling is de hierna volgende handeling niet van toepassing. Helt geld hier dan vaststelling waarbij ook controle door verslaglegging e.d. betrokken is. Gesubsidieerd zijn in ieder geval de stichtingen WSW, WEW, GIV

198.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het periodiek uitkeren van vastgestelde subsidiebijdragen aan waarborgfondsen voor de volkshuisvesting..
Bron : -
Periode : 1985 -

Opmerking : Te verwachten gegevens zijn:

Beschikking op de aanvraag, financiële verantwoording en verslaglegging van het gesubsidieerde orgaan. De verslaglegging van het orgaan kan leiden tot wijziging van het oorspronkelijke besluit. In dat geval dient het als een gegeven bij handeling 197

5.3.2.1. Het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting

Inleiding:

Aan het einde van de jaren '80 is, onder andere met het oog op de verzelfstandiging van de woningcorporaties, het Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stbl. 1988, 483) opgesteld. Het bestuur van dit fonds bestaat uit een onafhankelijke voorzitter en afvaardigingen van belanghebbenden als de VNG, de Nationale Woningraad, de NCIV koepel voor woningbouworganisaties en het ministerie van VROM. De onafhankelijke leden worden door de minister benoemd. Het fonds heeft twee taken toegekend gekregen:

- De sanering van financieel zwakke toegelaten instellingen, die niet beschikken over de nodige financiële reserve. De overheid stelt hierover richtlijnen op in overeenstemming waarmee het Fonds moet handelen. Ook kan het fonds steun verlenen aan corporaties die in financiële moeilijkheden zijn geraakt.
- Het bevorderen dat toegelaten instellingen investeringen doen die noodzakelijk zijn voor de instandhouding en verbetering van hun woningbezit.

De belangrijkste bron van inkomsten van het fonds zijn de structurele bijdragen door toegelaten instellingen. Deze bijdrage is een percentage van de huuropbrengst van een toegelaten instelling. De hoogte van het percentage is afhankelijk van de financiële positie van een instelling, die verplicht is daarvan aangifte te doen.

Het fonds verleent op drie manieren financiële steun:

- bedrijfsgerichte steun: steun aan corporaties die een negatieve financiële reserve hebben of verwachten dat deze negatief zal worden (bijvoorbeeld bij privatisering met een negatief saldo als gevolg van bestaande verplichtingen);
- projectgerichte steun aan woningen: saneringssteun voor corporaties met een beperkt financieel reserve die plannen voor groot onderhoud, verbetering of vervanging van hun woningen willen doorvoeren (privatisering van de woonverbeteringssubsidie);
- steun in de vorm van het opschorten van de structurele bijdrage aan het Fonds.

Aan deze steun kunnen door het fonds voorwaarden worden gesteld.

Op grond van zijn relaties met de woningbouwcorporaties kan het CFV dienen als adviesorgaan van het ministerie en van andere belanghebbenden inzake de financiële situatie van woningbouwcorporaties. Dit kan van belang zijn als De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) wordt verzocht om toelating van nieuwe instellingen of van instellingen die als gevolg van een fusie van corporaties tot stand komen. Hierdoor krijgt het fonds een soort toezichthoudende functie.

Het bestuur van het fonds kan op grond van haar beleidsregels een eigen administratie regelen. Zo heeft het fonds een eigen directie, die verantwoordelijk is voor de administratie.

Naast het Centrale fonds voor de Volkshuisvesting bestaan er geprivatiseerde stichtingen, die zich met de garantiestelling van de volkshuisvesting bezig houden door het beheer van gelden: de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen.. Deze stichtingen zullen later een overkoepelend orgaan vormen voor woningcorporaties in de Stichting Aedes.

In 1998 is het besluit inzake het CFV herzien, waardoor het CFV officieel als orgaan werd erkend dat tot het verstrekken van subsidie bevoegd werd. Tegelijkertijd werd definitief vastgesteld dat de garantiestelling van woningbouwcorporaties in de eerste plaats door particuliere waarborgfondsen werd geregeld. Er zijn tussen het CFV en de WSW afspraken gemaakt met betrekking tot hun verhouding met de woningbouwcorporaties.

N.B.: Het Centraal Fonds Volkshuisvesting heeft zelf een institutioneel onderzoek ingesteld naar zijn handelingen. Dit rapport werd in 2002 voltooid en in 2003 met het alstoen vastgestelde ontwerp-BSD ter inzage gelegd. Het rapport beschrijft de handelingen van het bestuur van het fonds, waarbij de administratie van zijn personeel en zijn middelen zijn inbegrepen..

5.3.2.1.1. Kaderstellend

199.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere regels omtrent de inrichting en de werkwijze van het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting .
Bron : (art. 71, lid 4, Woningwet 1992 ; art. 20, Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stbl. 1988, 483).

Periode : 1988 -

Product bijv.:

Circulaire inzake de instelling van een centraal fonds voor de volkshuisvesting (MG 88-57/ Stcrt. 1988, 253)

200.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen, schorsen of ontslaan van de voorzitter en bestuursleden van het Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting.
Bron : Art. 4, lid 1 en 2, Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stbl. 1988, 483).
Periode : 1988 -

Opmerking:

De benoeming geschiedt op voordracht van de Nationale Woningraad, het NCIV (koepel van woningcorporaties) en het VNG. Het bestuur wijst de vervangende voorzitter aan; de minister de vervangende leden.

201.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in samenwerking met de woningbouwcorporaties en andere belanghebbenden vaststellen van afspraken inzake de nadere regeling van onderlinge garanties
Bron : Art. 14, lid 2, Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stbl. 1988, 483).
Periode : 1988 –
Product : Convenant en instelling van daarbij behorende convenantsorganen.
Opmerking : Het convenant en de daarbij behorende organen kunnen in overleg met de minister worden vastgesteld en geëvalueerd zonder dat de minister in de convenantsorganen zitting hoeft te hebben. Aan de organen kunnen bevoegdheden worden toegekend om in het belang van de woningcorporaties beslissingen te nemen.
De afspraken zijn van beperkte duur en worden periodiek geëvalueerd. Zij mogen een politieke besluitvorming (bijvoorbeeld door gemeenten) niet in de weg staan.

5.3.2.1.2 Uitvoerend:

De hier beschreven handelingen betreffen de bevoegdheden van het ministerie. Het Centraal Fonds heeft een eigen bevoegdheid met betrekking tot het verlenen van steun aan woningbouwcorporaties. Het werkt ook samen met particuliere waarborgfondsen, die ook als belegginginstellingen functioneren, zoals het Waarborgfonds Sociale Woningbouw.

202.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlagen of kwijtschelden van de verplichte storting van toegelaten instellingen aan het Centraal Fonds.
Bron : Art. 10, lid 4, Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stb. 1988, 483).
Periode : 1988 -

Opmerking:

- De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) had deze bevoegdheid als het fonds over voldoende middelen beschikt.

203.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het korten van een toegelaten instelling in zijn subsidie voor het groot onderhoud en de verbetering van hun woningbezit.
Bron : Art. 11, lid 3, Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stb. 1988, 483).
Periode : 1988 - 1998

Opmerking:

- Deze handeling kan worden gedaan indien een toegelaten instelling de rentevoordelen, die het heeft genoten wegens het vervroegd aflossen van door de overheid verstrekte leningen, niet (voldoende) gebruikt voor ongesubsidieerde woningverbetering. De handeling geschiedt na rapportage van het Fonds in samenwerking met de toezichtorganen van het ministerie.

5.4. Subsidieverlening door het rijk.

Inleiding:

Het subsidiebeleid

Het instrument geldelijke steun heeft hier betrekking op de financiering en subsidiëring van de volkshuisvesting. Deze regelingen hadden een open einde. Zij werden afgesloten met de Nota volkshuisvesting in de jaren 90 en versneld onder druk van ingrijpende bezuinigingen in 1991.

Onder financiering vallen ook de garanties die de overheid geeft in de vorm van borgstellingen, zekerheidsstellingen e.d. De oorzaak daarvan was dat geen enkele woningbouwcorporatie kon beschikken over de winsten die voortkwamen uit de door hen beheerde gebouwen: die vloeiden terug naar de Schatkist. Men kan de subsidiekraan van de overheid in verschillende regelingen onderscheiden:

- objectsubsidies ofwel subsidie per te bouwen woning in de sociale sector
- locatiegebonden subsidies voor grondkosten en andere kosten, bijvoorbeeld in stadsvernieuwingsprojecten en uitbreidingslocaties (vanaf 1989: VINEX-locaties)

In 1990 lichtte het kabinet Lubbers-Kok de financieringsstelsels van alle ministeries door. Het resultaat werd gepubliceerd in de *Tussenbalans* 1991. Vanaf dat moment gaat het subsidiesysteem voor objecten nagenoeg definitief op de helling: alleen voor voorzieningen aan woningen voorde laagste inkomens en voor bijzondere groepen als ouderen en gehandicapten zal nog steun worden verleend. De huurprijs zou minder worden gereguleerd en in plaats van bouwsubsidie zou individuele huursubsidie het tegenwicht tegen de markt moeten bieden,

Deze lijn wordt uitgewerkt in de Nota Huurprijsbeleid en de zogenaamde Trendbrief. In het kader van dit beleid werd in 1992 de nieuwe Woningwet en in 1995 de zogenaamde Bruteringswet geïntroduceerd. Op grond van deze laatste wet werden de wederzijdse financiële verplichtingen van het Rijk met toegelaten instellingen en gemeentelijke woningbedrijven met grote bedragen ineens afgekocht.

Premieregelingen.

Om de woningbouw alsnog controleerbaar te financieren koos men toen voor **rechtstreekse subsidies** van te verwachten exploitatietekorten van woningcorporaties. Deze regeling is gegrondvest in het Woningbesluit Stb. 1947, 468 en wordt nader uitgewerkt in de beschikking bijdragen Woningwetbouw, 1948, 1950, 1951, 1953, 1954, 1955 Als subsidievoorwaarde golden de regelingen van de Huurwet, waarbij het rijk de huurprijs vaststelde, vermeerderd met een aantal risicofactoren die als rekeneenheid door de minister nader bij regeling (indertijd 'beschikking' genoemd) werden vastgesteld. Voor deze rekeneenheden won de minister advies in bij het Bureau Documentatie Bouwwezen, dat daarvoor een aparte commissie indexcijfers voor bouwkosten had opgericht.

De gesubsidieerde projecten konden niet zomaar rendabel worden gemaakt, omdat de huurprijs door de wet bij voorbaat wordt vastgesteld en mede gebonden is aan het algemene inkomensbeleid van de regering. Als voorwaarde voor deze subsidie geldt dat de bouwkosten worden getoetst en dat voor de woningen bepaalde bouwtechnische normen op het gebied van minimum, maar ook maximumkwaliteit gelden. In de praktijk oefent de regering ook invloed uit door zijn bevoegdheid om toestemming te geven tot het bouwen van deze woningen (woningcontingentering), het leveren van materiaal en arbeidskrachten (wederopbouwregelingen). In de Huurwet 1950 en de daarop volgende wettelijke huurregelingen is vastgesteld dat het rijk de huurprijs vaststelt. De volgens deze regeling gebouwde woningen noemt men woningwetwoningen.

Daarnaast kwamen er steunregelingen voor woningbouw door particulieren. De premieverstreking aan de particuliere woningbouw is aanvankelijk gebaseerd geweest op art. 24 van de Wet Wederopbouw, die aan het rijk de bevoegdheid toekende om door subsidie versnelde woningbouw te stimuleren. De premiereregeling woningbouw is een eenmalige premie bij de bouw van *particuliere* woningen. Zij werd allereerst toegepast in de bouw van particuliere huurwoningen; aan ondernemers werden eenmalige premies toegekend om tegemoet te komen in de bouw- en exploitatiekosten. In 1956 werd deze premiereregeling ook toegekend aan koopwoningen, zodat het eigen woningbezit werd bevorderd. Aan deze regeling was naast het bekende pakket bouwweisen de voorwaarde verbonden dat de eigenaar gedurende een vastgestelde periode zijn eigendom zou blijven bewonen. Aan deze laatste premiereregeling is de nog steeds van kracht zijnde garantieregeling eigen woningbezit gekoppeld, waarbij de gemeente zich garant stelt voor de hypotheek. Het Rijk draagt in dit

verband bij indien blijkt dat de hypotheekhouder zijn verplichtingen niet kan na komen. Deze voorzieningen voor kleine huizenbezitters zijn nader geregeld in de *Wet Bezitsvormingsfonds.*, Stb. 1971, 418.

Een andere subsidievorm is die voor de woningverbetering. Aanvankelijk probeerde het rijk de kosten van de verbeteringen via de inkomsten van de eigenaren terug te halen. De bedoeling was dat wettelijke huurverhogingen daarvoor zouden worden “afgeroomd:”. Het Grootboek Woningverbetering van 1957, dat daarvan een voorbeeld is, leidde echter een kortstondig leven.

De *Nota Huur- en Subsidiebeleid 1974* heeft een grote invloed gehad op de financiering en subsidiëring van de volkshuisvesting. Daarin werd een aanzet gegeven tot een verdere geldelijke betrokkenheid van de overheid bij de volkshuisvesting. Zo steeg het aantal bijdrageregelingen van zeven in 1968 naar dertig in 1984. Een voorbeeld hiervan is de objectsubsidie welke was gegrond op het dynamische kostprijshuursysteem: het rijk zou via jaarlijkse subsidies het verschil in te verwachten huur en de reële huurinkomsten aanvullen. Het stelsel, dat in 1975 inging was niet berekend op lagere huurprijzen en hogere rente en werd in 1991 ingetrokken als gevolg van bezuinigingen.

Ingevolge het besluit geldelijke steun volkshuisvesting werden nadere regelingen getroffen voor woningverbetering. Hierin werd bepaald dat alle huurwoningen eenmaal in aanmerking komen voor subsidie voor verbetering, van een minimum van 5000,- tot een maximum van de kosten voor de vergelijkbare nieuwbouw. De woning moest minimaal 15 jaar oud zijn; vooroorlogse woningen kregen voorrang.

In de jaren '90 speelt de Wet houdende balansverkorting geldelijke steun volkshuisvesting (Bruteringswet / Stb. 313, 1995) een belangrijke rol.

Voor geldelijke steun aan woonwagencentra en woonwagengewoners ter regeling van de uitvoering van de Woonwagewet

De regelingen

Art. 21 van de Wederopbouwwet kende aan het Rijk de bevoegdheid toe om subsidies te verstrekken voor de wederopbouw. In werkelijkheid is dit artikel uitgebouwd tot een subsidie-instrument ter oplossing van de woningnood en voor de volkshuisvesting in het algemeen. In 1962 werd deze bevoegdheid voor een deel vastgelegd in de Woningwet. Tal van regelingen kenden echter geen oorspronkelijke wettelijke basis, maar werden bij ministeriële regeling vastgesteld. Soms werden bestaande regelingen op een creatieve wijze bij circulaire nader toegelicht, met name in de jaren '70, toen er door het Kabinet-Den Uyl onder staatssecretaris Schaeffer een stadsvernieuwingsbeleid werd ingevoerd. Deze beleidsverandering ging zelfs zover dat de inspectie moest worden geïnstrueerd. Niet zelden vormen deze circulaire dus de enige grondslag voor een subsidieregeling of vormen zij een belangrijke uitleg van een subsidiebesluit. Het onderscheid is moeilijk te maken.

Omdat Volkshuisvesting ‘nogal doenerig’ is geweest, werd het subsidiebeleid voor een groot gedeelte bepaald door beleidsbeslissingen, die in eerste instantie hun grondslag vinden in aan het parlement voorgelegde nota's en nadien werden uitgewerkt in circulaire aan de uitvoerende instanties. Voorzover het objectsubsidies betrof zijn deze regelingen gepubliceerd in de *Staatscourant* om ze aan het publiek kenbaar te maken. Het kon daarom soms jaren duren voordat deze regelingen in een wet of krachtens een bepaalde wet opgestelde AMVB werd vastgesteld; eigenlijk werden de meeste regelingen aangepast aan de wetten toen ze werden afgeschaft⁸. De hier beschreven handelingen betreffen hoofdzakelijk het voorbereiden van de grote hoeveelheid circulaire, die door het ministerie van VROM op het gebied van subsidie in het kader van de volkshuisvesting zijn uitgevaardigd.

Er bestaan verschillende soorten subsidieregelingen, die soms bij “beschikking”, soms bij circulaire zijn vastgesteld. De “beschikkingen” - en ook sommige circulaire - werden gepubliceerd in de *Staatscourant*. Niet alle regels en richtlijnen op grond waarvan tot subsidie werd besloten waren openbaar.

Voorbeelden zijn:

Voor woningen:

- Premiereregelingen ineens voor te bouwen woningen, vanaf 1950 (art. 21 Wederopbouwwet). Dit kan zowel voor eigenaars-verhuurders als eigenaars-bewoners. De laatste regeling ging in 1956 in.
- Regelingen voor woningverbetering.

⁸ De afschaffing van objectsubsidies werd gerealiseerd in het Besluit Woninggebonden Subsidies 1995 en aangekondigd in een Trendrapport Volkshuisvesting 1992.

- Regelingen voor specifieke milieu-eisen: warmte- of geluidsisolatie, e.d.
- Na 1975: subsidie aan specifieke categorieën woonsoorten:
 - woonwageneigenaren en woonwageneigenaarsplaatsen;
 - regelingen voor HAT-woningen
 - studentenflats, bejaardenwoningen, aangepaste woningen, e.d.
- Aflossingsregelingen van vroeger aangegane financieringsverplichtingen.
- Regelingen van subsidies aan bewoners
 - voor extra kosten in verband met renovatie: verhuis- en inrichtingskosten.
 - voor doorstroming
 - voor verhuizende bejaarden.

Voor gebieden:

- Regelingen voor subsidies aan gemeenten voor goed te keuren uitbreidings- of wederopbouwplannen, later: voor grote nieuwe bouwlocaties (Art. 41, Besluit geldelijke steun volkshuisvesting)
- Regelingen voor krotopruijing, sanering, reconstructie en stadsvernieuwing, voorafgaande aan de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing, zoals de 50%-saldoregeling 1954 voor krotopruijing.
- Hoofdinfrastructuurregelingen en verdere regelingen voor groeikernen en VINEX-locaties
- Locatiegebonden subsidies
- Regelingen overeenkomstig de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing.
- Regelingen voor budgetsubsidieering ten behoeve van gemeenten (BWS) in het kader van de decentralisatie,

Hieronder zijn enkele voorbeelden van subsidieregelingen nader toegelicht:

Regels voor de organisatie van de uitvoering

- bijdrage ineens voor het inschakelen van contactpersonen
- bijdrage ineens voor projectleider, voorlichting en voorbeeldwoning

Regels voor premiewoningen (art. 24 Wederopbouwwet)

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Premiereregeling woningbouw 1950, Str. 109. Verminderde premiereregeling woningbouw 1950, Str. 1950, 109.
- Premiereregeling woningverbetering en splitsing, 1953 OB XI 17, no. 11307.
- Locatiesubsidieregelingen overeenkomstig art. 52. (bijv. Str. 1989, 202; Str. 1991, 187); Extra budget toelagen plaatselijk verschillende omstandigheden. Is gebonden aan het Structuurplan Stedelijke Gebieden 1985.

Stadsvernieuwingssubsidies:

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Beschikking geldelijke steun verbetering woningen en woonbuurten, Str. 1969, 240, herzien in Str. 1972, 188, uitvoering van art. 33 van het Besluit geldelijke steun,
- Beschikking geldelijke steun rehabilitatie, Str. 1971, 253; 1972, 188; 1972, 231; 1973, 377; 1974, 99; 1974, 253.
- Bijdrageregelingen sanering en reconstructie van de bebouwde kom.
- Regelingen tijdelijke huisvesting van bewoners tijdens de uitvoering van stadsvernieuwingplannen
- Regelingen verbeterde woonomgeving

Woningverbetering, gecentraliseerd.

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Beschikking geldelijke steun huurwoningen BGSN 1975, subsidiekraan is niet meer aanvullend, maar geldt voor alle zelfstandige huurwoningen; wordt in 1976 uitgebreid voor onzelfstandige huurwoningen. Wordt na 1980 weer ingeperkt,

Uitvoering art. 2 en 15: subsidies voor de toepassing van milieu- en energienormen..

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Beschikking geldelijke steun verbetering particuliere woningen 1977; en uitvoering BGSVPW 1979-1; 1979-2, MG 80-33; 81-07; 83-26.

- Beschikking geldelijke steun warmte-isolatie bestaande woningen. Stcr. 1974, 114, met wijzigingen 1974-1991. (o.a. na 1990 voor Molukse woningen)
- Beschikking geldelijke steun warmte-isolatie bestaande woningen. Stcr. 1974, 114, met wijzigingen 1974-1991. (Terugploegen 1986)
- Beschikking geldelijke steun inzake woningen nabij luchtvaartterreinen. Stcr. 1982, 250; -1986, 249; 1987, 232; 1988, 211.
- Bijdrageregeling geluidhinder nieuwe woningen (Stcr. 1985, 61)
- [Bijdrageregeling spoorweglawaai bestaande woningen (Stcr. 1985, 61), gebaseerd op **Wet geluidhinder**]
- Regeling groot onderhoud en verbetering van woningwetwoningen, MG 83-57

Regelingen voor bijzondere categorieën:

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Beschikking, later Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten ([@] 1972, Stcr. 1989, 200; 1993, 92, 1994, 51)
- Regeling geldelijke steun voor verbetering en bouw van verzorgingstehuizen voor de bejaarden.
- Regeling geldelijke steun standplaatsen voor woonwagens 1992 (Stcr. 1991, 187)
Betreft garantie, lening en bijdragen in exploitatie.
- Regeling geldelijke steun huurwoonwagens
- Beschikking geldelijke steun ten behoeve van bekostigen van de bewoning van -woonwagens
- Regeling geldelijke steun standplaatsen buiten een openbaar centrum voor woonwagens 1992 (Stcr. 1991, 187)
- Beschikking geldelijke steun woonwagenbewoners bij verhuizing uit een krotwagen. 1984; herzien.
- Regeling geldelijke steun eigen woonwagens
- Regeling geldelijke steun ontruiming en ontheffing van krotstandplaatsen (Stcr. 1987, 253; 1991, 187, 1993, 187)
- Regeling leningen huurwoonwagens ten behoeve van toegelaten instellingen (Stcr. 1992, 204)
- Stimuleringsregeling duurzaam bouwen voor de bestaande woningvoorraad. 1995.

Premieregelingen (soms in combinatie met woningverbetering)

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Subsidieregeling particuliere bouw 1957.
- Premiebeschikkingen woningbouw 1957-
- Beschikking deelneming van het rijk in garanties van de gemeente bij overdracht van woningwetwoningen. Stcr. 1968, 181,
- Regeling bijdrage ineens bouwplaatskosten. MG 88-10.

Doorstromingsregelingen:

Producten zijn bijvoorbeeld:

- Beschikking krotpruimingspremie 1962, Stcr 4.
- Beschikking geldelijke steun doorstroming, Stcr. 1965, 253.
- Beschikking geldelijke steun krotpruiming en doorstroming, Stcr. 1969, 249.
- Beschikking aanvullende huursubsidie BAH, 1970, Stcr. 105; 1973, 150; 1974, 254; .
Geldt voor woningwetwoningen, gebouwd na 1960.; geldt na 1971/72 voor alle sociale huurwoningen.
- Regeling huurgewenningsbijdrage, Stcr. 1986, 25; 1986, 251; 1987, 75; 1988, 68; 1988, 124; 1989, 71; 1990, 81; 1989, 109.
- Regeling geldelijke steun bejaarden bij verhuizing 1975, MG 75-21, nader MG 82-25.

Decentralisatieregelingen ten gunste van andere overheden (gaat in vanaf 1991), ter vervanging van een groot deel van de hierboven beschreven woningbouwsubsidies.

- Regeling normering woninggebonden subsidies, MG 92-34.
- Regeling woninggebonden subsidies niet-budgethoudende gemeenten MG 92-35.
- Regeling deelneming in garanties woninggebonden subsidies (Circulaire MG 76-04; MG 76-26; MG 77-27; MG 84-81; Stcr. 1992, 213)
- Regeling bijdragen ineens boekwaardeverlaging huurwoningen MG 91-43

Voor de meeste circulaire regelingen zie de vanaf 1950 opgestelde jaarlijkse opgave van verzamelde circulaire van het Ministerie van Volkshuisvesting en de serie *Beleidsinstrumenten Volkshuisvesting* over de periode 1981-1992.

Bij subsidieaanvragen voor de woningbouw heeft de inspecteur HID de bevoegdheid om aan te bevelen welke subsidieregeling in bepaalde gevallen van toepassing is. Hij beoordeelt de aanbestedingsprijzen van de bouw op hun aanvaardbaarheid. De bouwplannen worden nadien nog bekeken door diensten van de CDV op deugdelijkheid en efficiency aan de hand van daarvoor opgestelde criteria. Ook zijn er toetsingen op grond van prijsregelingen. Op deze vorm van kaderstelling zal worden ingegaan als wordt beschreven welke handelingen of processen er aan de hand van deze regelingen zijn verricht.

Regelingen voor projecten ter verbetering van de woningkwaliteit in het kader van nationale milieubeleidsplannen, duurzaam bouwen en/of energiebesparing vinden plaats in samenhang met de hier boven genoemde subsidieregelingen of in samenhang met plannen die mede vanuit het milieubeleid worden aangestuurd. Stimuleringsregelingen met betrekking tot duurzaam bouwen worden besproken in het hoofdstuk betreffende bouwnijverheid.

Vanaf 1991 werden deze volgens regelingen vastgestelde subsidies onderworpen aan “regelmatige beleidsevaluatie”, hetgeen impliceerde dat de werking werd getoetst aan de eisen die o.m. vanuit de EU aan de marktwerking in Nederland werd gesteld. Er werd dus gestreefd naar financiële begrenzing van subsidieregelingen in de tijd. Vanaf de invoering van de Algemene Wet Bestuursrecht in 1995 mogen subsidieregelingen niet zonder de daarvoor geldende wetten worden vastgesteld. Een en ander betekende in feite dat er in subsidies werd gesnoeid.

5.4.1. Kaderstelling

5.4.1.1. Vaststelling van regelingen

Bij de vaststelling van subsidie- en financieringsregelingen moet worden opgemerkt dat verschillende regelingen met betrekking tot objectsubsidie worden toegepast in verschillende situaties, vaak in combinatie. Van belang is de uitleg die aan de toepassing van een dergelijke regeling wordt gegeven. Hiervoor worden soms interne voorwaarden vastgesteld die betrekking hebben op kostenbeheersing, efficiency en doelmatige bouw.

De effecten van deze regels hadden als gevolg dat er bij elke subsidieaanvraag voor een bouwplan op elk moment toetsingscriteria konden worden vastgesteld door het rijk.

204.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - eventueel in overeenstemming met de minister van Financiën - opstellen en evalueren van subsidieregelingen in het belang van de volkshuisvesting.
Bron : Diversen
Periode : 1946 -

205.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van subsidievoorwaarden voor woningen en andere gebouwen.
Bron : Financieringsregeling woningbouw 1948, art. 12
Beschikking bijdragen Woningwetbouw 1948, art. 3
Periode : 1946-
Product : Beschikking risico-berekening 1948, Str. 1948, 225.

206.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van circulaire met nadere - regelgevende - aanwijzingen inzake de toepassing van subsidieregelingen..
Bron : .
Periode : 1974-

Opmerking:

Het betreft hier bijzondere tijdelijke maatregelen in bijzondere situaties, die kunnen leiden tot versoepeling;

Product bijv. :

Toeslagen voor anderstaligen bij de voorbereidingskosten van stadsvernieuwing, circulaire MG 83-03.

207.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van richtlijnen aan de inspectie van de volkshuisvesting
Bron : Koffijberg, *Niet zonder slag...*, p. 94, 134..
Periode : 1950-
Opmerking : Deze richtlijnen betroffen voor een deel toelichting op subsidieregelingen, maar voor een gedeelte is het ook de schriftelijke neerslag van overleg. Soms betreft het de toepassing van een nota als de HAT, waarmee bestaande subsidieregelingen op een andere manier worden toegepast.

208.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (doen) evalueren van subsidieregelingen
Bron : Art. 24, lid 1, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-

Opmerkingen:

Hiermee worden bedoeld afzonderlijke onderzoekshandelingen .Hierbij wordt ook inbegrepen reactie op kritiek op regels.

Voorbeeld: Evaluatierapporten inzake het groeikernenbeleid.

Hieronder valt ook:

Rapport van de Parlementaire Enquêtecommissie Bouwsubsidies (19623, nr. 30 - 36), over

- a De Beschikking Geldelijke Steun Particuliere Huurwoningen 1968.
- b De Beschikking Geldelijke Steun Huurwoningen 1975.
- c De in 1980 afgekondigde bijzondere regeling voor de omzetting in koopwoningen van premiehuurwoningen (de zogenaamde OKH-regeling).

209.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van premies voor Premie C- en D-woningen
Bron : -
Periode : 1950-

210.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - eventueel in overeenstemming met de minister van financiën vaststellen van regels voor gedecentraliseerde subsidies aan daartoe aangewezen gemeentelijke en regionale overheidsorganen.
Bron : BWS
Periode : 1992 -

Product bijv.:

Regeling deelneming in garanties woninggebonden subsidies (Str. 1992, 213); Regeling nadere voorschriften accountantsverklaring woninggebonden subsidies (Str. 191, 187); Regeling normering woninggebonden subsidies (Str. 1991, 204); Regeling normering budgetberekening locatiegebonden subsidies (Str. 1994, 65).

5.4.1.2. Uitvoeringsvoorschriften

De hier beschreven handelingen betreffen de vaststelling van nadere subsidiënormen, die voor meerdere regels kunnen gelden. Het zijn bijvoorbeeld de controlenormen op grond waarvan inspecteurs HID de subsidieverleners van advies kunnen dienen. Deze normen kunnen algemeen geldend zijn (bijv. met betrekking tot kostenbeheersing), of criteria zijn voor extrasubsidie of voorrangbehandeling, bijvoorbeeld een erkende vorm van efficiënt bouwen. Zie voor deze onderwerpen het hoofdstuk Bouwnijverheid, In het kader van dit hoofdstuk zij opgemerkt dat op grond van deze normen subsidieaanvragen konden worden afgewezen omdat het bouwplan niet aan de kwaliteitseisen voldeed, maar ook kon worden besloten dat de bouwer bepaalde elementen voor eigen rekening moest nemen, omdat de subsidieregeling in een minimumvergoeding voorzag.

Men moet hierbij denken aan het - eventueel in overeenstemming met de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid - periodiek vaststellen van een leidraad - zoals een normbedrag, een tabel of toetsingscriteria - inzake het geven van aanwijzingen voor de toekenning van geldelijke steun ten behoeve van de volkshuisvesting. Bij deze handeling is ook het daaraan voorafgaand onderzoek betrokken. Voorbeeld:

- regels voor berekening van de financiering (normen, maxima en verdeelsleutels).
- Regelingen ter berekening van redelijk te subsidiëren grond- of bouwkosten.
- Curveprijs
- Gegevens voor een grondkostoets
- Model-ontwerpen/ systematisering van de woningplattegrond/ standaardbestekken

Modellen van dergelijke gegevens kan men aantreffen in de nog bewaard gebleven archivalia van verschillende commissies van het Bouwcentrum in het Algemeen Rijksarchief. De handelingen van deze commissies staan beschreven in het hoofdstuk Bouwnijverheid.

211.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - eventueel in overeenstemming met de ministeries van Financiën en Sociale Zaken en Werkgelegenheid - (periodiek) stellen van subsidiënormen.
Bron : Diversen.
Periode : 1948 -

Product:

Beschikking risico-berekening 1948, Str. 1948, 225.
Netto Contante Waarde van vooroorlogse woningen, 1990.

212.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van normen voor door de gemeente aanvaardbare grondkosten voorlocatiegebonden subsidies.
Bron : Circulaires inzake locatiegebonden subsidies MG 75-27; normen voor bouwkosten van woningen e.d.
Periode : 1975-

213.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van normen voor door de gemeente aanvaardbare volkshuisvestingskosten.
Bron : Normen voor bouwkosten van woningen e.d.
Periode : 1982-1994
Opmerking : Het betreft normen op grond waarvan eerst experimenteel, later

214.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het opstellen van administratieve beoordelingsinstrumenten voor beantwoording van subsidieaanvragen.

Bron : Volkshuisvesting in goud

Periode : 1950-

Product:

- subsidietabellen, voorzover niet reeds toegevoegd aan vastgestelde handleidingen en regels.
- Geautomatiseerde registratiesystemen als KODAL, 1978.
- Regels met betrekking tot de verantwoording van gelden, zoals vragenlijsten e.d., voorzover niet reeds toegevoegd aan vastgestelde handleidingen en regels.

215.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het treffen van nadere betalingsregelingen met woningbouwcorporaties ter afdoening van bestaande financieringsverplichtingen.

Bron : Nota's Volkshuisvesting

Periode : 1982-

Product: Convenant, bijvoorbeeld Bruteringsafpraak 1992.

216.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het, bij ministeriële regeling, aanwijzen van regio's, gewestelijke organen of gemeenschappelijke regelingen welke bevoegd zijn tot verlening van geldelijke steun (

Bron : Art. 2, lid 1, Besluit woninggebonden subsidies, Stb. 1991, 440).

Periode : 1991-

Opmerking: Voorbeelden van aangewezen organen zijn als bovengemeentelijke organen omschreven in de actorenlijst., p. @@

5.4.1.3. Adviezen inzake normen en regels

217.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere regels inzake adviescommissies die betrokken zijn bij de uitvoering van financierings- en subsidieregelingen.
Bron : -
Periode : 1945-

Opmerkingen:

Voorbeelden van dergelijke commissies zijn:

- Studiecommissie Bouwvoorschriften. 1949-1952.
- Commissie indexcijfers van het Bureau Documentatie Bouwwezen
- Commissie Financiering Woningbouw (Commissie M.P.Gans). 1964-
- Commissie Bijdrage Stedelijke Werken (CBSW) 1969-1974; Commissie bijdragen verkeers- en vervoersvoorzieningen.
- Coördinatiecommissie stadsvernieuwing (CCSV) 1975-1994
- Verzekeringskamer, voor het toezicht op bemiddelende organen (hypotheekhouders) in het kader van het Besluit Bevordering Eigen Woningbezit.
- Interdepartementale werkgroep decentralisatie stadsvernieuwing (werkgroep Viersen), 1977-1980
- Interdepartementale werkgroep Sleutel (formule verdeling stadsvernieuwingsgelden)
- Stuurgroep Ordening op de Bouwmarkt (Str. 1983, 150)
- Stuurgroep Nationaal Isolatieprogramma NIP (Str. 19.., ..)
- Centrale Overleggroep huisvesting gehandicapten (Str. 1990, 55)
- Klachtencommissie gehandicapten (Str. 1990, 55).

218.

Actor : Het Bureau Documentatie Bouwwezen
Handeling : Het adviseren van overheidsinstellingen inzake door hen te bekostigen bouwwerken.
Bron : Beschikking risico-berekening 1948, art. 5
Periode : 1945 -
Opmerking : Het betreft gebouwen die buiten het budget van de rijksoverheid vallen, maar waaraan de risico-berekening van het bureau als voorwaarde is gesteld; uiteindelijk betreft het ook gebouwen, waarvoor krachtens art. .

219.

Actor : Het Bureau Documentatie Bouwwezen
Handeling : Het opzetten van rekensystemen voor de risicoberekeningen van aangenomen werken.
Bron : Archief Bouwcentrum.
Periode : 1945 -
Opmerking : Deze risicoberekeningen kunnen worden toegepast voor de uitvoering van subsidieregelingen voor de bekostiging van woningbouw en andere gebouwen en voor de toelating van bouwplannen voor bijzondere gebouwen.
Producten : Prijsindexen voor de bouw
Documentatiesystemen voor risicoberekening

220.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : het aanwijzen van waarborgende instanties welke garantiecificaten mogen afgeven in verband met de bouw van een sociale koopwoning.
Bron : Diversen
Periode : 1991 -

Opmerking:

- Bijvoorbeeld: aanwijzing van de Stichting Garantie Instituut Woningbouw, de GIW (Art. 33, lid 4, Besluit woninggebonden subsidies (Stb. 1991, 440) Deze stichting geeft garantiecificaten aan personen die geldelijke steun ontvangen voor de bouw van een sociale koopwoning. Dit certificaat is door de minister

van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) verplicht gesteld om de koper te beschermen tegen technische en financiële risico's die verbonden zijn met de koop van zo'n woning.

221.

Actor : de Stichting Duurzaam Bouwen
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) bij de opstelling van subsidieregelingen inzake door de plannen van aanpak aanbevolen verbeteringen aan woningen en andere vormen van duurzaam bouwen.
Bron : Plan van aanpak
Periode : 1995-
Opmerking : Voorbeelden zijn: isolatie, vervanging van loden waterleidingen, e.d. Een deel van de subsidieregelingen wordt ook opgesteld in het kader van het milieubeheer.

222.

Actor : de Centrale Overleggroep Huisvesting Gehandicapten.
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake subsidiebeleid aan gehandicapten,
Bron : Instellingsbeschikking 1990
Periode : 1990-
Opmerking: De commissie moest antwoord geven op de problemen met betrekking tot grote stijgingen van de uitkeringspost in de begroting voor 1991 en daarna. Deze waren deels het gevolg van achterstanden bij de afhandeling van subsidieaanvragen door de gemeenten. Deze groep is een overlegorgaan tussen het ministerie van Sociale Zaken, Gemeentelijke Maatschappelijke Diensten en VROM inzake de verdeling tussen woningaanpassingen en voorzieningen van gehandicapten.

223.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in overleg met het ministerie van Sociale Zaken en maatschappelijke diensten vaststellen van verdeelsteutels tussen woonaanpassingen en andere voorzieningen voor gehandicapten.,
Bron : -
Periode : 1972-

224.

Actor : de Klachtencommissie Gehandicapten.
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake knelpunten met betrekking tot het subsidiebeleid aan gehandicapten,
Bron : Art. 2b. Instellingsbeschikking 1990
Periode : 1990-

5.4.1.4. Programmering en planning

De hier beschreven procedure is het antwoord van minister Schut op de groeiende kritiek op een al te centraal gestuurde en bijgevolg al te eenvormige planning van de woningbouw. De planning werd in 1970 vastgesteld aan de hand van de Nota Volkshuisvesting, die de gemeenten dwingend betrok bij de signalering en voorzieningen in de woonbehoefte. Het systeem kent een opwaartse cyclus van aanvragen en een neerwaartse cyclus van toekennen. De opwaartse cyclus gaat als volgt: gemeente dient aan de hand van een door de minister opgestelde vragenlijst een volkshuisvestingsplan in.

225.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van vragenlijsten voor gemeenten ter wille van een meerjarewnplanning van de woningbehoefte en van een jaarplan.,
Bron : Nota Volkshuisvesting 1970.
Periode : 1970 –1992
Opmerking : Hierbij is inbegrepen het basismateriaal dat voor die vragenlijsten als standaard heeft gediend.
Product : Landelijk Rompmodel lokaal woningonderzoek 1970.

226.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van een landelijk jaarplan.,
Bron : Nota Volkshuisvesting 1970.
Periode : 1970 –1992
Opmerking : Hierbij is inbegrepen het basismateriaal dat voor die vragenlijsten als standaard heeft gediend.
Product : Landelijk Rompmodel lokaal woningonderzoek 1970.

227.

Actor : de provinciale Adviescommissies voor de Verdeling van Rijkssteun Woningbouw (AVRW)
Handeling : Het adviseren van de minister aan de hand van ingekomen gegevens van gemeenten inzake de te verstrekken rijkssteun voor de volkshuisvesting aan een provincie.
Bron : Art. 58 Woningwet.1962
Periode : 1970 –1980
Product : Provinciaal volkshuisvestingsplan
De AVRW is provinciaal georganiseerd en heeft als taak voor de minister op provinciaal niveau een bouwprogramma op te stellen. Zij beoordelen de gemeentelijke contingenteringsaanvragen aan de hand van de bestemmingsplannen en de hoeveelheid bouwrijpe grond.

228.

Actor : Commissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw.
Handeling : Het adviseren van de minister aan de hand van adviezen van de provinciale Adviescommissies voor de Verdeling van Rijkssteun Woningbouw of Provinciale Commissie voor de Volkshuisvesting.
Bron : Str. 1980, 22.
Periode : 1980-1988.

229.

Actor : Commissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw.
Handeling : Het instellen van werkgroepen.
Bron : Str. 1980, 22.
Periode : 1980-1988.

5.4.2. Toekenning aan woningen (objectsubsidies)

5.4.2.1. Premiewoningen.

230.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag verlenen van premies aan gemeenten bij woningplitsingen,
Bron : Premiereregeling woningverbetering en -splitsing 1948 en 1953, OB XI 17, no. 11307
Periode : 1948-1965.

Opmerking:

De aanvraag om steun geschiedde door de gemeente aan het Terlingenfonds. Zij diende als tijdelijke oplossing voor de woningnood, maar werd minder wenselijk geacht toen de woningwet in 1965 werd herzien om splitsingen door speculanten tegen te gaan. Vgl. de besluiten, houdende aanwijzingen van gemeenten ex. art. 56 woningwet, waarin het verboden is om zonder vergunning van het gemeentebestuur woningen te slopen of aan het woningbestand te onttrekken.

231.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij aanwijzing verplichten van gemeenten voor het geven van geldelijke steun aan aanvragers tem behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : art. 66, lid 1, Woningwet 1962
Periode : 1962 -

232.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag uitkeren van bouwpremies aan particuliere woningbouwers.
Bron : Premiereregeling woningbouw 1950; Premie- en bijdragenbesluit woningbouw . 1953.
Periode : 1950-1966.

Opmerkingen:

- De premiereregeling kreeg in 1953 wettelijke basis als gevolg van een AMVB. Zij was bedoeld om particuliere woningbouw te stimuleren. Zij hield de uitkering van een bedrag ineens in na voltooiing van een te verhuren woning door particuliere eigenaars. Vanaf 1955 konden premies tot op de helft van de normale bijdrage worden uitgekeerd aan bouwers en eigenaars; deze z.g. "halve premiewoningen" stonden buiten de normale vergunningendistributie en de verplichtingen van de huurwet,

233.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag uitkeren van jaarlijkse bijdragen aan particuliere woningbouwers voor te verhuren woningen..
Bron : Premiereregeling woningbouw 1950; Premie- en bijdragenbesluit woningbouw . 1953.
Periode : 1953-1966.

Opmerkingen:

De eigenaar van een particuliere woning kon, evenals een woningbouwcorporatie, een tienjaarlijkse uitkering krijgen als tegemoetkoming in de exploitatiekosten van een door hem te verhuren woning. Als eigenaar kan ook een coöperatieve vereniging gelden.

De eigenaar moet de aanvraag indienen bij een door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) toegelaten bemiddelend orgaan, dat tevens als hypotheekhouder van de bouw optreedt, toezicht uitoefent op de voorbereiding en uitvoering van de bouw en op het onderhoud en op deze manier zekerheid stelt. Bij deze controle worden de in de regeling gestelde voorwaarden toegepast.

5.4.2.2. Eigen woningbezit.

Inleiding

Onder invloed van het partijprogramma waarmee de Katholieke Volkspartij in 1956 de verkiezingen in was gegaan werd tijdens de kabinetsformatie een ministerie speciaal met bezitsvorming belast. Een van de eerste resultaten van dit beleid was de toevoeging van een regeling inzake eigen woningbezit aan de reeds bestaande regelingen met betrekking tot premiewoningen in de huursector. Zo werden minder financieel draagkrachtigen in staat gesteld om - door middel van overheidssteun - een eigen nieuwbouwwoning te kopen. De regeling moest zodanig worden opgesteld dat er met particulier bezit van premiewoningen geen snelle winsten konden worden behaald door doorverkoop. De regeling voorzag in:

- een aan voorwaarden gebonden toelage aan de hypotheeknemer overeenkomstig de premiereregeling woningwet. Voorwaarde voor deze regeling namelijk is een maximum belastbaar inkomen en een maximum koopprijs. De bijdrage wordt in de vorm van een vast bedrag jaarlijks uitgekeerd, de duur van de subsidie is afhankelijk van het totale toegekende bedrag, het inkomen en de rentevoet. De subsidieregeling is overdraagbaar aan de nieuwe eigenaar. In 1989 is het maximumbedrag van het vereiste inkomen voor de subsidie aanzienlijk verlaagd
- een gemeentegarantie, die door het rijk voor 50% kon worden gedekt;
- een controlesysteem door hypotheekhouders als toegelaten bemiddelende organen. De hypotheekhouders (veelal plaatselijke banken) worden door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) als bemiddelende organen aangewezen. Deze hypotheekhouder mag echter niet bij de bouw van de woning betrokken zijn geweest.

De premiereregeling eigen woningbezit werd in 1965 afgeschaft; de garantiestelling bestaat tot op heden nog. Het rijk deelt voor 50% in het verlies dat gemeenten kunnen lijden door het verstrekken van een hypotheekgarantie. Per 1 januari 1992 zijn ook woonwagens opgenomen in deze garantieregeling.

Handelingen

5.4.2.2.1. Uitkeringen en garanties

234.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het eenmalig uitkeren van toeslagen op premiewoningen aan eigenaars die de woning zelf gaan bewonen.
Bron : Art. 2, Besluit bevordering eigen-woningbezit.
Periode : 1956-1965.

Opmerking:

- De toeslag is gebonden aan de premie die aan de woning wordt toegekend. De woning moet voldoen aan de eisen die aan premiewoningen worden gesteld en de eigenaar moet de woning minimaal tien jaar zelf hebben bewoond.

235.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geheel of gedeeltelijk terugvorderen van premies op premiewoningen
Bron : Diverse premieregelingen.
Periode : 1951-

Opmerking:

- Premies kunnen worden teruggevorderd indien de premiewoningen binnen bepaalde termijn door de eigenaar of verhuurder aan derden worden doorverkocht. Premies kunnen ook worden teruggevorderd als de woningen niet voldoen aan de voorschriften met betrekking tot de vereiste woonruimte die in het premiebesluit is gesteld.

236.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toekennen van een jaarlijkse subsidie aan eigenaars van koopwoningen
Bron : Art. 85, lid 2, Beschikking geldelijke steun eigen woningen .MG 88-47
Periode : 1984 -1992

.

237.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toekennen van meerjaarlijkse tegemoetkomingen aan eigenaars van premiewoningen.
Bron : Art, 35-41 Besluit geldelijke steun volkshuisvesting
Periode : 1965-1991

Opmerking:

De hoogte van de premie is afhankelijk van het belastbare inkomen.

238.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toekennen van een renteloze lening uit het Bezitvormingsfonds.
Bron : Besluit bezitvormingsfonds eigen woningen.
Periode : 1971-1991

Opmerking:

- De renteloze lening bedraagt 3600,--, die in acht jaarlijkse termijnen moet worden terugbetaald. Het bedrag is niet waardevast. Aan de toekenning is een maximum leeftijd en een maximum belastbaar inkomen verbonden.

239.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het leveren van bijdragen aan gemeenten voor verliezen op door de gemeente gegarandeerde hypotheke bij de aankoop van woningen door particuliere eigenaars-bewoners.

Bron : Art. 8, Besluit bevordering eigen woningbezit; Regeling deelneming in garanties woninggebonden subsidies (Str. 1992, 213)

Periode : 1956-

Opmerking:

- De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) kan bij besluit een dekking toezeggen van maximaal 50% van het verlies dat voortspuit uit de zekerheidsstelling door een gemeente.

240.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het subsidiëren van sociale verhuurders ter verlaging van de boekwaarde van aan huurders te koop aangeboden woningen

Bron : Regeling bijdragen ineens boekwaardeverlaging huurwoningen.

Periode : 1991-

Opmerking:

- Deze bijdrage wordt via de gemeenten verstrekt. De bijdrage geschiedt in beginsel voor woningen met een rijkslening; vanaf 1991 geldt die bijdrage ook voor woningen met een kapitaalmarktlening.

5.4.2.2.2. Bemiddelende organen

241.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het aanwijzen van een bemiddelend orgaan (voor het adviseren bij) aanvragen van hypotheke door eigenaars van een individuele premiewoning.
Bron : Art. 10, lid 1, Besluit bevordering eigen-woningbezit,
Periode : 1956 -

Opmerking:

Het bemiddelend orgaan oefent controle uit op de voorbereiding, de bouw en het onderhoud van nieuw gebouwde premiewoningen. Het mag echter niet zelf bezig houden met de bouw, het kopen en verkopen van woningen of grond. Bij haar advies gaat het bemiddelend orgaan uit van normen voor de toekenning van garanties.

Onder deze toelatingshandeling wordt ook verstaan: het geven van een verklaring van geen bezwaar bij gewijzigde reglementen (art. 11 sub h.).

242.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het mede voeren van overleg met de bemiddelende organen over de normering van voorwaarden voor gemeentegaranties.
Bron : *Volkshuisvesting, een zaak van beleid*, p. 229.
Periode : 1956 -

Opmerking:

De normen worden vastgesteld in overleg met de VNG; zij zijn echter niet bindend omdat de gemeente eigen voorwaarden kan stellen. Uitgangspunt is een berekening van de verhouding tussen de netto woonlast en het inkomen, die niet lager dan de bijstandsnorm mag uitvallen.

243.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere regels voor bouwkassen als toegelaten bemiddelende organen
Bron : Art. 15, lid c en d, Besluit bevordering eigen woningbezit.
Periode : 1956-

Opmerking:

- Deze regels kunnen betrekking hebben op:
 - De samenstelling van een jaarverslag aan de Verzekeringskamer
 - De door de Verzekeringskamer te heffen contributie

244.

Actor : Verzekeringskamer
Handeling : Het goedkeuren van de werkzaamheden van een toegelaten bemiddelend orgaan.
Bron : Besluit bevordering eigen-woningbezit (Stb. 1956, 273).
Periode : 1965 - 1992

245.

Actor : Verzekeringskamer
Handeling : Het controleren van toegelaten instellingen die bemiddelend optreden bij de garantiestelling ten behoeve van het in eigendom verkrijgen van een gesubsidieerde koopwoning.
Bron : Art. 69, lid 2, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287)/ art. 3, Regeling garantiecertificaat voor gesubsidieerde koopwoningen (Stcr. 1992, 145) e.a.
Periode : 1956 -

246.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij koninklijk besluit intrekken van de toelating van een bemiddelend orgaan voor de gemeentegarantie bij de verkrijging van een woning.

Bron : Art. 85, lid 2, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1992 -

5.4.2.3. Subsidies voor woningverbetering en -vernieuwing.

Inleiding

De hier beschreven subsidies betreffen regelingen met betrekking tot woningverbetering. Het zijn premieregelingen voor voorzieningen in bestaande woningen, die worden uitgekeerd aan de eigenaren. Het betreft dus in beginsel geen nieuwbouw, maar de instandhouding van de oude woning, eventueel aangepast aan de eisen van de tijd (bijvoorbeeld de aanleg van douche of centrale verwarming). Instandhouding van bestaand woningbezit is soms gewenst om het karakter van een bepaalde omgeving te handhaven, of omdat de oplossing soms voordeliger is dan nieuwbouw. Met name na 1970 speelt hierbij de inspraak een belangrijke rol, omdat de bewoners graag het karakter van de buurt in stand willen houden.

Deze regelingen, geldend vanaf 1953, waren oorspronkelijk bedoeld voor “krotopruiming”. De ervaring leerde echter dat één verbeterde woning in een achterstandswijk niet tot het gewenste resultaat leidde en dat er een gemeenschappelijke aanpak van de gehele buurt nodig was.

De subsidieregeling was bedoeld om eigenaars - met name woningcorporaties - ertoe te brengen hun oude woningbestand te verbeteren en aan te passen en om te voorkomen dat er voor woningen van gelijke kwaliteit ongelijke investeringen moesten worden gedaan. In de jaren '50 werd nog gedacht dat woningverbetering nog het beste kon geschieden vanuit verhoogde huurprijzen; hiervoor is tijdelijk een wetje op het Grootboek Woningverbetering in het leven geroepen. Het Grootboek hield geen stand. Wel richtten de corporaties en gemeenten bij opheffing van het grootboek een nieuw fonds op, het Fonds Reserves Buitengewoon Onderhoud en Woningverbetering (BOW-fonds).

Daarna zijn er voor verschillende categorieën woningen regelingen in het leven geroepen in de vorm van leningen en/of subsidies. Deze regelingen worden in een afzonderlijk hoofdstuk hieronder behandeld. In 1987 werden deze regelingen geüniformeerd tot een subsidieregeling waarbij per verbetering een eenmalig bedrag werd toegekend. (Regeling geldelijke steun huurwoningen).

De subsidie stimuleert noodzakelijke aanpassingen van woningen aan de gestelde eisen van woonkwaliteit. Na de invoering van de Woningwet 1992 worden deze eisen nader geregeld in het Bouwbesluit.

5.4.2.3.1. Subsidies woningverbetering en -vernieuwing door het Grootboek Woningverbetering.

Het Grootboek Woningverbetering heeft slechts korte tijd bestaan. Het is een fonds, voortkomend uit een heffing op de meerdere inkomsten van huiseigenaren uit in 1957 ingevoerde huurverhoging. Met dit fonds konden woningen met achterstallig onderhoud worden opgeknapt. Een eigenaar die daaraan behoefte had kon op aanvraag subsidie uit dit fonds verkrijgen. Het fonds, ontstaan in de tijd van het bestedingsbeperkingsbeleid van het laatste kabinet-Drees, heeft het daarop volgende kabinet niet overleefd. In 1960 werd dit grootboek bij wet opgeheven.

247.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het aanwijzen van een Directeur van het Grootboek voor Woningverbetering.
Bron : Art. 2 Wet Grootboek Woningverbetering.
Periode : 1957-1960

248.

Actor : de Directeur van het Grootboek voor Woningverbetering.
Handeling : Het registreren van betalingen, rentebijbeschrijvingen en uitkeringen van het grootboek.
Bron : Art. 3 Wet Grootboek Woningverbetering.
Periode : 1957-1960

249.

Actor : de Directeur van het Grootboek voor Woningverbetering.
Handeling : Het invorderen van inschrijvingen in het grootboek aan eigenaars/verhuurders van oudere woningen..
Bron : Art. 6-8 Wet Grootboek Woningverbetering.
Periode : 1957-1960.

Opmerking:

Eigenaars van verhuurde panden, ouder dan 27 september 1940, meten zich aanmelden bij de directeur van het grootboek. Zij worden aangeslagen voor een bepaald bedrag uit de inkomsten van de huur, dat zij jaarlijks dienen over te maken. Bij niet betaling geschiedt een extra aanmaning, zo nodig gevolgd door een dwangbevel.

250.

Actor : de Directeur van het Grootboek voor Woningverbetering.
Handeling : Het op verzoek al dan niet uitkeren van gelden voor woningverbetering aan verhuurders van oudere woningen..
Bron : Art. Wet Grootboek Woningverbetering.
Periode : 1957-1960.

251.

Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren bij een aanvraag voor woningverbetering uit het Grootboek voor Woningverbetering.
Bron : Art. Wet Grootboek Woningverbetering.
Periode : 1957-1960.

5.4.2.3.2. Subsidies woonverbetering en woningvernieuwing aan particulieren.

Inleiding

De hier beschreven handelingen betreffen rechtstreekse uitkeringen door het rijk op grond van verschillende subsidieregelingen. Het betreft

- Regelingen op het gebied van woningverbetering.
- Regelingen op het gebied van monumentenrestauratie
- Regelingen op het gebied van woningisolatie
- Regelingen voor aanpassing voor gehandicapten en bejaarden, 1989 en 1991.
- Regeling geldelijke steun huurwoningen 1987.

Deze subsidies worden in de regel door de eigenaar via de gemeente aangevraagd en door de gemeente aan de eigenaar uitgekeerd; de gemeente dient de minister van rapport bij de aanvraag, omdat zij niet zelden over de benodigde gegevens beschikt. De minister van VROM voert in dit geval dus hoofdzakelijk correspondentie met de gemeente, die de gegevens van de aanvrager heeft gecontroleerd. De minister toetst zelf de subsidieaanvraag aan de hand van het beschikbare geld. Over de kwaliteit van de uitvoering oefent het gemeentelijke dienst Bouw- en Woningtoezicht het toezicht uit, soms daarbij bijgestaan door de inspecteurs HID.

Omvangrijke verbeteringen van woningen kunnen op basis van een plan worden gesubsidieerd met jaarlijkse uitkeringen. Jaarlijkse bijdragen worden met name uitgekeerd bij verbetering van vooroorlogse woningen. Hiervoor bestond een regeling voor woningen waarvan het investeringsniveau bij de aanvang was geraamd op meer van 50% van de nieuwbouwkosten. Ook voor grotere inrichtingen voor gehandicapten bestaat een regeling voor jaarlijkse uitkeringen.

De meeste regelingen zijn in 1992 vervangen door regelingen in het kader van nadere decentralisatie (Besluit woninggebonden subsidies), alleen in het kader van de gehandicaptenregeling worden nog rechtstreekse uitkeringen door het rijk aan gemeenten gedaan.

Handelingen.

252.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks vaststellen van bedragen voor subsidies aan particulieren voor voorzieningen aan bestaande woningen.
Bron : Premiereregeling woningverbetering en splitsing, bijv. art. 8a, Regeling geldelijke steun voorzieningen aan huurwoningen 1987, Regeling geldelijke steun gehandicapten 1992 e.a.
Periode : 1953-1992

Opmerkingen:

Deze subsidiebedragen worden nader in de begrotingen vastgesteld.

Een deel van die subsidieregelingen zijn "streefsubsidies" met het oog op specifieke verbeteringen als geluidsisolatie, energiebesparing e.d.

253.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op grond van een subsidieregeling beschikken op aanvragen van particulieren om bijdragen tot voorzieningen en verbeteringen aan bestaande woningen.
Bron : Premiereregeling woningverbetering en splitsing, bijv. art. 8a, Besluit geldelijke steun volkshuisvesting e.a.
Periode : 1953-1992

254.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlenen van een tegemoetkomende subsidie aan eigenaars, die op grond van een gemeentelijke aanzegging tot woningverbetering worden verplicht.

Bron : Art. 41 Besluit geldelijke steun volkshuisvesting.
Periode : 1977-1992

Opmerking:

- De eigenaar moet in dit geval voldoen aan de “uitgangspunten voor woontechnische minimumeisen bij woningverbetering”.

255.

Handeling : Het verlenen van bijdragen aan gemeenten voor verliezen op door de gemeente gegarandeerde hypotheke bij de verbetering van woningen.

Bron : Art. 35, Besluit geldelijke steun volkshuisvesting,
Periode : 1965-1992

Opmerking:

- De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) kan bij besluit een dekking toezeggen van maximaal 50% van het verlies dat voort spruit uit de zekerheidstelling door een gemeente.

256.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het verlenen van bijdragen aan bewoners voor verhuis- en inrichtingskosten als gevolg van woningverbetering.

Bron : Beschikking geldelijke steun bewoners bij krotopruiming, 1969 en latere regelingen.
Periode : 1969-1992

Opmerking:

- De bijdrage wordt aan de gemeente uitgekeerd, die jaarlijks verslag uitbrengt over de bestedingen. Art, 26, 27, 33, 34 en 41 BGSV

257.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het verstrekken van uitkeringen ineens (premies) aan bewoners van stadsvernieuwingsgebieden ingevolge daartoe vastgestelde regelingen.

Bron : bijv. regelingen krotopruiming, premiereregelingen woningbouw, regelingen voor woningverbetering]] bijdragen tijdelijke kosten huisvesting,

Periode : 1959-

Opmerking: Deze uitkeringen kunnen betrekking hebben op:

- tijdelijke huisvesting
- verbetering particuliere woningen
- bijzondere voorzieningen aan particuliere woningen
- verplaatsing milieuhinderlijke bedrijven

258.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het geheel/gedeeltelijk intrekken of terugvorderen van subsidies .

Bron : De desbetreffende subsidieregels *passim*.

Periode : 1953-1992

Opmerking:

- Subsidies worden teruggevorderd aan personen of instellingen die niet aan de subsidievoorwaarden voldoen.

259.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het gedeeltelijk vergoeden van gemeentelijke financiële steun aan voorzieningen van particuliere huurwoningen.

Bron : Regeling geldelijke steun woonvoorzieningen aan particuliere huurwoningen, MG 84-41.

Periode : 1985-1992

Opmerking:

- De gemeente krijgt van de zonder tussenkomst van het rijk gehonoreerde subsidietoekenning eenderde vergoed van het rijk. Nadat de gemeente deze subsidie heeft toegezegd, meldt zij dit bij de HID van de desbetreffende provincie. Als de toegezegde kosten meer bedragen dan 20% van de bouwkosten van vergelijkbare nieuwe woningen, verwarming niet inbegrepen, stelt de minister de huurprijs vast. Het rijk betaalt uit als de werkzaamheden van de gemeente gereed zijn, in overeenstemming met de werkelijk gemaakte kosten.

260.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag van belanghebbenden verstrekken van subsidie aan gemeenten ten behoeve van voorzieningen aan gehandicapten
Bron : Beschikking, later regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten. (RGSHG)
Periode : 1979-1994.

Het betreft subsidies die door de gemeenten aan particuliere aanvragers worden uitgekeerd voor:

- de bouw van gehandicaptenwoningen
- voorzieningen voor gehandicapten in bestaande woningen.

261.

Actor : de Klachtencommissie gehandicapten.
Handeling : Het behandelen van klachten van gehandicapte aanvragers voor geldelijke steun voor aangepaste huisvesting.
Bron : Instellingsregeling art. 2a.
Periode : 1986-1994

Opmerking:

- De klachtencommissie is in 1986 ingesteld en heeft een nieuw reglement vanaf 1989. Deze klachtencommissie is ingesteld om de drempel tot een bezwaar of (hoger) beroep inzake beschikkingen op aanvragen voor een subsidie voor aan te passen woningen te verlagen.

5.4.2.4. Bijdragen aan gemeentelijke budgetten

Inleiding.

De hier beschreven subsidie-uitkeringen zijn een gevolg van het decentralisatiebeleid van het ministerie dat in 1978 is ingezet met een daarvoor opgestelde nota. Decentralisatiebeleid wil in dit geval zeggen at de overheidsbevoegdheden van het rijk naar andere overheden wordt overgedragen (“territoriaal decentralisatiebeleid”). Het beleid heeft zich in de loop van de jaren '80 geleidelijk aan ontwikkeld als gevolg van de volgende tendensen

- De inschakeling van provinciale commissies bij de planning en verdeling van woningprogrammas's (vanaf 1970).
- De betrekking van de regionale commissies in de planning van de volkshuisvesting. Het was de bedoeling dat die zouden opgaan in openbare regionale lichamen
- De afschaffing van centrale sturing aan de financiering van de volkshuisvesting, met name op het gebied van normering. In eerste instantie gold dit locatiegebonden projecten als stadsvernieuwing, maar in het begin van de jaren '90 kwam ook de woningbouw als zodanig aan de orde.

In plaats van een rechtstreeks aan woningbouw verbonden subsidie van het rijk, waarbij de subsidiegever zelf de regels en voorwaarden stelt, worden de subsidies in de vorm van budgets aan gemeenten en provincies toegekend. Deze regeling is definitief geworden in het Besluit woninggebonden subsidies (BWS) 1991, dat bedoeld is om vroegere deelregelingen als de Regeling Geldelijke Steun huurwoningen, regelingen voor eigen woningen en regelingen voor woonwagens te vervangen en dat voor de daarvoor aangewezen gemeenten per 1 januari 1992 inging. Er wordt bij de toepassing onderscheid gemaakt tussen budgethoudende en niet-budgethoudende gemeenten: als criterium geldt het inwonertal : gemeenten boven de 30.000 zijn budgethoudend. Voor de laatstgenoemde treedt de provincie op als ontvanger en nadere verdeler. Hiervoor ging de regeling een jaar later in. Niet zelden treffen gemeenten een gemeenschappelijke regeling om een gezamenlijk budget te vormen. Voor deze regeling ontvingen de samenwerkende overheden subsidie voor extra kosten op het gebied van personeel, materieel en/of huisvesting, de z.g. 'apparaatkosten'.

Met deze regelingen werden oudere regelingen vervangen als:

- Beschikking geldelijke steun verbetering van woningen en woonbuurten, . Art. 4, lid 2, onder 1, art. 12, lid 1,
- Regeling geldelijke steun voorzieningen aan huurwoningen 1987, (art. 67, lid 1, Ww).

Het aan de gemeenten toegekende budget mag worden besteed aan woningbouw, waarvan de kosten worden berekend via het in 1987 ingevoerde normkostensysteem. De vast te stellen normbedragen kunnen per plaatselijke omstandigheid weer verschillen. Er wordt in de normering onderscheid gemaakt tussen de volgende soorten woningen:

- Sociale huur- en koopwoningen ter vervanging van andere woningen;
- Sociale huur- en koopwoningen, niet ter vervanging van andere woningen;
- huurwoningen van beleggers, ter vervanging van andere woningen
- huurwoningen van beleggers, niet ter vervanging van andere woningen
- premiewoningen, ter vervanging van andere woningen
- premiewoningen, niet ter vervanging van andere woningen

In de *Nota volkshuisvesting in de jaren negentig* werd overwogen om de volgende kostenposten als budgetposten voor gemeenten te erkennen:

- verbetering van oude woningen
- voorzieningen in woningen voor gehandicapten
- nieuwbouw voor de sociale huur
- premiewoningen voor sociale koop
- ingrijpende woningverbetering in de sociale bouw
- kopkosten (d.i. excessieve bouwkosten als grondprijzen e.d.)

De gemeenten krijgen hiervoor een jaarlijks bedrag; als budgethouders zijn zij verantwoordelijk voor de rechtmatigheid van de toekenning, ook aan particuliere aanvragers, die zich nu niet meer rechtstreeks tot De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) hoeven te richten. Op deze wijze is de subsidiekraan gedecentraliseerd.

Aan de subsidieregeling zijn voorwaarden en sancties verbonden. Zo kan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) een gemeente in gebreke stellen bij de uitvoering van gesubsidieerde werkzaamheden of noodzakelijke werkzaamheden op het gebied van volkshuisvesting. Het gaat hier met name om de verplichting van de gemeente om steun te verlenen aan bewoners die in het belang van de volkshuisvesting hun woning of standplaats hebben moeten verlaten (bijvoorbeeld tijdens een renovatieproject) . De Woningwet 1992 heeft hiervoor administratiefrechtelijke voorzieningen getroffen, die eveneens in dit hoofdstuk beschreven zijn.

Voor stadsvernieuwingsfondsen, zie het hoofdstuk: @.7.4.3.2.

Let wel: infrastructurele voorzieningen op het gebied van milieubeheer, zoals verkeersplannen en rioleringswerken kunnen ook gesubsidieerd worden door middel van regelingen op het gebied van milieubeheer. Handelingen met betrekking tot regelingen als Het besluit kostbare rioleringswerken en het Bijdragebesluit Openbare Lichamen WABM Stb. 1990, nr. 174 zijn beschreven in het rapport institutioneel onderzoek Milieubeheer. Infrastructurele voorzieningen op het gebied van waterbeheer zijn beschreven in PIVOT- rapport nr. 28 *Waterstaat*.

Handelingen.

262.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van nadere regelingen bij de vaststelling van subsidies aan gemeenten ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS).
Periode : 1992-

Product: voorbeelden zijn:

Regeling normering woninggebonden subsidies 1995
Overgangsregeling Besluit Woninggebonden Subsidies 1995.

263.

Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het (bemiddelend) adviseren van de minister bij aanvragen van gemeenten of gemeentelijke samenwerkingsverbanden om geldelijke steun ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Diverse regelingen.
Periode : 1962 -

264.

Actor : de Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting.
Handeling : Het adviseren van de minister over de verdeelsleutel en normbedragen van op aanvraag toe te kennen subsidies aan gemeenten
Bron : Art. BWS
Periode : 1985-

265.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks toepassen van verdeelsleutels bij de vaststelling van subsidies aan gemeenten ten behoeve van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 17, Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS).
Periode : 1992-

266.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks toekennen van subsidies aan andere overheden ten behoeve van woningverbetering op basis van een budget..
Bron : Art. 17, Besluit Woninggebonden Subsidies (BWS). .
Periode : 1992-

Opmerkingen:

Bedoeld zijn met andere overheden: gemeenten, provincies die het beheer hebben over subsidiebedragen ten behoeve van gemeenten en organen, tot stand gebracht op grond van een gemeenschappelijke regeling.

Toekenning kan geschieden:

- Rechtstreeks aan een orgaan op basis van een budget of een bouwplan (volkshuisvestingsplan). Het gaat hier om organen die een subsidie krijgen boven een in de regeling vastgesteld bedrag of promillage.
- Aan de provincie, met de opdracht deze weer onder de gemeenten te verdelen die krachtens de regeling geen eigen budget hoeven op te voeren, omdat ze een lager bedrag krijgen.

Aan de subsidie is een voorwaarde verbonden dat de gesubsidieerde instelling jaarlijks verslag aflegt.

267.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het jaarlijks toekennen voor subsidies aan apparaatkosten voor gemeenschappelijke regelingen.

Bron : Art. 52 BWS

Periode : 1991-

Opmerking:

- De subsidies worden aan provincies uitgekeerd, die de kosten verder verdelen.

268.

Actor : Provinciale Staten

Handeling : Het opstellen van voorschriften aan gemeenten over het verlenen van rijks gelden - afkomstig van 's Rijks kas - ter uitvoering van het programma voor te bouwen woningen en andere te treffen voorzieningen .

Bron : : Regeling geldelijke steun voorzieningen aan huurwoningen 1987; Art. 67, lid 1, art. 81, lid 5, Woningwet 1992.

Periode : 1988 –

269.

Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het jaarlijks verslag uitbrengen over de besteding van budgets op het gebied van woningverbetering en woningbouw.

Bron : Regeling geldelijke steun voorzieningen aan huurwoningen 1987 . WSDV

Periode : 1988-

5.4.2.5. Waarborgstellingen en controle.

270.

Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het registreren van verslagen van ontvangers van Rijks gelden, ter verantwoording van subsidiegelden welke bestemd zijn voor de volkshuisvesting.
Bron : Art. 98, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493) e.a.
Periode : 1945 -

271.

Actor : de Verzekeringkamer.
Handeling : Het intrekken van een besluit tot toelating van een bouwkas
Bron : Art. 16 Besluit bevordering eigen woningbezit.
Periode : 1956-

272.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beschikkingen inzake een beroep tegen de intrekking van een besluit tot toelating van een bouwkas.
Bron : Art. 16, Besluit bevordering eigen woningbezit.
Periode : 1956-

273. Actor : de Verzekeringkamer.
Handeling : Het deelnemen aan de vereffening van de liquidatie van een bemiddelend orgaan.
Bron : Art. 11 sub f, Besluit bevordering eigen woningbezit.
Periode : 1956-

274. Actor : de Verzekeringkamer.
Handeling : Het optreden als gemachtigde bij het faillissement van een bemiddelend orgaan.
Bron : Art. 11 sub g, Besluit bevordering eigen woningbezit
Periode : 1956-

275. Actor : de Verzekeringkamer.
Handeling : Het jaarlijks verslag uitbrengen over de handelingen van de bouw kassen aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)..
Bron : Art. 14, lid 2, Besluit bevordering eigen woningbezit.
Periode : 1956-

Opmerking:

Deze verslaglegging berust op de jaarverslagen die door de bemiddelende organen krachtens art. 15, lid d, aan de Verzekeringkamer moeten worden toegezonden.

5.4.2.6. Subsidie in het belang van duurzame energie en duurzaam bouwen.

In dit hoofdstuk wordt de toepassing van subsidieregelingen beschreven, die tot stand zijn gekomen in het kader van energiebesparingsplannen en milieubeleidsplannen. Energiebesparingsplannen worden in hoofdzaak voorbereid door het Ministerie van Economische Zaken. De voorbereiding en verwezenlijking van deze plannen in de vorm van convenanten en/of subsidieregelingen is beschreven in PIVOT-rapport 82: *Energiebeleid*. Op het duurzaam bouwen als uitwerking van een onderwerp van het Nationaal Milieubeleidsplan plus (1990), dat ten grondslag ligt aan incidentele subsidieregelingen met betrekking tot duurzaam bouwen zal nader worden ingegaan in hoofdstuk 11 van dit rapport over het bouwnijverheidsbeleid. Hierbij moet worden aangetekend dat tal van subsidieregelingen ook worden aangestuurd in het kader van het beleidsterrein milieubeheer (bijvoorbeeld: kostbare rioleringswerken, beschreven in het PIVOT-rapport 94: *Milieubeheer*)

Een belangrijke regeling is de subsidieregeling Geldelijke Steun proefprojecten rationeel energiegebruik in de gebouwde omgeving (PREGO), circulaire 1980, 47; nader vastgelegd in Stc. 1981, nr. 22 en 147 en 1984, 168), later genoemd Regeling geldelijke steun beperking energieverbruik in de non-profit-sector. Deze voorziet in een uitkering ineens door de minister van Economische Zaken aan energiebesparingsprojecten die naar verwachting een daling van 30% kunnen opleveren. De regeling is vooral bestemd voor kantoorgebouwen en instellingen op het gebied van stads- en wijkverwarming.

De regeling is ingesteld door het ministerie van Economische Zaken, maar de uitvoering wordt mede aangestuurd door de inspecteurs HID van het ministerie van VROM. Regelingen met betrekking tot energie vallen ook samen met het beleidsterrein milieubeheer.

Een andere belangrijke subsidie komt voort uit de Stuurgroep Nationaal Isolatieprogramma, dat is samengesteld uit afvaardigingen van de Gasunie, de Vereniging van Gasexploitanten in Nederland (VEGIN) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Stafbureau van de stuurgroep en ambtelijke vertegenwoordigers van EZ en VROM. De Stuurgroep rapporteert jaarlijks aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van VROM en EZ over de voortgang van het programma. Daarnaast brengt de stuurgroep, gevraagd of ongevraagd advies uit aan de bewindslieden aangaande het programma of omtrent de aanpassing van het programma of de regeling.

276.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beschikken op subsidie aanvragen krachtens de subsidieregeling Geldelijke steun proefprojecten rationeel energiegebruik in de gebouwde omgeving (PREGO).
Bron : Geldelijke steun proefprojecten rationeel energiegebruik in de gebouwde omgeving Stc. 1984, 69
Periode : 1980-1989
Opmerking : De formele beschikkingsbevoegdheid berust bij het Ministerie van Economische Zaken; de feitelijke uitvoering ligt bij VROM, die ook over bezwaarschriften inzake subsidieregelingen beschikt ; de aanvraag wordt ingediend door de hoofdingenieur volkshuisvesting in de provincie.

277. Actor : de adviescommissie PREGO
Handeling : Het adviseren van de minister bij subsidieaanvragen.
Bron : Art. 6, lid 1, regeling PREGO.
Periode : 1982-

278. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de minister van Economische Zaken
Handeling : Het leveren van bijdragen aan de Stuurgroep Nationaal Isolatieprogramma NIP.
Bron : H.G. de Maar, Energierecht, p. 119
Periode : 1978-1991.
Opmerking:

- De Stuurgroep NIP heeft de bevoegdheid om de ministers gevraagd en ongevraagd van advies te dienen. Zij is verplicht een jaarlijks verlag uit te brengen. Voor de handelingen van het NIP zie het RIO Energiebeleid van het Ministerie van Economische Zaken.

279.

Actor : Minister voor Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het deelnemen aan de vergaderingen van de Stuurgroep Nationaal Isolatieprogramma NIP.

Bron : Evaluatie 10 jaar Nationaal Isolatieprogramma, NIP, Rotterdam 1988.

Periode : 1978-

280. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de minister van Economische Zaken
 Handeling : Het beschikken over de organisatie van de Stuurgroep Nationaal Isolatieprogramma NIP.
 Bron : H.G. de Maar, Energierecht, p; 119
 Periode : 1978-1991.

Product:

Instelling van een stafbureau , 1981.

281. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
 Handeling : Het jaarlijks toeschrijven van subsidies aan subsidieverleners in het kader van het Isolatieprogramma NIP.
 Bron : H.G. de Maar, Energierecht, p; 119
 Periode : 1978-1991.

282. Actor : de Stichting Duurzaam Bouwen
 Handeling : Het adviseren van de minister bij de opstelling van subsidieregelingen inzake door de plannen van aanpak aanbevolen verbeteringen aan woningen en andere vormen van duurzaam bouwen.
 Bron : Plan van aanpak Duurzaam Bouwen
 Periode : 1992-
 Opmerkingen : Voorbeelden zijn: isolatie, vervanging van loden waterleidingen, e.d. Een deel van de subsidieregelingen wordt ook opgesteld in het kader van het milieubeheer. De uitvoering van deze regelingen geschiedt door
- De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) in het kader van budgetsubsidies aan de gemeentes voor de volkshuisvesting
 - De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), in het kader van subsidieregelingen aan de gemeentes in verband met het milieubeheer (BUGM, VOGM, zie daarover PIVOT-rapport 94: *Milieubeheer*
 - de SEV
 - de door subsidieregels ondersteunde gemeente, op aanvraag van belanghebbende

5.4.3 Toekenning aan aangewezen locaties.

Art. 32 van de Wet op de ruimtelijke ordening, welk artikel van 1965 tot 1984 van kracht is geweest luidt: “Ten behoeve van het uitvoeren van bestemmingsplannen, strekkende tot reconstructie van bebouwde kommen, kunnen volgens bij algemene maatregel van bestuur te stellen regelen uitkeringen uit 's Rijks kas worden verstrekt.” Zowel op grond van dit artikel als op grond van artikelen met betrekking tot de Woningwet zijn hiervoor besluiten en regelingen opgesteld. De hier beschreven regelingen betreffen niet afzonderlijke woningen, maar regelingen, gericht op de aanpak van een geheel gebied. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen:

- wederopbouwgebieden
- uitbreidingsgebieden
- stadsvernieuwingsgebieden

Hierbij moet in alle gevallen worden gedacht aan omvangrijke subsidiekosten, die eenmaal worden toegekend en waarvoor jaarlijks voorschotten worden uitgekeerd. Zij zijn veelal projectgebonden en worden aan de gemeente uitgekeerd als tegemoetkoming in de bouwkosten. Doel ervan is een efficiënte uitvoering van planologische voorzieningen waarvoor de gemeenten geen middelen hebben en tegelijkertijd matiging van de kosten. Bij het laatste moet vooral gedacht worden aan grondkosten. De hier beschreven subsidieregelingen gaan gepaard met een centrale sturing door het rijk, waarbij de voorwaarden, de normen en de controle daarop door het rijk worden gesteld en uitgevoerd. Vaak gaat het om gevallen waarbij de gemeente ook zelf als ondernemer bij de uitvoering van bouwprojecten betrokken is.

Globaal zijn er drie categorieën van dergelijke regelingen::

- locatiesubsidies op grond van wederopbouwplannen van stadskernen
- locatiesubsidies op grond van saneringen van oude woningen in de binnensteden, vanaf 1985 gedecentraliseerd in een stadsvernieuwingsfonds.
- locatiesubsidies bestemd voor nieuwbouw, uitbreiding en grote vernieuwingsprojecten in door het rijk aangewezen gemeentes;

In de inleiding van dit hoofdstuk zal nader op deze indeling worden ingegaan. Hierbij moet worden opgemerkt dat de kaders die tot deze regelingen hebben geleid slechts geleidelijk aan worden afgebakend.

Ontwikkeling van de stadsvernieuwing.

De bevoegdheid om subsidies aan lagere overheden te verstrekken is voor het eerst vastgelegd in de Wederopbouwwet 1950. Het instrument is in gebruik gebleven om werkzaamheden te coördineren op het gebied van krotopruiming, stadsvernieuwing en na 1965 ook voor stadsuitbreidingsplannen.

Zo bestond er al vanaf 1945 een puinruimersregeling, waarbij het rijk voor 100% bijdraagt voor de opruiming van oude fundamenten en Duitse verdedigingswerken ten behoeve van stedelijke voorzieningen. Ook ondersteunde het rijk met wederopbouwsubsidie kernplanregelingen van zwaar geteisterde gemeenten. Het lag dus in de rede, dat toen in de loop van de jaren '50 de woningbehoefte na de wederopbouw niet bleek te zijn opgelost, omdat ook nog bestaande woningen van slechte kwaliteit moesten worden vervangen, het rijk ook op dat punt regulerend optrad.

Stadsvernieuwing en woningverbetering verschilt op een paar punten van de nieuwbouw volgens de tot dan toe gesubsidieerde nieuwbouw. Stadsvernieuwing werd dus allereerst gezien als vervanging van oude woningen door nieuwe. Oude, onbewoonbare woningen werden afgeschreven van het aanwezige woningbestand en de planmatige registratie van de woningbehoefte werd bijgesteld. In 1968 verscheen binnen het DGV de nota *De toestand van het oude woningbestand*.

Stadsvernieuwing geschiedt door:

- Sanering = vervanging van oude woningen door nieuwe (hiervoor bestonden vanaf 1963 regelingen voor subsidie van aankoopkosten, de 80%-regeling)
- Reconstructie = vervanging van de infrastructuur waarvoor het ministerie van Verkeer en Waterstaat regelingen trof
- Rehabilitatie = een bijzondere vorm van sanering en reconstructie, waarbij ernaar wordt gestreefd het betreffende stadsdeel zoveel mogelijk zijn oorspronkelijke structuur te behouden.

Men moet bij standsvernieuwing uitgaan van een ingreep in de stedenbouwkundige structuur, waarbij woningen van bepaalde ongewenste kwaliteit, bestaande eigendomsverhoudingen en bestaande sociale structuren aan de orde worden gesteld. Stadsvernieuwing is in eerste instantie een zaak van de gemeente, die zelf besluit in te grijpen. Zo is de Nijmeegse Waalkade na de Tweede Wereldoorlog gedeeltelijk gereconstrueerd op basis van een plan dat tijdens de bezetting door het toenmalige gemeentebestuur werd opgesteld (het Groene Balkon). Het rijk was ingevolge de Woningwet immers slechts bij het gemeentelijk bouwbeleid betrokken bij *stadsuitbreiding*, en - tijdens de Wederopbouw – bij vernieuwing van door het oorlogsgeweld getroffen binnensteden. Maar ook hier werd het architectonisch en stedenbouwkundig beleid vooral aan de gemeente overgelaten, waarbij de door het rijk verstrekte middelen tot kader dienden. Projectmatige bijdragen werden dan ook gezien als een financiële tegemoetkoming voor reeds planmatig vastgestelde bouwwerken, waarbij door het rijk aanbevolen bouwmethoden werden toegepast.

Subsidiecombinaties in het kader van saneringsplannen of stadsvernieuwing vanaf 1963. Dit zijn subsidies met het oogmerk oude woningen van slechte kwaliteit te vervangen door nieuwe. Deze regelingen kunnen uit subsidies aan eigenaars bestaan voor vervanging van oude woningen, maar ook aan gemeenten voor saneringsplannen. Tevoren verleende het rijk slechts bijdragen voor de afbraak van panden (“krotopruijing:”). De oudste regeling voor planmatige subsidie, de Beschikking bijdragen saneringsplannen 1963, ging in 1965 in. Hierin werd vastgesteld dat het rijk voorzag in 80% van de verwervingskosten bij gemeentelijke saneringsplannen zou worden vergoed. Het instrument was mede bedoeld om de aankoopkosten in de hand te houden: bij te hoge aankopprijzen kon immers de subsidieaanvraag worden afgewezen. Deze regeling bleek te beperkt, omdat zij slechts bestemd was voor sanering (vervanging van oude woningen door nieuwe) en niet voor reconstructie (verandering van de stedenbouwkundige opzet van bebouwde kommen door doorbraken en omvorming van wijk- of stadskernen). In 1969 werd het BBS herzien en vervangen door het Besluit Reconstructie- en Saneringsplannen. Deze alsdan ingestelde 80%-regeling is, in feite een opkoopregeling voor te slopen krotten.

Naast de toekenning van de 80%-regeling werd bij een reconstructieplan ook een subsidie toegekend voor de grondkosten en de infrastructuur. Het bedrag betrof het verschil met grondkosten bij een uitbreidingsplan. Deze subsidie werd echter afzonderlijk uitgekeerd, omdat de bevoegdheid onder een andere afdeling viel dan een afdeling Stadsvernieuwing. Tot in de jaren ‘70 werd onder sanering verstaan: de sloop van krottenwijken zonder dat de bewoners daar behoefden terug te keren.. “Vroeger had men hierop vaak een eenvoudig antwoord: Stadsvernieuwing is het afbreken van slechte woningen, waarna op de open gekomen ruimte nieuwbouw plaats vindt.”⁹ Eventueel werden krotten vervangen door: brede doorgaande wegen of ruime parkeerplaatsen, die het stadscentrum bereikbaar maakten voor autoverkeer. In toenemende mate begonnen de bewoners van de binnensteden zich te verenigen in wijk- en buurtcomités om tegen deze “grootschaligheid” te protesteren en om zeggenschap uit te oefenen op hun woonomgeving.

De Beschikking geldelijke steun rehabilitatie bracht in 1972 verandering in deze situatie. Voor het eerst was er een subsidiesysteem geschapen voor de renovatie van bestaande woningen. Stadsvernieuwingssubsidies konden door gemeenten worden aangevraagd. Zij werden beoordeeld door de Interdepartementale Commissie Bijdrage Stedelijke Werken CBSW. Dit subsidiestelsel werd ingesteld in de jaren 1973-1977 door het kabinet-Den Uyl als een bijzondere infrastructurele subsidieregeling bij stadsuitbreidingen. De regeling werd per circulaire aan de gemeentebesturen vastgesteld en nader toegelicht.

Daarnaast werd vanaf 1975 een locatiegebonden subsidie toegekend aan gemeenten voor de aankoop van duurere grond binnen het stadsgebied, zodat ze op dezelfde prijs zouden uitkomen als in uitbreidingsgebieden. In 1977 werd de Interim Saldoregeling ISR van kracht, een experimentele regeling die voortvloeide uit de Wet stads- en dorpsvernieuwing. Dit was een subsidie ineens om het verschil tussen kosten en opbrengsten voor de gemeente te dekken. Deze subsidie werd toegekend aan aangewezen stadsvernieuwingsgebieden. Vanaf 1978 werd een toenemende decentralisatie ingevoerd. De advisering geschiedde nu door provinciale planologische commissies of provinciale stadsvernieuwingscommissies PSC, terwijl ook GS werden gehoord. Het gevolg hiervan was dat er een systeem werd bestudeerd om aan de provincie meer bevoegdheid toe te kennen bij de uitkering van subsidies, waardoor het rijk van veel uitvoerend werk werd ontlast. De regeling bleef tot 1985 geldig. De Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing maakte een einde aan deze saldoregeling en bevestigde het decentralisatiebeleid: De minister kende een som toe aan gemeenten op grond van een bepaalde verdeelsleutel naar behoeften. De vervangen regelingen op grond van de WSDV staan beschreven in par. [5.4.2.3.5.]

⁹ Vgl. *Vernieuwde stad*, een brochiure waarvan in 1973 een eerste druk verscheen. Hierin werd als nadere uitleg op de regeringsverklaring van het Kabinet-den Uyl uiteengezet hoe voortuitlopend op een voor te bereiden wet de bestaande subsidieregelingen konden worden gebruikt en gewijzigd om stadsvernieuwing te bevorderen.

Naast de stadsvernieuwingsregelingen bleven er regelingen bestaan die de bouwkundige voorzieningen van gemeenten op het gebied van nieuwbouw vergemakkelijkten. Een deel van dit soort subsidies is bestemd voor grondverbetering, waarbij het rijk mede bijspringt in de grondkosten op grond van een tevoren gesteld genormeerd bedrag. Hierbij kunnen nadere regelingen worden getroffen, zoals een bijdrage in de kosten voor bouwkundige parkeervoorzieningen. (Interim-regeling parkeervoorziening 1981, IRP).

Nieuwbouw

Behalve de vernieuwing van stadskernen bestond er ook de mogelijkheid tot stadsuitbreiding op grond van planning die ingevolge de Woningwet door de minister moest worden goedgekeurd of op grond van een door de WRO vast te stellen bestemmingsplan.. Vanaf 1965 was voor stadsuitbreiding een bestemmingsplan vereist, waarvoor de Wet op de ruimtelijke ordening regels vaststelde. Binnen het kader van die wet werden subsidieregelingen vastgesteld om de stadsuitbreiding ten behoeve van de volkshuisvesting te stimuleren. Hiervoor zijn twee belangrijke plannen opgesteld: de groeikernregelingen en de VINEX-regelingen.

Groeikernregelingen

- De Nota Volkshuisvesting 1972 en de Verstedelijkingsnota 1978 voorzagen in de ontwikkeling van enkele middelgrote gemeenten tot groeikernen. Deze groeikernen of groeisteden zijn omschreven in de Verstedelijkingsnota, een bijlage bij de Derde Nota Ruimtelijke Ordening: genoemd zijn Groningen, Zwolle, Breda en Helmond (later groeikern, tot 1990) als groeisteden, Alkmaar (tot 1986), Almere (tot 1996), Capelle aan den IJssel (1976-1989), Duiven/Westervoort (1981-1993), Haarlemmermeer (1979-1997), Hellevoetsluis (tot 1985), Hoorn (tot 1989), Houten, Huizen (tot 1986), Leusden, Lelystad, Nieuwegein (tot 1986), Purmerend (tot 1989), Spijkenisse (tot 1991) , Zoetermeer (tot 1996) als groeikernen.

Het subsidiestelsel voor een groeikern bestaat uit een drietrapsraket, waarvan de eerste gevormd wordt door de

- Hoofdinfrastructuurvoorziening HIS, waarin op basis van een uitbreidingsplan regelingen konden worden getroffen met infrastructurele voorzieningen. (Circulaire MG 73-12). De minister vergoedt de kosten voor de aanleg van infrastructurele voorzieningen om de grondexploitatie en de algemene dienst van de gemeente te ontlasten. De regeling wordt afgestemd met andere ministeries, die eveneens voorzieningen moesten treffen, bijvoorbeeld op het gebied van verkeer en vervoer of op het gebied van scholenvoorziening. Voor toekenning van deze subsidie was daarom advies van de IWKW, later ICOG vereist; van dit advies werd zelden afgeweken. De uitvoering van deze subsidie, inclusief plantoetsing en het verlenen van toestemming om een project te beginnen, geschiedde door de HID van Rijkswater-staat, omdat bij VRO de vereiste verkeerstechnische kennis ontbrak.
- Diverse subsidies op grond van andere (maximaal 17, soms uitgevoerd door verschillende ministeriële¹⁰) regelingen, waaronder de Lokatiesubsidieregeling van VRO en de Bijdrageregeling Verkeers- en vervoersvoorzieningen van V&W. Deze regelingen stonden administratief gescheiden van de HIS. Deze subsidies worden in drie fasen vastgesteld.
 - de toezegging
 - het voorschot
 - de vaststelling door de verrekening
- De Verfijningsregeling, een verruiming van de algemene middelen van de groeikernen via een specifieke verfijning van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Deze zorg viel onder het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Het stelsel is een compromis tussen de centrale sturing van VROM en de decentrale opvattingen van het ministerie van Binnenlandse Zaken inzake gemeentelijke autonomie. De HIS was echter een VRO-subsidie die ook onder de zorg voor het wegverkeer van Waterstaat en van andere instellingen financierde. In de jaren '80 leidde dit tot kritiek van o.a. de Algemene Rekenkamer.

De regeling werd na de vaststelling van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra (VINEX) in 1989 vervangen door een nieuw beleidsinstrument dat gebaseerd was op de stadsuitbreidingen die in deze nota was vastgelegd. De subsidieregelingen ter uitvoering van VINEX-projecten ofwel de Subsidie Grote Bouwlocaties (SGB), diende als aanvulling op maximale locatiesubsidies. Feitelijk is het VINEX-beleid de "opvolger" van het groeikernenbeleid, want ook hierin trad het ICOG op als "coördinator.". Het stelsel zou in 1994 worden geïntegreerd in het Besluit Locatiesubsidies BLS, een subsidiestelsel dat werd toegekend

¹⁰ Subsidies van het ministerie van EZ staan beschreven in een rapport inzake Regionaal Economisch Beleid, dat in voorbereiding is.

aan gemeenschappelijke regelingen of gemeentelijke organen die met de uitvoering van de VINEX waren belast. .

Let wel: infrastructurele voorzieningen op het gebied van milieubeheer, zoals verbeterde riolering kunnen ook gesubsidieerd worden door middel van regelingen in het kader van de Bijdragebesluit Openbare Lichamen WABM Stb. 1990, nr. 174 en de daarop volgende besluiten . Zie hiervoor PIVOT-rapport 92: *Milieubeheer*.

5.4.3.1. Uitbreidingsplannen ingevolge de Woningwet 1901 en van regelingen, ontleend aan de Wederopbouwwet.

5.4.3.1.1. Kaderstellend

283. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het instellen van tijdelijke instanties, belast met instructie- en evaluatietaken.
Bron : Koffijberg, *Zonder slag...*, p. 99-103
Periode : 1973-1977.-
Opmerking:
Instanties zijn:
Voorlichtingsconsulenten
Ideeëncentrale.
284. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het door middel van aangewezen ambtenaren instrueren van uitvoerende instanties inzake beleidsvisies ten aanzien van de toekenning van subsidieaanvragen.
Bron : Koffijberg, *Niet zonder slag...*
Periode : 1973-1977.-
Opmerking: Deze manier van optreden is karakteristiek voor de handelwijze van staatssecretaris Schaeffer op het gebied van stadsvernieuwing.
Producten zijn onder meer:
Voorlichtingscirculaires en brochures.
285. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het door middel van circulaire nader instrueren van gemeenten inzake de uitvoering van subsidieregelingen en de daaraan verbonden budgetteringssystemen en administratieve procedures.
Bron : Faber, *Werk in uitvoering*, p. 109.
Periode : 1973-
Product : Brief aan de gemeenten met daaraan toegevoegde bijlagen.
Opmerking : Hieronder vallen ook zg. *lump-sum* afspraken, bijvoorbeeld als in 1992 vastgesteld bij de alsdan nog bestaande HIS-regeling..
286. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het door middel van aangewezen commissies doen evalueren van de uitwerking van subsidieaanvragen.
Bron : J.J. Koffijberg, *Niet zonder slag of stoot*
Periode : 1973-1977.-
Opmerking:
Deze manier van optreden is karakteristiek voor de handelwijze van staatssecretaris Schaeffer op het gebied van stadsvernieuwing.
287. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het door middel van richtlijnen aankondigen van wijzigingen van een taakstelling van een groeigemeente of groeikern.
Bron : Nota Financiële gevolgen van ombuiging planologisch beleid, HdTK 1976-1977 14 389, Faber, *Werk in uitvoering...* p. 24.
Periode : 1977-
Opmerking:
Deze aparte procedure is het gevolg van een mededeling van minister Gruijters aan de Kamer waarbij hij vastlegt dat gemeenten aan beleidsnota's, schetsen e.d. geen rechten konden ontleen. Met deze afzonderlijke aanwijzingsbrief kondigt De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) aan dat de desbetreffende gemeente in het vervolg rekening

moet houden met minder subsidietoewijzingen. Deze brief wordt gevolgd door een schrijven waarin de verlaging van de subsidie als gevolg van de taakverkleining wordt bevestigd. Dergelijke aanwijzingsbrieven zijn in 1979 daadwerkelijk door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) verstuurd..

Product: Aanwijzingsbrief

288. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bemiddelen en adviseren inzake de vaststelling e.q. toepassing van subsidieregelingen van andere ministeries met betrekking tot uitbreidingsplannen in groeikernen..
Bron : Subsidieregelingen EZ: Verbetering regionale infrastructuur, Bijdrage aanlegkosten nieuwe industrieterreinen, Regelingen voorwaardenschappend beleid, Premiereregeling Stimulering Ontwikkeling Lelystad. 1960-1988.
Verfijningsregeling groeikernen: bijdragen uit het gemeentefonds door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Binnenlandse Zaken.1975-
Bijdrageregelingen ten behoeve van gezinsverzorging en gezinshulp door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), belast met Maatschappelijk Werk, 1978-
Bijdragen voor openluchtreetatatievoorzieningen door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), belast met Landbouw, 1973-
Bijdrageregeling verplaatsingskosten werknemers door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Sociale Zaken, 1977
Periode : 1972-1983

Opmerking:

Bij EZ betreft het subsidieregelingen, waarbij vanwege het regionale belang de voor subsidie in aanmerking komende gemeenten in de regeling worden aangewezen. De namen van de belanghebbende gemeenten worden in de *Staatscourant* gepubliceerd.[De gegevens dienen zich te beperken tot de vaststelling van regelingen of de aanwijzing van inrichtingen en de monitoring van effecten.]

289. Actor : Interdepartementale Werkgroep Knelpunten Woningbouw (IWKW)/
Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG)
Handeling : Het adviseren van de minister inzake de administratie van de subsidiëring van groeikernen en groeisteden en van andere grote infrastructurele voorzieningen.
Bron : Instellingsbesluit ICOG, KB 25 maart 1977, nr. 115..
Periode : 1972 –

5.4.3.1.2. Uitvoerend

5.4.3.1.2.1. Algemeen

De hier beschreven handelingen betreffen verzoeken van particulieren om verklaringen waaruit blijkt dat zij op grond van bouw- of verbouwingswerkzaamheden recht hebben op een vergoeding of ontheffing van een wettelijke verplichting. De vereisten voor een dergelijke verklaring zijn in de desbetreffende wet of de daaraan verbonden voorschriften geregeld.

290.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het op aanvraag van particulieren verstrekken van verklaringen met betrekking tot vastgestelde reconstructie-, sanerings- en stads- en dorpsvernieuwingsprojecten..

Bron : -

Periode : 1965—

5.4.3.1.2.2. Sanering en stadsvernieuwing

291. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het goedkeuren van een door de gemeente aangewezen saneringsgebied..
Bron : J.J. Koffijberg, *Niet zonder slag ...*
Periode : 1955-1965.

Opmerking:

Een gemeentebestuur aanvaardt bij raadsbesluit een plan voor sanering. De minister kent de gemeente bij sanering of krotopruijing 50% van het exploitatietekort toe; dit tekort wordt bepaald door de kosten van het plan, verminderd met de opbrengst van de uit te geven bouwrijpe grond. Dit wordt door de HID beoordeeld en door DGV. Na 1965 moet stadssanering ook in overeenstemming zijn met het gemeentelijke bestemmingsplan in overeenstemming met de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

292. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van een in een gemeentelijk bestemmingsplan aangewezen saneringsgebied..
Bron : Beschikking bijdragen saneringsplannen 1963
Periode : 1965-1979.

Opmerking:

Een gemeente wijst volgens de WRO voorgeschreven procedures bij raadsbesluit een “vernieuwingsgebied” aan, die daardoor onder een subsidieregeling komt te vallen. Voor de goedkeuring van de subsidieaanvraag dient de gemeente een saneringsplan in te dienen. Dit wordt door de HID beoordeeld en door DGV. De subsidie kan oplopen tot 80% van de verwervingskosten van de te saneren woningen. Op grond van diezelfde aanvraag kan de gemeente een vergoeding krijgen van het ministerie van Verkeer en Waterstaat voor voorzieningen in het wegverkeer en het openbaar vervoer. (Beschikking bijdrage voor de voorzieningen in het wegverkeer en het openbaar vervoer in de steden 1967). Op grond van het ingediende reconstructieplan krijgt de gemeente van het ministerie van V&W een vergoeding van 50% van de kosten van openbare werken en 80% van de daarvoor noodzakelijke verwervingskosten. In 1969 krijgt De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van VRO de bevoegdheid om ook reconstructieplannen te subsidiëren ingevolge de “80%-regeling”.

293. Actor : de Commissie Bijdragen Stedelijke Werken
Handeling : Het adviseren van de ministers van VROM en Verkeer en Waterstaat inzake de subsidiering van sanerings- en reconstructieplannen.
Bron : BBS 1963; BBVWOV 1967, Besluit bijdragen reconstructie- en saneringsplannen 1969.
Periode : 1963-1985.

Opmerking:

Deze advisering is bij iedere subsidieaanvraag verplicht gesteld.

- De preadviezen werden nader uitgebracht door de DGVH of de RPD naargelang het een saneringsplan of reconstructieplan betrof.

294. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toekennen van subsidies aan gemeenten voor verhoogde grondkosten in stadsvernieuwingsgebieden.
Bron : Locatiesubsieregelingen
Periode : 1955-
Opmerking: Het gaat om vergoedingen voor grondkosten die hoger uitvallen dan bij stadsuitbreidingsplannen en, waar nodig, kosten voor het bouwrijp maken.

295. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van een door de gemeente aangewezen Interimsaldoregelingsgebied..
Bron : ISR-regeling.
Periode : 1977-1985.

Opmerkingen:

Een gemeente wijst een “vernieuwingsgebied” aan in de zin van de ISR. Deze aanwijzing moet goedgekeurd worden door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),

die daardoor wordt geadviseerd door GS van de provincie, de Rijksplanologische Commissie en de CBSW/CCSV). Aanwijzing houdt in dat in principe financiële steun zal worden verleend. De goedkeuringsvoorwaarden waren niet altijd even doorzichtig: het rijk besliste of er al dan niet gesubsidieerd werd. Tijdens het ministerschap Beelaerts van Bloklandt veranderde het beleid, waardoor de goedkeuring van het plan minder aan rijkscontrole onderhevig was. Aan de gemeente werd een *lump-sum* toegekend op grond waarvan vernieuwingsplannen door de gemeente konden worden uitgevoerd.

De ISR is van toepassing op de vier grote steden, Leiden en Groningen, later voor veertien. Zij zou bedoeld zijn voor alle steden als voorbereiding op een Wet op de Stadsvernieuwing.

De ISR sluit in deze gevallen BBRS en locatiesubsidie uit.

296. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het aanwijzen van instellingen die feitelijk belast zijn met de goedkeuring van een door de gemeente aangewezen Interimsaldoregelingsgebied..
 Bron : ISR-regeling.
 Periode : 1977-1985.
 Opmerking : Het betreft hier de gevolgen van het zg. deconcentratiebeleid van het kabinet-Van Agt, dat aan de Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing voorafgaat.
297. Actor : De Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing (CCSV)
 De Rijksplanologische Commissie
 Handeling : Het adviseren van de minister inzake de goedkeuring van een door de gemeente aangewezen Interimsaldoregelingsgebied..
 Bron : ISR-regeling.
 Periode : 1975-.
298. Actor : Gedeputeerde Staten,
 Provinciale commissies stadsvernieuwing/ Provinciale planologische Commissie
 Handeling : Het adviseren van de minister inzake de goedkeuring van een door de gemeente aangewezen Interimsaldoregelingsgebied..
 Bron : ISR-regeling.
 Periode : 1977-1985.
299. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het jaarlijks toekennen van stadsvernieuwingstoelagen aan gemeenten voor stadsvernieuwingsgebieden.
 Bron : J.J. Koffijberg, *Niet zonder slag...*
 Periode : 1977-1985.
 Opmerking: De jaarlijkse vaststelling was bij de ISR bedoeld om reeds genomen subsidiebesluiten begrotingstechnisch te realiseren. Feitelijk zijn het kostendeclaraties die achteraf moeten worden goedgekeurd. Vanaf ca. 1980 werd het ISR-beleid gedeconcentreerd en werd de beoordeling van een aanvraag aan de HOD overgelaten.
300. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het aan gemeenten verstrekken van uitkeringen voor een,- voor verbetering van steun aan de woonomgeving..
 Bron : Regeling Geldelijke Steun Verbetering in de Woonomgeving. MG 78-50
 Periode : 1978-1985
 Opmerking: Deze regeling, ook wel 2500 guldenregeling genoemd subsidieert gemeentelijke werken voor verbetering van de omgeving voor een maximum van 25.000,- per woning. In 1985 ging zij op in het stadsvernieuwingsfonds.
301. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het jaarlijks toekennen van stadsvernieuwingstoelagen aan gemeenten voor sociale huurwoningen voor stadsvernieuwingsgebieden.
 Bron : *Volkshuisvesting, een zaak van beleid*, p. 260.
 Periode : 1959-

302. Actor : de Commissie Bijdragen Stedelijke Werken, de Coördinatie-commissie
Stadsvernieuwing
Handeling : Het adviseren inzake subsidieaanvragen van gemeenten voor
stadsvernieuwingsprojecten.
Bron : Instellingsbesluit 1969, Stb. 175.;
Periode : 1969-1984

5.4.3.1.2.3. Nieuwbouwregelingen

De hier beschreven handelingen zijn uitvoeringshandelingen bij een reeds vastgesteld subsidiebeleid. Het betreft de uitkering van gelden, bestemd voor reeds vastgestelde projecten. De voor deze projecten gereserveerde ruimte is reeds aangewezen. Over de vaststelling van deze projecten is reeds geadviseerd door beleidsorganen als de IWKW en het ICOG, zijn reeds financieringsregelingen getroffen – ook door andere ministeries als V & W en EZ, het laatste met betrekking tot bedrijfsterreinen en stimulerende economische projecten. - In dit hoofdstuk gaat het om de toekenning van gelden en de verrekening daarvan.

HIS

De Hoofdinfrastructuursubsidie is een regeling waarbij worden vergoed: de hoofdontsluitingswegen met de van uitbreidingsgebieden in daarvoor aangewezen groeikernen. Gesubsidieerd worden niet de kosten van rente, leges en vergunningen, wel de verwervingskosten, aanlegkosten, kosten voor voorbereiding en toezicht en de verschuldigde omzetbelasting.

De procedure bij een HIS-regeling is als volgt

- 1972-1980: De minister zendt elke aanvraag naar HID Rijkswaterstaat (HID-RWS), die zijn advies uitbrengt aan de ICOG-werkgroep verkeer en vervoer. Dit advies bevat een beoordeling van de technisch-verkeerskundige aspecten. Het ICOG adviseert ook met betrekking tot de budgettaire kant. Bij gunstig advies doet de minister een toezegging aan de gemeente (een 'potentiële verplichting'), met een globale fasering van de feitelijke betalingen. Voor de uitvoering van elk afzonderlijk project moest de HID-RWS afzonderlijk toestemming geven; ook de ingediende declaraties van de gemeenten werden door HID-RWS afgedaan. HID-RWS zond de afgedane subsidiedossiers naar de minister, die tot uitkering overging..
- 1980-1988: Aan de procedure is bij uitvoering nog een controlemaatregel van VROM toegevoegd. De 'potentiële verplichting' wordt nu gevolgd door een aanbestedingsprocedure op basis van een bij te stellen meerjarenraming per aangewezen gebied. HID-RWS moet elk project toetsen aan de vastgestelde meerjarenraming, waarna de aanbesteding van het project bij ministeriele beschikking wordt goedgekeurd. Hierdoor is niet de potentiële verplichting rechtsgeldig, maar de uiteindelijke subsidiebeschikking.

De kritiek van de controle achteraf door de Algemene Rekenkamer en de Parlementaire Enquête richtte zich uiteindelijk vooral op de procedure van de 'potentiële verplichting.'

5.4.3.1.2.3.1. Besluit locatiegebonden subsidies (BLS)

De locatiesubsidie is een bijdrage ineens aan een gemeente om hoge grondkosten terug te brengen. Zij wordt uitgekeerd als de gemeente eigenaar is van de grond of de grond in erfpacht heeft uitgegeven. De subsidie wordt op de huurprijs in mindering gebracht. Locatiesubsidie is bedoeld om de grondprijs, als die door de HIS nog te hoog blijkt te zijn, omlaag te brengen. Locatiesubsidie geschiedt in daarvoor aangewezen gemeenten en heeft betrekking op de niet-vrije sector. Een andere term voor locatiegebonden subsidie is: "het Kopkostenfonds," dat tijdelijk voorziet in een bijdrage ineens aan de gemeente.

303. Actor : de Interdepartementale Werkgroep Knelpunten Woningbouw (IWKW) / de Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG)

Handeling : Het adviseren van de minister inzake aanvragen met betrekking tot de financiering en subsidiëring van groeikernen en groeisteden en van andere grote infrastructurele voorzieningen.

Bron : Instellingsbesluit ICOG, KB 25 maart 1977, nr. 115;; Locatiesubsidieregeling 1992 (Stcr. 1991, 187); Art. 29, lid 2, SGB-regeling. E.a..

Periode : 1972 -

Opmerking : Het betreft adviezen met betrekking tot de uitvoering van HIS-regelingen en andere subsidies na de vaststelling van de zg. "drietrapraket".

304. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

Handeling : Het aanwijzen van locaties binnen een gemeente die voor een subsidie voor bouwlocaties in aanmerking komen.

Bron : Besluit locatiegebonden subsidies groeikernen, Subsidieregelingen voor grote bouwlocaties (SGB) 1989, e.d..

Periode : 1955-1972

Opmerking:

Deze subsidie vergoedt 50% van de kosten en is daarom minder rendabel dan de HIS.

Product:

Bestuursovereenkomsten met de desbetreffende gemeente of regionale organisatie in het kader van een gemeenschappelijke regeling; uitvoeringscontracten.

305. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het op advies van HID Verkeer en Waterstaat verstrekken van tegemoetkomingen in de in overeenstemming met de HIS-regelingen aan aangewezen groeikernen.

Bron : Faber, *Werk in uitvoering*, p. 110-111

Periode : 1974-1988

Deze bijdrage geschiedt als de grondkosten onevenredig hoog zijn voor de begin van nieuwbouw. Zij geldt voor gemeenten met vastgestelde stadsvernieuwingsgebieden, de vier grote gemeenten, groeikernen en groeisteden. De locatiesubsidie bedraagt 100% van het verschil tussen de werkelijke grondkosten en een genormeerd grondkostenbedrag. Dit is de eerste trap van het zg. drietrapsbeleid voor groeikernen. De beoordeling van een aanvraag en de uitvoering van de subsidie geschiedt door HID-Verkeer en Waterstaat.

306. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het vaststellen van te ramen kosten van in beginsel goedgekeurde subsidies voor aangewezen bouwlocaties.

Bron : ISR, BLS,

Periode : 1980-1988

Product : Meerjarenschema,

307. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het toewijzen van subsidies aan gegunde projecten in een HIS-gebied op grond van potentiële verplichtingen

Bron : ISR, BLS,

Periode : 1980-1988
Product : Subsidiebeschikking,

Opmerking:

Het betreft de goedkeuring van aangevraagde subsidies van projecten in overeenstemming met de bijgestelde jaarraming. Deze goedkeuring geschiedt op advies van HID-RWS, die de aanvraag toetst aan de hand van de alsdan geldende ramingen. De controle van de gemeentelijke declaraties na toezegging van de subsidie geschiedt door de minister van VROM (afd. Grondzaken).

308. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks toekennen van in beginsel goedgekeurde subsidies voor aangewezen bouwlocaties.
Bron : BLS,
Periode : 1972-1983

Opmerking:

Het betreft de tweede trap van de drietrapsfase in een groeikernproject: locatiesubsidie 1975, plansubsidie snelgroeiende gemeenten 1977-1986, toeslagen vanwege de Wet Investeringsrekening, subsidies voor multifunctionele accommodaties.

309. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren of bemiddelen van toeslagen in het kader van de Wet Investeringsrekening (Ruimtelijke Ordeningstoelagen).
Bron : WIR
Periode : 1978-1983

Opmerking:

Het betreft de locatiesubsidie 1975, plansubsidie snelgroeiende gemeenten 1977-1986, toeslagen vanwege de Wet Investeringsrekening

310. Actor : Rijksplanologische Commissie
Handeling : Het adviseren van de minister inzake aanvragen met betrekking tot de financiering en subsidiëring van te bouwen woongebieden.
Bron : Art. 29, lid 2, Locatiesubsidieregeling 1992 (Str. 1991, 187). e.a.
Periode : 1985 -

Opmerking:

- Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) omtrent het opstellen van een uitvoeringscontract maakt deel uit van deze handeling (Art. 3, Besluit locatiegebonden subsidies (Stb. 1994, 57)).

311. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag leveren van bijdragen ineens aan gemeenten voor bijzondere grondkosten.
Bron : Regeling bijdrage ineens bouwplaatskopkosten 1989
Periode : 1989-

Opmerking:

- Voorbeelden zijn:
Subsidies ter bestrijding van excessief hoge grondkosten. De gemeenten moeten van deze bijdragen een extra fonds aanleggen, waarover zij jaarlijks een verantwoording moeten afleggen.

5.4.3.2. Bijdragen aan stadsvernieuwingsprojecten en fondsen.

Het rijk draagt bij aan gemeentelijke en provinciale stadsvernieuwingsfondsen, de subsidies van de minister van VROM worden jaarlijks over een bepaalde verdeelsleutel aan die fondsen toegekend. Indien het bedrag aan een gemeente minder dan een promille is van het gehele te storten bedrag, wordt het bedrag aan GS van een provincie uitgekeerd, die het dan over de te subsidiëren gemeenten verdeeld vanuit een provinciaal stadsvernieuwingsfonds. De gemeenten kunnen voor de stadsvernieuwing een plan op stellen, op grond waarvan de gelden van het fonds zullen worden besteed. Het ministerie van Economische Zaken heeft van 1984 tot 1989 eveneens bijdragen geleverd aan stadsvernieuwingsfondsen voor plannen die van belang zijn voor het bedrijfsleven (voorwaardenscheppend zijn voor ruimtelijk economisch beleid). De rol van dat ministerie staat beschreven in het PIVOT-rapport inzake regionaal economisch beleid (nog niet gereed).

Het stadsvernieuwingsfonds neemt taken over van de oude subsidieregelingen:

- Interimsaldoregeling
- 80-procentregeling
- Voorbeeldplannen
- Locatiesubsidies
- Woonhuisrestauratie (een WVC-bijdrage in het kader van Monumentenzorg)
- Verbetering van eigen woningen
- Verbetering van woonschepen
- Verbouw van panden
- Voorbereidingsposten, contactpersonen, tijdelijke huisvesting van bewoners, e.d.
- Sanering van milieuhinderlijke bedrijven (vgl. handeling 993 van PIVOT-rapport 84: *Milieubeheer*)
- Rioleringswerken in stadsvernieuwingsgebieden
- Welzijnsvoorzieningen in stadsvernieuwingsgebieden
- Steun aan bedrijven door EZ.

Voor een uitkering aan het stadsvernieuwingsfonds hebben de gemeenten en provincies de volgende verplichtingen:

- Het opstellen van een gemeentelijke subsidieverordening of een provinciale verdeelverordening. (art. 39 en 41 WSDV)
- Het vaststellen van een inspraakverordening op het gebied van stadsvernieuwing (art. 8 WSDV).
- Het jaarlijks rapporteren over de bestedingen van het fonds aan het rijk (WSDV 13-17)

Er zijn ook bijzondere subsidieregelingen in stand gebleven, die aan de gemeenten, die daartoe een aanvraag toekennen, een extra premie uitkeren. Een voorbeeld daarvan is de Regeling bijdragen ineens bouwplaatskopkosten, MG 89-28.

Het rijk verstrekt aan de gemeente een eenmalige uitkering voor het fonds.

5.4.3.2.1. Kaderstellend

312. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het voorbereiden van een verordening inzake subsidietoekenning aan gemeenten ten behoeve van de stads- of dorpsvernieuwing.
Bron : Art 41, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1994-

313. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het benoemen van leden van provinciale stadsvernieuwingscommissies
Bron : Art. 5, lid 2, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1985-

Opmerking:

- Een en ander gold tot 1986 ook voor het Openbaar Lichaam Rijnmond.

314. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij AMVB aanwijzen van personen die vrije toegang hebben tot stadsvernieuwingsterreinen.
Bron : Art. 55, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1981-

- Product:
Aanwijzing in Stcr. 1985, nr. 41.

315. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere regels inzake de verslaglegging van de provincies over de stadsvernieuwing.
Bron : Art. 13, lid 2, Besluit op de Stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1984-

Product bijv.:

- Circulaire van de DGVH 7 april 1986, nr. 2 407 154 inzake accountantsverklaringen.
- Circulaire van de SS van VROM van 18 april 1986, nr 2 418 153 inzake de mogelijke renteverliezen van de gemeenten bij besteding van uitgekeerde gelden.
- Handleiding Verslaglegging, circulaire van de SS van VROM van 28 februari 1990, Stcr. 56,

5.4.3.2.2. Uitvoerend.

316. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks uitkeren van bedragen aan provinciale en gemeentelijke stadsvernieuwingsfondsen.
Bron : Art. 39 en 40 WSDV.
Periode : 1984-

317. Actor : de Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing.
Handeling : Het adviseren van de minister inzake de jaarlijkse uitkering aan de stadsvernieuwingsfondsen.
Bron : Art. 4 WSDV, art. 2 BSDV.
Periode : 1975-1994

318. Actor : de provinciale stadsvernieuwingscommissie.
Handeling : Het adviseren van GS over stadsvernieuwing.
Bron : Art, 5 WSDV.
Periode : 1984-

Opmerking:

- In deze commissie hebben ook de rijksdiensten, belast met volkshuisvesting zitting.

319. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het verslag uitbrengen van de bestedingen van het provinciale stadsvernieuwingsfonds en over de stadsvernieuwing.
Bron : Art. 13-17 en 42 WSDV
Periode : 1984-

Opmerking:

- Het verslag bevat naast een rapport over de resultaten tevens een verantwoording van het beheer van het provinciale stadsvernieuwingsfonds en een overzicht van de gemeentelijke rapportages; tevens bevat zij een vijfjarenraming en een vijfjarenplan.

320. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks verslag uitbrengen aan de Staten-Generaal over de stads- en dorpsvernieuwing.
Bron : Art. 17 WSDV 1984-
Periode : 1984-

Opmerking:

- Dit verslag bevat tevens:
 - een overzicht van de aard en omvang van de behoefte van de stadsvernieuwing;
 - een vijfjarenraming en een overzicht van de alsdan te treffen voorzieningen.

321. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks opstellen van programma's voor stadsvernieuwing voor de Staten-Generaal.
Bron : Art. 3, lid 2, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1984-

Opmerking:

Het jaarlijks op te stellen programma is bedoeld voor de komende vijf jaar en wordt elk jaar bijgesteld. Zij wordt tijdens de begroting ingediend. Tegelijkertijd wordt in de begroting verwerkt:

- Een overzicht van de op de stadsvernieuwing betrekking hebbende posten.
- Een kostenraming ter uitvoering van het programma
- Een overzicht van de door Burgemeesters en Wethouders en GS opgegeven behoeften Producten zijn volgens voorschrift:

- een staat van de stadsvernieuwing,
- een voortschrijdend vijfjarenprogramma met een verslag van het gevoerde regeringsbeleid en de voortgang van de stadsvernieuwing.
- een voortschrijdende vijfjarenraming.

Hierin wordt ook de verdeelsleutel vastgesteld van de bedragen die aan de gemeenten zullen worden uitgekeerd, als beschreven in art. 4 en 5, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing

5.4.3.2.3 Controle op de uitvoering.

322. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het houden van toezicht op de gemeentelijke stadsvernieuwingsfondsen
Bron : Art. 42, lid 3, Wet op de dorps- en stadsvernieuwing (Stb. 1984, 406).
Periode : 1984 -
323. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag van gemeenten vrijstellen van stadsvernieuwingsfondsen van het maximumbedrag van vier keer de jaarlijkse toelage.
Bron : Art. 9, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing
Periode : 1984-
Opmerking:
- Het is een stadsvernieuwingsfonds toegestaan gelden te beheren tot een maximum van vier maal de jaarlijkse toelage. Wat daarboven komt, vloeit terug in de rijkskas of wordt met de volgende subsidie verrekend. Gemeenten kunnen echter genooddaakt zijn dit maximum te overschrijden omdat voor een bepaald jaar berekende bestedingen door onvoorziene omstandigheden moest worden uitgesteld.
324. Actor : Gedeputeerde Staten,
Handeling : Het adviseren van de minister inzake verzoeken van gemeenten om vrijstelling van stadsvernieuwingsfondsen van het maximumbedrag van vier keer de jaarlijkse toelage.
Bron : Art. 9, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing
Periode : 1984-
325. Actor : Gedeputeerde Staten, de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van de minister controleren van de besteding van gelden van niet van het maximumbedrag vrijgestelde gemeentelijke stadsvernieuwingsfondsen.
Bron : Art. 7-8, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing 1984, art. 41a Wet op de stads- en dorpsvernieuwing 1994.
Periode : 1984-
Opmerking:
- Deze maatregel heeft betrekking op het vermoeden dat een stadsvernieuwingsfonds over meer gelden beschikt dan het toegestane maximum. In dat geval kan de minister van VROM besluiten de jaarlijkse bijdrage te verlagen.
Indien GS vermoeden dat een gemeentelijk stadsvernieuwingsfonds het maximum overschrijdt, vraagt zij de desbetreffende gemeente om inlichtingen. Zij delen daarna hun bevindingen aan de minister mede. Deze stelt het gemeentebestuur op de hoogte van zijn voorlopige bevindingen en neemt desgewenst een besluit tot *verlaging of stopzetting* van de bijdrage. De gemeente kan dit besluit proberen ongedaan te maken door een verzoek aan de minister, die daarbij GS hoort. De minister kan ook zelf actie ondernemen als hijzelf vermoedt dat het fonds het maximum heeft overschreden.
326. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het doen van een onderzoek naar de besteding van gelden van niet van het maximumbedrag vrijgestelde provinciale stadsvernieuwingsfondsen.
Bron : Art. 10, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing
Periode : 1984-
327. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlagen, stopzetten of terugvorderen van de jaarlijkse bijdrage aan gemeentelijke of provinciale stadsvernieuwingsfondsen.
Bron : Art. 7, Besluit op de stads- en dorpsvernieuwing (Stb. 1984, 477).
Periode : 1984 -1992.
Opmerking: Bijvoorbeeld:

het inhouden van bijdragen uit 's-Rijks kas, welke zijn bestemd voor de stadsvernieuwing, indien een gemeente geen verslag inzake het beheer van het stadsvernieuwingsfonds heeft opgesteld (art. 42, lid 4, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing, Stb. 1984, 406).

328. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het inspecteren van stadsvernieuwingsfondsen.
Bron : De regelgeving inzake de stads- en dorpsvernieuwing.
Periode : 1984-1992.

5.4.4. Bijzondere subsidies aan gemeenten.

329. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van subsidies aan gemeenten in het kader van bijzondere volkshuisvestingsprojecten van het rijk.
Bron : Beleidsinstrumenten Volkshuisvesting 1985, 1.9.10
Periode : 1965-
Opmerking:
Voorbeelden: zijn:
- het project grote woningen voor etnische minderheden. 1982-1991.
330. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verstrekken van bijdragen aan gemeenten voor inrichtingen voor gehandicapten overeenkomstig bijzondere regelingen.
Bron : Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten 1989 e.v., art. 42 e.v.
Periode : 1989-1992.
Opmerking:
- Voorbeelden zijn: “ADL-clusters”, die onder bepaalde voorwaarden door de gemeenten worden aangelegd voor gehandicapten die voor algemene dagelijkse levensverrichtingen extra voorzieningen nodig hebben.
331. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het sluiten van overeenkomsten met gemeenten in het kader van de sociale vernieuwing.
Bron : Besluit sociale vernieuwing,
Periode : 1991.-
332. Actor : de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) bij subsidieaanvragen voor bijzondere woonvormen
Bron : Diverse subsidieregelingen.
Periode : 1988-
Opmerking:
De stuurgroep adviseert met name indien er bij de aanvragen verzoeken worden gedaan om af te wijken van bepaalde subsidieregelingen ten behoeve van experimenten die in het belang van de volkshuisvesting zijn. Een dergelijke bepaling is opgenomen in de Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten 1989 (art. 91)
333. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verstrekken van subsidie aan gemeenten ten behoeve van eigen organisatie en van bewonersorganisaties (woonconsumenten).
Bron : Artikel 58, lid 4, Woningwet 1965, Regeling bijdragen woonconsumenten en sociale vernieuwing, 1989.; Regeling bijdragen apparaatkosten regionale samenwerking BWS
Periode : 1991-
Opmerkingen:
- De subsidies voor apparaatkosten gelden voor een gezamenlijke regeling voor de toepassing van subsidiebudgets. Een voorbeeld hiervan is de bijdrage in de kosten van stuurgroepen huisvesting alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens.
 - De subsidies voor woonconsumenten zijn aangekondigd in de nota Volkshuisvesting in de jaren '90. Zij wordt uitgekeerd op de volgende voorwaarden;
 - Indien er een convenant tussen gemeente en rijk bestaat op het gebied van sociale vernieuwing: overeenkomstig dat convenant;
 - Anders: indien de gemeente meer dan 100.000,- per jaar ontvangt, moet zij een inspraakverordening opstellen of aanpassen waarin een aantal waarborgen voor goede inspraak worden geregeld;
 - De subsidie moet jaarlijks vóór 1 juni worden verantwoord.

5.4.5 Subsidies van andere overheden .

De gemeenten hebben ingevolge de Woningwet 1901 de bevoegdheid om aan individuen of aan woningbouwverenigingen subsidies toe te kennen in het belang van de volkshuisvesting.. Deze besluiten worden getoetst door de inspecteur, Zij worden eveneens getoetst door het rijk, als de subsidieverlening mede voortkomt uit een rijkssubsidie.

Deze toets kan op twee wijze geschieden:

- Het rijk kan eisen stellen met betrekking tot de verslaglegging over de besteding en details vorderen
- Het rijk kan eisen stellen aan de verhouding tussen kosten en kwaliteit van de volkshuisvesting en kan dreigen met maatregelen als die verhouding structureel ongunstig is.

In plaats van centraal sturend orgaan onteikkelde het Rijk zich vanaf 1990 tot een orgaan belast met het

- budgetbeheer
- de bijstelling van normbedragen
- de monitoring van de kosten- kwaliteitsverhoudingen
- evaluatie en toezicht op de besteding

De regels bij het budget gelden vooral de verantwoording van de toegestane kosten. De kwaliteitszorg voor de bouw berust bij de gemeente, die zich moet houden aan het door het Rijk vastgestelde Bouwbesluit.

334. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het al dan niet goedkeuren van besluiten van provinciale of gemeentelijke overheden om geldelijke steun te verlenen in het belang van de volkshuisvesting
Bron : art. 52-53, Woningwet 1901; art. 65, lid 2, Woningwet 1962, Stb. 1962, 287)
Periode : 1945 -

Opmerking:

Het gaat hier om subsidiebesluiten, waarbij als voorwaarde is gesteld dat er ook steun wordt verleend vanuit 's Rijks kas.

335. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : het geven van toestemming aan een gemeenteraad tot verlenen van geldelijke steun aan een toegelaten instelling zonder voorwaarde van geldelijke steun uit 's Rijks kas.
Bron : Art. 74-79 Woningwet 1992.
Periode : 1988 -

336. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toetsen van gemeentelijke subsidiebesluiten aan personen en instellingen die tevens de steun genieten van 's rijks kas.
Bron : art. 52-53, Woningwet 1901; art. 65, lid 2, Woningwet 1962, Stb. 1962, 287)
Periode : 1945-

337. Actor : Provinciale Staten
Handeling : Het verlenen van subsidie in het belang van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 6, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing., Art. 28, lid 2, artikelen 77 en 78, Woningwet 1962, Art. 80, lid 2, Ww 1992.,
Periode : 1962 -

Opmerking:

- Het geven van aanvullende financiële bijdragen maakt deel uit van deze handeling.
- Bijvoorbeeld:
 - het verlenen van geldelijke steun aan bewoners die in het belang van de volkshuisvesting hun woning of standplaats hebben moeten verlaten (het betreft bij dit laatste de toepassing van een of beide

338. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het bij KB verplichten van gemeenten om in het belang van de volkshuisvesting een subsidieaanvraag in te willigen.
 Bron : Art. 66, Woningwet 1962; Art. 80, lid 1, Woningwet 1992
 Periode : 1963-
339. Actor : Gedeputeerde Staten
 Handeling : Het adviseren van de minister bij inzake de verplichting van een gemeente om voorzieningen te treffen in het belang van de volkshuisvesting.
 Bron : Art. 66, Woningwet 1962; Art. 80, lid 1, Woningwet 1992
 Periode : 1963 -
340. Actor : Gedeputeerde Staten
 Handeling : Het geven van uitvoering van een door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) opgelegde subsidieverplichting aan een gemeente.
 Bron : Art. 66, lid 3, Woningwet 1962.
 Periode : 1963-
 Opmerking:
- Deze uitvoering geschiedt op kosten van de gemeente.
341. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
 Handeling : Het adviseren van bevoegde gezag bij aanvragen van geldelijke steun ten behoeve van de volkshuisvesting.
 Bron : Art. 79, lid 2, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
 Periode : 1992 - 1993
 Opmerking:
- Bijvoorbeeld:
 - het adviseren van Gedeputeerde Staten bij het geven van toestemming aan een gemeenteraad tot verlenen van geldelijke steun aan een toegelaten instelling (art. 74 -78, Ww), zonder voorwaarde van geldelijke steun uit 's Rijks kas.
342. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
 Handeling : Het adviseren van de minister bij het voorbereiden van een KB dat een gemeente verplicht geldelijke steun uit te keren aan bewoners
 Bron : Art. 80, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
 Periode : 1992 -
 Opmerking:
- (het betreft bij dit laatste de toepassing van een of beide artikelen 74 en 78, Ww).
343. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het voorbereiden van een kroonbeschikking dat gemeenten of Provinciale Staten verplicht geldelijke steun uit te keren aan bewoners in het kader van woningverbetering of krotopruijing.
 Bron : Art. 80, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
 Periode : 1992 -
 Opmerking:
- Dit KB kan worden uitgevaardigd indien gemeenten of provincies als bevoegd gezag bij een gemeenschappelijke regeling in gebreke blijven bij de verstrekking van subsidie bij ontruimingen of verbouwingen, zoals beschreven in art. 74-78 Ww. en op deze wijze onvoldoende voorzien in de volkshuisvesting. De minister voert deze handeling zelf uit wanneer Provinciale Staten, binnen een door de minister bepaalde periode, geen uitvoering geeft aan koninklijk besluit zoals bedoeld in artikel 80, lid 3, Ww.
344. Actor : Provinciale Staten

Handeling : Het uitkeren van geldelijke steun aan bewoners die in het belang van de
volkshuisvesting hun woning of standplaats hebben moeten verlaten
Bron : Art. 80, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1992-

6. TOEZICHT OP DE WONINGBOUW EN WONINGVERBETERING

Inleiding

Tegelijkertijd met de Woningwet werd in 1901 de Gezondheidswet aangenomen. Op grond van de laatste wet werd het Staatstoezicht voor de Volksgezondheid ingesteld als adviserend en toezichhoudend orgaan. Dit orgaan werd ingesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken, afdeling Medische Politie, en was ook belast met het toezicht op de volkshuisvesting. Er werden vier hoofdinspecteurs aangesteld van wie er twee belast werden met de uitvoering van de Woningwet. Aangezien de inspecteurs zonder richtlijnen moesten werken konden zij vóór de oorlog zelf de wijze van taakvervulling invullen.

Onder de vleugels van het staatstoezicht werd in 1920 de Dienst der Volkshuisvesting (DVH) opgericht dat als een apart bureau van het ministerie van Binnenlandse Zaken opereerde. In 1937 richtte de minister van Binnenlandse Zaken een eigen ambtelijke afdeling Volkshuisvesting op, dat – nu gescheiden van de inspectie – feitelijk als voorloper van het ministerie van Volkshuisvesting functioneerde. De inspecteurs werden namelijk gezien de constellatie van het Staatstoezicht van 1901, zowel door de provincie als door de minister aangestuurd.

In 1946 werd - in het kader van de wederopbouw - bij Koninklijk Besluit van 18 maart 1946, nr. 12 het ambt van directeur-generaal van de Volkshuisvesting ingesteld, tevens kreeg iedere provincie een hoofdinspecteur-directeur van de Volkshuisvesting. Dit is dus een stelsel van provinciale inspecteurs, die onder de leiding stonden van het ambtelijk apparaat van de DVH. Zij kregen in de loop der jaren steeds meer inspectiebevoegdheden op het gebied van de volkshuisvesting en wel op grond van de Woonruimtetwet 1947, de Wederopbouwwet 1950, de Wet Materiële Oorlogsschade 1950 en de daaruit voortvloeiende vergoedings- en subsidieregelingen. Intrekkingen van toelatingen van instellingen, van premiereregelingen of andere subsidiebeschikkingen wegens het niet nakomen van de daarmee verbonden verplichtingen geschiedde op hun advies. De inspecteurs oefenden ook toezicht uit op de gemeenten, waarbij ze adviseerden over bepalingen inzake bouw- en woningtoezicht, rooilijnbesluiten en wederopbouwplannen. Ook werd de inspecteur gehoord bij door de provincie goed te keuren bestemmingsplannen. Daarnaast adviseerde de inspecteur in beroepszaken en bij onteigeningsbesluiten.

De taakomschrijving van de provinciale Directies wederopbouw en volkshuisvesting is in 1952, geformuleerd als: “het houden van toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen m.b.t. de volkshuisvesting”. De inspecteurs waren in de jaren ‘50 een stuwende kracht in de bestrijding van de woningnood en waren als adviseurs nauw betrokken bij de toenmalige gemeentelijke saneringsplannen. Zij hadden zelfs tot op zekere hoogte beschikkingsbevoegdheid bij de aanvraag voor goed te keuren bouwplannen; voorwaarde was dat die niet al te ingewikkeld moesten zijn. De standaardisering van de bouweisen, waarop verderop zal worden teruggekomen in het hoofdstuk Bouwnijverheid, droeg aan hun machtige positie bij.

Het staatstoezicht op de volkshuisvesting werd organiek eerst definitief geregeld in art. 74-84 de Woningwet 1962 en de daarop volgende organisatiebesluiten., waarin de minister nadere regels vaststelde. Er werd een inspecteur-generaal aangesteld, die bevoegd was voorschriften te geven aan de regionale inspecteurs. Deze inspecteurs hadden de bevoegdheid om de verordeningen, besluiten en verslagen van de gemeentebesturen op het gebied van volkshuisvesting te toetsen en ook die beschikkingen waarvoor de wet hen een toetsingsbevoegdheid toekende.

Ook kon de minister bij AMVB het gemeentelijke bouw- en woningtoezicht regelen en op die manier, zij het op beperkte schaal, bouwvoorschriften stellen. De regelgeving ging met name over:

- naleving van de bouwverordeningen en van de voorschriften die de minister ten aanzien van de bouwkwaliteit geeft. Vanaf 1965 betreft dat vooral de geluidwering.
- advisering omtrent de welstand met betrekking tot een gebouw
- de opstelling van een instructie aan toezicht houdende ambtenaren

De gemeenteraad kan in plaats van een inspectie een woningcommissie instellen, die dezelfde bevoegdheden heeft.

Wij zullen de HID vooral zien optreden als adviseur bij de toepassing van verschillende uitvoeringsinstrumenten op het gebied van de woningbouwplanning door het rijk en de daarbij vast te stellen

bouweisen. In dit verband zullen we ook merken dat de minister bij herzieningen van zijn beleid vooral op bouwtechnisch terrein met het ‘vertrouwde’ *ämtliches Dienstwissen* van de HID te maken kreeg. Het gevolg hiervan is dat de minister in zulke gevallen zelf ambtenaren aanwees om de inspecteurs te instrueren wat “de politiek” met betrekking tot kwaliteitseisen inzake de volkshuisvesting wenste. Belangrijke thema’s zijn de stadsvernieuwing, de decentralisatie en de deregulering. Hiertegenover staat dat de bouwvoorschriften, die aanvankelijk als subsidievoorwaarden golden en als interne modellen voor besluitvorming werden gehanteerd, nu meer geëxpliciteerd worden in bij AMVB vastgestelde bouwbesluiten op grond van de Woningwet.

Bij de reorganisatie van het DGVH in 1993 is gekozen voor de opheffing van de provinciale DVH’s en de oprichting van één inspectie Volkshuisvesting (IVH) met 8 regionale vestingen, onder de centrale aansturing van een directeur Marktdiensten. De regionale indeling ziet er als volgt uit: IVH Drenthe, Groningen en Friesland, IVH Overijssel, IVH Gelderland IVH Utrecht, IVH Noord-Holland en Flevoland, IVH Zuid-Holland, IVH Noord-Brabant en Zeeland, IVH Limburg..

De IVH heeft een drietal takenvelden met betrekking tot de volkshuisvesting waaraan programma’s gekoppeld zijn .

- Handhaving en toezicht:

Handhaving en toezicht op de uitvoering van het beleid, wetten en besluiten. inzake de volkshuisvesting voorzover de rijksoverheid hier een taak is toegekend. Het IVH verricht als onderdeel van de Directie Marktdiensten de inspectietaken namens de andere afdelingen van het DGVH.

Sinds 1993 is in het Besluit Beheer Sociale Huursector een specifieke sociale opdracht van de woningcorporaties vervat: het bij voorrang huisvesten van de doelgroep waarvoor de sociale woningbouw is bestemd. Het toezicht daarop is sinds de decentralisatie van 1993 een belangrijk punt van aandacht. De controle op de rechtmatigheid en doelmatigheid van het financiële beheer geschiedt op afstand. De handelingen van de inspectie op dat punt zijn beschreven in hoofdstuk 5.2.4. waarbij zij als taakuitvoerder van de minister optreden..

- Interventierol:

De doelstelling van de interventierol is het stimuleren van de marktpartijen op regionaal en lokaal niveau inzake de uitvoering van het rijksbeleid betreffende de volkshuisvesting. Daarnaast betreft het de uitwerking van de landelijke thema’s zoals het bevorderen van een evenwichtige verdeling van de woningvoorraad, het stimuleren van regionale samenwerking en het realiseren van opvang- en huisvestingtaakstellingen van asielzoekers.

- Evaluatierol:

De evaluatierol betreft het analyseren van de praktijk van de volkshuisvesting. Hierbij moet worden gedacht aan de rapportage van de Rekenkamer en de parlementaire enquêtes inzake het subsidiebeleid ten aanzien van institutionele beleggers. Een belangrijk onderwerp van onderzoek was hierbij het subsidiebeleid van de woningbouw door de overheid. In 1987 leidde een *Nota toezicht instellingen volkshuisvesting* tot reorganisatie van het toezicht. Onder druk van de politiek is ook de controle op de subsidie en de controle op de woningbouwcorporaties onderdeel van de inspectie geworden.

Vanaf januari 2002 is de inspectie een ambtelijk bureau van het ministerie van VROM. Als inspectie Wonen is zij ingedeeld in het directoraat-generaal Inspectie.

6.1. Organisatie van het staatstoezicht

345. Actor : De minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting/ Volkshuisvesting en Bouwnijverheid,
Handeling : Het aanwijzen van functionarissen, belast met het toezicht op de volkshuisvesting, de wederopbouw en de woningdistributie.
Bron : Gezondheidswet 1901; Art. 26, Woonruimtetwet 1947; Art. 29, lid 1, Wederopbouwwet..
Periode : 1945-1962.
Product: : Koninklijk Besluit van 18 maart 1946, nr. 12; Koninklijk Besluit van 20 november 1950 (Str. 251), houdende aanwijzing van provinciale Hoofdinspecteurs van Dienst, belast met het toezicht op de volkshuisvesting.
346. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen, schorsen of ontslaan van de inspecteur -generaal, de inspecteurs en toegevoegde ambtenaren die toezicht houden op de naleving van de regelgeving op het gebied van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 80, art. 105, lid 1, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287)/ art. 95, art. 114, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493)/ Art. 14, lid 1, Organisatiebesluit (Stb. 1965, 329). e.a.
Periode : 1962 -
Opmerking:
- Bijvoorbeeld:
 - Het aanwijzen van een toegevoegde ambtenaar die als adjunct-inspecteur fungeert (art. 24, lid 1, Organisatiebesluit volkshuisvesting (Stb. 1990, 384).
 - het aanwijzen van inspecteurs in algemene dienst en de waarnemend inspecteur-generaal van de Volkshuisvesting (art. 13, lid 1, Organisatiebesluit (Stb. 1965, 329).
 - Product:
 - Beschikking aanwijzing van functionarissen krachtens artikel 105, lid 1 Woningwet (Str. 1964, 164).
347. Actor : Commissaris van de Koningin
Handeling : Het aanwijzen van personen die toezicht moeten houden op de naleving van de regelgeving op het gebied van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 105, lid 1, Woningwet (Stb. 1962, 287)/ art. 119, lid, onder b; Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1945 -
348. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het aanwijzen van een vervanger van de .Inspecteur-generaal
Bron : Art. 24, lid 1-2, Organisatiebesluit volkshuisvesting (Stb. 1990, 384).
Periode : 1990 -
349. Actor : De minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid
Handeling : Het geven van aanwijzingen aan lagere overheden inzake de organisatie van het bouw- en woningtoezicht.
Bron : Art. 18, 19, Wederopbouwwet 1950;. art. 13 Woningwet.
Periode : 1950-1965
Opmerking:
- Een en ander betreft de opzet van gemeenschappelijke regelingen of het integreren van toezichtsorganen:
- het aanwijzen van gemeenten die gemeenschappelijk het toezicht op voorschriften en andere wettelijke bepalingen inzake de volkshuisvesting moeten regelen (art. 13, lid 2 en 3 Woningwet 1901, Stb. 1952, 362).

- het opdragen van de leiding van het gemeenschappelijk toezicht aan één gemeente. Deze handeling wordt verricht indien gemeenten vrijwillig tot een overeenkomst inzake het gemeenschappelijk toezicht komen (art. 13, lid 5, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362).

350. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het stellen van (nadere) regels omtrent het toezicht op de uitvoering van de wet- en regelgeving op het terrein van de volkshuisvesting.
 Bron : Art. 11, lid 4, Toelatingsbesluit volkshuisvesting (Stb. 1965, 330), Art. 32, lid 3, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (Stb. 1976, 469) e.a.
 Periode : 1945-
 Product : Circulaires.

351. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het ontwikkelen van onderzoeksmethoden voor inspectiedoeleinden.
 Bron : *Volkshuisvesting in goud*, p. 145
 Periode : 1945-

352. Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
 Handeling : Het uitbrengen van verslagen inzake aangelegenheden betreffende de volkshuisvesting..
 Bron : Art. 11, lid 2, Organisatiebesluit (Stb. 1965, 329); art. 22, Organisatiebesluit 1992..
 Periode : 1965 -

6.2. *Bouwtechnische normering.*

Inleiding

Om landelijk tot meer eenheid te komen zijn in het begin van de jaren '90 alle bouwtechnische voorschriften bij AMVB in het Bouwbesluit (Stb. 1991, 680) vastgelegd. Daarmee heeft de gemeentelijke bouwverordening aan belang ingeboet aangezien deze geen technische voorschriften meer bevat omtrent het bouwen en de staat van bestaande gebouwen.

De uitgangspunten van het Bouwbesluit voor wat betreft het bouwen van bijvoorbeeld woningen en kantoorgebouwen zijn: veiligheid, gezondheid, bruikbaarheid en energiezuinigheid. Alleen aspecten met betrekking tot de normstelling zijn in het besluit vastgelegd.

Als enige norm erkent het bouwbesluit de NEN-norm; deze is opgesteld door Stichting Normalisatie-Instituut (NNI), dat zich bezig houdt met de vaststelling van metrieke stelsels, natuurkundige processen en minimum-eisen om ongewenste processen te voorkomen. Het NNI legt op deze manier onder meer de stand van de kennis vast met betrekking tot bouwkundige constructies. De resultaten van de bevindingen van dit instituut worden vastgelegd in genummerde en geïndiceerde normbladen. In toenemende mate worden deze standaarden toegepast als norm in wettelijke regelingen of te controleren eisen. Het proces wordt nog versterkt door de Europese normalisatiecommissie, die de expliciete bevoegdheid heeft zelfstandig regelgevende normen vast te stellen. Zij hebben de waarde van EU-richtlijnen inzake de voor de bouw bestemde producten. Het NNI functioneert hierbij als doorgeefluik.

Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van kwaliteitsverklaringen zoals certificaten. Het bouwbesluit voorziet daarbij in de aanwijzing van (particuliere) instituten.

Een voorbeeld daarvan is de Richtlijn van de Raad van de Europese Gemeenschappen betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuurlijke bepalingen der Lid-staten inzake voor de bouw bestemde producten (89/106/ EEG, PbEG L40). Op basis van deze richtlijn worden de EU-merktekens voor bouw materiaal uitgegeven. Naast deze EU-merktekens heeft Nederland ook zijn eigen merktekens voor bouw materiaal.

De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) verleent subsidies aan organisaties die bijdragen aan de bevordering van de bouwkwaliteit. Tevens stimuleert hij onderzoek naar mogelijkheden voor alternatieve woonvormen en voor de huisvesting van categorieën personen en groepen voor wie in een al te grote uniformering van bouwvoorschriften geen voorzieningen meer mogelijk zouden zijn. Hierbij wordt hij bijgestaan door de Stuurgroep/ Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV), die de minister gevallen van advies dient.

Handelingen.

6.2.1. Kaderstellend.

353. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen van (nadere) regels inzake bouwtechnische voorschriften en bouw materiaal overeenkomstig het Bouwbesluit..
Bron : Art. 33, art 34, art. 330, lid 2, art. 415, art. 416, e.a., Bouwbesluit (Stb. 1991, 680) e.a.
Periode : 1992 -

Opmerking:

- Deel van deze handeling maakt uit:
 - het aangeven van belastingcombinaties inzake bouwconstructies;
 - het aanwijzen van de geldende normpublicatie;
 - het opstellen van voorschriften inzake de toepassing van een NEN-EN.
- Voorbeelden ministeriële regelingen;
 - Regeling bouwbesluit constructieve veiligheid en gebruiksveiligheid (Stcr. 1992, 108).
 - Regeling Bouwbesluit aansluitvoorwaarden (Stcr. 1992, 108).
 - Regeling Bouwbesluit brandveiligheid (Stcr. 1992, 104).
 - Regeling Bouwbesluit gezondheidszorg (Stcr. 1992, 100).
 - Regeling Bouwbesluit schadelijke materialen (Stcr. 1992, 100).
 - Regeling Bouwbesluit bruikbaarheid (Stcr. 1992, 101).
 - Regeling Bouwbesluit energiezuinigheid (Stcr. 1992, 101).
- Voorbeelden circulaire:
 - Circulaire inzake het Bouwbesluit (MG 92-01/Stcr. 1992,15);
 - Circulaire inzake het Bouwbesluit (MG 92-16 / Stcr. 1992, 112);
 - Circulaire inzake het Bouwbesluit (MG 92-27 / Stcr. 1992, 189);
 - Circulaire inzake de wijzigingen van enige uitvoeringsregelingen Bouwbesluit (MG 94-04);
 - Circulaire inzake de wijziging van enige uitvoeringsregelingen Bouwbesluit (MG 94-16).
- Voorbeeld publicatie:
 - Wenken en voorschriften voor het ontwerpen van woningen, 1965.

354. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van regels inzake merktekens voor kwaliteitsverklaringen voor goed of aan de normen voldoende bouw materiaal.
Bron : Art. 1, onder j, Woningwet 1992.
Periode : 1991-

Opmerking:

- Hierbij is ook inbegrepen:
 - het opstellen van voorschriften omtrent het gebruik van EG-merktekens (als bedoeld in de EG-richtlijn bouwproducten).
 - Het aanwijzen van een onafhankelijk instituut dat kwaliteitsverklaringen afgeeft op grond waarvan bouw materiaal of een bouwdeel, wordt geacht te voldoen aan door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) of de Europese Unie gestelde eisen.

Product:

- Regeling Bouwbesluit EG-Merkteken (CE-markering) en erkende kwaliteitsverklaringen (Stcr. 1992, 104 / Stcr. 1994, 44).

355. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van het jaarlijkse overzicht van publiekrechtelijk erkende kwaliteitsverklaringen van de Stichting Bouwkwaliteit.
Bron : Structuurschets Bestuursdienst, p. 43.
Periode : 1992-

6.2.2. Uitvoerend: ontheffing van algemene rijksvoorschriften.

356.

Actor : De minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid
Handeling : Het verlenen van vrijstelling van in het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften vastgestelde technische voorschriften.
Bron : Art. 12, Besluit Uniforme Bouwvoorschriften (Stb. 1956, 321).
Periode : 1956 - 1960

357.

Actor : Stichting Bouwkwiteit
Handeling : Het afgeven van kwaliteitsverklaringen inzake bouw materiaal.
Bron : Circulaire inzake het Bouwbesluit (MG 92-27 / Str. 1992, 189).
Periode : 1992 -

358.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - in bijzondere gevallen - verlenen van een vrijstelling aan bij het Bouwbesluit vastgestelde technische voorschriften omtrent het bouwen van woningen, woonwagens, woonketen en andere gebouwen.
Bron : Art. 7, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1992 -

359.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voorbereiden van een koninklijk besluit krachtens hetwelk de Woningwet 1962/1992 niet van toepassing is op een in dat besluit aan te wijzen werk dat wordt uitgevoerd ten behoeve van de landsverdediging.
Bron : Art. 102, lid 2, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287) /art. 116, lid 2, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1965 -

6.3. Uitoefening van het toezicht

Inleiding:

Deze paragraaf heeft betrekking op de woon- en bouwvergunningen welke op grond van de Woningwet 1901, 1962 en 1992 werden/worden vergeven door Burgemeester en Wethouders. Een woonvergunning houdt in dit geval in dat het gebouw voor bewoning geschikt is verklaard; een bouwvergunning dat het gebouw dat is geprojecteerd, voor bewoning geschikt is.

De vergunningen worden door de gemeente verstrekt. Zij moeten worden verleend wanneer ze niet in strijd zijn met de bouwvoorschriften. Na 1965 komt daarbij dat ze niet in strijd mogen zijn met een gemeentelijk bestemmingsplan en met de Monumentenwet. Bouwvergunningen kunnen soms een voorlopig karakter krijgen:

- Teneinde de bewoner in staat te stellen voorzieningen te treffen
- Voor bouwketen en tijdelijke verblijfplaatsen

Volgens de Woningwet 1962 wordt een definitieve woonvergunning van een te bouwen huis eerst afgegeven wanneer de woning is voltooid. De gemeente geeft dan een voltooiingsverklaring af.

Tegen de toekenning van vergunningen en tegen de eisen die de gemeente stelt, kan beroep worden aangetekend bij GS. Aanvragen van bouwvergunningen voor monumenten en gebouwen in beschermd stadsgezichten worden getoetst door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), belast met monumentenzorg.

In de woningwet 1992 is deze procedure zodanig gewijzigd dat er naast vergunningplichtige ook meldingplichtige gebouwen zijn:

- Ten aanzien van meldingplichtige gebouwen moet de gemeente beoordelen of er voor dit gebouw alsnog een vergunning is vereist (met daaraan verbonden voorwaarden)
- Ten aanzien van vergunningplichtige gebouwen moet de gemeente het gebouw beoordelen aan de hand van criteria, mede opgesteld in het Bouwbesluit

Voorts is aan de beantwoording van een aanvraag voor een bouwvergunning een fatale termijn gebonden; indien de gemeente binnen een aantal vastgestelde termijnen geen beslissing heeft genomen op een aanvraag tot een vergunning, niet heeft gereageerd op een aanmelding of op het verzoek om af te wijken van een bestemmingsplan, wordt van rechtswege geacht de vergunning te zijn verleend. Inmiddels mag een bouwvergunning worden aangehouden, indien er geen milieuvergunning is verleend.

6.3.1. Gemeentelijke bouwverordeningen.

Inleiding:

Voor een gemeente kan overgaan tot het afgeven van een bouwvergunning dient deze te beschikken over bouwvoorschriften / een bouwverordening. Deze bouwverordening is verplicht en moet aan bepaalde inhoudelijke criteria voldoen. Op grond van de Woningwet 1901 en 1965 was voor de totstandkoming van zo'n verordening de goedkeuring Gedeputeerde Staten vereist voordat een bouwverordening in werking kon treden. Tevens diende de aanwijzingen van Gedeputeerde Staten opgevolgd te worden. Mocht de gemeenteraad hieraan niet willen voldoen had Gedeputeerde Staten de mogelijkheid om in de plaats van de gemeenteraad te treden en zelf een bouwverordening op te stellen. De minister trad dan weer in de plaats van Gedeputeerde Staten en moet de bouwverordening goedkeuren.

De bouwverordening dient de toetsingscriteria voor het bouwen en ingrijpend verbeteren van woningen omschreven te worden. Deze criteria kunnen zijn:

- stedenbouwkundige voorschriften;
- gebruiksbepalingen;
- administratieve voorschriften;
- welstandsvoorschriften;
- voorschriften tegenaan bouwen op verontreinigende grond;
- voorschriften omtrent het slopen;
- uitvoeringsvoorschriften;
- regelingen voor woonketen en tijdelijke voorzieningen

De minister heeft volgens de Woningwet 1962 de bevoegdheid om bij AMVB aan deze verordeningen nadere kaders te stellen (Bouwbesluiten); de gemeenten zijn verplicht om binnen een jaar deze verordeningen in overeenstemming te brengen.. Het gaat hier om bepalingen op het gebied van bescherming bevolking in oorlogsgevaar, geluidhinder, en ter bevordering van eenheid in de bouwverordeningen. Inmiddels had ook de VNG een modeltekst ontworpen op grond waarvan o.m. door de goedkeurende instanties de gemeentelijke bouwverordeningen konden worden getoetst. Zie daarvoor verder de paragraaf kwaliteitszorg. Tot 1992 heeft de bouwverordening ook de technische voorschriften inzake het bouwen omvat. Het Bouwbesluit (Stb. 1991, 680) heeft echter deze rol overgenomen.

Op grond van de Woningwet 1992 behoeft de gemeentelijk bouwverordening geen goedkeuring meer van Gedeputeerde Staten of van de rijksoverheid.

Op grond van de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing kan de gemeente verordeningen opstellen die bijzondere voorzieningen kunnen treffen in achterstandsgebieden. Tevens kunnen zij bepalen dat zij in verband met de stadsvernieuwing een voorkeursrecht hebben bij de overname van huizen van eigenaars. Zij moeten echter bij verordening gebruik maken van dit voorkeursrecht.

De gemeente kan in bouwverordeningen ook bepalingen opnemen in het belang van het milieubeheer. Een daarvan is dat vóór de aanvang van de bouw de gemeente de grond schoon moet verklaren en anders de verplichting kan opleggen de bodem te saneren. Voorzieningen op dat gebied zijn geregeld in de Wet Milieubeheer en de Wet Bodembescherming 1994 en 1996. Zie voor de regelgeving daarover en de nadere voorzieningen in de vorm van subsidie het rapport institutioneel onderzoek inzake milieubeheer.

Tenslotte heeft de gemeente een eigen bevoegdheid om aanvragen voor bouwvergunningen te toetsen aan criteria van welstand of schoonheid. Elke gemeente kan in een bouwverordening vastleggen dat zij – mogelijk door middel van een welstands- of schoonheidscommissie - een aanvraag voor een vergunning beoordeelt op mogelijke afbreuk van het welvarend aanzien of de schoonheid van de omgeving. Vanaf 1962 is dit welstandstoezicht een verplicht onderdeel van de bouwverordening. Tevoren hadden woningbehoefte en efficiënte systeembouw niet zelden prioriteit boven welstandsbeoordeling. In art. 12 van de Woningwet 1990 staat de bevoegdheid van de gemeente ten aanzien van de welstandsbeoordeling definitief vastgelegd.

Handelingen:

360. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
De minister belast met cultuurbeleid..

Handeling : Het opstellen van circulaire inzake gemeentelijke bouwverordeningen.

Bron : -
Periode : 1992 -

Opmerking:

- Deze circulaire hebben geen betrekking op technische voorschriften.
- Product:
 - Circulaire inzake beeldkwaliteit en juridische inkadering (MG 94-30).

361. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het geven van aanwijzingen aan een gemeenteraad omtrent bouwvoorschriften.

Bron : Art. 12, lid 1 en 8, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) / art. 21, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).

Periode : 1945 -1992

Opmerking:

- Het verplichten dat de aanwijzingen opgevolgd dienen te worden kan deel uitmaken van deze handeling.
- Product bijv:
- het richten van een verzoek aan een gemeenteraad om voorschriften op te stellen of te wijzigen met betrekking tot (het veranderen van) een woning of andere gebouwen indien de gemeenteraad;
 - het - ter bescherming van een beschermd stads- en dorpsgezicht - gelasten dat een gemeenteraad de voorschriften wijzigt inzake het veranderen van woningen en andere gebouwen (art. 43a, lid 5, Woningwet 1901, Stb. 1961, 200)

362. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het goedkeuren van gemeentelijke bouwvoorschriften.

Bron : Art. 11, lid 1 Woningwet 1901, (Stb. 1952, 362)/ art. 16, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).

Periode : 1945 - 1992

363. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het verlenen van een vrijstelling aan een gemeenteraad inzake het vaststellen van gemeentelijke bouwvoorschriften.

Bron : (art. 5, lid 1, Woningwet 1901, Stb. 1952, 362).

Periode : 1945 - 1965

364. Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur).

Handeling : Het adviseren van de gemeenteraad, Gedeputeerde Staten en de minister inzake de goedkeuring en verplichte wijziging van gemeentelijke bouwverordeningen.

Bron : Art. 11, lid 2, art. 12, lid 2, art. 12, lid 8, art. 35, lid 6, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/art. 17, lid 1, art. 21 Woningwet 1962 e.a.

Periode : 1945 - 1995

365. Actor : De Studiecommissie Bouwvoorschriften.

Handeling : Het adviseren van de minister inzake de harmonisatie van gemeentelijke bouwvoorschriften.

Bron : -
Periode : 1949-1952.

- Producten zijn bv:
Model-bouwverordening. 1952.

366. Actor : De Raad voor de Woningbouw.

Handeling : Het adviseren van de minister inzake de harmonisatie van gemeentelijke bouwvoorschriften.

Bron : -

Periode : 1955-1961

- Producten zijn bijv.:

Model-bouwverordening, 1952.

367. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het beslissen in een beroep, ingesteld door belanghebbenden tegen een besluit van Gedeputeerde Staten, met betrekking tot bouwvoorschriften.

Bron : Art. 11, lid 3, 35, lid 6, 43, a. lid 3, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) / art. 18, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).

Periode : 1945 - 1992

368. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het opstellen of wijzigen van gemeentelijke bouwvoorschriften.

Bron : Art. 12, lid 2, 3 en 9, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/ art. 22, lid 1, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287) e.a.

Periode : 1945 - 1992

369. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het goedkeuren van door Gedeputeerde Staten opgestelde of gewijzigde gemeentelijke bouwvoorschriften.

Bron : Art. 12, lid 4 en lid 9, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/ art. 22, lid 1, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287) e.a.

Periode : 1945 - 1992

Opmerking:

- Gedeputeerde Staten treedt hierbij in de plaats van de gemeenteraad / zie vorige handeling.

370. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur).

Handeling : Het registreren van afschriften van besluiten inzake bouwvoorschriften.

Bron : Art. 17, lid 4, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287), art. 98, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).

Periode : 1965 -

371. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het goedkeuren van gemeentelijke leefmilieuverordeningen.

Bron : Art. 9, lid 4, art. 14, Wet op de stads- en dorpsvernieuwing.

Periode : 1985-

Opmerking:

- Een leefmilieuverordening is een gemeentelijke maatregel tegen dreigende achterstand van een wijk. Krachtens deze verordening geeft voorschriften over bouw en verbouwing van de aldaar aanwezige gebouwen, het gebruik van de grond en de opstallen. Het is een overbruggingsmaatregel van tijdelijke aard die aan herbestemming of sanering vooraf kan gaan. Een voorbeeld van een bepaling in deze verordening is het weren van groothandelsbedrijven. De bepalingen in de verordeningen zijn mede bepalend voor de verstrekking van bouwvergunningen.

GS toetsen de verordening in overleg met de provinciale stadsvernieuwingscommissie en de provinciale planologische commissie.

Leefmilieuverordeningen zijn vijf jaar geldig; daarna komen de voorschriften te vervallen. Voor verlenging of wijziging is eveneens goedkeuring van GS vereist (art. 30).

6.3.2. Controle op het gemeentelijk woningtoezicht

Handelingen:

372. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het stellen van (nadere) regels omtrent het toezicht op de uitvoering van de wet- en regelgeving op het terrein van de volkshuisvesting.
Bron : Art. 13, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) e.a.
Periode : 1945 -
373. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van Gedeputeerde Staten en de minister inzake het opstellen van verplichtingen voor een gemeenteraad die het gemeentelijk woning- en bouwtoezicht niet naar behoren verricht.
Bron : Art. 14, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/art. 86, lid 3, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1945 - 1992
374. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van Gedeputeerde Staten inzake een gemeenschappelijke regeling van het bouw- en woningtoezicht door verschillende gemeenten..
Bron : Art. 87, lid 2, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1965 - 1984
375. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het vaststellen van gemeenschappelijke regelingen van gemeenten inzake het bouw- en woningtoezicht.
Bron : Art. 13, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) art. 87, lid 2, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1945 - 1984
376. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het bepalen dat een gemeenteraad - die het gemeentelijk woning- en bouwtoezicht niet naar behoren verricht - voorzieningen treft.
Bron : Art. 14, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/art. 86, lid 1, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1945 - 1992
377. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het in de plaats treden indien een gemeenteraad niet voldoet aan de door Gedeputeerde Staten opgelegde verplichtingen
Bron : Art. 86, lid 5, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1965 -1992
- Opmerking:
- De verplichtingen zijn opgelegd naar aanleiding van het niet naar behoren functioneren van het gemeentelijk woning- en bouwtoezicht.
378. Actor : De minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting/ Volkshuisvesting en Bouwnijverheid
Handeling : Het goedkeuren van besluiten die Gedeputeerde Staten wil nemen ten aanzien van gemeenten die het toezicht op voorschriften en andere wettelijke bepalingen betreffende de volkshuisvesting niet naar behoren verrichten.
Bron : Art. 14, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362).

Periode : 1945 -1965

379. Actor : De minister van Openbare Werken en Wederopbouw/ Wederopbouw en Volkshuisvesting/Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.
Handeling : Het voorschrijven van voorzieningen - aan gemeenten die in meer dan een provincie liggen - indien een gemeente het toezicht op voorschriften en andere wettelijke bepalingen betreffende de volkshuisvesting niet naar behoren verricht.
Bron : Art. 14, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)
Periode : 1945 - 1965

Opmerking:

- De voorzieningen kunnen betrekking hebben op het benoemen of ontslaan van ambtenaren, het vaststellen van instructies etc.

380. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beslissen in een beroep - van een gemeenteraad tegen Gedeputeerde Staten - naar aanleiding van het opleggen, door Gedeputeerde Staten, van verplichtingen aan een gemeenteraad die niet naar behoren functioneert op het terrein van het gemeentelijk woning- en bouwtoezicht en eventueel naar aanleiding van het in de plaats treden van de gemeenteraad door Gedeputeerde Staten.
Bron : Art. 88, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1965 - 1992

6.3.3. Gemeentelijke bouwvergunningen.

De hier beschreven handelingen hebben betrekking op mogelijke maatregelen die andere overheden kunnen treffen ten aanzien van reeds verstrekte gemeentelijke bouwvergunningen.:

De woningwet voorziet in administratieve beroepsmogelijkheden tegen gemeentelijke beschikkingen inzake bouwvergunningen. De provincie beschikt in beroep, soms op advies, dan weer aangespannen door de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) (art. 73 Ww 1901, art. 51 Ww 1962) Een en ander geldt ook voor bouwketen en tijdelijke voorzieningen waarin de Woningwet voorziet.

De Wederopbouwwet gaf aan het rijk de mogelijkheid tijdelijke voorzieningen te treffen, wanneer de gemeente op grond van door haarzelf gestelde regels niet in staat was de gewenste bouwvergunningen uit te vaardigen. Ter wille van de bestrijding van de woningnood kon het rijk in afwijking van gemeentelijke bouwverordeningen beschikkingen treffen. Deze maatregelen werden vooral toegepast om te voorkomen dat bouwvoorstellen volgens moderne systemen door verouderde bouwverordeningen werden belemmerd.

381. .Actor : Gedeputeerde Staten, Openbaar Lichaam Rijnmond
Handeling : Het beschikken in beroep op een gemeentelijke beschikking inzake een woon- of bouwvergunning
Bron : Art. 73, lid 4 en 5, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/ art. 51, lid 4 en 6, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287). Art. 51,, art. 60, , art. 61, , Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1945 - 1992

Opmerking:

- De inspecteur (HID) later de inspecteur voor de Ruimtelijke Ordening wordt hierbij gehoord als de mogelijkheid bestaat dat de vergunning in strijd is met het in voorbereiding zijnde bestemmingsplan.

382. .Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het in beroep gaan bij Gedeputeerde Staten tegen het (ontbreken van een) besluit met betrekking tot het verlenen, verlengen of intrekken van een bouwvergunning.
Bron : Art. 73, lid 4, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/ art. 51, lid 5, Art. 52, lid 4, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1945 - 1992

Opmerking:

De inspecteur (HID) kan, alvorens hijzelf een voorziening treft, de gemeente adviseren zijn besluit in te trekken (art. 52, Ww 1962)..

383. .Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur).
Handeling : Het adviseren van Gedeputeerde Staten over een beroep van derden tegen gemeentelijke beschikkingen inzake bouwvergunningen.
Bron : Art. 73, lid 4, Ww 1901 (Stb. 1952, 362)/ art. 51, lid 6, art. 52, lid 4, Ww 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1945 - 1992

384. Actor : De minister van Openbare Werken en Wederopbouw/Wederopbouw en Volkshuisvesting/ Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.
Handeling : Het verlengen van de termijn waarin niet voor blijvende bestemming opgerichte woningen of inrichtingen - zoals een loods of tent -, als noodwoning mogen worden bewoond.
Bron : Art. 74, lid 1, Ww 1952 (Stb. 1952, 362).
Periode : 1945 - 1965

385. Actor : De minister van Openbare Werken en Wederopbouw/Wederopbouw en Volkshuisvesting/ Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.
Handeling : Het op aanvraag geven van toestemming aan een gemeentebestuur om aan een woning of inrichting - die na verloop van een door de minister bepaalde termijn niet meer mag worden bewoond - een andere bestemming te geven.

Bron : Art. 74, lid 1, Ww 1901 (Stb. 1952, 362).
Periode : 1945 - 1965

- Het intrekken of wijzigen van de toestemming maakt deel uit van deze handeling (art. 74, lid 2, Ww, 1901).

386. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het goedkeuren van gemeentelijke besluiten tot het verlenen van vergunningen voor het bouwen van noodwoningen..
Bron : Art. 20, lid 3, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-1965

Opmerking:

Deze goedkeuring geschiedt in afwijking van art. 1-2 van de Woningwet ter wille van het algemeen belang

387. Actor : De minister van Openbare Werken en Wederopbouw/Wederopbouw en Volkshuisvesting/ Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.
Handeling : Het in het belang van de woningbouw goedkeuren van bouwconstructies
Bron : *Volkshuisvesting in goud*, 171 art. 20, lid 2, XL, Wederopbouwwet 1950 ; art. 13, Woningwet 1962
Periode : 1945-1965.

Opmerking:

- Op grond van dit oordeel van de minister kunnen (verouderde) gemeentelijke bouwvoorschriften/ bouwverordeningen van onwaarde worden verklaard. Hierdoor kunnen goedkopere en efficiëntere bouwsystemen kunnen worden ingevoerd zonder dat het risico wordt gelopen dat een bouwvergunning wordt geweigerd.

388. Actor : Stichting Ratiobouw
Handeling : Het adviseren van de minister inzake van de gemeentelijke bouwverordeningen afwijkende bouwsystemen.
Bron : *Volkshuisvesting in goud*, 171; Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
Periode : 1945 -1965

Opmerking:

- Positieve adviezen leidde tot goedkeuring van verzoeken van bouworganisaties om af te wijken van gemeentelijke bouwverordeningen.

389. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van een besluit van Burgemeester en Wethouders om af te wijken van de voorschriften inzake het bouwen van schuilplaatsen bij woningen.
Bron : Art. 14, Besluit schuilplaatsen bij woningen (Stb. 1968, 391).
Periode : 1955 -

390. Actor : Gedeputeerde Staten,
Openbaar Lichaam Rijnmond
Handeling : Het al dan niet afgeven van een verklaring van geen bezwaar inzake een gemeentelijke bouwvergunning in een gebied, waarvoor een bestemmingsplan moet worden vastgesteld.
Bron : Art 50, lid 8, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1965 - 1992

Opmerking:

Deze verklaring wordt afgegeven nadat de gemeente heeft vastgesteld dat het bouwplan in overeenstemming is met een nog vast te stellen bestemmingsplan. Het gevolg is dat aanvrager voor de verkrijging van een vergunning niet hoeft te wachten totdat het bestemmingsplan zelf onherroepelijk is vastgesteld.

6.3.4. Gemeentelijke vergunningen ten aanzien van monumenten.

391. Actor : De minister belast met Cultuurbeleid.
Handeling : Het toetsen van uit te reiken bouw- of sloopvergunningen aan de monumentenwetgeving.
Bron : Art. 48, lid 3, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287) / art. 46, lid 7, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1965 -

Opmerkingen:

- Hieronder vallen ook beschikkingen met betrekking tot onbewoonbaar verklaarde woningen aldaar.
- N.B. Dit is Handeling 79 van PIVOT-rapport 33 inzake het monumentenbeleid.

392. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beschikken op bezwaren van de minister belast met Cultuurbeleid , tegen een gemeentelijke bouwvergunning voor monumentale gebouwen.
Bron : Art. 6a., Woningwet 1901 (Stb. 1961, 200)/ art. 50, lid 9, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1961-1992.

Opmerking:

Deze beschikking kan leiden tot vernietiging van het besluit.

393. Actor : De minister belast met Cultuurbeleid
Handeling : Het goedkeuren van een besluit van burgemeester en wethouders om een bouwvergunning te verlenen die leidt tot een wijziging van het beschermde stads- en dorpsgezicht
Bron : (art. 50, lid 10r a, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1961 - 1992

Opmerking:

- Deel van deze handeling maakt uit:
Aanvrager wendt zich eerst tot de Rijksbouwmeester. Indien deze de vergunning wegens zijn bezwaren niet goedkeurt, wendt de aanvrager zich tot de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), die een beschikking treft.

394. Actor : Rijksdienst voor de Monumentenzorg
Handeling : Het adviseren van Gedeputeerde Staten inzake het afgeven van een verklaring van geen bezwaar betreffende een bouw- of woonvergunning in een beschermd stads- of dorpsgezicht.
Bron : Art. 51, lid 4, art. 60, lid 4, art. 61, lid 3, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1992 -

Opmerking:

- Deze handeling kan ook worden verricht door een regionaal openbaar lichaam met een gemeenschappelijke regeling, zoals het samenwerkingsgebied Hengelo-Enschede.

6.3.5. Uitoefening van het voorkeursrecht in stadsvernieuwingsgebieden.

Inleiding

De Wet Voorkeursrecht Gemeenten (Stb. 1981, 319) regelt het recht van de gemeente om bij raadsbesluit percelen aan te wijzen waarop de gemeente een voorkeursrecht heeft in geval van vrijwillige vervreemding. Dit houdt in dat eigenaren die dit onroerend goed van de hand willen doen, dit eerst aan de gemeente te koop moeten aanbieden; zij moeten de vervreemding bij de gemeente aangeven, die dan beschikt of zij een transactie wil aangaan. Eerst wanneer eigenaar en gemeente niet tot overeenstemming komen, kunnen andere gegadigden aan bod komen. Op deze bepalingen zijn uitzonderingen die het erfrecht, verkregen rechten van derden en de procedures bij openbare verkoop waarborgen; tevens zijn er waarborgen in opgenomen die de belangen bij verdere verkoop niet benadelen (aankoopplicht). De gemeente maakt vaak gebruik van dit recht bij krotopruiming en stadsvernieuwing. Het raadsbesluit dat uiteindelijk tot de vaststelling van het voorkeursrecht heeft geleid, wordt gepubliceerd in de *Staatscourant*.

Een aanwijzing van een groep woningen voor voorkeursrecht moet worden goedgekeurd door GS van een provincie. Het besluit van de gemeente om aan een stuk grond een voorkeursrecht toe te kennen, moet namelijk zijn gemotiveerd door een bestemmingsplan of een structuurplan. GS moet een maand en een dag na aanmelding een beslissing over de aanwijzing hebben genomen; indien GS geen reactie geeft, wordt het besluit geacht te zijn goedgekeurd. Het besluit is twee jaar geldig. GS kan eigenaren ook - om gegronde redenen van planologische aard - ontheffen van de verplichting om hun onroerend goed aan de gemeente te verkopen.

Het Rijk heeft eenzelfde voorkeursrecht om de uitvoering van een Planologische Kernbeslissing (PKB) te realiseren. Het gaat hier om gronden die nog niet in een structuur- of bestemmingsplan zijn opgenomen. Een en ander kan gekoppeld zijn aan planologische kernbeslissingen of andere instrumenten van ruimtelijke ordening. De procedure is dezelfde als bij de gemeente. Indien de grond onder een gemeentelijk structuur of bestemmingsplan komt te vallen, vervalt de ministeriële aanwijzing. Procedures met betrekking tot PKB's staan ook beschreven in PIVOT-rapport nr 28: *Waterstaat*.

Handelingen

395. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij AMVB stellen van nadere regels over de uitoefening van het voorkeursrecht door gemeenten.
Bron : Art. 28, Wet voorkeursrecht gemeenten.
Periode : 1981-
Product: Besluit voorkeursrecht gemeenten, 1984 Stb. 543.
396. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het goedkeuren van aanwijzingen van gronden als behorend tot het gemeentelijke voorkeursrecht.
Bron : Art. 2 lid 4 Wet voorkeursrecht gemeenten.
Periode : 1984-1992
397. Actor : Het Kadaster.
Handeling : Het registreren van het vastgestelde voorkeursrecht van gemeenten op daartoe aangewezen percelen.
Bron : Art. 7, lid 2, Wet voorkeursrecht gemeenten.
Periode : 1984-1994
398. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voorbereiden van een KB, houdende aanwijzing van percelen als vallend onder het voorkeursrecht van het Rijk.
Bron : Art. 8, Wet voorkeursrecht gemeenten.
Periode : 1984-1992

399. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het al dan niet ontheffen van eigenaren van de verplichting tot verkoop van hun onroerende goederen aan de gemeente, die gebruik maakt van zijn voorkeursrecht.
Bron : Art. 14-15, Wet voorkeursrecht gemeenten.
Periode : 1981-
400. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het namens de Kroon beschikken in beroep tegen een beschikking van GS inzake ontheffing van eigenaren van de verplichting tot verkoop van hun onroerende goederen aan de gemeente, die gebruik maakt van zijn voorkeursrecht.
Bron : Art. 15, lid 4, Wet voorkeursrecht gemeenten t.
Periode : 1981-1993

Opmerking:

- De wetsbepaling is herzien, omdat de Raad van State deze beschikkingsbevoegdheid toegewezen heeft gekregen.

6.3.6. Advisering inzake aanschrijvingen woningverbetering en treffen voorzieningen

Inleiding:

De gemeentelijke aanschrijving is - naast de onbewoonbaarheidsverklaring - een belangrijk instrument met betrekking tot de instandhouding van bestaande bouwwerken en de kwaliteit daarvan.. De gemeente is daartoe bevoegd na advies van de plaatselijke inspectie van bouw- en woningtoezicht. De gemeente kan aanschrijven:

- tot het treffen van voorzieningen aan woningen, woonketen of woonwagens;
- tot het aanbrengen van woningverbeteringen.

De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) treedt hierbij adviserend op. Hij is bovendien bevoegd om – op grond van zijn (“sanitaire”) opsporingstaak - zelfstandig gebreken vast te stellen en de gemeente tot aanschrijving aan te zetten. Tegen aanschrijvingen kan door zowel de bewoner als door de eigenaar een verzoek aan de gemeenteraad worden gedaan tot het treffen van een voorziening. Op grond van de Woningwet 1901 en 1962 kan ook de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) zelf een beroep doen op de gemeenteraad als een voorstel door Burgemeester en wethouders werd afgewezen. Blijkens art. 46g van de Woningwet 1962 geldt dit vanaf 1978 expliciet voor huurwoningen (Stb. 1978, 143). Niet zelden wordt in eerste instantie de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) ingeschakeld door huurders of Huurcommissies, die dan zelf op grond van klachten de gemeente benadert.

Een aanschrijving die niet wordt uitgevoerd kan leiden tot bestuursdwang: de gemeente voert op kosten van de eigenaar de gevorderde verbetering uit, Indien de woning onbewoonbaar is of om een andere reden volledig moet ontruimd worden, kan de gemeente haar onteigenen. Zie daarvoor het uitvoeringsinstrument onteigeningen.

401. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van de gemeentelijke overheid inzake aanschrijvingen tot woningverbetering en tot het treffen van voorzieningen.
Bron : Art. 18, 24 lid 1, Woningwet 1901 (1952, 362)/ art. 29-30, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287)/ art. 27, lid 1, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 439).
Periode : 1945 -

Opmerkingen:

De inspecteur volkshuisvesting kan eigenmachtig optreden in het belang van de volkshuisvesting of de volksgezondheid, maar ook op aanvraag van belanghebbenden.

- Deel van deze handeling maakt uit:
 - het opstellen van een voorstel inhoudende een verzoek aan burgemeester en wethouders om een aanschrijving uit te vaardigen inzake het treffen van voorzieningen en tot het aanbrengen van verbeteringen aan een woning, woonkeet, woonwagen of standplaats.
 - Het vragen van voorziening, bij de gemeenteraad, naar aanleiding van een afgewezen voorstel inzake een aanschrijving tot het treffen van voorzieningen.

6.3.7. Advisering bij onbewoonbaarverklaringen

Inleiding:

Uit de Woningwet komt de onbewoonbaarheidsverklaring voort. Deze verklaring is bedoeld om te voorkomen dat woningen bewoond blijven die zodanige ernstige gebreken vertonen dat deze voor bewoning ongeschikt zijn.

Een dergelijke verklaring moet volgens de Woningwet 1901 en 1962 worden vastgesteld door de gemeenteraad in de Woningwet van 1992 door Burgemeester en Wethouders.

Een en ander kan dus met bezwaarschriften en adviezen van verschillende inspectie gepaard gaan. In principe moet een woning binnen een bij de verklaring gestelde termijn ontruimd zijn. Hiervan kan worden afgeweken als is gebleken dat een woning weer geschikt is voor bewoning.

De inspecteur volkshuisvesting kan een verzoek indienen bij de gemeenteraad/B & W om een woning onbewoonbaar te verklaren.

Op grond van de Woningwet 1901 en 1962 kon bij Gedeputeerde Staten in beroep worden gegaan tegen een onbewoonbaarheidsverklaring en tegen de ontruiming. Deze mogelijkheid is in de Woningwet 1992 vervangen door een administratiefrechtelijke procedure. Ook de inspecteur kan zo'n beroep instellen mocht zijn voorstel tot onbewoonbaarheidsverklaring door de gemeente worden afgewezen.

Opgemerkt dient nog te worden dat op grond van de Woningwet 1992 naast woningen ook woonwagens en woonwagenkampen onbewoonbaar/onbruikbaar verklaard kunnen worden.

Handelingen:

402. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van een gemeente inzake het onbewoonbaar verklaren van een woning.
Bron : Art. 25, lid 1, art. 26, lid 1 en 4, art. 31, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) art. 33,-
34 Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287)/Art. 29, lid 4 en lid 5, art. 37, lid 1, Woningwet
1992 (Stb. 1991, 439) e.a.

Periode : 1945 -

Opmerkingen:

- Van af 1992 strekt de onbewoonbaarheidsverklaring van de Woningwet zich ook uit tot woonwagens en de bruikbaarheid van standplaatsen.
- Het bevoegde gezag kun hier een gemeenteraad, Burgemeester en Wethouders, Gedeputeerde Staten en De minister zijn.

403. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van Gedeputeerde Staten inzake het al dan niet goedkeuren van een plan van een gemeenteraad betreffende het ontruimen van een woning
Bron : art. 25, lid 4, onder b, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362), Art. 35, lid 2, Woningwet
1962.

Periode : 1952-1965.

Opmerking:

Hierbij is ook inbegrepen: Het vragen van voorziening - bij Gedeputeerde Staten of door middel van een administratiefrechtelijke procedure- inzake het niet opvolgen van een advies - afkomstig van de inspecteur volkshuisvesting - tot onbewoonbaarverklaring door een gemeenteraad/ Burgemeester en Wethouders.

404. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het al dan niet goedkeuren van een plan met betrekking tot een onbewoonbaarverklaring.
Bron : Art. 25, lid 4, onder b, en 7, lid 5, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362)/Art. 33, lid 3, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1945 - 1992

Opmerkingen:

- Van af 1992 strekt de onbewoonbaarheidsverklaring van de Woningwet zich ook uit tot woonwagens en de bruikbaarheid van standplaatsen.
- Deel van deze handeling maakt uit:
 - het beslissen in een verzoek tot voorziening met betrekking tot een onbewoonbaarverklaring (art. 26, lid 1, onder b, en lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362).
 - het goedkeuren van de verlenging van de termijn waarop een besluit tot onbewoonbaarverklaring van kracht wordt (art. 33, lid 3, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
 - Het goedkeuren van de opheffing van een onbewoonbaarverklaring. Art. 31, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) e.a.

405. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

Handeling : Het (doen) beschikken inzake een beroep op de Kroon tegen het onbewoonbaar verklaren van een woning.

Bron : Art. 26, lid 6, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362) e.a.

Periode : 1945 - 1975

Product bijv:

KB tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland van 7 december 1965, afd. 1, nr. 3160, ter zake van een onbewoonbaarverklaring.

7. WOONWAGENS EN WOONSCHEPEN

Dit hoofdstuk behandelt de handelingen van het rijk met betrekking tot de Wet woonwagens en woonschepen, beter bekend als de Woonwagenwet. Het betrof oorspronkelijk de regeling van het verblijf van Nederlandse ingezetenen zonder vaste woon- of verblijfplaats, maar die zich echter wel van een permanent onderdak hadden voorzien en zich daarin konden voortbewegen. De wet is vanuit verschillende beleidsvisies toegepast en gewijzigd. De regels gaven in toenemende mate zodanige voorschriften over de kwaliteit van woonwagens en de daarvoor benodigde voorzieningen dat het trekken uiteindelijk onmogelijk werd. Tijdens dit onderzoek had de minister belast met volkshuisvesting de zorg voor de uitvoering van de Woonwagenwet, die in 1996 werd ingetrokken en waarvan de werking per 1 januari 1999 ophield. Woonwagens kwamen daarna onder de Woningwet en het Bouwbesluit te vallen.

Het woonwagenbeleid is in dit onderzoek gedefinieerd als een deelbeleid van het volkshuisvestingsbeleid. Dit is te verdedigen omdat ook het volkshuisvestingsbeleid is voortgekomen uit motieven waarop het woonwagen- en woonschepenbeleid is gegrond geweest. Niettemin hebben andere ministeries met dit beleid bemoeienis gehad en daaraan een invulling gegeven. Dat waren:

1945-1957 De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Justitie

1957-1980: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), belast met maatschappelijk werk

1980- 1999 De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van VROM

Meer nog dan elders in het volkshuisvestingsbeleid speelde het vraagstuk van de openbare orde in dit deel terrein een motiverende rol. In 1903 werd een Staatscommissie ingesteld die de regering van advies moest dienen “omtrent de vraagstukken betreffende de bestrijding van bedelarij en landloperij en de bestrijding van habitueele dronkenschap.” Deze commissie achtte een Wet op Woonwagens en Woonschepen een onmisbare aanvulling op de door haar ontworpen Bedelarijwet en Drankzuchtigenwet.

Blijkens de Memorie van Toelichting ging het om het behoud van “gezondheid en zedelijkheid”, de bestrijding van besmettelijke ziekten en de bevordering van “de goede werking der Leerplichtwet”, maar vooral om de openbare orde, en de belangen “van de rustige plattelandsbevolking, die wordt opgeschrikt door deze bewoners van verplaatsbare woningen, die zich al te gemakkelijk aan de nasporingen der gemeentepolitie weten te onttrekken.” Uiteindelijk zag men het probleem van de woonwagens als een zaak van openbare orde.

In 1918 kwam de Wet op de Woonwagens en Woonschepen tot stand, waarbij woonwagenbewoning aan een vergunning van de Commissaris der Koningin van een provincie was gebonden. Deze vergunning werd verleend op grond van:

- eisen van goed gedrag van de woonwagenbewoner, bijvoorbeeld door het ontbreken van een stafblad of op grond van inlichtingen van de politie of het gemeentebestuur;
- bij AMVB te stellen kwaliteitseisen van de woonwagen.

In de praktijk werd de woonwagenbewoner vooral op zijn gedrag beoordeeld, omdat de minimumeisen die aan een woonwagen werden gesteld - een tot 1991 geldend “reglement” - niet werden geflankeerd door voorzieningen om aan die eisen te voldoen, , zoals subsidie of bijstand. Veel woonwagenbewoners, die soms waren gaan trekken omdat ze zich geen andere woning konden verschaffen, waren financieel niet in staat zelf daarin te voorzien. Het reglement is een van de eerste regels die niet afdoende op handhaafbaarheid waren getoetst, met als gevolg dat als gevolg van een voortdurend spanningsveld tussen regulering en gedogen er vaak willekeur en een zekere vorm van vogelvrijheid ontstond. Een overgangsbepaling die “bestaande woonwagens” ongeacht hun staat toeliet werd “wegens de voortdoring van de algemeen nijpende woningnood” vanaf 1903 tot ver na de Tweede Wereldoorlog gehandhaafd.. De gemeenten probeerden nu zelf door nadere verordeningen voorzieningen te treffen, bijvoorbeeld door het aanwijzen van standplaatsen; bij arrest van de Hoge Raad werd in 1926 vastgesteld dat dit in strijd was met de Wet op de Woonwagens en Woonschepen..

Na 1945 is geprobeerd door wetswijziging het rondtrekken met woonwagens en woonboten te stroomlijnen. Het rondtrekken met woonwagens kon echter niet verboden worden, omdat:

- verplaatsbare bewoning – in een tijd waarin andere vervoersgelegenheden nog schaars waren - noodzakelijk was voor de uitoefening van bepaalde beroepen of voor mobiele werkverschaffing (landarbeid, kraamhandel

op markten, maar ook openbare werken en bouwnijverheid; ook rondtrekkende kermishouders, circusartiesten, muzikanten en toneelspelers)

- delen van de bevolking uit traditie een eigen vorm van samenwoning hadden ontwikkeld (Roma, Sinti) en geen vaste woon- of verblijfplaats wensten te verkiezen.

Vanaf 1957 ging de zorg voor de uitvoering van de wet over van het ministerie van Justitie naar dat van Maatschappelijk Werk. Gemeenten kregen de mogelijkheid gemeenschappelijke regelingen te treffen, hetgeen leidde tot de inrichting van de eerste gemeenschappelijke woonwagencentra. In deze regionale centra werden sanitaire en infrastructurele voorzieningen getroffen, zoals gas, water en elektriciteit, maar ook ten behoeve van onderwijs, geestelijke zorg en andere vormen van welzijnsvoorzieningen. In 1962 werden regelingen getroffen die aan de gemeenten de bevoegdheden toekende om maxima toe te kennen aan het aantal door hen te beheren standplaatsen. Met de opkomst van deze centra ontstond de behoefte de wetgeving op de woonwagendwoning te veranderen: geen ordehandhaving, maar educatie was het parool. De woonwagendwoning diende te worden beschouwd als een aparte categorie, die onderhevig was aan maatschappelijke en culturele “achterstanden”. In dit verband moet worden opgemerkt dat nog in 1978 nagenoeg eenderde van de woonwagendwoning analfabeet was

In 1968 werd een nieuwe woonwagenwet aangenomen; met de inwerkingtreding van deze wet in 1970, was de oude wet alleen nog van toepassing op woonschepen. In deze nieuwe wet werden de vergunningen tot het houden van woonwagens gekoppeld aan de bevoegdheden van de gemeente om plaatsen aan te wijzen waar woonwagens diende te staan. Voortaan was het verboden om zich elders te plaatsen dan in de aangewezen gebieden; niet zelden waren dit de grote regionale centra die tijdens de totstandkoming van de wet waren ontstaan. Art. 10 van die wet gaf de gemeenten de bevoegdheid om woonwagens door middel van ontheffingen te tolereren, maar dit werd als een uitzondering beschouwd. Gemeenten kregen ook de verplichting om woonwagencentra te onderhouden of bij gemeenschappelijke regelingen te doen onderhouden; de meesten kozen voor het laatste. De aanwezigheid van regionale centra was echter voor veel gemeenten een reden om de verplichtingen van art. 2 als een dode letter te beschouwen. Veelal is deze wet dan ook door gemeentebesturen opgevat als een verplichting voor woonwagendwoners om zich in die regionale centra te vestigen.

Aan de uitvoering van de Woonwagenwet was een rijkssubsidieregeling gekoppeld: een gemeente die een centrum onderhield dat aan de kwaliteitseisen van het ministerie (toen: van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk) voldeed, kon subsidie ontvangen. Feitelijk kwam deze subsidie vooral de grote woonwagencentra ten goede. Hiervan waren er tijdens de totstandkoming van de wet te weinig, en ze werden niet nader uitgebreid. Het resultaat was dat er enerzijds overvolle centra ontstonden waarin de bedoelde voorzieningen tekort schoten en anderzijds verwaarloosde kampen die werden gedoogd zonder aan de eisen van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) te voldoen en zonder dat de gemeente daarvoor subsidie ontving. Omdat gemeenten ook nog de bevoegdheid hadden om maxima te stellen aan hun standplaatsen werd het trekken van woonwagendwoners ernstig belemmerd. Als bezwaar tegen de regionale woonwagencentra werd aangevoerd, dat ze te zeer van de samenleving waren afgezonderd, zodat ghetto's dreigden te ontstaan. Het is veelzeggend dat blijkens een subsidieregeling van 1991 deze regionale centra voor een deel als “krotstandplaatsen” werden aangeduid.

In 1976 diende de regering de Nota Woonwagenbeleid in, die leidde tot een sterk door de Tweede Kamer geamendeerde wijziging van de Woonwagenwet 1977, Stb. 325. Die kende aan de provincie de bevoegdheid toe om een woonwagenplan op te stellen en om in te grijpen indien de gemeente zelf niet tot een regeling voor woonwagendwoning kwam Gemeenschappelijke regelingen konden worden ontbonden, als ze niet in overeenstemming waren met het welzijn der woonwagendwoners. De wetswijziging leidde ook tot een initiatief dat voor het gehele bestuursrecht consequenties had: aanvragers van een ontheffing van de verplichte standplaats konden ook bij GS in beroep gaan indien de gemeente binnen de door de wet gestelde termijn geen besluit over plaatsing bleek te nemen. Ook kon via de beroepsprocedure worden opgetreden tegen gemeenten die wel ontheffing verleenden, maar geen standplaats aanwezen. In 1982 wordt via een initiatief van de Tweede Kamer de Woonwagenwet nog eenmaal gewijzigd om misstanden tegen te gaan. Gemeenten moeten voor verwijdering van een woonwagen toestemming vragen bij GS om te voorkomen dat een wagen wordt weggesleept zonder dat er een andere plaats voor de woonwagen bij aangrenzende gemeenten is.

Bij Koninklijk Besluit van 21 augustus 1980, Stb. 463 werd vastgesteld, dat het woonwagenbeleid en de zorg voor de uitvoering van de Woonwagenwet onder de zorg van het toenmalige ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening kwam te vallen. Dit als gevolg van een motie van de Tweede Kamer, opgesteld op 22 maart 1976. De voorzieningen, tevoren verstrekt via de Algemene Bijstandswet, werden nu ingepast in het instrumentarium dat was uitgerust voor de controle op goede woningkwaliteit. In 1981 kwam een Beschikking geldelijke steun woonwagens tot stand, gevolgd door een Wet geldelijke steun woonwagens (Stb. 1986, 264).

Opgemerkt moet worden dat er met de gesubsidieerde wagen feitelijk niet meer rondgetrokken kan worden; het gaat hier hoogstens om een verplaatsbare woning...

Op 29 maart 1988 bracht de Rekenkamer verslag uit over het woonwagenbeleid. Hierbij constateerde zij dat het decentrale woonwagenbeleid niet door regelgeving werd geflankeerd. Niet zelden werd gebruik gemaakt van regelingen die in de Woningwet waren voorzien, hetgeen tot pseudowetgeving leidde. Bovendien had geen enkele provincie het in 1977 voorgeschreven woonwagenplan werkelijk uitgevoerd. De controle op de subsidie was slecht geregeld; veel woonwagens voldeden niet aan de gestelde kwaliteitseisen en inspectie ter plaatse vond onvoldoende plaats.

Het rapport van de Rekenkamer, dat doelmatigheid gelijk stelde met effectieve uitvoering van bestaande regelgeving, leidde op langere termijn tot nadere deregulering en verplaatsing van de kaders. Enkele subsidieregels werden bijgesteld. Veel voorschriften over woonwagens bleken in andere regelgeving te kunnen worden verwerkt. Daarom werd in 1991 de Woonwagenwet herzien wegens de totstandkoming van;

- de nieuwe Woningwet (Stb. 1991, 439), die (behoudens overgangsregelingen) eisen stelde aan allerlei woonvormen, en dat derhalve ook kon doen voor de kwaliteit van een woonwagen en van een woonwagenstandplaats.
- de huisvestingswet

Feitelijk betekent de overgang van bepaalde artikelen van de Woonwagenwet naar de Woningwet dat verhuizing van een woonwagenbewoner van standplaats naar standplaats niet meer betekent dat ook de woning wordt meegenomen: de bewoner zal in een nieuwe stad een andere woonwagen kopen of huren. De toewijzing van standplaatsen werd geregeld in de Huisvestingswet; de gemeente mocht daarbij geen woonwagens toewijzen dan aan traditionele woonwagenbewoners. Zodra het woonwagenbeleid werd gezien als een geïntegreerd deel van het volkshuisvestingsbeleid, kon de Woonwagenwet worden ingetrokken en de werking van de gewenste bepalingen ingevoerd in de bestaande woningwetgeving en de daaraan gebonden regelingen. Een woonwagenstandplaats kon, aldus De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), evenzeer door een woningbouwcorporatie worden beheerd als een huurhuis, en de huurwetgeving kon op een woonwagen of een -standplaats evenzeer van toepassing zijn. Dat gold ook voor de subsidieregelingen, die voor een gedeelte al voorzieningen zijn in het kader van de Woningwet en het BWS. .

7.1. Vergunningen tot het gebruik van woonwagens en woonschepen.

7.1.1. Krachtens de Wet woonwagens en woonschepen

Inleiding.

Een woonwagen of woonschip kon vanaf 1903 alleen worden bewoond met een vergunning van de Commissaris van de Koningin van een provincie. De in de wet neergelegde criteria waaraan de vergunningsaanvraag werd getoetst, betroffen vooral kenmerken van de vergunninghouder zelf: onder meer het hebben van voldoende middelen van bestaan, het strafverleden van de bewoners. Naarmate in Nederland de welstand vorderde en de woningnood minder acuut werd, werden er in toenemende mate eisen gesteld ten aanzien van inrichting en gebruik van de woonwagen. Dit vergunningenbeleid werd vanaf 1962 gekoppeld aan voorwaarden om zich te vestigen in daartoe aangewezen centra.

De vergunningaanvraag wordt gericht tot de commissaris in de provincie waar de aanvrager zich bevindt. Wanneer de aanvrager geen vaste woonplaats heeft en het gehele land rondtrekt, richt hij zijn aanvraag tot de commissaris in de provincie Utrecht (en kiest hij in deze provincie een bepaalde woonplaats). - Wanneer de aanvrager uit het buitenland ons land binnenkomt, kan hij bij de douane een tijdelijke vergunning aanvragen. De vergunning is ten hoogste drie jaar geldig en moet op een duidelijk waarneembare plaats in de woonwagen of het woonschip worden opgehangen.

Handelingen.

406. Actor : de Commissaris van de Koningin
Handeling : Het beslissen op een aanvraag om vergunning tot gebruik van een woonschip of woonwagen.
Bron : Art. 3, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1945-1991
407. Actor : de Commissaris van de Koningin
Handeling : Het intrekken van een vergunning tot gebruik van een woonschip of woonwagen.
Bron : Art. 12, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1945-1991
408. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beslissen op een beroep, aangespannen door de aanvrager van een vergunning tot gebruik van een woonschip of woonwagen, tegen een besluit tot weigering of intrekking van die vergunning.
Bron : Art. 15, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1945-1991
409. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in een algemeen register aantekenen van kennisgevingen door de Commissaris van de Koningin inzake vergunningen tot gebruik van woonschepen en woonwagens.
Bron : Art. 18, 19, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1945-1991

Opmerking:

- Het betreft hier kennisgevingen van:
 - de inlevering door gewezen vergunninghouders van ingetrokken en verlopen vergunningen;
 - *. besluiten tot het verlenen, weigeren of intrekken van een vergunning;
 - de overgang van een dergelijke vergunning aan erfgenamen;
 - veroordelingen van een bewoner van een woonwagen of woonschip voor een strafbaar feit

7.1.2. Krachtens de Woonwagenwet

Inleiding.

Onder een woonwagen verstaat de Woonwagenwet: een wagen die (nagenoeg) voortdurend als woning wordt gebezigd of daartoe is bestemd. (1,1) Voor bewoning van een woonwagen is een vergunning van Gedeputeerde Staten nodig. (14) Deze vergunning vermeldt het kenmerk en een omschrijving van de woonwagen, naam, geboorteplaats en geboortedatum van de bewoners, en degene die als hoofdbewoner wordt beschouwd. (15) De hoofdbewoner worden bevoegdheden toegekend en plichten opgelegd, voor de nakoming waarvan hij strafrechtelijk aansprakelijk is. (MvT art. 15) De vergunning wordt verleend voor een periode van vijf jaar. (24) Een van die verplichtingen is het verblijf in een gemeentelijk woonwagencentrum tenzij er op een of andere grond ontheffing is verleend.

Om voor een vergunning in aanmerking te komen moet de aanvrager zelf vergunninghouder zijn geweest of van ouders-woonwagenbewoners afstammen. De bepalingen omtrent het gedag, zoals die zijn vastgelegd in de AMVB's ter regeling van de wet van 1918 zijn nog van kracht. De vergunning kan door Gedeputeerde Staten bovendien worden ingetrokken indien van de vergunning geen gebruik wordt gemaakt, indien de woonwagen niet meer voldoet aan de begripsbepaling van een woonwagen (zie boven), of indien met betrekking tot de woonwagen niet wordt voldaan aan de bij algemene maatregel van bestuur gestelde eisen. (25,1)

Volgens art. 10 van de Woonwagenwet 1968 was het verboden om met een woonwagen een standplaats te hebben buiten een openbaar woonwagencentrum zonder ontheffing van het gemeentebestuur. In 1974 is dit artikel nader genuanceerd om willekeurige verplaatsingen te voorkomen. B en W *moesten* op schriftelijke of mondelinge aanvraag ontheffing verlenen indien de betrokkene een voldoende aantoonbaar belang heeft bij vestiging of voortzetting van zijn verblijf buiten een centrum. (10,2,a) Ten behoeve van rondtrekkende woonwagenbewoners of personen die in verband met de uitoefening van hun beroep of bedrijf gedurende een beperkte tijd behoefte hebben aan een standplaats, kunnen B en W (op aanvraag of ambtshalve: gedacht kan worden aan openbare werken) ontheffing verlenen voor het tijdvak waarvoor de behoefte redelijkerwijze geldt. (10e,1) Betrokkene en belanghebbenden konden vanaf 1974 tegen een besluit omtrent de ontheffing eveneens schriftelijk of mondeling in beroep gaan bij Gedeputeerde Staten. (10a, 3) Ook konden Gedeputeerde Staten in bijzondere gevallen (op aanvraag of `ambtshalve') tijdelijke ontheffing verlenen. aan woonwagenbewoners die zich in een situatie bevinden, waardoor zij zich niet in een centrum kunnen vestigen of aan andere eisen kunnen voldoen,(11,1) Op dit soort situaties is regelmatig bij verschillende instanties een beroep gedaan.

Omdat een woonwagen vanaf 1992 ook als woning deel uit ging maken van de – door de wet mede gereguleerde – woningmarkt, is het woonwagenbeleid geïntegreerd in:

- het huisvestingsbeleid, waarover verderop meer.
- het kwaliteitsbeleid, als omschreven in het bouwbesluit

De rol van Gedeputeerde Staten is daardoor overbodig geworden.

Handelingen.

410. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het beschikken op een aanvraag om vergunning tot bewoning van een woonwagen.
Bron : Art. 16, lid 2, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1999

411. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het intrekken van een vergunning tot bewoning van een woonwagen.
Bron : Art. 25, lid 1, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1999

Opmerking:

- Indien voor de bewoning van een woonwagen geen vergunning van kracht is, kan opdracht tot ontruiming worden gegeven. Opdracht tot sluiting betreft alleen ontruimde woonwagens.

412. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het registreren van afschriften van alle door Gedeputeerde Staten genomen beschikkingen inzake de bewoning, ontruiming, sluiting en sloping van woonwagens.
Bron : Art. 31a, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1991

413. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het bij beschikking aanwijzen van provincie-ambtenaren die belast worden met de opsporing van de bij of krachtens de Woonwagenwet vastgestelde strafbare feiten.
Bron : Art. 58, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1999

Opmerking:

- De beschikking wordt in het provinciaal blad bekend gemaakt.

414. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het verlenen van ontheffing van verplicht verblijf in woonwagencentra.
Bron : Art. 19, Besluit woonwagencentra (Stb. 1970, 152)
Periode : 1970-1999

Opmerking:

- Dit kan bij hoge uitzondering gebeuren, met name als de ontheffing niet op andere wijze is geregeld.

415. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het registreren van de door Gedeputeerde Staten verleende ontheffing van verplicht verblijf in woonwagencentra.
Bron : Art. 19, Besluit woonwagencentra (Stb. 1970, 152)
Periode : 1970-1999

7.2. Aanwijzing van standplaatsen van woonwagens.

7.2.1. Krachtens de Wet op de Woonwagens en Woonschepen, vanaf 1957.

De aanwijzingsbevoegdheid, voorzover aanwezig berust bij de gemeente. Deze kan bij gemeenschappelijke regeling een standplaats voor woonwagens opzetten. Een dergelijke gemeenschappelijke regeling moet door Gedeputeerde Staten van een provincie worden goedgekeurd, en indien de betrokken gemeenten in meer dan één provincie liggen, door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM). Tegen een negatieve beslissing van GS kan bij de minister beroep worden aangetekend. Op deze manier ontstaan regionale woonwagencentra, waarheen de gemeente woonwagenbewoners kan sturen.

416. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Gedeputeerde Staten
Handeling : Het al of niet goedkeuren van een gemeenschappelijke gemeentelijke regeling voor de opzet van standplaatsen voor woonwagens.
Bron : Art. 31, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1957-1999

Opmerking:

- In het geval van de aangegeven handeling zal bij het door het ministerie opgestelde BSD worden geformuleerd: Het al of niet goedkeuren van een gemeenschappelijke gemeentelijke regeling voor de opzet van standplaatsen voor woonwagens in een gebied dat de provinciegrenzen overschrijft.

417. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beslissen op een beroep van gemeenten tegen de weigering van GS om een gemeentelijke regeling voor de opzet van standplaatsen voor woonwagens goed te keuren.
Bron : Art. 31, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1957-1999

Opmerkingen:

- Elk van de bij de regeling betrokken gemeenteraden kan tegen de weigering in beroep komen.
- Het betreft hier gemeenschappelijke regelingen, vaststelling van het maximum aantal woonwagens,

418. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Gedeputeerde Staten
Handeling : Het vaststellen van een maximum aantal toelaatbare woonwagens op gemeentelijk grondgebied.
Bron : Art. 31a, Wet op Woonwagens en Woonschepen.
Periode : 1962-1999

Opmerkingen:

- De vaststelling gebeurt op verzoek van een gemeenteraad, dan wel van de gemeenteraden die een gemeenschappelijke regeling tot aanwijzing van standplaatsen voor woonwagens hebben aangegaan, of van het rechtspersoonlijkheid bezittend lichaam, gevormd door die samenwerkende gemeenten.
- In het geval van de aangegeven handeling zal bij het door het ministerie opgestelde BSD worden geformuleerd: Het vaststellen van een maximum aantal toegelaten woonwagens in een standplaats voor een gebied dat de provinciegrenzen overschrijft.

7.2.2. Krachtens de Woonwagenwet

Inleiding.

Elke gemeente is verplicht, al dan niet gemeenschappelijk met andere gemeenten, op haar (hun gezamenlijk) grondgebied een of meer openbare centra voor woonwagens in stand te houden. Deze centra worden door de minister gesubsidieerd mits ze aan bepaalde eisen voldoen. Een gemeenschappelijke regeling behoeft de goedkeuring van Gedeputeerde Staten of, indien in verschillende provincies gelegen gemeenten bij de regeling zijn betrokken, van de minister. Gedeputeerde Staten hebben de bevoegdheid gemeenten aan te wijzen die samen een of meer centra in stand moeten houden. Indien het gebied waarvoor een regeling inzake een woonwagencentrum geldt de provinciegrens overschrijdt, verleent de minister toestemming.

Vanaf 1977 wordt deze aanwijzing geregeld door middel van een woonwagenplan, bedoeld voor één of meer gedeelten van de provincie of voor de gehele provincie. Per centrum wordt ook het aantal woonwagens vastgesteld. Gedeputeerde Staten bereiden het plan voor. Zij plegen overleg met de betrokken gemeentebesturen alsmede met voor het gebied representatieve vertegenwoordigers van de woonwagenbevolking en horen het provinciaal opbouworgaan alsmede de provinciale planologische commissie. Iedereen kan gedurende een bepaalde termijn schriftelijk bij Provinciale Staten bezwaren indienen en vanaf 1993 zijn de bepalingen van de Algemene Wet Bestuursrecht inzake inspraak, bezwaar en beroep van kracht.

De hier beschreven handelingen betreffen de bevoegdheden van de provincie en het rijk. Omdat over het volgende hoofdstuk vooralsnog alleen een BSD wordt opgesteld door het ministerie, zullen alleen handelingen worden gewaardeerd waarbij de minister betrokken is, t.w. betreffende regelingen die in hun strekking de provinciegrens overschrijden.

Handelingen.

7.2.2.1. Goedkeuring regionale woonwagencentra en ontheffingen.

419. Actor : Gedeputeerde Staten, De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).

Handeling : Het al dan niet goedkeuren van een gemeenschappelijke gemeentelijke regeling tot instandhouding van een woonwagencentrum.

Bron : Art. 2, lid 3, Woonwagenwet.

Periode : 1970-1999

Opmerkingen:

- De goedkeuring kan ook de wijziging, verlenging of opheffing van de regeling betreffen, alsmede de toetreding en uittreding van gemeenten.
- De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer verleent de goedkeuring als de gemeentelijke regeling de provinciegrens overschrijdt.

420. Actor : Gedeputeerde Staten

Handeling : Het aanwijzen van gemeenten die samen een of meer woonwagencentra in stand moeten houden.

Bron : Art. 3, lid 1, Woonwagenwet.

Periode : 1970-1984

Opmerking:

- Onder het aanwijzen valt ook het wijziging brengen in de aanwijzing; GS kan de gemeente ook verplichten meer dan een woonwagencentrum in stand te houden.

421. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)

Handeling : Het adviseren bij de opzet en inrichting van een woonwagenstandplaats..

Bron : “De organisatie van het staatstoezicht op de volkshuisvesting”, Interimrapport p. 22.
Periode : 1992-1999

422. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het afgeven van een verklaring aan een gemeente dat zij voldoet aan de in het woonwagengplan gestelde eisen.
Bron : Art. 10, lid 3, Woonwagengwet.
Periode : 1992-1999

423. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het goedkeuren van de door de gemeenteraad of bij gemeenschappelijke regeling bepaalde capaciteit van een woonwagencentrum.
Bron : Art. 5, lid 1, Woonwagengwet.
Periode : 1970-1999

424. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het op aanvraag vrijstellen van een gemeente van de verplichting op haar grondgebied een centrum voor woonwagens in stand te houden.
Bron : Art. 5, lid 2, sub b, Woonwagengwet.
Periode : 1970-1999

425. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het aanwijzen van ambtenaren voor overleg met de gemeente ter zake van de uitvoering van de bepalingen van het Besluit woonwagencentra.
Bron : Art. 16, Besluit woonwagencentra (Stb. 1970, 152)
Periode : 1970-1999

426. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toetsen van een door de gemeente of samenwerkende gemeenten voorgelegd plan inzake te treffen voorzieningen ingevolge het Besluit woonwagencentra.
Bron : Art. 17, lid 1, Besluit woonwagencentra (Stb. 1970, 152)
Periode : 1970-1974

Opmerking:

- Dergelijke plannen hadden betrekking op woonwagencentra die op het ogenblik van de inwerkingtreding van het Besluit woonwagencentra reeds bestonden en als zodanig in gebruik waren.

427. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere richtlijnen ten aanzien van in het Besluit woonwagencentra geregelde onderwerpen.
Bron : Art. 20, Besluit woonwagencentra (Stb. 1970, 152)
Periode : 1970-1999

Opmerking:

- Zulks geschiedt in het belang van een goede uitvoering van dit besluit.

Product:

- Beschikking tot vaststelling van de modellen bedoeld in de artikelen 5, 8 en 9, derde lid, van het Woonwagengreglement (Stcr. 1971, 20). Het betreft hier het model van het formulier voor het aanvragen van een vergunning tot het bewonen van een woonwagen, het model van het schouwrapport, en het model van het bord door middel waarvan de woonwagen wordt voorzien van een kenmerk.

428. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het aan een gemeente verlenen van ontheffing van de eis dat zich in of in de onmiddellijke nabijheid van een woonwagencentrum een centrumgebouw moet bevinden.
Bron : Art. 7, lid 4, Woonwagengwet; art. 18, Besluit woonwagencentra (Stb. 1970, 152).
Periode : 1970-1993

Opmerking:

- De ontheffing kan worden verleend ten aanzien van een openbaar woonwagencentrum dat bestemd is voor minder dan 40 woonwagens.

429. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het intrekken van een aan een gemeente verleende ontheffing van de eis dat zich in of in de onmiddellijke nabijheid van een woonwagencentrum een centrumgebouw moet bevinden.
Bron : Art. 7, lid 5, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1993

430. Actor : de Commissaris van de Koningin
Handeling : Het registreren van de door de gemeenteraad vastgestelde verordening voor een woonwagencentrum.
Bron : Art. 9, lid 3, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1992

431. Actor : de Commissaris van de Koningin
Handeling : Het beslissen op een beroep, aangespannen door een woonwagenebewoner, tegen de verwijdering van een woonwagencentrum en de ontzegging van het verblijf aldaar door een gemeente.
Bron : Art. 9, lid 2, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1992

Opmerking:

- De verwijdering van het centrum en de ontzegging van het verblijf daarop met een woonwagen gedurende ten hoogste een jaar, vormden de sanctie op het niet naleven van de door de gemeenteraad vastgestelde verordening voor het centrum in kwestie.

432. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het registreren van door de gemeenteraad gestelde regels omtrent ontheffing van het verbod van B&W tot het hebben van een woonwagenstandplaats buiten een openbaar woonwagencentrum.
Bron : Art. 10, lid 4, Woonwagenwet.
Periode : 1970-1992

433. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het registreren van het door B en W getroffen beschikkingen tot ontheffing van het verbod met een woonwagen een standplaats te hebben buiten een openbaar woonwagencentrum.
Bron : Art. 10a, lid 1, Woonwagenwet.
Periode : 1992-1999

434. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het beslissen op beroepen van een woonwagenebewoners tegen een door B en W genomen besluiten inzake ontheffing van het verbod met een woonwagen een standplaats te hebben buiten een openbaar woonwagencentrum.
Bron : Art. 10a, lid 1, Woonwagenwet.
Periode : 1974-1999

Opmerkingen:

- Activiteiten die sinds 1992 onder deze handeling kunnen vallen zijn:
 - Het verlenen van vrijstelling van het bestemmingsplan, als bedoeld in art. 17 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening. (Indien Gedeputeerde Staten het beroep gegrond verklaren en ontheffing verlenen, en B en W niet bereid blijken te zijn de genoemde vrijstelling te verlenen, kan deze door Gedeputeerde Staten worden verleend. Dit voornemen tot vrijstelling wordt vermeld in het besluit omtrent de ontheffing.)

- Het uitnodigen van B en W vergunning te verlenen voor de uitvoering van werken of werkzaamheden die nodig zijn in verband met de vestiging van een woonwagenstandplaats.
- Het verlenen van een vergunning voor de uitvoering van werken of werkzaamheden die nodig zijn in verband met de vestiging van een woonwagenstandplaats. (Indien B en W binnen een bepaalde termijn geen gevolg geven aan de uitnodiging van Gedeputeerde Staten, verlenen Gedeputeerde Staten de vergunning zelf.)
- De houder van een door Gedeputeerde Staten verleende tijdelijke ontheffing, die voor het einde van de looptijd een aanvraag indient bij B en W voor een (permanente) ontheffing, mag zijn standplaats behouden zolang in de daaropvolgende procedure geen onherroepelijke beslissing is gevallen. Gedeputeerde Staten kunnen echter, terwijl de procedure loopt, besluiten dat het niet of niet langer is toegestaan de standplaats te behouden, wanneer in hun ogen een andere plaats behoort te worden ingenomen, al dan niet op een centrum.

435. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het beslissen op een beroep tegen een besluit van Gedeputeerde Staten op grond van de Woonwagenwet.
 Bron : Art. 6; 7, lid 5; 20, lid 1; 27, lid 1, Woonwagenwet.
 Periode : 1970-1999

Opmerkingen:

- Hierbij is inbegrepen: het treffen van een voorziening, ook indien Gedeputeerde Staten niet (tijdig) een besluit hebben genomen.
- Belanghebbenden kunnen zijn: de gemeenteraad, de aanvrager van een vergunning tot bewoning van een woonwagen, de hoofdbewoner van een woonwagen. Een besluit van Gedeputeerde Staten kan zijn:
 - de onthouding van goedkeuring aan de door de gemeenteraad bepaalde maximumcapaciteit van een openbaar woonwagencentrum;
 - het besluit dat de gemeente op haar grondgebied meer dan één openbaar woonwagencentrum in stand moet houden;
 - de weigering of intrekking van een door de gemeente gevraagde vrijstelling van de verplichting op haar grondgebied een openbaar woonwagencentrum in stand te houden;
 - de weigering of intrekking van een door de gemeente gevraagde ontheffing van de eis dat zich in of in de onmiddellijke nabijheid van een openbaar woonwagencentrum een centrumgebouw moet bevinden;
 - de weigering of intrekking van een vergunning tot bewoning van een woonwagen;

436. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het registreren van de door Gedeputeerde Staten genomen beslissing op een beroepen van woonwagendbewoner, tegen beschikkingen van B en W bij ontheffingsaanvragen van woonwagendbewoners.
 Bron : Art. 10a, lid 7, Woonwagenwet.
 Periode : 1977-1999

437. Actor : Gedeputeerde Staten
 Handeling : Het in bijzondere gevallen verlenen van tijdelijke ontheffing van het verbod met een woonwagen een standplaats te hebben buiten een openbaar woonwagencentrum.
 Bron : Art. 11, lid 1, Woonwagenwet.
 Periode : 1970-1999

438. Actor : Gedeputeerde Staten
 Handeling : Het verlenen van toestemming aan B en W woonwagens uit de gemeente te doen verwijderen.
 Bron : Art. 61, lid 2, Woonwagenwet.
 Periode : 1982-1999

Opmerking:

- De verplichting van de gemeente om aan de provincie toestemming te vragen dient om te voorkomen dat als gevolg van tegenstrijdige voorschriften woonwagens met bestuursdwang worden verslept zonder dat is vastgesteld of er elders redelijkerwijs een standplaats is te vinden. (het zg. "sleepartikel").

439. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het vrijstellen van B en W van de verplichting om aan gs toestemming tot verwijdering van woonwagens uit hun gemeente te vragen.
Bron : Art. 61, lid 3, Woonwagenwet.
Periode : 1982-

Opmerking:

- Vrijgesteld kunnen worden: B en W van gemeenten waarbij het wegslepen van woonwagens naar het oordeel van Gedeputeerde Staten niet tot nieuwe illegale situaties leidt.

7.2.2.2. Woonwagenplannen.

Ingevolge art. 4a, lid 1 van de gewijzigde Woonwagenwet in 1977 is de provincie verplicht om plannen op te stellen voor de opzet en instandhouding van standplaatsen voor woonwagens. De reden hiervoor is te voorkomen dat door gebrek aan initiatief of coördinatie de gemeenten in gebreke blijven om voldoende goede standplaatsen voor woonwagens vast te stellen. Het ontbreken van planning kan ertoe leiden dat woonwagenebewoners worden gedoogd omdat zij nergens worden toegelaten, standplaatsen vol zijn of dat er anderszins misstanden ontstaan.

440. Actor : Provinciale Staten
Handeling : Het vaststellen van een woonwagenplan.
Bron : Art. 4a, lid 1, Woonwagenwet.
Periode : 1977-

Opmerking:

- Dit plan regelt onder meer de aanwijzing van gemeenten die, al dan niet gezamenlijk, een of meer openbare woonwagencentra in stand moeten houden.

441. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het registreren van besluiten tot vaststelling, herziening of intrekking van een woonwagenplan.
Bron : Art. 4a, lid 8, Woonwagenwet
Periode : 1977-

442. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opleggen van de verplichting aan Provinciale Staten een woonwagenplan vast te stellen of te herzien.
Bron : Art. 4a, lid 9, Woonwagenwet
Periode : 1977-

Opmerking:

- Hierbij wordt door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) een bepaalde termijn gesteld. De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) stelt zelf een woonwagenplan vast, indien Provinciale Staten in gebreke blijft.

7.3. Geldelijke steun

7.3.1. Bijdrageregeling voor de openbare woonwagencentra

Inleiding.

Het betreft hier de kosten van oprichting instandhouding, uitbreiding, en verbetering van centra en centrumgebouwen, en van gemeentelijke voorzieningen en particuliere werkzaamheden ter exploitatie van de centra. Deze kosten omvatten vanaf 1994 ook de sloopkosten van standplaatsen op een centrum die niet voldoen aan eisen ten aanzien van ligging en inrichting, alsmede de verplaatsingskosten van een woonwagen van een te slopen standplaats naar een standplaats die wel aan deze eisen voldoet. De gemeente geeft de gebouwen, terreinen en roerende zaken voor de duur van de subsidie in onderpand. Bij opheffing van het kamp worden de verleende subsidies met de waarde van de goederen verrekend.

De subsidie verstreken de ministers tot 1980 de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur.

In 1991 worden de woonwagenstandplaatsen gerekend onder de exploitatie van gemeentelijke of particuliere woningondernemingen en is de gemeente of exploitant een zg. "toegelaten instelling" in de zin der woningwet.

Handelingen.

7.3.1.1. Kaderstellend

443. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van regelingen voor geldelijke steun aan gemeenten voor gezamenlijke voorzieningen ten behoeve van woonwagengewoners.
Bron : Art. 13, lid 1, Woonwagenwet;
Periode : 1970-

Opmerking:

Na 1991 worden deze voorzieningen getroffen in het kader van de Woningwet.

- Producten zijn bijv.:
 - Besluit werk en kosten woonwagencentra, Stb. 1970, 1952.
 - Uitvoeringsbesluit werk en kosten woonwagencentra (Str. 1982, 26).
 - Tijdelijke rijksbijdrageregeling standplaatsen buiten een openbaar centrum voor woonwagens, Str 1976, 144
 - Tijdelijke voorzieningen woonwagenstandplaatsen. 1980.

444. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere regels met betrekking tot het geven van steun aan bewoners van woonwagens .
Bron : Art. 21 e.a., Besluit werk en kosten woonwagencentra; Art. 2, lid 1, Wet geldelijke steun woonwagens.
Periode : 1970-1991

Producten (o.a.):

*Circulaire Inrichting en financiering standplaatsen van woonwagens, 10 januari 1981.

- Circulaire Aanvraag voorlopige rijksbijdrage 1981 in de financiering van standplaatsen, 30 oktober 1981.

445. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlenen van ontheffing van de nakoming van de bepalingen van het Besluit werk en kosten woonwagencentra.
Bron : Art. 44, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1991

7.3.1.2. Uitvoerend

446. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het verlenen aan gemeenten van bijdragen in voorzieningen voor woonwagengewoners.
Bron : art. 13, lid 1, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1991

447. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het terugvorderen aan gemeenten van voorschotten in het kader van de bijdrageregeling voor de stichting, uitbreiding, verbetering en exploitatie van openbare woonwagencentra.
Bron : Art. 31, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1991

448. Actor : de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voorbereiden van een kroonbeslissing op een beroep van een gemeente tegen een gehele of gedeeltelijke weigering van een bijdrage, of tegen een vordering tot terugbetaling van voorschotten, in het kader van de bijdrageregeling voor de stichting, uitbreiding, verbetering en exploitatie van openbare woonwagencentra.
Bron : Art. 33, lid 1, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1989

449. Actor : de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voorbereiden van een kroonbeslissing op een beroep, aangespannen door een instellingsbestuur, tegen een gehele of gedeeltelijke weigering door een gemeente van subsidie
Bron : Art. 34, lid 1, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1989

450. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het registreren van jaarverslagen in het kader van de bijdrage-regeling voor de stichting, uitbreiding, verbetering en exploitatie van openbare woonwagencentra.
Bron : Art. 40, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1991

Opmerking:

- Het betreft verslagen der werkzaamheden door gemeenten en instellingsverslagen.

451. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het van een gemeente in eigendom ontvangen van die gebouwen, terreinen of roerende zaken van woonwagencentra, die geheel of gedeeltelijk aan hun bestemming worden onttrokken of vervreemd.
Bron : Art. 41, lid 3, Besluit werk en kosten woonwagencentra
Periode : 1970-1991

Opmerking:

- Wanneer gebouwen, terreinen of roerende zaken ten behoeve waarvan door de gemeente een bijdrage in de stichtingskosten of inrichtingskosten is genoten of in welke afschrijving een vergoeding werd ontvangen, geheel of gedeeltelijk aan hun bestemming worden onttrokken of vervreemd, is de gemeente hiervoor aan het Rijk een door de minister vast te stellen bedrag verschuldigd. In plaats van dit bedrag te betalen kan de gemeente binnen een bepaalde termijn de eigendom van genoemde gebouwen e.d. aan het Rijk overdragen. Daarbij verrekenet het Rijk het verschil tussen de waarde van die gebouwen met de genoten bijdrage. overeenkomstig de subsidieregeling.

452. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geheel of gedeeltelijk terugvorderen van een door een gemeente genoten bijdrage

Bron : Art. 43, lid 1, Besluit werk en kosten woonwagencentra

Periode : 1970-1991

Opmerking:

Dit kan het geval zijn wanneer een gemeente onjuiste inlichtingen heeft verstrekt of als zij de voorwaarden waaronder de bijdrage is verleend niet zijn nagekomen. Tegen deze terugvordering is beroep mogelijk bij de kroon.

7.3.2. Subsidie ten behoeve van individuele woonwagenbewoners.

Inleiding.

De hier gestelde regelingen zijn rechtstreekse aanvullingen op de Woonwagenwet . Zij werden voor het eerst opgesteld door de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Deze regeling verving de Rijksbijdrageregeling woonwagenbewoners van het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk in het kader van de Algemene Bijstandswet. Deze was bedoeld als een vorm van bijzondere steun, die op allerlei manieren werd toegepast, aangevraagd en verkregen – ook wel als hulp”.

Vanaf 1986 gold een wettelijke subsidiemogelijkheid. In de Wet geldelijke steun woonwagens worden de subsidiegronden aan woonwagenbewoners nader geëxpliciteerd. Woonwagens moeten aan bepaalde eisen voldoen en de gemeente kan daarvoor, eventueel met rijkssteun, voorzieningen treffen. De subsidie kan zijn:

- Gemeentelijke steun voor de aankoop van een woonwagen;
- Verhuur van een woonwagen door de gemeente op door het rijk vastgestelde voorschriften
- Een uitkering ineens van de gemeente voor voorzieningen aan de woonwagen, onder door het rijk gestelde voorwaarden, Hieronder valt ook een regeling voor verplaatsing van een woonwagen, bijvoorbeeld als een centrum wordt opgeheven. Bijvoorbeeld overeenkomstig de Regeling geldelijke steun ontheffing krotstandplaatsen 1992, die met name voorzorg in de ontruiming van de grote regionale centra.
- Jaarlijks uit te keren subsidie door het rijk voor het genot van een woonwagen op een standplaats met kosten.

Voor de uitvoering van subsidieregelingen werd en de volgende commissies betrokken om van advies te dienen.

Commissie van Advies ex. artikel 81 van de Woonwagenwet, 1980-1981;

Commissie van Advies voor de uitvoering van de Woonwagenwet, 1981- 1985;

Adviescommissie geldelijke steun woonwagens 1981-1985.

Na de invoering van de Woningwet 1991 werden regelingen opgesteld op grond van art. 52 van het Besluit woninggebonden subsidies 1993 (Stb. 1992, 554). Nadere regeling van geldelijke steun aan woonwagens werd ingevolge dit besluit aan de gemeente overgelaten, die daarvoor een genormeerd bedrag kreeg toegekend.

Handelingen.

7.3.2.1. Kaderstellend.

453. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen en evalueren van subsidie- en financieringsregelingen voor woonwagenbewoners.
Bron : Art 2 Wet geldelijke steun woonwagens.
Periode : 1980 -

Opmerking:

- Het evalueren van subsidie- en financieringsregelingen inzake hun doelmatigheid maakt deel uit van deze handeling.

Product bijv:

- Regeling geldelijke steun voor woonwagens (Str. 1981, 1989, 211; 1992, 203);
- Regeling geldelijke steun ontheffing krotstandplaatsen 1992

454. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (periodiek) stellen van nadere regels (circulaires) inzake de financiering en subsidiëring van woonwagens
Bron : Art. 2 Wet geldelijke steun woonwagens.
Periode : 1980 -1993

7.3.2.2. Uitvoerend

455. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks uitkeren van subsidies aan woonwagenebewoners
Bron : Art. 7, Wet geldelijke steun woonwagens.
Periode : 1981-1993
456. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het aan gemeenten toekennen van geldelijke steun voor voorzieningen aan woonwagens.
Bron : Regeling geldelijke steun voor woonwagens
Periode : 1981-1993

8. DISTRIBUTIE VAN DE WONINGVOORRAAD.

8.1. Toezicht op gemeentelijke regelgeving

Inleiding

In de Woonruimtetwet 1947 is aan de gemeente de bevoegdheid toegekend het woningbestand aldaar te distribueren. Het hebben van een vestigingsvergunning is verplicht gesteld. De gemeenten zijn verplicht hiervoor regels vast te stellen, die waar nodig door andere overheden kunnen worden getoetst. Dit laatste is nodig om vestigingseisen op elkaar te kunnen afstemmen.

De gemeente heeft de bevoegdheid om criteria te stellen voor de vestiging van zijn inwoners, zij kunnen zelfs aan eigenaars weigeren hun gekochte woning te betrekken, wanneer naar hun oordeel anderen volgens bepaalde criteria voorrang hebben; ook kunnen zij woonruimte vorderen, indien naar hun oordeel teveel ruimte in beslag wordt genomen. Woningzoekenden worden ingeschreven op een gemeentelijke wachtlijst en kunnen een woning toegewezen worden. Bij gemeentelijke verordening kunnen urgentielijsten worden vastgesteld, op grond waarvan bepaalde categorieën huishoudens eerder voor een woning in aanmerking kunnen komen. De bevoegdheid van de gemeenten om op deze manier over woonruimte te beschikken is op twee manieren ingeperkt:

- Doordat bij AMVB gemeenten zijn aangewezen, waar de woningwet niet meer van toepassing is;
- Door de Huisvestingswet, die aan de z.g. “vrije sector” een maximum heeft gesteld en de normen voor toelating heeft beperkt tot de behoeften van woningzoekenden, die via de markt geen woning kunnen vinden. Voor afwijking van deze regels voor toekenning van een vestigingsvergunning is toestemming van GS vereist.

Provinciale Staten hebben de bevoegdheid richtlijnen vast te stellen met betrekking tot de wijze waarop gemeentebesturen gebruik maken van hun bevoegdheden op het terrein van de woonruimteverdeling, op het terrein van de onttrekking van woonruimte aan de bestemming, en op het terrein van woningplitsing. Voor zover deze bevoegdheden zijn overgedragen aan een bij gemeenschappelijke regeling ingesteld orgaan of openbaar lichaam, kan een richtlijn daarop eveneens betrekking hebben. GS kan hierbij sturend optreden om te voorkomen dat het (restrictief) huisvestingsbeleid van de ene gemeente hinderlijk is voor de anderen of in strijd is met de provinciale planologie.

Bij de voorbereiding van een richtlijn plegen Gedeputeerde Staten overleg met de betrokken gemeentebesturen. Wanneer dat voor de verwezenlijking van een richtlijn nodig is kunnen Gedeputeerde Staten het gemeentebestuur in kwestie een aanwijzing geven. Alvorens dat te doen plegen zij overleg met B & W van deze gemeente.

Ook de minister bezit aanwijzingsbevoegdheid. Indien hij van oordeel is dat er geen evenwichtige verdeling van de woonruimtevoorraad naar inkomen plaatsvindt, kan hij, zo nodig in afwijking van een richtlijn, een aanwijzing geven om “scheefheid” tegen te gaan. Concreet gaat het daarbij om de bevoegdheid de gemeenten ertoe aan te zetten een huisvestingsverordening in het leven te roepen of een verordening aan te passen in het belang van een passende huisvesting van lager betaalde woningzoekenden, gelet op hun inkomen. Van deze ministeriële bevoegdheid dient te worden onderscheiden zijn bevoegdheid om de gemeenten een aanwijzing te geven met het oog op de huisvesting van bijzondere groepen van woningzoekenden, de zogenoemde voorkeursgerechtigden. Een bepaald percentage van de te bouwen woningen kan door de minister worden aangewezen voor bepaalde categorieën huishoudens, zoals ambtenaren of asielzoekers.

Na de opheffing van de ergste woningnood is het hebben van een huisvestingsvergunning in een beperkt aantal gemeenten vereist en zijn er “vrije sectoren” toegelaten, meestal bestaande uit duurdere koopwoningen. Tot een volledige opheffing van de distributie is het nooit gekomen, omdat in de markt bepaalde categorieën bewoners tezeer zouden worden achtergesteld, zoals

- jongeren
- bewoners van stadsvernieuwingsgebieden.

Handelingen.

8.1.1. Kaderstellend.

457. Actor : Provinciale Staten
Handeling : Het vaststellen van richtlijnen voor gemeentelijke verordeningen over de verdeling, onttrekking en splitsing van woonruimte.
Bron : Art. 61, Huisvestingswet.
Periode : 1993-
458. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het registreren van door Gedeputeerde Staten toegezonden richtlijnen voor gemeentelijke verordeningen over de verdeling, onttrekking en splitsing van woonruimte, alsmede van aanwijzingen ter verwezenlijking van die richtlijnen.
Bron : Art. 63, lid 1; art. 65, lid 1, Huisvestingswet.
Periode : 1993-
459. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het aanwijzen van adviesinstanties op gebied van experimenten in het belang van een evenredige en evenwichtige woonruimteverdeling..
Bron : Art. 15, lid 3, Huisvestingsbesluit.
Periode : 1993-

Opmerking:

Deze instantie is verplicht te adviseren op aanvragen tot afwijking van in het huisvestingsbesluit gestelde regels.

Product:

Als instelling is de Stuurgroep/ Stichting Experimenten Volkshuisvesting aangewezen.

460. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het voor gemeenten geheel of gedeeltelijk, dan wel voor bij KB aan te wijzen categorieën van woningen, buiten toepassing te verklaren van de Woonruimtetwet 1947. ("vrije sector").
Bron : Art. 31, lid 1-2, Woonruimtetwet 1947.
Periode : 1947-1974

Opmerking:

Deze vantoepassingverklaring kan aan een termijn worden gebonden. Later zijn er ook verklaringen herroepen.

Producten:

Besluit liberalisatie woonruimtebeleid I-XII (Stb. 1969, 108, 349; 1970, 105, 567; 1971, 48, 277, 509, 759; 1972, 408, 560; 1976, 22; 1977, 543); KB Stb. 1985, 405, 505; 1986, 448; 1987, 387; 1989, 71 (art. 3); 1990, 277, 278, 463; 1991, 644; 1992, 75, 143.

Voor herroepingen van deze besluiten: KB Stb. 1975, 667; 1976, 23, 95; 1978, 502; 1979, 380, 381, 405, 770; 1980, 171, 555, 556, 730; 1981, 28, 39, 158; 1982, 4, 259, 531, 567; 1983, 656; 1984, 403, 469; 1986, 39; 1989, 71 (art. 2).

8.1.2. Uitvoerend

461. Actor : De minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het toetsen van gemeentelijke regels op het gebied van woonvergunningen.
Bron : Art. 4, lid 4
Woonruimtetwet 1947.

Periode : 1947-

Opmerking:

- De gemeente is verplicht onmiddellijk regels hiervoor op te stellen. Dit betreft zowel de regels die onmiddellijk in 1947 zijn opgesteld als naderhand gewijzigde regels.

462. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voorbereiden van een bij KB vast te stellen goedkeuringsbeschikking van een gemeenschappelijke huisvestingsverordening van gemeenten die in meer dan één provincie liggen.
Bron : Art. 29, lid 2, Woonruimtetwet.
Periode : 1947-

463. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het toetsen van een door B & W genomen besluit tot vaststelling of wijziging van een huisvestingsverordening.
Bron : Art. 3, lid 2, Huisvestingswet; art 3-4 Huisvestingsbesluit..
Periode : 1993-

Opmerkingen:

- Indien de verordening niet in orde wordt bevonden, geven GS de gemeente een aanwijzing tot verbetering. Een afschrift van het besluit wordt toegezonden aan de ter plaatse bevoegd inspecteur volkshuisvesting, bedoeld in art. 94 van de Woningwet. Criteria waaraan kan worden getoetst zijn:
 - Gemeentelijke eisen met betrekking tot economische of maatschappelijke binding. Die zijn alleen toegestaan als de gemeente een restrictief vestigingsbeleid moet voeren om planologische redenen en na beschikking van GS .
 - Hantering van de “vrije sector” boven het toegestane wettelijke maximum. Dit werkt als volgt : de gemeente kan per huisvestingsverordening vaststellen dat bepaalde woonruimten slechts voor bewoning in gebruik mag worden genomen of gegeven als daarvoor een huisvestingsvergunning is verleend. Aan deze vergunning kunnen voorwaarden worden verbonden, zoals een minimale gezinsgrootte. De wet heeft deze bevoegdheden beperkt. Huur- en koopwoningen kunnen in beginsel alleen worden aangewezen als de huur- dan wel koopprijs daarvan onder een vastgestelde maximum- huur- of koopprijsgrens ligt. Een ruimere aanwijzing van distributiewoonruimte moet door GS worden goedgekeurd. GS zal dit verhogen van de vrije sector alleen kunnen goedkeuren indien in de desbetreffende gemeente nauwelijks sprake is van uitbreiding van de woningvoorraad op grond van eisen die gesteld zijn door een vastgestelde ruimtelijke ordening. Tegen een besluit goedkeuring te onthouden aan het hanteren van ruimere prijsgrenzen is administratief beroep opengesteld.

464. Actor : Commissaris van de Koningin
Handeling : Het zelfstandig uitvoeren van een aanwijzing, indien een gemeentebestuur (of een gemeenschappelijk orgaan) geen gevolg geeft aan een aanwijzing inzake de verdeling, onttrekking en splitsing van woonruimte.
Bron : Art. 66 en 67, Huisvestingswet.
Periode : 1993-

465. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van aanwijzingen aan gemeentebesturen ter verbetering van de woningdistributie.
Bron : Art. 67, Huisvestingswet.
Periode : 1993-

Product: Aanwijzing voor woningreservering voor erkende vluchtelingen of voor asielzoekersopvang.

8.2. Woningdistributie.

Krachtens de Woonruimtetwet 1947 heeft de gemeente de bevoegdheid om woningen in zijn gemeente toe te wijzen. Voor nadere regelgeving met betrekking tot de uitvoering van deze wet was aanvankelijk de minister van Binnenlandse Zaken belast. Na de kabinetsformatie van 1952 ging deze taak over naar het ministerie van Maatschappelijk Werk, die aan de gemeenten per circulaire nadere richtlijnen gaf op het terrein van urgentieverklaringen. Dit ministerie vormde een apart Bureau Woonruimte-zaken, dat in 1965 na de formatie van het kabinet-Cals overging naar het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening. Het Ministerie van Maatschappelijk Werk en zijn voorgangers gebruikten de Woonruimtetwet ook voor de vordering van woningen voor repatriëringsdoeleinden en voor bijzondere categorieën van woningzoekenden.

Thans wordt dit instrument gehanteerd om goedkope woningen te kunnen toewijzen aan personen met lagere inkomens. Huizen beneden een bepaalde koop- of huurwaarde kunnen worden toegewezen of geweigerd aan personen die aan bepaalde criteria moeten voldoen. Tussen 1969 en 1973 werd in grote delen van dit land deze wet door de minister bij AMVB buiten werking gesteld. Tegen dit besluit werd als gevolg van een wetswijziging in 1974 een kroonberoep door de gemeente mogelijk gemaakt. Vanaf 1983 is bij beschikking vastgesteld dat de bevoegdheid van de gemeente in beginsel slechts geldt voor woningen onder een van rijkswege vastgestelde koop- of huurprijs.

De Huisvestingswet 1993 heeft aan het toewijzingsbeleid van de gemeenten enkele kaders gesteld. GS en de minister kunnen bewerkstelligen dat in uitzonderingsgevallen van dit toewijzingsbeleid wordt afgeweken. Belangrijk is dat de vrijheid van vestiging in verschillende gemeenten is verruimd. Voor het stellen van eisen van maatschappelijke en economische gebondenheid aan de gemeente als voorwaarde voor een woonvergunning is toestemming van Gedeputeerde Staten vereist.

Omdat door het toewijzingsbeleid van de gemeente bepaalde aanvragers buiten de boot kunnen vallen, is aan de minister de mogelijkheid open gelaten om – bijvoorbeeld door het geven van aanwijzingen - op te komen voor experimenten op woongebied.

De provincies hebben in deze wet een belangrijke rol op het punt van de onderlinge afstemming van het gemeentelijk woonruimteverdelingsbeleid. Zij kunnen na verplicht voorbereidend overleg met de betrokken gemeente(n), richtlijnen vaststellen omtrent de wijze waarop die gemeenten toepassing behoren te geven aan de in de Huisvestingswet gegeven vergunningstelsels. Teneinde de uitvoering van een richtlijn te verzekeren, bevat deze wet tevens een bevoegdheid voor de provincies tot het geven van een daartoe strekkende aanwijzing aan één of meer gemeenten. Tegen zo'n aanwijzing kunnen de betrokken gemeenten beroep instellen bij de Kroon.

De minister heeft ook regelingen getroffen om in bijzondere omstandigheden bepaalde bevolkingscategorieën als vluchtelingen snel huisvesting te geven. In 1950 geschiedde dit nog bij wet (Wet van 8 dec. 1950 houdende bijzondere voorzieningen ter bevordering van de huisvesting van gerepatrieerden; Wet Huisvesting Gerepatrieerden Stb. 1950 K 555)

De gemeenten hebben nog de bevoegdheid om voorwaarden te stellen voor onttrekking van woonruimte. De gemeente vraagt dan vaak een vergoeding van de vervangingswaarde, hetgeen kan leiden tot hoge afkoopsommen.

Vanaf 1992 staat tegen een gemeentelijke beschikking een administratiefrechtelijk beroep in het kader van de AWB open.

8.2.1. Vorderingen en verdelingen door de gemeente

466. Actor : De minister van Binnenlandse Zaken.
Handeling : Het instellen van een commissie van beroep inzake vergoedingen voor gevorderde woonruimte en/of gebouwen.
Bron : Art. 13, lid 2, Woonruimtetwet 1947.
Periode : 1947-1965.
- Product:
Beschikking betreffende de Beroepscommissies Woonruimtetwet 1947
467. Actor : De minister van Economische Zaken,
de Kamers van Koophandel
Handeling : Het afgeven van een verklaring aan eigenaars van bedrijfspanden als waarborg tegen invordering van woonruimte..
Bron : Art. 1, lid 6, Woonruimtetwet 1947; Beschikking ter uitvoering van art. 1, lid 6, van de Woonruimtetwet 1947 (Str. 1947, 238).
Periode : 1947-1965
- Opmerking:
- Voor houders van bedrijfspanden is een verklaring van dit ministerie vereist om aan te tonen dat de betrokken ruimte als bedrijfsruimte nodig is. De minister heeft deze bevoegdheid gedelegeerd aan de Kamers van Koophandel, die daarvoor een retributie vragen.
468. Actor : de Commissaris van de Koningin
Handeling : Het beschikken op bezwaar van B en W van een gemeente bij vordering van woonruimte door de inspecteur volkshuisvesting
Bron : Art. 3, lid 3, Wet Huisvesting gerepatrieerden.
Periode : 1950-1953
469. Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het op aanvraag in beroep gaan tegen beschikkingen van gemeenten met betrekking tot woonvergunningen..
Bron : Woonruimtetwet 1947, Art. 75, lid 2, Huisvestingswet.
Periode : 1947-
- Opmerking:
Het gaat hier om reacties op klachten van aanvragers
470. Actor : de Commissie van beroep inzake vergoedingen voor gevorderde woonruimte
Handeling : Het in beroep nader vaststellen van vergoedingen voor gevorderde woonruimte en/of gebouwen.
Bron : Art. 13, lid 2, Woonruimtetwet 1947.
Periode : 1947-1965
- Opmerking:
- Zolang het bedrag door de commissie niet is vastgesteld, vindt het verhaal van de woon- of andere ruimte niet plaats.
471. Actor : Provinciale Staten
Handeling : Het geven van aanwijzingen aan gemeentebesturen ter verwezenlijking van richtlijnen inzake de verdeling, onttrekking en splitsing van woonruimte.
Bron : Art. 64, lid 1, Huisvestingswet.
Periode : 1993-
- Opmerking:

Deze functie houdt in dat de provincie of een regionaal orgaan de bevoegdheid heeft een huisvestingsbesluit van de gemeente te toetsen aan de regionale huisvestingsbehoefte en om te voorkomen dat de regionale doorstroming daardoor wordt belemmerd. Een en ander heeft als gevolg dat een deel van het toewijzingsbeleid zo nodig aan regionale (stadsgewestelijke) organen kan worden overgelaten.

472. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het doen beschikken op een door een gemeenteraad of een gemeenschappelijk orgaan ingesteld beroep tegen besluiten van Gedeputeerde Staten of een ministeriële aanwijzing.
Bron : Art. 71, lid 1, Huisvestingswet.
Periode : 1993-
473. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij ministeriële regeling wijzigen van de grenzen van huurprijs of jaarinkomen waarboven geen voorrang wordt gegeven bij de toewijzing van de goedkopere woningen.
Bron : Art. 8, lid 4, Huisvestingsbesluit.
Periode : 1993-
474. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van belanghebbenden toestaan van experimenten op het gebied van de verdeling van de woonruimte ter afwijking van regels van het Huisvestingsbesluit..
Bron : Art. 15, lid 1-2, Huisvestingsbesluit.
Periode : 1993-
475. Actor : Stuurgroep/ Stichting Experimenten Volkshuisvesting
Handeling : Het adviseren van de minister op aanvragen tot toelating van experimenten op het gebied van de verdeling van de woonruimte ter afwijking van regels van het Huisvestingsbesluit.
Bron : Art. 15, lid 3, Huisvestingsbesluit.
Periode : 1982-
476. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen van een vijfjaarlijks verslag ten behoeve van de Staten-Generaal over de wijze waarop de Huisvestingswet is toegepast.
Bron : Art. 80, Huisvestingswet.
Periode : 1993-

8.2.2. Subsidies en vergoedingen.

477. Actor : De minister van Binnenlandse Zaken,
de minister van Financiën
Handeling : Het stellen van subsidieregels aan gemeenten voor de kosten van woonruimtevoorziening en schadevergoeding.
Bron : Art. 21, Woonruimtetwet 1947.
Periode : 1947-1952
Producten zijn bijv.:
Beschikking tot het vaststellen van regelen betreffende de tegemoetkoming uit 's Rijks middelen in de uitgaven der gemeentebesturen uit hoofde van Hoofdstuk II der Woonruimtetwet 1947, 10 september 1947.
478. Actor : De minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Maatschappelijk Werk, De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de minister van Financiën
Handeling : Het toekennen van een tegemoetkoming in de uitgaven van gemeentebesturen voor woonruimtevoorziening en schadevergoeding
Bron : Beschikking tot het vaststellen van regelen betreffende de tegemoetkoming uit 's Rijks middelen in de uitgaven der gemeentebesturen uit hoofde van Hoofdstuk II der Woonruimtetwet 1947.
Periode : 1947-1965
479. Actor : De minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Maatschappelijk Werk, de minister van Volkshuisvesting, de minister van Financiën
Handeling : Het toekennen van een tegemoetkoming in de uitgaven van gemeentebesturen voor samenwerkingsorganen op het gebied van vrijwillige woningruil.
Bron : Beschikking tot het vaststellen van regelen betreffende de tegemoetkoming uit 's Rijks middelen in de uitgaven der gemeentebesturen uit hoofde van Hoofdstuk II der Woonruimtetwet 1947.
Periode : 1947-1965
Opmerking: Een voorbeeld is de Stichting Interlocale Woningruilcentrale.
480. Actor : De minister van Maatschappelijk Werk,
Handeling : Het vaststellen van subsidieregelingen aan particulieren voor de kosten voor vrijmaking van woonruimten.
Bron : -
Periode : 1947-1965
Opmerking: Het betreft hier voorzieningen in de inrichtingskosten waardoor extra gezinnen woongegelegenheid worden geboden of in de kosten voor verhuizing naar een kleinere woning.
Product : Subsidiebeschikking van 19 november 1957
481. Actor : De minister van Maatschappelijk Werk,
Handeling : Het toekennen van subsidies aan particulieren voor de vrijmaking van woonruimten.
Bron : Subsidiebeschikking van 19 november 1957.
Periode : 1947-1965

8.2.3. Sloopverbod en onttrekking aan de woonbestemming.

Ter voorkoming van de woningnood kan het rijk bepaalde gemeenten, die zijn gelegen in een gebied waar woningnood heerst of te duchten valt, een sloopverbod instellen. Dit geschiedt bij Koninklijk Besluit. Inmiddels zijn verschillende gemeenten daartoe aangewezen. In de praktijk kunnen gemeenten, die vaststellen dat gebouwen of gedeelten daarvan aan de woonruimte worden onttrokken, hiervoor een vergoeding vorderen.

482. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het door de Kroon doen bepalen dat het zonder toestemming van burgemeester en wethouders in een gemeente, verboden is om een woning te onttrekken aan de woonbestemming.
Bron : Art. 33, lid 1, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362); art. 56, lid 1, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287)/art. 124, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1952 - 1993
- Product bijv:
 - Bij koninklijk besluit aangewezen gemeente Tilburg als bedoeld in artikel 56, lid 1, Woningwet (Str, 1976, 118).
483. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beslissen in een beroep tegen een besluit van burgemeester en wethouders inzake de onttrekking van een woning aan de woonbestemming.
Bron : Art. 33, lid 2, Woningwet 1901 (Stb. 1952, 362).
Periode : 1952- 1965
484. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het behandelen van een beroep tegen een beslissing van burgemeester en wethouders om een gebouw, tot woning bestemd, te slopen of te gebruiken voor een ander doel.
Bron : Art. 56, lid 3, Woningwet 1962 (Stb. 1962, 287).
Periode : 1965 - 1991

8.2.4. Aanwijzing van urgente woningzoekenden door het rijk.

In 1950 werd een wetje aangenomen om gerepatrieerden uit het voormalig Nederlandsch-Indië van huisvesting te voorzien. De bevoegdheid om deze huisvesting te beschermen, berustte voornamelijk bij de provincie als naasthogere instantie. In de nieuwe Huisvestingswet zijn kaders gesteld die de minister in staat stellen zelf voorzieningen te treffen voor gelijkaardige gevallen. De minister heeft wel eens gebruik gemaakt van art. 68 lid 3 om woningen van gemeenten te vorderen voor erkende of toegelaten vluchtelingen. De minister belast met welzijn wijst ook opvangcentra aan voor de tijdelijke opvang van vluchtelingen, die nog op de beschikking inzake een asieltoekenning moeten wachten.

485. Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het al dan niet instemmen met de weigering tot huisvesting van een repatriant door een gemeente.
Bron : Art. 2, Wet Huisvesting gerepatrieerden.
Periode : 1950-1953

Opmerking:

- Wordt er niet ingestemd dan roept De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) de beslissing in van de Commissaris van de Koningin van een provincie.

486. Actor : de Commissaris van de Koningin
Handeling : Het beschikken op een aanvraag van een repatriant om huisvesting in een gemeente.
Bron : Art. 2, Wet Huisvesting gerepatrieerden.
Periode : 1950-1953

Opmerking:

Deze bevoegdheid wordt de provincie toegekend na verzoek van de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur),

- wanneer hij niet instemt met de weigering van huisvesting door B en W van een gemeente
- ,wanneer naar zijn oordeel de afdoening door B en W van een gemeente onevenredig wordt vertraagd.

487. Actor : De minister van Binnenlandse Zaken
Handeling : Het geven van aanwijzingen inzake vordering van woonruimten voor gerepatrieerden door de inspecteur volkshuisvesting.
Bron : Art. 3, Wet Huisvesting gerepatrieerden.
Periode : 1950-1953

488. Actor : De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het vorderen van woonruimten ten behoeve van gerepatrieerden.
Bron : Art. 2, Wet Huisvesting gerepatrieerden.
Periode : 1950-1953

Opmerking:

- De inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) geeft bij vordering van woonruimte kennis aan B en W van de gemeente. B en W kunnen tegen deze vordering bezwaar aantekenen. In dat geval horen zij de commissie, vermeld in art. 8, lid 1, van de Woonruimtetwet, en dienen zij hun bezwaar, vergezeld van dat advies, in bij de Commissaris van de Koningin van de provincie. De inspecteur treedt hierbij in de plaats van B en W, conform art. 7-28 van de Woonruimtetwet.

489. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in bijzondere omstandigheden bij ministeriële regeling aanwijzen van categorieën woningzoekenden.
Bron : Art. 68, lid 3, Huisvestingswet.
Periode : 1993-

Opmerkingen:

Van bijzondere omstandigheden is bijvoorbeeld sprake wanneer snel gehandeld moet worden bij een plotselinge toestroom van vluchtelingen of repatrianten of bij grote verplaatsingsoperaties van rijksambtenaren.

Een hier bedoelde regeling geldt voor een periode van ten hoogste twee jaar.. De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) kan op grond van deze regeling ook nadere aanwijzingen geven aan een gemeentebestuur.

In normale omstandigheden kan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) gebruik maken van het contingent rijksvoorkeurswoningen in het kader van de Woningwet

Product:

Tijdelijke regeling, houdende de aanwijzing van vluchtelingen als woningzoekenden (1993, Str. 137).

8.2.5. Vrijstellingen van gemeenten inzake woningplitsing

Inleiding:

In 1974 werd in de Woningwet 1962 een aantal bepalingen opgenomen met betrekking tot het splitsen van woningen. De mogelijkheid werd gecreëerd om bij koninklijk besluit gemeenten of gedeelten van gemeenten aan te wijzen waar het, zonder vergunning van Burgemeester en Wethouders, verboden was om woningen te splitsen. Hiermee wilde de overheid, in het belang van de kwaliteit van het wonen, het splitsen van oude en (vrij) slechte woningen aan banden leggen.

In 1993 werden deze bepalingen welke in 1991 waren overgaan op de Woningwet 1992, overgedragen naar de Huisvestingswet (Stb. 1992, 584). Op grond van de Huisvestingswet kunnen de gemeenten nu zelf bepalen welke categorieën voor een splitsingsvergunning in aanmerking kwamen. Dit dient in de huisvestingsverordening door de gemeenteraad te worden vastgelegd.

Handelingen

490. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij koninklijk besluit aanwijzen van gemeenten of gedeelte van gemeenten waar het zonder vergunning van burgemeester en wethouders verboden is een gebouw te splitsen in appartementen.
Bron : Art. 56a, lid 1, Woningwet 1962 (Stb. 1974, 526 / Stb. 1985, 575)/ art. 124, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1974 - 1993
491. Actor : de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur)
Handeling : Het adviseren van burgemeester en wethouders bij het verlenen van een splitsingsvergunning.
Bron : Art. 56b, lid 2, onder a, Woningwet 1962 (Stb. 1974, 526 / Stb. 1985, 575)/Art. 124, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1974 - 1993
492. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het beslissen over een verzoek tot voorziening met betrekking tot het besluit, afkomstig van burgemeester en wethouders, om een splitsingsvergunning te weigeren.
Bron : Art. 56a, lid 11, Woningwet 1962 (Stb. 1974, 526 / Stb. 1985, 575).
Periode : 1974 - 1991
493. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het registreren van de (wijzigingen van de) splitsingsverordening opgesteld door Burgemeester en wethouders
Bron : Art. 56d, lid 3, Woningwet 1962 (Stb. 1974, 526 / Stb. 1985, 575)/ art. 124, Woningwet 1992 (Stb. 1991, 493).
Periode : 1974 –

8.2.6. Toewijzing rijksvoorkeurswoningen

Inleiding:

Vanaf 1919 tot 1992 wordt bij de verlening van subsidie op grond van de Woningwet vastgelegd dat een bepaald percentage van de woningen, die in de sociale sector worden gebouwd, rijksvoorkeurswoningen zijn. Deze woningen kunnen door de minister worden geclaimd voor de huisvesting van ‘voorkeursgerechtigden’ d.w.z. door de minister aangewezen groepen van de bevolking, die voor de toewijzing van zo'n woning in aanmerking kunnen komen. Het meest recente voorbeeld van voorkeursgerechtigden waren de te huisvesten vluchtelingen, een vraagstuk dat steeds weer in de actualiteit terugkeert. Vanaf 1992 - met de invoering van het Besluit woninggebonden subsidies - is echter afgezien van het vaststellen van rijksvoorkeurswoningen omdat de bestaande voorraad voorkeurswoningen van voldoende omvang leek te zijn.

De voordracht van de voorkeursgerechtigden gebeurt vanaf 1992 door de minister van VWS; eventueel wordt met een gemeente een bestuursovereenkomst gesloten met betrekking tot de toewijzing van voorkeursgerechtigden. Mocht een woning die was geclaimd voor voorkeursgerechtigden leeg blijven staan kan de minister een schadeloosstelling toekennen voor huurderiving. Zie hierover ook het hoofdstuk met betrekking tot de handhaving van de wet- en regelgeving op het terrein van de volkshuisvesting.

8.2.6.1. Kaderstellend

494. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van (nadere regels) met betrekking tot het aanwijzen en huisvesten van voorkeursgroepen.
Bron : -
Periode : 1945 -
Product bijv:
 - Circulaire inzake de Regeling rijksvoorkeurswoningen (MG 93-21);
 - Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989.
495. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het ,eventueel op advies van de minister van VWS, aanwijzen van groepen van de bevolking die voor toewijzing van een rijksvoorkeurswoning in aanmerking kunnen komen.
Bron : Art. 6, lid 5, onder c. Besluit geldelijk steun volkshuisvesting (Stb. 1965, 589) / art. 1, onder d, art. 2, lid 2, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Stcr. 1988, 253) e.a.
Periode : 1945 -
Opmerking:
 - Het ter bespreking stellen van een dergelijke aanwijzing van voorkeursgroepen maakt deel uit van deze handeling.
Product bijv:
 - aanwijzing rijksambtenaren
 - aanwijzing vluchtelingen

8.2.6.2. Uitvoerend.

496. Actor : De minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport
Handeling : Het adviseren van burgemeester en wethouders inzake het toewijzen van vrijgekomen rijksvoorkeurswoningen.
Bron : Art. 11, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Str. 1988, 253).
Periode : 1945-
497. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in overeenstemming met de minister van VWS sluiten van een bestuursovereenkomst over het toewijzen van rijksvoorkeurswoningen aan voorkeursgerechtigden.
Bron : Art. 14, lid 1 en 2, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Str. 1988, 253).
Periode : 1945-
Product bijv.:
 - overeenkomst met het VNG inzake de huisvesting van vluchtelingen.
498. Actor : De minister van Volksgezondheid Welzijn en Sport
Handeling : Het voordragen van voorkeursgerechtigden.
Bron : Art. 5, lid 2, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Str. 1988, 253).
Periode : 1989-
Opmerking:
 - Gedacht moet worden aan vluchtelingen of etnische minderheidsgroepen.
499. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vergoeden van huurderiving die is ontstaan ten gevolge van het leegstaan van rijksvoorkeurswoningen.
Bron : Art. 15, lid 1, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Str. 1988, 253).
Periode : 1989-
500. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het van toepassing verklaren van artikelen inzake voorkeurgerechtigden ten aanzien van gemeenten die niet of onvoldoende zorg dragen voor de huisvesting van vluchtelingen.
Bron : Art. 16a, lid 2, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Str. 1988, 253).
Periode : 1989 -
501. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het terugvorderen van vergoedingen welke zijn gegeven aan de eigenaren van rijksvoorkeurswoningen wegens leegstand.
Bron : Art. 15, lid 2, Regeling rijksvoorkeurswoningen 1989 (Str. 1988, 253).
Periode : 1989 -

9. HUURBELEID

Het huurbeleid laat zich in drie aspecten onderverdelen:

- de prijs van de huur als vaste last van bewoners in een periode waarin het inkomen mede door het rijk werd gereguleerd en er geen vrije markt geregeld was (prijsbeleid);
- de zorg voor betaalbare woningen in een vrije markteconomie, ook voor de laagstbetaalden
- de bescherming van huurders door middel van rechten.

Een deel van dit beleid is geregeld door wet- en regelgeving, zoals:

- de Huurwet 1950, waarin de huurprijs en de huurbescherming werd geregeld
- de daarop volgende afzonderlijke wetten inzake huurprijsregeling en huurbeschermingsorganen
- het burgerlijk wetboek, voorzover het de verhouding huurder- verhuurder regelde
- de huursubsidie, waarin ook de subsidiebedragen werden vastgesteld

Aan elk van deze onderwerpen is een afzonderlijk hoofdstuk gewijd.

9.1. Huurprijsregulering

Inleiding:

In dit hoofdstuk wordt de bemoeienis van de rijksoverheid met betrekking tot de vaststelling van de huurprijs beschreven.

Voor de noodzaak van huurprijsregulering door de rijksoverheid worden vijf redenen aangevoerd:

- Het bestaan van huurbescherming: het beslechten van een huurgeschil door het uitzetten van een bewoner is niet mogelijk. Er is dus een systeem van conflictregulering nodig
- Het streven van huurharmonisatie om eenheid tussen huurprijs en woonkwaliteit te krijgen en zo doorstroming te bevorderen
- Het verband tussen huurprijs en rijkssubsidie of -financiering: het rijk stelt de huur van door hemzelf gefinancierde woningwet- en premiewoningen vast.
- Macro-economische redenen: huur beïnvloedt de loon- en prijspolitiek..

Vanaf de Tweede Wereldoorlog tot 1950 werd, om de inflatie te beteugelen, een huurstop ingesteld. Hieraan kwam een einde toen in 1950 de Huurwet in werking trad. De Huurwet verving het Huurprijsbesluit (1940), het Huurprijsuitvoeringsbesluit (1944) en het Huurbeschermingsbesluit (1944). Deze besluiten hadden betrekking op elk onroerend goed en golden na 1945 als besluiten, die vielen onder de Prijsopdrivings- en Hamsterwet 1939. De uitvoering daarvan berustte bij het Ministerie van Economische Zaken. Voor nadere gegevens hierover wordt men verwezen naar PIVOT-rapport 108: *Prijsbeleid en economische controle*, afd. I. Tijdens deze periode had de minister, belast met wederopbouw, wel de bevoegdheid om een prijsbureau aan te wijzen met deskundigen, die prijsbesluiten van het Directoraal-Generaal voor de Prijzen en het Ministerie van Economische Zaken konden voorbereiden.

Er kwam in 1950 een door wetten gestuurde huurprijsregulering tot stand. Die werd aanvankelijk aangewend om in een stelsel van geleide loonpolitiek de kosten van levensonderhoud veilig te stellen. De periodieke huurprijsverhogingen van de jaren '50 zijn allen per wet vastgesteld. Het belang hiervan was zo groot, dat hierover in 1955 een kabinetscrisis ontstond. Niettemin steeg de huurprijs van woningen van 1940 tot de huurverhoging van 1960 tot 122%. De huur van bedrijfspanden, die mede onder het prijsreguleringsbeleid van het ministerie van Economische Zaken viel, steeg met 15%. Omdat alle gebouwen, dus niet alleen woningen, onder de huurwet vielen, moest de minister in sommige gevallen bijzondere regelingen treffen, bijvoorbeeld voor panden met een belangrijk sociaal karakter als bejaardentehuizen. Voor dergelijke beslissingen voert de minister overleg met het gemeentebestuur. Ook kon de minister na overleg met het gemeentebestuur beschikken dat een woning of woningencomplex voor huurverlaging in aanmerking kwam. In dit geval is er sprake van ernstig achterstallig onderhoud of gebrek aan woongenot. Verzoeken om een dergelijke huurverlaging werden door de huurder aan Burgemeester en Wethouder van de desbetreffende gemeente verzonden en aan de minister doorgezonden. In de Huurwet 1960 is bepaald dat de huurprijs van de woning door de minister kan worden teruggebracht naar het niveau van 31 december 1950. In het Rotterdam van de wederopbouw werden "huizen

beneden de huurwaarde” lange tijd in stand gehouden om in bijzondere woonbehoeften voor jongeren te voorzien. In diezelfde wet werden uitzonderingen vastgesteld voor de verplichting van de toen vastgestelde huurverhoging van woningen van 20%: voor krotwoningen en woningen met achterstallig onderhoud mocht een lagere huur worden betaald, zulks ter beoordeling van de Huuradviescommissie.

In de jaren ‘60 volgde er een zekere huurprijsliberalisatie. Zo kwamen particuliere woningen buiten de huurprijsregulering te vallen. Het rijk behield de bevoegdheid om de huur van door hemzelf gefinancierde of gesubsidieerde woningen van corporaties (Woningwetwoningen) verplicht vast te stellen. Het rijk heeft ook de bevoegdheid om regelingen te treffen voor de huur van door haar gesubsidieerde particuliere huurwoningen.

Om een en ander nader te regelen komt in 1968 de Wet jaarlijkse huurverhogingen tot stand. Op grond van deze wet wordt een verplichte jaarlijkse huurverhoging van gesubsidieerde nieuwbouw voorgeschreven. In 1971 wordt in het kader van de huurharmonisatie de Huurwet aangepast. Om het verschil in huurprijzen tussen nieuwbouw en oudbouw te overbruggen probeert de regering een partiële huurverhoging door te voeren. Verder wordt de huurwetgeving in 1975 verrijkt met de Wet huurprijsontwikkeling woonruimte 1975 en korte tijd later met de Wet huurprijzen verbeterde woningen. Beide hadden een afzonderlijk regime voor de huurprijsbepaling en de huurverhoging. Door dit alles werd het vaststellen van de huurprijs een nogal onoverzichtelijke zaak.

Onder andere om een zekere consistentie te brengen met betrekking tot de huurprijsbepaling werden in 1979 de hierboven genoemde huurwetten vervangen door de Huurprijzenwet woonruimte (Stb. 1979, 15) gewijzigd: Stb. 1994, 459). In de Huurprijzenwet woonruimte worden de huurprijsbepaling en de huuraanpassing geregeld van alle zelfstandige woningen en van alle tot bewoning bestemde gedeelten van een (on)roerend goed in het gehele land. Hierbij dient te worden opgemerkt dat sinds 1993 de huurprijsregulering ook geldt voor woonwagens en woonwagenstandplaatsen. (zie hierover nader de uitleg bij handeling 512).

In het Besluit huurprijzen woonruimte is een woningwaarderingssysteem uitgewerkt. De zogenaamde huursombenadering is ook opgenomen in de Huurprijzenwet woonruimte. De huursombenadering houdt het voorschrift in, opgelegd aan de corporaties, om over de totale huurinkomsten van hun gehele huurwoningvoorraad jaarlijks een door de minister bepaalde huurstijgingspercentage te realiseren. Dit bedroeg in 1993, bij de invoering van de regeling, 4,75 %. De (formele) achtergrond van deze beginmaatregel is dat de corporaties voldoende inkomsten moeten kunnen genereren om hun sociale taak - zoals gesteld in de Woningwet- te kunnen vervullen

Met de invoering van het Besluit Beheer Sociale Huursector heeft de minister geen invloed meer op de huurprijzen van in het verleden gesubsidieerde of gefinancierde woningen. Wel kan de minister nog invloed op de huurprijs uitoefenen door

- vaststelling van het maximale huurverhogingspercentage op alle woningen van de woningcorporaties;
- vaststelling van een redelijke stijging van de huurprijs (een “minimaal gemiddelde:”).

Bij de uitvoering van de Huurprijzenwet is ook de regeling van huurprijzen van *standplaatsen* voor woonwagens betrokken. Hiervoor is - voor het eerst in 1992 - een apart Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens opgesteld, waarbij de minister de bevoegdheid heeft om jaarlijks de huren van woonwagens te verhogen. Hierbij gelden de regels als bij normale huurprijzen. Vanaf 1996 is de huur van standplaatsen voor woonwagens op dezelfde wijze geliberaliseerd als voor andere te verhuren woningen.

Handelingen

9.1.1. Kaderstellend

502. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het aanwijzen van prijzenbureau's voor onroerende zaken.
Bron : Huurprijsuitvoeringsbesluit 1941.
Periode : 1945-1955.
503. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van normen voor berekening van huurprijzen en andere woonlasten die door toegelaten instellingen moeten worden opgelegd..
Bron : Art. 19, Huurprijzenwet Woonruimte.
Periode : 1979-
Product bijv.: Rapport *Van service naar kosten* door de Werkgroep Servicekosten. 1984.
504. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen van modelformulieren op grond waarvan wijzigingen van de huurprijs dienen te worden aangezegd.
Bron : Art. 19, lid 2, Huurprijzenwet Woonruimte
Periode : 1979-

9.1.2. Uitvoerend:

505. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het bij beschikking vaststellen van huurprijzen in bijzondere gevallen voor bepaalde gebouwen.
Bron : Art. art 17 BBH oud, art. 18 BBH ;
Periode : 1950-1979

Opmerking:

Deze bevoegdheid kan betrekking hebben op afwijkingen in huurprijzen van vergelijkbare onroerende goederen.

506. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het bij beschikking verklaren dat een woning ongeschikt is voor bewoning voor de vastgestelde huur..
Bron : Art. 5.2 Huurwet.
Periode : 1955-1979.

Opmerking:

De minister gaf in eerste instantie een verklaring dat hij het verzoek van de aanvrager al dan niet in overweging neemt. Indien hij het verzoek in overweging neemt, treft hij een uiteindelijke beschikking, die veelal huurverlaging inhoudt

507. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het bepalen van de huurprijs van door de minister gefinancierde en gesubsidieerde woningen.
Bron : Art. 2, lid 2, Huurwet; art. 59-60 Woningwet; Art. 14, Besluit toegelaten instellingen volkshuisvesting (Stb. 1976, 469)
Periode : 1950-1979

Opmerking:

Blijkens art. 3 van de Huurwet vanaf 1957 heeft dit ook betrekking op verhogingen in verband met wijzigingen van de huurwet. Deze handeling wordt soms verricht in combinatie met beschikkingen inzake aanvullende subsidies met betrekking tot de vastgestelde huur

508. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bepalen van de aanvangshuurprijs van door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) gefinancierde of gesubsidieerde woningen.
Bron : Art. 8, huurprijzenwet woonruimte;
Periode : 1979-1996

Opmerking:

De minister heeft de bevoegdheid de aanvangshuurprijs vast te stellen van een door hemzelf gefinancierde of gesubsidieerde woning. De eerste vijf jaar zal de huur moeten worden verhoogd met het door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) aangegeven percentage.

Product: Beschikking geldelijke steun huurwoningen.

509. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag van woningcorporaties en toegelaten instellingen beschikken dat van vastgestelde huurverhogingspercentages mag worden afgeweken.
Bron : (art. 2, Regeling huursom sociale-huursector (Stcr. 1994, 100);
Periode : 1979-1996

Opmerking:

De reden voor deze uitzondering berust op de vraag in hoeverre het verhuren van de woonegelegenheden, in verband met de samenstelling van het woningbezit van een toegelaten instelling, ernstig bemoeilijkt wordt.

510. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in bijzondere gevallen wijzigen van overeengekomen huurprijzen
Bron : Art. 16 Huurprijzenwet woonruimte
Periode : 1979-

Opmerking:

De minister kan in uitzonderingsgevallen eigenmachtig beslissen over de rechtmatigheid van een huurprijs. Gewoonlijk wordt dit geschil door een huur(advisie)commissie opgelost. De minister kan echter ingrijpen indien er bij de vaststelling van een huurprijs sprake is van onredelijke bevoordeling of benadeling.

511. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het jaarlijks verslag afleggen over de huurprijzen aan de Staten-Generaal.
Bron : Art. 38-39, Huurprijzenwet Woonruimte
Periode : 1979-

512. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij ministeriële regeling vaststellen van de huurprijs voor het gebruik van een woonwagenstandplaats.
Bron : Art. 2, Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens (Stb. 1992, 268)
Periode : 1992-1996.

Opmerking:

Jaarlijks worden - met toepassing van de Regeling huurprijzen standplaatsen voor woonwagens - de huurprijzen van woonwagenstandplaatsen vastgesteld volgens een in het Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens opgenomen methodiek. Deze methodiek is analoog aan de Huurprijzenwet woonruimte houdt in dat de huren jaarlijks worden verhoogd met het trendmatige percentage met daar bovenop een correctiebedrag in verband met de structurele achterstand van de standplaatshuren en gecorrigeerd met een verouderingsaftrek. Het correctiebedrag en de verouderingsaftrek worden jaarlijks ingevolge dit besluit bij ministeriële regeling bepaald. Het basisbedrag is vastgesteld aan de hand van de besluitvorming van de gemeente overeenkomstig de Woonwagenwet. Ook deze situatie wordt geliberaliseerd.

513. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij ministeriële regeling beperken of buiten toepassing stellen van de huurprijsverhoging voor het gebruik van een woonwagenstandplaats.
Bron : Art. 3, lid 3, Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens
Periode : 1992-1996

Opmerking:

De in deze handeling bedoelde beperking of buiten toepassingstelling is een ouderdomsaftrek, bedoeld voor standplaatsen waarvan de kwaliteit in de loop van de exploitatie achteruit is gegaan.

9.2. Huursubsidie.

Inleiding

De hier beschreven subsidies (huursubsidie, huurgewenningsbijdrage) zijn tegemoetkomingen in de huurprijs van personen met een lager inkomen, die gezien hun inkomen niet aan de prijs kunnen voldoen en die redelijkerwijs zich niet in een betaalbare woning hebben kunnen vestigen. Het instrument dient vanaf 1991 in toenemende mate ter vervanging van subsidieregelingen voor de woningbouw.

Als redenen voor de noodzaak voor toepassing van het instrument worden aangevoerd:

- Het recht op goede huisvesting als een der mensenrechten
- Huursubsidie is minder kostbaar dan loonsverhoging
- Huursubsidie kan dienen als correctie op de woningmarkt en bevordert de doorstroming

Als tegenwicht is er vaak gepleit voor heffingen op te goedkoop wonen; hiertoe is het echter nog niet gekomen.

De individuele huursubsidie kende lange tijd geen wettelijke basis. De oudste regelingen van 1970 gold slechts voor woningwetwoningen, gebouwd na 1960. (Beschikking aanvullende huursubsidie BAH, 1970, Str. 105 Het waren aanvullende instrumenten op objectsubsidie met het doel bewoning te garanderen.) Na 1971 werd deze regeling uitgebreid voor alle sociale huurwoningen. BAH 1973, 150; 1974, 254. In 1975 werd een nieuwe regeling ingevoerd voor alle zelfstandige huurwoningen, die in 1976 werd uitgebreid voor alle onzelfstandige woningen.

Na 1980 werd deze regeling weer ingeperkt. Door de vaststelling van de Wet individuele huursubsidie Stb. 1986, 265; kreeg de regeling een wettelijke grondslag. De wet werd regelmatig herzien, omdat de regeling gekoppeld was aan wettelijk voorgeschreven inkomenstabellen, die stelselmatig werden herzien. Zo zijn er specifieke tabellen denkbaar voor een- of meerpersoonshuishoudens, en tabellen gebonden aan leeftijds-groepen (jongeren, 65+) die onderling in categorieën kunnen worden ingedeeld. Ook de hoogte van de - aan het loon- en prijspeil aan te passen - subsidie wordt hoofdzakelijk bij wet geregeld. Daarnaast worden er voortdu-rend politieke discussies gevoerd over de beheersbaarheid en de controleerbaarheid van de subsidies. De WIH wordt derhalve regelmatig herzien.

De aanvrager van een individuele huursubsidie dient zijn aanvraag bij de gemeente in. Dat kan de eigenaar zijn (ten behoeve van de huurder) of de huurder zelf. De aanvraag gaat gepaard met een rapport van de gemeente die op grond van de aanwijzingen van het rijk de gegevens voor de aanvraag heeft gecontroleerd en de minister van advies dient. Daarop beschikt de minister. Voorwaarden voor een individuele huursubsidie zijn:

- het inkomen van de aanvrager;
- de hoogte van de huurprijs (woning mag redelijkerwijs niet te duur zijn; hiervoor wordt eventueel advies van de Huurcommissie ingewonnen).

Handelingen.

9.2.1. Kaderstellend

514. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van regelingen voor tegemoetkoming in de huurkosten voor huurders met een lager inkomen.
Bron : -
Periode : 1970-1991

Opmerking:

De regelingen zijn vervangen door de Wet Individuele Huursubsidie (IHS)

Producten zijn bijv.:

- Beschikking aanvullende huursubsidie BAH, 1970, Stcr. 105; 1973, 150; 1974, 254; .Geldt voor woningwetwoningen, gebouwd na 1960.; geldt na 1971/72 voor alle sociale huurwoningen.
- Beschikking geldelijke steun huurwoningen BGSB (Beschikking individuele huursubsidie)1975,
- Uitvoeringsregeling Individuele huursubsidie, Stcr. 1986, 127; 1987, 75; 1988, 124; 1989, 71; 1990, 81; 1991, 108; 1992, 93; 1993, 67.
- Regeling huurgewenningsbijdrage, Stcr. 1986, 25; 1986, 251; 1987, 75; 1988, 68; 1988, 124; 1989, 71; 1990, 81; 1989, 109.

515. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het geven van nadere aanwijzingen en instructies aan gemeenten voor de uitvoering van huursubsidieregelingen.
Bron : Art. 34-37 Wet individuele huursubsidie
Periode : 1986-

Opmerking:

Hierbij is inbegrepen het doen van onderzoek ter evaluatie van de gegeven instructies.

Product bijv.:

Handleiding voor de uitvoering van de Wet individuele huursubsidie door gemeenten en verhuurders voor de periode 1 juli 1995 - 1 juli 1996 (CR 27).

9.2.2. Uitvoerend.

516. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag verstrekken van huurgewenningsbijdragen en huursubsidies.
Bron : Beschikking individuele huursubsidie 1975; Art. 2 volg. Wet individuele huursubsidie.
Periode : 1970-

Opmerkingen:

- Onder toekenning wordt verstaan:
 - Het beoordelen van de aanvraag aan de hand van vastgestelde criteria
 - Het vaststellen van het te subsidiëren bedrag aan de hand van vastgestelde tabellen.
 - Het nader vaststellen als gevolg van door de wet voorziene gewijzigde situaties
 - Het uitbetalen en verrekenen van het bedrag.
 - Het eventueel terugvorderen van onrechtmatig uitgekeerde bedragen.

De aanvraag kan geschieden door de huurder of door de verhuurder; in het laatste geval wordt een deel van de vergoeding aan de verhuurder uitbetaald.

517. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het treffen van van de huurtabellen afwijkende voorzieningen
Bron : Art. 9, Wet individuele huursubsidie.
Periode : 1986-

Opmerking:

- Gedacht wordt hier aan hogere inkomensgrenzen

518. Actor : de Huurcommissie.
Handeling : Het adviseren aan B & W inzake de redelijkheid van een door aanvrager van een huursubsidie te betalen huurprijs
Bron : Beschikking individuele huursubsidie 1975; Art. 2 volg. Wet individuele huursubsidie.
Periode : 1970-1998

Opmerking:

Met ingang van 1 juli 1995 moet de gemeente bij een aanvraag van individuele huursubsidie een verklaring aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) sturen over de redelijkheid van een huurbedrag.

9.3. Huurbescherming; Huur(advies)commissies

Inleiding:

Huurbescherming is het recht dat de huurder heeft op het verblijf in de door hem gehuurde woonruimte, zolang hij aan de daarvoor gestelde voorwaarden voldoet; het is een voorrangsbelang waarvoor andere eigendomsrechten wijken. Het gegeven is formeel verankerd in het beginsel dat een onroerend goed waarop een huurovereenkomst berust, belast is met een zakelijke verplichting: “koop breekt geen huur.” Het verkopen van een huis is als zodanig geen grond om de daaraan verbonden huurverplichtingen te breken. Hiervoor gelden bijzondere regels en belangen. Dit beginsel is vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek, waarin afzonderlijke bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot het einde van huur en verhuur van woonruimte (bijvoorbeeld vastgesteld in Stb. 1972, 305). Een tweede vorm van bescherming is het feit dat een huurprijs redelijk dient te zijn in verhouding tot de kwaliteit van het verhuurde product. Hiervoor is door de wetgever een afzonderlijke beoordelingsprocedure vastgesteld, de huuradviescommissie. Verbetering van een woningwetwoning ter wille van een huurder kan tot op zekere hoogte door de gemeente worden afgedwongen: hierbij gelden “de eisen des tijds”, zoals die in woonbesluiten bij AMVB worden vastgesteld. Dit kan door middel van een aanschrijving op advies van de inspecteur volkshuisvesting.

Tijdens de behandeling van de Huurwet 1950 werd door de Tweede Kamer voorgesteld Huur(advies)-commissies in te voeren. De minister nam dit over. De werkzaamheden van de Huur (advies)commissies werden uitgewerkt in het op de Huurwet gebaseerde Huur(advies)commissiebesluit.

Huur(advies)commissies hebben tot taak te beoordelen of woningen voldoen aan eisen van bewoonbaarheid om voor de vastgestelde huurprijs in aanmerking te komen. Eventueel kunnen de huurders en/of verhuurders het advies van de commissie, inzake een huurgeschil, naast zich neerleggen en naar de kantonrechter stappen. Deze doet dan een bindende uitspraak. De uitspraken van de commissie zijn belangrijk bij het bepalen van het standpunt van de kantonrechter. Om deze reden is de samenstelling van de commissie en de deskundigheid van de leden van groot belang. De Huuradviescommissies hadden ook wettelijke bevoegdheden om uitzonderingen van verplichte huurverhogingen vast te stellen. In bepaalde gemeenten moesten zij na de Huurwet van 1960 verplicht worden ingeschakeld voor de vaststelling van de verplichte huurverhoging van bepaalde categorieën woningen: zij moesten dan beoordelen of een woning in behoorlijke staat was.

Met de invoering van de Huurprijzenwet woonruimte wijzigde het huurbeleid zodanig dat het nodig bleek een aparte Wet op de Huurcommissies op te zetten (Stb. 1979, 16) De commissies zijn zelfstandige bestuursorganen. Zij treden op als onafhankelijke arbitrerende colleges, ondersteund door een door het ministerie ressorterend ambtelijk apparaat. De commissies hebben de volgende taken:

- schriftelijk advies uitbrengen inzake kwesties tussen huurder en verhuurder;
- uitspraak doen in kwesties over de hoogte (redelijkheid) van huurprijzen en over de vaststelling en wijziging van (aanvullende) gebruiksvergoedingen; eventueel ook verklaringen afleggen over de kwaliteit van een woonruimte en een daarvoor redelijk te achten huurprijs aan overheidsinstellingen als het ministerie;
- desgevraagd verstrekken van inlichtingen aan huurder en kantonrechter, en op bevel van de rechter rapporteren over betalingsverplichtingen wanneer er gerechtelijk huur wordt gevorderd;
- advies uitbrengen aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) bij wijziging van huurverhogingen in bijzondere gevallen, de ingangsdatum van een huurverhoging

De leden van de Huurcommissie werden benoemd door GS. Sedert 1998 worden de leden worden benoemd door de minister van VROM, maar de commissies blijven een van het ministerie onafhankelijk functionerende organen.

Handelingen.

9.3.1. Kaderstellend

519. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het bij AMVB vaststellen van nadere regels ten aanzien van Huur(advies)commissies.
Bron : Art. 10, lid 2, Huurwet 1950 Stb. K452, art. 20, lid 5, art. 24, Huurprijzenwet
Woonruimte
Periode : 1950--
Opmerking:
Deze regels betreffen samenstelling, aantal leden, gebied, zetel en werkwijze, rechtspositie van de door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) benoemde functionarissen, vereiste gegevens voor een aanvraag, etc.
- Producten bijv.:
Besluit van 1950 , Stb. K 579, houdende voorschriften nopens Huur(advies)commissies
Besluit van 1981, Stb. 563, tot vaststelling van de vergoedingen van de leden en plaatsvervangende leden van Huurcommissies.
520. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het stellen van nadere richtlijnen ten aanzien van Huur(advies)commissies.
Bron : Art. 4, Huur(advies)commissiebesluit. Art. 8, lid 5 Huurwet 1955-1960.
Periode : 1950-
Opmerking:
Deze richtlijnen, veelal geformuleerd in circulaire aan GS, en aan voorzitters en secretarissen van Huurcommissies, dienen als aanwijzing ter vervanging van regelgeving bij AMVB
- Product:
Beschikking van 26 augustus 1955.-
- Brochure *Huurprijzen en onderhoud van woningen en bedrijven...*
Nader opgestelde puntensystemen met circulaire over de toepassing daarvan.
Regelingen inzake standplaatsen, roosters van vervanging van voorzitters, e.d.
Circulaire aan GS, houdende richtlijnen inzake de samenstelling van Huurcommissies, Stcr 1979, 158.
521. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM).
Handeling : Het aanwijzen van gemeentes waarin Huurcommissies moeten worden ingesteld.
Bron : Art. 8, lid 3, Huurwet.
Periode : 1950-1960
Product bijv.: KB 1955, Stcr. 165 tot aanwijzing van gemeenten.
522. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen van de (voorzitters en) secretarissen van Huur(advies)commissies.
Bron : Art.10 Huurwet art. 5, Wet op de Huurcommissies.
Periode : 1950 -
Opmerking:
• De voorzitters worden vanaf 1979 door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) benoemd.
523. Actor : Gedeputeerde Staten
Handeling : Het benoemen van de leden van Huur(advies)commissies.
Bron : Art. 10 Huurwet / art. 6, Wet op de Huurcommissies.
Periode : 1950 –1998.
Opmerking:
Met ingang van januari 1998 worden de leden door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) benoemd,

524. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het toetsen van de benoemingen van leden van de huur-(advies)commissies door Gedeputeerde Staten.
 Bron : Art, 6 Wet op de Huurcommissies.
 Periode : 1950-1998

9.3.2. Uitvoerend:

De huuradviescommissie heeft zich in de loop der jaren ontwikkeld van een arbitrage- naar een bemiddelingsorgaan. Zijn adviezen betreffen in eerste instantie de huurprijs. Aanvankelijk was dit advies bindend, tegenwoordig dient het als nadere richtlijn dienen voor een geschil voor de kantonrechter. De kantonrechter kan ook tijdens een huurgeschil advies aanvragen bij de huuradviescommissie (Art. 3a, 12a , Huurwet).

Vanaf 1960 heeft de huuradviescommissie de bevoegdheid verklaringen te geven inzake de gebreken die de bewoonbaarheid ernstig schade en inzake achterstallig onderhoud van een woning (Art. 3a, 12a , Huurwet). De aard van de schade aan het woongenot en het achterstallig onderhoud stond vast in lijsten die bij circulaire door de minister werden verspreid. Kwamen de gebreken en het achterstallig onderhoud aangetoond, dan leidde dit tot een vervallenverklaring van de huurverhoging zoals die in de laatste huurwet was vastgesteld: Deze verklaring heeft ook later tot gevolg dat de huur niet hoeft te worden verhoogd. In de MVT van de Huurwet 1965 wordt gesteld dat de Huur(advies)commissie de bevoegdheid heeft terugwerkende kracht aan zijn verklaring kan geven tot het tijdstip waarop de aanvraag is ingediend. Indien de verklaring betrekking heeft op achterstallig onderhoud, kan de Huur(advies)commissie die op verzoek van verhuurder intrekken wanneer aan de eisen van het onderhoud is voldaan.

De bepaling werd in 1968 ingetrokken omdat de ontstane huurachterstand een een beletsel voor verbetering zou kunnen worden. In de plaats hiervan kwam een puntensysteem op basis waarvan de kwaliteit van de woning kan worden vastgesteld. Ernstige, bij AMVB nader omschreven, gebreken konden als “nulpunten” worden ingevoerd, hetgeen de huurprijs aanzienlijk kon reduceren. Dit puntensysteem is definitief vastgelegd in het Besluit huurprijzen woonruimte 1979, Stb. 216. De Huurcommissie kan echter krachtens dit besluit ook uit anderen hoofde vaststellen dat “het woongenot ernstig wordt geschaad”.

Van 1950 tot 1975 vervulde de Huur(advies)commissie ook een rol bij de huurbescherming. Zij had ingevolge art, 12 van de Huurwet de bevoegdheid te adviseren inzake vorderingen tot ontruiming van een huurwoning.

De commissie kan ingevolge de wet op de Huurcommissies van 1979 ook adviseren over bezwaren tegen onevenredige bevoordeling of benadeling van een der beide partijen bij de sluiting van het huurcontract (bijv. sleutelgeld of overnamekosten), of over buiten de huur vallende kosten als stoffering en servicekosten e.d.

De huuradviescommissie kan in thans – in de voor het merendeel geliberaliseerde gebieden - ook op verzoek van de beide partijen alsnog als arbitragecommissie functioneren. Arbitrage houdt in dat beide partijen hun geschillen aan een bindende uitspraak van de huuradviescommissie voorleggen.

525. Actor : de Huur(advies)commissie
 Handeling : Het op aanvraag van huurders of verhuurders adviseren bij huurgeschillen.
 Bron : Art. 11-13, Huurwet / Wet op de Huurcommissies.
 Periode : 1957-1998
526. Actor : de Huur(advies)commissie
 Handeling : Het vaststellen van de bewoonbare staat van goedkope vooroorlogse woningen
 Bron : art. 5 , Huurwet 1960.
 Periode : 1960-1975
 Opmerking:: De zg. “huizen onder de huurwaarde” betreffen woningen waarvan de huur lager is dan een aan de hand van tabellen per gemeente of wijk vastgesteld bedrag; de huuradviescommissie moet in dat geval vaststellen of de woning voldoende bewoonbaar is voor een huurverhoging van 20%.

527. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het innen van vergoedingen voor het aanvragen van advies aan een
Huurcommissie.
Bron : Art. 11, lid 2 Huurwet; art. 10, lid 3 Huurprijzenwet Woonruimte.
Periode : 1950-1955

Opmerking:

- Ingevolge KB 1955, Str. 165 is de gemeente als incasseerder van de vergoedingen aangewezen. In het Besluit Huurprijzen Woonruimte worden de vergoedingen nader vastgesteld en innen de Huurcommissies zelf de opgelegde kosten.

528. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het registreren van uitspraken van huuradviescommissies.
Bron : Jaarverslag DGVH 1995, p. 20
Periode : 1979-

Product: Databank Jurisprudentie Huurgeschillen.

Opmerking:

Het betreft periodieke opgeven van behandelde en aangebrachte zaken aan Gedeputeerde Staten en aan de minister. Het betreft een openbare register dat volgens aanwijzingen van de minister wordt ingericht; aan het register kunnen echter geen zakelijke rechten ten aanzien van het onroerend goed worden ontleend. Bij circulaire van 11 oktober 1979, nr. 301 112 heeft de minister formulieren vastgesteld waarop de in het register te vermelden gegevens dienen te worden ingevuld. Bij deze handeling is de boekhouding voor geïnde gelden inbegrepen.

529. Actor : de Huur(advies)commissie
Handeling : Het administreren van behandelde en aangebrachte zaken.
Bron : Art. 22. Wet op de Huurcommissies.
Periode : 1979-1998

Opmerking:

Het betreft de registratie van uitspraken van de Huurcommissies; deze dienst uniform te zijn. Bij circulaire van 11 oktober 1979, nr. 301 112 heeft de minister formulieren vastgesteld waarop de in het register te vermelden gegevens dienen te worden ingevuld. Bij deze handeling is de boekhouding voor geïnde gelden inbegrepen.

530. Actor : de Huur(advies)commissie
Handeling : Het jaarlijks verslag uitbrengen inzake de verrichte werkzaamheden.
Bron : Art. 24. Wet op de Huurcommissies.
Periode : 1979-1998

Opmerking:

Dit verslag is gericht aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), GS en de kantonrechter van het district. Het is openbaar.

531. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in bijzondere gevallen wijzigen van overeengekomen huurprijzen.
Bron : art. 16 Huurprijzenwet woonruimte.
Periode : 1979-

Opmerking:

Een dergelijke beschikking is slechts mogelijk als zich naast aanzienlijke afwijking van de huurprijs ook bijv. de omstandigheid heeft voorgedaan dat de huurder redelijkerwijs niet in staat is geweest om na rustige overweging tot overeenstemming met verhuurder te komen.

532. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van modelformulieren voor de aanvraag van een vergunning voor de
tijdelijke verhuur van leegstaande woonruimte.
Bron : Art. 15, lid 2, Leegstandwet.
Periode : 1985-

Opmerking:

Deze regeling houdt in dat de huurder de huur na verstrijking van een bepaalde termijn kan worden opgezegd, omdat het pand een andere vastgestelde bestemming heeft (bijvoorbeeld sloop), maar niet leeg mag blijven staan. De modellen der formulieren zijn nader uitgewerkt in de circulaire van 12 mei 1993, MG 93-17.

10. BOUWNIJVERHEIDSBELEID

Inleiding

Van 1974 tot 1982 bestond er binnen het ministerie van Volkshuisvesting een afzonderlijke afdeling Bouwnijverheid. Het ministerie zelf droeg van 1956 tot 1973 de benaming Volkshuisvesting en Bouwnijverheid. Dit suggereert de aanwezigheid van een afzonderlijk bouwnijverheidsbeleid *naast* de regelingen met betrekking tot de volkshuisvesting. In werkelijkheid houdt de formulering van dit beleid als afzonderlijke categorie de ambtelijk-organisatorische afscherming in van interne en externe adviesorganen. Hun taak was de opstelling van normen en aanwijzingen ten dienste van instrumenten op andere beleidsterreinen, en deze taak wisselde nogal eens van functie binnen het ministeriele bestel. De afdeling Bouwnijverheid (van de Centrale Directie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid) was in de jaren '50 belast met de opstelling van het bouwprogramma, de administratie van woningcontingenteringen en de berekening en controle van maximaal toelaatbare bouwkosten. Dit zijn reeds in dit rapport beschreven beleidsinstrumenten op het gebied van de volkshuisvesting: voor “de brede basis, die zich – handmatig! – met de uitvoering van het subsidiebeleid bezig hield”¹¹, moesten standaarden worden ontworpen.

Deze taak onderging een accentverschuiving. De afdeling Bouwnijverheid, werd meer met de uitvoering van toegewezen contingenteringen belast omdat ze ingediende bouwplannen *voor woningen* aan de hand van reeds vastgestelde maatstaven moest toetsen op deugdelijkheid en betaalbaarheid. Zij werd op 1 oktober 1967 opgeheven. De hierbij opgedane technische kennis valt samen met de normen die voor de bouwnijverheid kunnen gelden en als zodanig worden gepubliceerd door het Nederlands Normalisatie Instituut.. Wanneer de Bouwnijverheid van 1974 tot 1983 als afzonderlijk directoraat-generaal in de Staatsalmanak wordt vermeldt, zijn de taakstellingen van deze afdeling – het opstellen van bouwprognoses, het stimuleren en coördineren van bouwonderzoek, het inventariseren van Europese regels en het stimuleren van nieuwe ontwikkelingen als energiebeleid¹² - vooral gericht op normstellingen voor de volkshuisvesting en later ook de door het rijk te subsidiëren *openbare* gebouwen. De subsidiering van openbare gebouwen is reeds besproken in het PIVOT-rapport nr. 45: *Het rijk onder dak*. In dit hoofdstuk worden vooral de voorbereidende werkzaamheden beschreven die betrekking hebben op de door het rijk aangestuurde normstelling ten aanzien van de bouw zonder dat precies kan worden aangegeven op welk ander beleidsinstrument – regelgeving, financiering, toegelaten bouwplanning - zij van invloed kan zijn geweest.

Het aldus gedefinieerde bouwnijverheidsbeleid is gericht op het onderzoek van het rijk naar kwaliteitseisen van bouw en woningbouw. Aan dit onderzoek zijn doelstellingen van het rijk gekoppeld, die in de loop van de hier beschreven periode een aantal malen gewijzigd zijn. De belangrijkste doelstellingen zijn achtereenvolgens:

- bevordering van de bouwefficiëntie ter bestrijding van de woningnood, bijvoorbeeld door systeembouw, werkmethoden in de bouwvak e.d. Hierbij zijn waar nodig ook de werksituaties binnen de bouwnijverheid aan de orde gekomen (vorstverletbestrijding).
- In de wederopbouwperiode gaf dit aanleiding voor bijzondere steunregelingen, zoals bijvoorbeeld door het Stimuleringsfonds voor onderzoek naar productieverbetering, dat industrialisatie van de bouwnijverheid bevorderde, of door het verlenen van ‘toeslagen’ ter bevordering van moderne bouwmethoden (montagebouw, systeembouw). In 1964 werden arbeidsbesparende bouwmethoden, die aanleiding gaven tot extra steun onderverdeeld in: industriële bouw, systeembouw en “overige bouwmethoden”, speciale methoden waarover advies werd uitgebracht door de stichting Ratiobouw, een onderdeel van het Rotterdamse Bouwcentrum dat oorspronkelijk als formeel door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) ingesteld onderzoeksorgaan functioneerde.¹³
- Ontwerpen van standaarden van woonvormen, bijdragen aan normering
- onderzoek naar de noodzaak, realisatie en bekostiging van woonvormen die buiten rendabele standaardnormen vallen.

¹¹ *Volkshuisvesting in goud*, p. 60

¹² Siraa 1995, p. 196

¹³ Alle rapporten van Ratiobouw bevinden zich in het Algemeen Rijksarchief.

- onderzoek naar de mogelijkheden van duurzaam en energiezuinig bouwen in het kader van een beter milieubeheer.

Dit beleid onderging na 1964 een ontwikkeling, waardoor de bouwkunde door het ministerie op een andere manier werd aangestuurd. Van kwaliteitseisen met betrekking tot de technische ontwikkeling van de bouw werden de accenten verplaatst van efficiency (systeembouw) naar duurzaamheid van het bouw materiaal (milieuvriendelijkheid). De uniformiteit die door het efficiënte bouwen dreigde te ontstaan was onderwerp van kritiek. Het accent verplaatste zich naar kwaliteitseisen met betrekking tot de architectuur en het architectenbestand.

De wijziging van deze doelstellingen, die vaak als nieuwe probleemstellingen zijn geformuleerd, hebben ertoe geleid dat de minister verschillende organen in het leven heeft geroepen, die hun werkzaamheden later als particuliere adviesinstellingen hebben voortgezet. Het Bouwcentrum aan het Weena te Rotterdam herbergt de oudste voorbeelden hiervan. Dat dit werk van grote invloed is geweest voor de architectuur van de Nederlandse woningbouw, zeker tot aan de decentralisatie van ca. 1980, staat buiten kijf. Daarnaast hebben vraagstukken met betrekking tot de bouwkunde zich gericht op beleidsterreinen waarover door PIVOT reeds rapporten zijn opgemaakt zoals:

- werkomstandigheden in de bouwvak: PIVOT-rapport 24
- milieubeheer: PIVOT-rapport 94.
- ruimtelijke ordening: PIVOT-rapport 120

10.1. Aansturing van bouwtechnische kwaliteitseisen.

Vanaf 1940 liet de Gemachtigde voor de Wederopbouw, en na 1946 ook de minister, zich adviseren over technieken voor goede, goedkope en efficiënte woningbouw, gebaseerd op functioneel inrichting van het huis. In beginsel hadden de gemeenten zich met bouwkundige kwaliteit gemoeid door de opstelling van gemeentelijke bouwvoorschriften. Hiertoe waren zij volgens de Woningwet bevoegd. Deze voorschriften waren echter na de oorlog niet altijd in overeenstemming met de stand der techniek en zaten innovatie in de weg. Daarom hanteerde het rijk de normen die zij vaststelde als subsidievoorwaarde voor de bouw van woningwoningen: De Algemene Voorwaarden voor de bouw van woningen met rijkssteun van 1927 (AVW) zijn daarvan het eerste voorbeeld geweest. De verslaglegging van de CDV op grond van de inspectieverslagen laat zien hoeveel correctiewerk er per bouwplan op centraal niveau werd verricht om fouten te voorkomen.

Na de oorlog gaf met name de Wederopbouwwet De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) de bevoegdheid om fabrikanten en projectontwikkelaars die innoverende technieken toepasten toe te laten, ook als zij niet in gemeentelijke bouwvoorschriften waren voorzien. Hierbij speelde het hierboven vermelde Bouwcentrum een belangrijke rol. Een vernieuwend bouwsysteem dat de woningbouw kon versnellen en dus door de minister aan een gemeente kon worden aanbevolen, werd altijd van advies voorzien door ministeriele organen als de Stichting Ratiobouw, die in het centrum gevestigd waren. Het basisonderzoek van de kwaliteitsbouw werd in de jaren '50 vooral verricht door de Stichting Ratiobouw en het Bouwcentrum (voor de normering) en de Stuurgroep Efficiënte Woningbouw (voor versnelling van bouwprocessen). Nieuwe vormen van functioneel moderne woningbouw werden ook door verschillende lagere overheidsinstanties onderzocht en bekeken. Voorbeeld hiervan is de inspraak van een groep vooraanstaande huisvrouwen bij de totstandkoming van de woonomgeving in Rotterdam. Het Bouwcentrum, dat als 'bouwbeurs' een particuliere organisatie is, werd in 1951 gevormd uit een samenwerkingsverband van particuliere samenwerkingsverbanden van vooraanstaande architecten en reeds tijdens de oorlog gevormde adviesorganen van de rijksoverheid. Het samenwerkingsverband tussen Rotterdamse architecten en Deze adviesorganen zijn in de loop der jaren opgeheven of als dienstverlenend orgaan geprivatiseerd. Het centrum zelf is tot op heden nog altijd werkzaam als uitwisselingscentrum en als voorlichtingsinstituut op het gebied van woningbouw en woninginrichting¹⁴

¹⁴ Voor de instellingen, waarvan het archief is gedeponneerd in het Bouwcentrum, dient geen BSD te worden opgemaakt. De archiefbewaarpplaats van het Bouwcentrum werd getroffen door ernstige waterschade, zodat de archieven van de door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) ingestelde adviesorganen slechts fragmentarisch bewaard zijn gebleven. De stukken, die thans in het Algemeen

Vanaf de jaren '50 probeert de rijksoverheid tot enige standaardisatie van de gemeentelijke bouwvoorschriften te komen. Er kwam een AMVB gericht op bouwtechnische punten, het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften (Stb. 1956, 321). Tot echte regels met het daarbij behorende toezicht op de uitvoering door een aangewezen instantie kwam het voorlopig echter niet. De voorschriften waren juridisch niet bindend, maar zij dienden informeel als subsidierichtlijnen, omdat in de jaren '50 de meeste bouw nu eenmaal geschiedde met subsidie en financiering van het rijk.

Op instigatie van het ministerie werden de "Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen" opgesteld, die als voorwaarde golden. De "Voorschriften en Wenken" hadden een dubbel doel. Eigenlijk waren ze bedoeld als minimum kwaliteitseisen waaraan een woning moest voldoen, maar ook werden er maximum kwaliteitseisen voor het 'plafond' van een te subsidiëren of te financieren woning gehanteerd. Dit om te voorkomen dat de kosten van een gesubsidieerde woning een bepaald maximum zouden overstijgen. Daarom werd een bouwplan van een te subsidiëren woning altijd eerst ter beoordeling aan DGV voorgelegd, om de stichtingskosten in verhouding tot de huurinkomsten te beoordelen. Te luxe en te dure woningen ontvingen dus geen overheidssteun.

In 1973 leidde een proeve van nieuwe voorschriften en wenken tot een discussie over de wenselijkheid van een dergelijke regulering van de bouw; er was te weinig variatie in een woningbouw. Tegen al deze voorschriften en wenken werd uiteindelijk aangevoerd dat de bouw er te zeer door werd geüniformeerd. De zeer centralistische en vooral gedetailleerde betrokkenheid van het ambtelijk apparaat met de ontwerpen voor woningbouwprojecten werd in de loop van de jaren zeventig in de vakpers steeds kritischer geschreven.

Tot de invoering van de Woningwet 1992 bepaalde de gemeente in beginsel de kwaliteitseisen voor de woningbouw door middel van de bouwverordening. Het Rijk kon na de invoering van de Woningwet 1965 door middel van AMVB's enkele kaders stellen, maar heeft dit slechts in enkele gevallen concreet gedaan: ze stelde de verplichting vast om schuilkelders te plaatsten en stelde enkele geluidwerende normen. Voor het overige stuurde het de kwaliteit van de woningbouw aan door bevoegdheden met betrekking tot de uitvoering van bouwwerkzaamheden aan zich te houden (Wederopbouwwet) of door voorwaarden te stellen bij financierings- en subsidieregelingen. De aard van deze voorwaarden is het onderwerp geweest van studie op allerlei gebied van de bouwnijverheid. De kennis hiervan werd doorgegeven aan de HID's die op hun beurt aanwijzingen gaven aan de gemeenten die tot het verstrekken van bouwvergunningen bevoegd waren. In 1984 werden de Voorschriften en Wenken van het rijk niet meer maatgevend voor de bouw van nieuwe woningen, omdat de subsidiekraan van het Rijk zich tot slechts een deel van de markt beperkte en ook betrokken was bij woonprojecten die buiten de normen van de V&W vielen.

Na 1984 werden de technische bepalingen niet meer centraal door het rijk geformuleerd. Nu gold een de model-bouwverordening (MBV) van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) als subsidievoorwaarde voor woningbouw. Na 1992 worden dergelijke gegevens niet meer in modelschema's vastgelegd, maar worden minimale bouwkundige normen aan de hand van de stand van de kennis verwerkt in regels, die worden aangestuurd door het Bouwbesluit. Deze normen komen tot stand door standaardiseringsafspraken die – bijvoorbeeld op het gebied van (duurzaam) materiaalgebruik of constructie - deugdelijke bouw garanderen. Hierbij wordt ook gelet op de milieugevolgen van sloopafval en de mogelijkheid tot hergebruik van bouwmaterialen. Tevens worden de normen via de daarvoor werkzame instanties (NNI, CEN) uitgewisseld binnen het kader van de Europese regelgeving op het gebied van bouwtechniek. Een dergelijke benadering heeft in theorie minder invloed op de architectuur van de woonomgeving..

Vanaf 1995 is het bouwnijverheidsonderzoek geïntegreerd in een samenwerkingsverband tussen volkshuisvesting en milieubeheer, dat vorm heeft gekregen in een aantal Plannen van Aanpak Duurzaam Bouwen. Doel van deze plannen is de uitvoering van het Nationale Milieubeleidsplan Plus (1990), waaraan een afzonderlijk rapport over duurzaam bouwen is toegevoegd. Een en ander is nader uitgewerkt in een Beleidsverklaring Milieutaakstellingen Bouw door het Directoraat-generaal Milieubeheer. Het eerste *Plan van aanpak* wordt beschouwd als een vorm van geïntegreerd beleid van volkshuisvesting en milieubeheer; het beoogt met de bevordering van duurzaam bouwen:

- het tegengaan van verspilling van bouwmaterialen en het beperken van bouw- en sloopafval
- het bevorderen van hergebruik van bouw materiaal
- het vervangen van milieugevaarlijk bouw materiaal door milieuvriendelijk bouw materiaal

Rijksarchief berusten, worden blijvend bewaard omdat zij een indruk van de werkzaamheden van deze organen geven.

- bevordering van energiezuinigheid in de bouw door verbeterde isolatie.

Elk plan van aanpak voorziet in afzonderlijke projecten, die op hun beurt tot nadere subsidieregelingen kunnen leiden. Sommige projecten dragen bij tot nieuwe milieubeleidsplannen; het ontstaan van milieubeleidsplanning wordt beschreven in het PIVOT-rapport 94: *Milieubeheer*; andere projecten maken deel uit van handelingen op beleidsterreinen van waterstaat en energiebeleid, bijvoorbeeld beschreven in de PIVOT-rapporten 83 en 84.

10.1.1. Algemeen

Inleiding

De hier beschreven handelingen hebben betrekking op de totstandkoming van organen, die zijn opgericht voor de uitvoering van opdrachten van het ministerie, belast met Volkshuisvesting of het ministerie van VROM. Hieronder worden dus geen wetenschappelijke instellingen of instellingen van de Nederlandse organisatie TNO gerekend (bijvoorbeeld het IBBC- Instituut voor Bouwmaterialen en Bouwkundige Constructies). Het gevolg is dat er binnen deze instituten commissies ontstonden, waarbij ook het ministerie betrokken was, en waarvan de rapporten aanvankelijk werden verwerkt door de afdeling Bouwnijverheid. Het betreft:

Onderzoeksorganen ter advisering van toegelaten bouwsystemen in afwijking van de woningwet (conform de Wederopbouwwet), bijvoorbeeld de Stichting Ratiobouw.

Onderzoeksorganen ter advisering inzake bouwkosten, mede ter advisering van aannemers, met name door het Bureau Documentatie Bouwwezen, dat in 1943 door de Gemachtigde voor de Wederopbouw was opgericht, en dat mede betrokken was bij het ontstaan van het Bouwcentrum en daarbinnen als overheidsadviesorgaan bleef voortbestaan;

Onderzoeksorganen voor de voorbereiding van een bouwbesluit krachtens de Woningwet, waarbij zowel het Bouwcentrum als TNO betrokken konden zijn. Onderzoeksorganen voor de vaststelling van normen voor woningwet- en premiewoningen, waarbij per woningtype een commissie kon worden benoemd;

Hierbij dient te worden aangetekend dat deze instellingen werden ingesteld onder auspiciën van het ministerie van Economische Zaken (TNO!) dan wel - mede in verband met de wederopbouw van Rotterdam - reeds waren ingesteld door de Gemachtigde voor de Wederopbouw tijdens de oorlog. In 1990 werd het Centrum Duurzaam Bouwen in Utrecht opgericht, dat zowel het directoraat-generaal Volkshuisvesting als dat van milieubeheer adviseerde. .

Handelingen

533. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het verlenen van medewerking aan discussieplatforms

Bron : -

Periode : 1980-

Product bijv.,

Discussieplatform Duurzaam Bouwen op Internet.

534. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de minister belast met cultuurbeleid

Handeling : Het subsidiëren van projecten van de SEV.

Bron : Structuurschets Bestuurszaken

Periode : 1991-

Opmerking:

Gesubsidieerd worden bij voorbeeld:

- EXPIDEMO-activiteiten
- Incidentele aanvullende bijdragen per experiment.

10.1.2. Bestrijding woningnood door bevordering van de bouwnijverheid

10.1.2.1. Bouwtechnische richtlijnen

De hier beschreven werkzaamheden hebben betrekking op het onderzoek naar standaardisatie van bouwsystemen. De bedoeling hiervan is bevorderen dat er door toepassing van eenduidige patronen efficiënt kan worden gebouwd en gesubsidieerd, omdat aan de hand van standaarden ook rekenmodellen kunnen worden ontworpen. Bovendien kan worden bereikt dat door het ontwerpen van standaardeenheden een bouwproject industrieel kan worden voorbereid (systeembouw).

De resultaten van het onderzoek kunnen dienen als richtlijnen voor subsidies.

In 1952 werd door de Studiecommissie bouwvoorschriften (commissie Mazure) een eerste aanzet gegeven tot een model-bouwverordening. Dit model werd niet dwingend opgelegd. Een deel van de voorschriften die staan in dit model zijn in 1956 overgenomen in het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften. In vervolg op de model-bouwverordening heeft het VNG een eigen model-bouwverordening opgesteld (beschreven in paragraaf 8.2.3. over gemeentelijke bouwverordeningen).

535. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen en evalueren van criteria voor de toetsing van de kwaliteit van de te financieren woningwetwoningen.
Bron : Volkshuisvesting in goud
Periode : 1950-1988

Opmerkingen:

. Zie voor het vooronderzoek ter vaststelling van die normen hoofdstuk 10. De minister publiceerde ook "aandachtspunten," die niet het karakter van een voorschrift hadden, maar wel konden dienen als toetsingscriterium of aanbeveling. Bij deze ontwerpen werd soms een traject van vooroverleg betrokken. Dit traject kan bestaan uit:

- onderzoekscentra
- overlegorganen met of door architecten
- locale inspraakorganen als huisvrouwen
- de Staten-Generaal

Ontwerpen worden medegedeeld en/of gepubliceerd in de *Staatscourant*.

Producten bijv:

Voorlopige wenken voor het ontwerpen van eensgezinshuizen, opgesteld door de BNA. 1946.
Voorlopige wenken voor het ontwerpen van meergezinshuizen, opgesteld door de BNA. 1946.
Samen overgenomen als: "Wenken"
Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen, geldig als de facto maximumtoets van 1951 tot 1955, herzien in 1965 en 1973, wordt voorschrift tot 1984.
Proeve van nieuwe voorschriften en wenken, 1973-1976; Bouwtechnische bepalingen nieuwbouw (BBN 1975), Woontechnische bepalingen nieuwbouw (WBN).
Functionele grondslagen van de woning. 1958-1960.
Technische Subsidievoorwaarden TSV. 1989.
Keuzeplannen: modellen van te bouwen woningen, voorgesteld door het Bouwcentrum
Regels van modulaire coördinatie (stelsel van maatafspraken voor de bouw). 1965-
Standaard referentiebestek voor de woningbouw
Actieprogramma goedkoper bouwen

536. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het per circulaire of door middel van brochures opstellen van handleidingen voor de toetsing van subsidieaanvragen.
Bron : Volkshuisvesting in goud
Periode : 1950-

Opmerking:

“Men zie deze wenken vooral als een illustratie van de geest, waarin de bedoelde woningen ontworpen dienen te worden en niet als een poging tot ongezonde nivellering.” Wenken 1946.

Producten zijn bv:

Op het gebied van bouwkwaliteit:

Voorlopige wenken voor het bouwen van eensgezinshuizen. 1946.

Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen, 1951 tot 1955, herzien in 1965 en 1973, wordt voorschrift tot 1984.

Proeve van nieuwe voorschriften en wenken, 1973-1976; Bouwtechnische bepalingen nieuwbouw (BBN 1975), Woontechnische bepalingen nieuwbouw (WBN).

Functionele grondslagen van de woning. 1958-1960.

Keuzeplannen

Regels van modulaire coördinatie (stelsel van maatafspraken voor de bouw). 1965-

Standaard referentiebestek voor de woningbouw

Actieprogramma goedkoper bouwen

Circulaires duurzaam bouwen.

op het gebied van stadsvernieuwing

Handleiding voor het bouwen in open gaten

Beoordelingsmethodiek voor woningverbetering

Brochure Grondkosten woningbouw

-
- op het gebied van stadsvernieuwing en locatiesubsidieregeling
 - Handleiding voor het bouwen in open gaten
 - Beoordelingsmethodiek voor woningverbetering
 - Standaardisering van de grondexploitatie STANG
 - Brochure Grondkosten woningbouw en Grondkosten bestemmingsplannen

537. Actor : De Stichting Ratiobouw/
Het Bureau Documentatie Bouwwezen (Bouwcentrum)
- Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake de standaardisatie en normalisatie van bouwtechnische voorschriften en bouw materiaal.
- Bron : *Volkshuisvesting in goud*, 171, Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
- Periode : 1945 -

Opmerkingen:

Het (laten) verrichten van onderzoek naar bouwsystemen en bouwmethoden maakt deel uit van deze handeling.. De resultaten kunnen leiden tot

- normen voor te subsidiëren woningen
- normen voor de bouw, vastgelegd door het NNI.
- gegevens voor Voorschriften en Wenken

Producten: “Standaard-plattegronden van eensgezinsrijen of étagewoningen” e.a. in het tijdschrift *Bouw*.
Lijsten van bouwmaterialen en bouwsystemen.
Standaard referentiebestekken en ontwerpen van referentiewoningen
Keuzeplannen voor woningtypen
Eco-quantum

538.

- Actor : Het Bureau Documentatie Bouwwezen
- Handeling : Het opstellen van modellen voor de berekening van kosten voor de bouw, het onderhoud en de exploitatie van bepaalde categorieën gebouwen.
- Bron : Archief Bouwcentrum.
- Periode : 1945 -
- Opmerking : Deze modellen komen tot stand door middel van onderzoek naar bestaande gebouwen als gevolg van rondschrjvens e.d. Dergelijke onderzoeken leiden tot de inzameling van bouwtekeningen en/of modellen die als documentatie bewaard blijven.

Producten : Richtlijnen voor de bouw van ziekenhuizen
Richtlijnen voor de bouw van recreatiecentra
Richtlijnen voor de bouw van bejaardenoorden

539.

Actor : Commissie van Advies voor de Woningbouw
Handeling : Het adviseren van de minister op het terrein van de bouwvoorschriften.
Bron : Woningbesluit 1947; Wederopbouwwet 22a, 1952.
Periode : 1947-1982,

540.

Actor : Studiecommissie bouwvoorschriften (Commissie Mazure)
Handeling : Het opstellen van model-bouwvoorschriften.
Bron : Nota van toelichting Bouwbesluit (Stb. 1991, 680).
Periode : 1949 - 1952

Opmerking:

- In 1952 werd door deze commissie een eerste aanzet gegeven tot een model-bouwverordening. Dit model werd niet dwingend opgelegd. Een deel van de voorschriften die staan in dit model zijn in 1956 overgenomen in het Besluit Uniforme Bouwvoorschriften. In vervolg op de model-bouwverordening heeft het VNG een eigen model-bouwverordening opgesteld (zie verder paragraaf gemeentelijke bouwverordeningen).

541.

Actor : De Stuurgroep Efficiënte Woningbouw
Handeling : Het doen ontwerpen van bouwsystemen en bouwmethoden.
Bron : Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
Product : Materialenlijsten
Praktijkhandboek bouwkwaliteit.
Periode : 1965-1998

Opmerkingen:

De hier beschreven handeling heeft betrekking op adviezen die De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer de ruimte geven om bepaalde bouwsystemen te bevorderen of toe te laten. De handelingen maken vanaf 1995 deel uit van projecten die in het Plan van Aanpak Duurzaam Bouwen zijn omschreven.

De uitvoerende instelling is de Stichting Bouwresearch, een organisatie die vertegenwoordigd is uit alle landelijke organisaties op het gebied van de bouw. De stichting geeft o.m. richtlijnen uit die door deze organen als beginsel worden goedgekeurd en worden gepubliceerd door het Nederlands Normalisatie Instituut (NNI). De richtlijnen worden gekoppeld aan voorschriften, uitgevaardigd door de Commission Européenne de Normalisation (CEN). De gegevens kunnen als bindend voorschrift worden toegepast als regels in het kader van het Bouwbesluit.

542.

Actor : TNO
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) op het gebied van de standaardisatie en normalisatie van bouwtechnische voorschriften en bouw materiaal.
Bron : Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
Periode : 1950-

Opmerking:

Het (laten) verrichten van onderzoek naar bouwsystemen en bouwmethoden maakt deel uit van deze handeling. Het onderzoek werd voornamelijk uitgevoerd door het Instituut voor Bouwmaterialen en Bouwkundige Constructies IBBC, een onderdeel van de Nijverheidsorganisatie TNO.

543.

Actor : Het Instituut voor volkshuisvestigingsonderzoek RIW
Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) inzake de ontwikkeling van de volkshuisvesting.
Bron : -

Periode :

- Product bijv.:
Rapport Demografische ontwikkelingen en bouwen en wonen. 1984.

544.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vorderen van een bijzonder gemeentelijk onderzoek naar de volkshuisvesting in de gemeenten..
Bron : Art. 58, lid 4. Woningwet 1963.
Periode : 1965-1992.

Opmerking:

- Alvorens een vordering wordt ingesteld, hoort de minister GS van de provincie.

Product:

KB van 1 juni 1976, Stc. 113, houdende de vordering aan 106 gemeenten om een onderzoek in te stellen naar de huisvesting van alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens.

545.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van modelplannen van woningbouwcorporaties (keuzeplannen) die op voorhand in aanmerking komen voor subsidie..
Bron : De Vreeze 307
Periode : 1960-1970

Opmerking:

Keuzeplannen werden ingediend door de gezamenlijke organen van de woningbouwcorporaties. De ontwerpers hadden zich daarmee van financiering verzekerd. De plannen zelf, gebaseerd op herhaling van identieke woningen binnen een bouwblok, werden in bundels gepubliceerd, in totaal verschenen er vijf (1960-1968). In 1970 hield de op met het subsidiëren van woningbouw volgens keuzeplannen.

546.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van modelplannen voor stadsavernieuwing die in aanmerking komen voor subsidie.
Bron : Koffijberg, Niet zonder slag..., p. 112.
Periode : 1973-1977:

Product bijv:

- handleiding voor het bouwen in "open gaten."
- Uitgangspunt voor woontechnische minimumeisen bij woningverbetering

547.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het in projectverband doen verrichten van onderzoek naar totaalstandaarden voor kwalitatieve woningbouw..
Bron : De Vreeze 307-310
Periode : 1960-1974.

Opmerking:

Voorbeeld: de Ontwikkelingscyclusflat in samenwerking met NIROV, Ratiobouw, Nederlandse Huishoudraad, de Landbouwhogeschool te Wageningen, Woningcorporaties.

Producten zijn: Door de minister goedgekeurde publicaties van de betrokken organisaties, en een proefopstelling in het Bouwcentrum. ,

10.1.2.2. Stimulering van nieuwe bouwprocédés

De hier beschreven handelingen betreffen onderzoeksopdrachten met betrekking tot bouwkosten en -kostenverlangende - vormen van efficiënte woningbouw. Deze opdrachten, oorspronkelijk gekoppeld als bindend voorschrift bij overheidssubsidiering, zijn later ook op vrijwillige basis uitgevoerd in de particuliere sector. De subsidies kunnen betrekking hebben op woningwetwoningen, maar ook op andere gebouwen waarvoor overheidssubsidie moet worden vastgesteld. Een en ander heeft geleid tot een verzameling van permanente documentatie, waarvan ook gemeenten en woningorganisaties hebben geprofiteerd. Organisaties als Ratiobouw bracht op verzoek van de minister rapporten uit, die door het Bouwcentrum aan het publiek werden verspreid.

In de jaren 1950-1960 werden vooral procédés gestimuleerd die leiden tot gestandaardiseerde en efficiënte woningbouw. Vanaf 1977 kregen juist bijzondere projecten de aandacht, waardoor voorzieningen voor afwijkende groepen woningzoekenden konden worden getroffen. In plaats van efficiënte woningbouw nu experimentele woningbouw voor woningzoekenden, die anders buiten de boot zouden vallen. Hierop zal worden ingegaan in hoofdstuk 10.13.

548. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen van regelingen met betrekking tot subsidies en toeslagen voor de toepassing van arbeidsbesparende bouwprocédés
Bron : De Vreeze, p. 258, „Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
Periode : 1946 - 1965
Opmerking : De regelingen werden in circulaires aan de gemeenten bekend gemaakt. Zij werden stopgezet in 1950, maar golden in 1954 weer.
549. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het sluiten van meerjarige contracten met gemeenten inzake de toepassing van arbeidsbesparende bouwprocédés bij stadsuitbreidingsprojecten.
Bron : De Vreeze, p. 258-259, „Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
Periode : 1954 - 1965
Opmerking : De regelingen werden in circulaires aan de gemeenten bekend gemaakt. Zij werden stopgezet in 1950, maar golden in 1954 weer.
550. Actor : De Stichting Ratiobouw
Handeling : Het adviseren van de minister inzake extra subsidies voor arbeidsbesparende bouwtechnische procédés door de aanvragende gemeenten.
Bron : De Vreeze, p. 258, „Art. 20, lid 2, Wederopbouwwet.
Periode : 1945 - 1965
Opmerking : Ratiobouw berekende welke arbeid er kon worden bespaard door de invoering van de aangegeven bouwmethoden.
551. Actor : Het Bureau Documentatie Bouwwezen
Handeling : Het vaststellen van risico's voor aangenomen gebouwencomplexen, waarvoor een subsidie of verzoek om toelating is aangevraagd.
Bron : Beschikking risico-berekening 1948, art. 5
Periode : 1945- :
Product : Berekende correctiefactor of risico-index.

10.1.2.3. Risicobeperking van aannemers

552. Actor : Het Bureau Documentatie Bouwwezen
- Handeling : Het periodiek vaststellen van indexcijfers voor de bouwkosten voor gebouwen en gebouwencomplexen..
- Bron : Beschikking risico-berekening 1948, art. 5
- Periode : 1945-
- Opmerking : Hierbij is inbegrepen het opstellen van documentatie, het vaststellen van methodiek en het geven van richtlijnen voor onderzoek. Deze werkzaamheid, aanvankelijk uitgevoerd in opdracht van het rijk, wordt in toenemende mate ook verricht als dienst voor particulieren, hetgeen uiteindelijk heeft geleid tot verzelfstandiging van het bureau en integratie van dit bureau in het Bouwcentrum.
- Product : Lijst van bouwmaterialen en bouwsystemen.
-
553. Actor : De Stichting Vorstverletbestrijding Bouwnijverheid
- Handeling : Het verlenen van uitkeringen aan aannemers voor voorzieningen tot bestrijding van vorstverlet in de bouwnijverheid
- Periode : 1946-1968

10.1.3. Experimentele volkshuisvesting

Bij experimentele woningbouw of experimentele volkshuisvesting moet worden gedacht aan afwijkende woonvormen door bouwkundige vernieuwingen, maar ook aan bijzondere vormen van sociale woningbouw, veranderingen in de stedenbouw, waarbij integratie van modern wooncomfort in panden met een oorspronkelijk andere bestemming een van de onderwerpen is. Ook studies voor de huisvesting van groepen “die in de woningmarkt geen kans krijgen” zijn vooral na de acties van de krakersbeweging rond 1980 in de aandacht gekomen.

Experimentele volkshuisvesting wordt door de minister gestimuleerd door subsidies. De toekenning van deze subsidies aan aanvragers of aan daarvoor aangewezen organen wordt bepaald door de hierna volgende adviesorganen.

In 1960 was er in het Bouwcentrum een Studiecommissie Experimentele Woningbouw werkzaam, die normen vaststelde voor afwijkende woonvormen. Een commissie als deze bestaat uit stedenbouwkundigen, architecten en binnenhuisarchitecten, beheerders, beleggers en bouwondernemers en consumentenadviseurs en adviseert de minister inzake “waardevolle originaliteit” en toepasbaarheid van het project. Als adviesorgaan kunnen ook wetenschappelijke onderzoeksinstituten dienen als het Instituut voor Toegepaste Sociologie te Nijmegen, dat betrokken werd bij de evaluatie van volkshuisvestingsexperimenten. De studiegroep werd in 1982 door de toenmalige staatssecretaris van VROM omgevormd tot Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV). Zij is – met behoud van haar initialen - in 1988 verzelfstandigd als stichting, waarvan eventueel te wijzigen statuten door VROM moe ten worden goedgekeurd. Ook de bestuursleden worden door de minister van VROM benoemd. Er is een ambtelijk SEV-adviseur die de vergaderingen kan bijwonen en de minister moet de jaarbegroting, de jaarstukken en de meerjarenplanning goedkeuren. De SEV is tot regelmatige verslaglegging verplicht.

De SEV stelt meerjarenplannen op waarin zij ook rekenschap aflegt van de door haar opgezette thematische werkprogramma's. VROM levert ook financiële bijdragen aan de SEV, deels voor haar eigen instandhouding, deels - op verzoek van de SEV – incidenteel voor door haar aanbevolen projecten.

10.1.3.1. Stimuleringsprogramma Experimentele Woningbouw.

Inleiding

In mei 1968 maakte de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening per circulaire aan de gemeenten bekend dat er een experimenteel woningbouwprogramma bestond met als doel “de verhoging van het woonpeil in het bijzonder voor wat betreft de woonvormen en de woonomgeving”. Aan dit programma was een subsidieregeling verbonden, waarvoor experimenten konden worden aangemeld: toegelaten projecten werden gehonoreerd meteen extra rijksbijdrage. De taakstelling was in beginsel vooral gericht op experimenten die de woningbouw in zijn geheel ten goede kwamen, zoals isolatie tegen lawaaioverlast. Later kwamen ook grotere variatie in visuele of functionele vormgeving of experimentele woonvormen in het kader van het programma voor subsidie in aanmerking..

In 1972 werd deze regeling nader gecodificeerd door de instelling van een Adviescommissie Experimentele Woningbouw, die voor deze subsidie een certificaat moest uitschrijven. De voorgedragen plannen tot experimentele woningbouw worden volgens die regeling aan de minister toegezonden. Deze legt ze, voorzien van een analyse en documentatie, voor aan de adviescommissie, die ze al dan niet erkent. Indien de commissie ze erkent, krijgt het plan een door de minister vast te stellen subsidie. Uitkering van subsidie kan gepaard gaan met voorlichtingsactiviteiten van de zijde van het ministerie over de innoverende werking van het project. Het project wordt na afloop geëvalueerd door de adviescommissie/studiecommissie inzake experimentele woningbouw en door een bewonersonderzoek door een wetenschappelijke onderzoeksinstelling als het Instituut voor Toegepaste Sociologie in Nijmegen of het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid in Amsterdam.¹⁵

¹⁵ Het betreft in het algemeen universitaire instellingen, die de bevoegdheid hebben om in opdracht van derden onderzoek te verrichten op basis van hun specifieke deskundigheid.

Rechtsoopvolger van deze adviescommissie is de Stichting Experimenten Volkshuisvesting , die eveneens bijzondere financierings- en subsidieprojecten begeleidt. In 1977 werden 270 plannen ingediend, waarvan er 70 waren gehonoreerd.

De doelstelling van 1968 tot 1977 werd vooral gedomineerd door de algemene behoefte aan grotere variatie van woongroepen en verschijningsvormen. Van 1977 tot 1979 lag het accent op tevoren vastgestelde thema's. De regeling werd in 1979 beëindigd. Het programma werd nadien geëvalueerd, waarbij werd nagegaan of de ondersteunde projecten ook navolging vonden in de reguliere woningbouw of de reguliere woningbouw hadden beïnvloed.

Handelingen

554. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
 Handeling : Het vaststellen van programma's voor experimentele woningbouw
 Bron : Art. 2, Reglement Adviescommissie Experimentele Woningbouw
 Periode : 1968-:
555. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het vaststellen van subsidievoorschriften voor experimentele woningbouw
 Bron : Structuurschets Bestuurszaken
 Periode : 1968-1979
 Product : Circulaires.:
556. Actor : de Adviescommissie/Studiecommissie inzake experimentele woningbouw
 Handeling : Het adviseren van de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) bij de vaststelling van subsidiecriteria met betrekking tot experimentele woningbouw.
 Bron : Art. 12, lid 2, Reglement Adviescommissie Experimentele Woningbouw
 Periode : 1968-1979
557. Actor : de Adviescommissie/Studiecommissie inzake experimentele woningbouw
 Handeling : Het berekenen van normen voor de vaststelling van interne regels voor de erkenning van experimentele woningbouw
 Bron : Art. 3, lid 1, art. 10, lid 2, Reglement Adviescommissie Experimentele Woningbouw
 Periode : 1968-1979
558. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het begeleiden, evalueren van uitvoeringen van experimentele woningbouw
 Bron : Reglement Adviescommissie Experimentele Woningbouw, *passim*.
 Periode : 1968-1979
559. Actor : de Adviescommissie/Studiecommissie inzake experimentele woningbouw;
 Handeling : Het erkennen van plannen van experimentele woningbouw
 Bron : Art. 10, Reglement Adviescommissie Experimentele Woningbouw
 Periode : 1968-1979-
 Opmerking : Over niet erkende plannen doet de commissie rechtstreeks mededeling aan de aanvrager.
560. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het periodiek uitkeren van vastgestelde subsidies aan erkende projecten van experimentele woningbouw
 Bron : -
 Periode : 1968-1979
561. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het openbaar verantwoorden van het programma voor experimentele woningbouw

Bron : De Vreeze, p. 358
Periode : 1968-1979:
Product : Het programma experimentele woningbouw, stand van zaken HdTK 1979-1980, nr

562. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Handeling : Het ontwerpen van specifieke eenmalige stimuleringsregelingen voor woonstijlen en woonvormen.
Bron : De Vreeze, 350, Nota's volkshuisvesting
Periode : 1970--

Opmerking:

Deze regelingen worden aangekondigd in de nota's Volkshuisvesting en komen nadien door middel van circulaire tot uitvoering, Zij zijn eenmalig en worden gehonoreerd op basis van aanmelding en beoordeling. Product bijv: De Stimuleringsregeling Goed en Goedkoop, 1974, Regeling inzake bijzondere woningen op grond van de Nota HAT (een- en tweegezinswoningen e.d.)

563. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het ontwerpen van specifieke financieringsregelingen voor woonstijlen en woonvormen op grond van bijzondere voorzieningen van bepaalde maatschappelijke categorieën.
Bron : De Vreeze, 350, Nota's volkshuisvesting
Periode : 1960-1979

Opmerkingen:

Gedacht moet worden aan: bejaardenwoningen, studentenhuisvesting e.d.

De voorwaarden van deze regelingen zijn oorspronkelijk vastgelegd in daarvoor ontworpen hoofdstukken van de Voorschriften en Wenken, waarvoor adviescentra als het Bouwcentrum en het ministerie de nodige standaarden hadden ontworpen.

564. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op aanvraag verlenen van uitkeringen op grond van specifieke financieringsregelingen voor woonstijlen en woonvormen voor tweepersoonswoningen.
Bron : Regelingen Hat-eenheden of Van Dam-eenheden
Periode : 1975-1979:

565. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),
Handeling : Het ontwerpen van nota's en voorlichtingsbrochures over woonstijlen en woonvormen.
Bron : De Vreeze, 322
Periode : 1950--:

Producten zijn: rapporten Woonvormen.

Nota Huisvesting Alleenstaanden en Tweepersoonshuishoudens (Nota HAT), 1975

10.1.3.2. Overige programma's

In 1980 werd op grond van een rapport van de Adviescommissie-Van Velzen een nieuw programmabeleid vastgesteld. Er werden nu geen projecten gesteund die op concrete experimenten waren gebaseerd, maar er werden voorstellen gedaan ten aanzien van een omschreven "experimentenbeleid," dat als zodanig ook voor evaluatie vatbaar was. Voor de coördinatie van een en ander werd de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting opgericht.

566. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),.
Handeling : Het goedkeuren van meerjarenplannen van de Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV).
Bron : Statuten SEV.
Periode : 1988-
:

567. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM),.
Handeling : Het toekennen van financiële bijdragen aan de Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV)
Bron : Statuten SEV.
Periode : 1988-

Opmerking:

In de statuten staan de voorwaarden opgenomen op grond waarvan de ,minister de stichting financiert: dit zijn o.m. de verplichting verslag uit te brengen van zijn werkzaamheden, de opstelling van een begroting en een financiële verantwoording met een accountantsrapport.

568. Actor : Stuurgroep /Stichting Experimenten Volkshuisvesting.
Handeling : Het jaarlijks opstellen van een experimentenprogramma voor de volkshuisvesting.
Bron : Art. 5, lid 1, Besluit instelling stuurgroep experimenten volkshuisvesting.
Periode : 1982-

Opmerking:

Hierbij is inbegrepen het instellen van subgroepen per experiment.

Producten:

Periodieke publicaties in de SEV-reeks.

569. Actor : Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV).
Handeling : Het opstellen van periodieke verslagen van zijn werkzaamheden.
Bron : Structuurschets Bestuursdienst, p. 45
Periode : 1988-

570. Actor : Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV).
Handeling : Het opstellen meerjarenplannen en themaprogramma;s
Bron : Structuurschets Bestuursdienst, p. 45
Periode : 1988-

Opmerking:

Een meerjarenprogramma wordt meestal opgezet op basis van een thema. Voorbeelden van thema's zijn:

571. Actor : Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV).
Handeling : Het in themaverband uitvoeren van onderzoek.
Bron : Meerjarenprogramma's SEV
Periode : 1988-:

10.1.4. Bevordering van duurzaam bouwen

Inleiding

De hier beschreven handelingen betreffen de uitvoering van het rapport Duurzaam Bouwen in het kader van het Nationaal Milieu Beleidsplan Plus en het daaraan verbonden doelgroepenbeleid. De voorgestelde aanwijzingen in dit rapport hebben betrekking op verschillende beleidsterreinen, waaronder ruimtelijke ordening en milieubeheer. Voor een deel bevatten zij ook nadere subsidievoorwaarden aan lagere overheden: In het PIVOT-rapport 94, *Milieubeheer* worden subsidies beschreven, die aan lagere overheden worden uitgekeerd voor de uitvoering van milieuregels.

Het Plan van Aanpak Duurzaam Bouwen is dus in eerste instantie de uitwerking van het Nationaal Milieubeleidsplan, maar is bedoeld als “milieutaak” voor het ministerie van VROM op het gebied van Volkshuisvesting. Het gaat hierbij om eisen, die gesteld worden aan bouwmaterialen en bouwkundige constructies die speciaal worden toegepast in de volkshuisvesting. Het plan van aanpak voorziet in duurzame volkshuisvestingsprojecten, die elk van een specifieke verantwoordelijke (“eigenaar”)¹⁶ worden voorzien; deze “eigenaren” hebben tot taak de “kernpunten” van een project nader vast te leggen en tot uitvoering te brengen aan de hand van nader gedefinieerde activiteiten, ingeschakelde uitvoerders en geormerkte financiën. Sommige projecten worden als deelplannen van aanpak geformuleerd. De plannen worden aan de Staten-Generaal ter beoordeling voorgelegd

In het Tweede Plan van Aanpak worden de werkzaamheden met betrekking tot duurzaam bouwen door een daartoe ingesteld Projectbureau georganiseerd. De werkzaamheden van deze projecten worden aangestuurd door een Projectbureau Duurzaam Bouwen, dat rechtstreeks onder de staf van het ministerie van VROM valt. In dit projectbureau zijn echter ook vertegenwoordigingen van andere ministeries opgenomen.

Daarnaast vindt overleg plaats tussen het rijk en marktpartijen als onderdeel van het doelgroepenbeleid Bouw in het kader van de nationale milieubeleidsplannen (NMP's). Dit overleg is geformaliseerd in periodieke bijeenkomsten van de minister met de brancheorganisaties in de bouwwereld en –industrie, en een halfjaarlijks overleg tussen ambtenaren van het ministerie met branchebestuurders in het Milieuberaad Bouw. Omdat dit doelgroepenoverleg is in het kader van het NMP, dat ook de economische belangen van de productie van bouw- en inrichtingsmaterialen daarbij betreft, is deze handeling opgenomen in PIVOT-rapport 94, *Milieubeheer*. Het Milieuberaad Bouw adviseert de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) echter ook bij de formulering van zijn beleid met betrekking tot duurzaam bouwen.

Handelingen

572. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (doen) opstellen van plannen van aanpak en nadere aanwijzingen voor de duurzaamheid van de bouw.
Bron : -
Periode : 1995-
Product : Plan van aanpak Duurzaam Bouwen
Actieprogramma hout als duurzame grondstof
Implementatieplan bouw- en sloopafval
Plan van aanpak lood in drinkwater
573. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het periodiek informeren van de Staten-Generaal over de bevordering van duurzaam bouwen.
Bron : -
Periode : 1995-
Product : halfjaarlijkse verslagen.
Opmerking : De rapportage wordt vanaf 1999 volledig opgezet aan de hand van aanwijzingen in het kader van een monitoringsprogramma dat voor duurzaam bouwen is opgesteld.

¹⁶ Gedacht wordt hierbij aan woningbouwcorporaties, gemeenten, projectontwikkelaars e.d.

574. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het sluiten van convenanten en/of samenwerkingsverbanden met belangengroepen in de volkshuisvesting inzake duurzaam bouwen
 Bron : Plan van aanpak Duurzaam Bouwen.
 Periode : 1995-
 Opmerking : Als convenantpartners worden gezien: sociale en particuliere verhuurders en eigenaars-bewoners. Deze convenanten kunnen betrekking hebben op energiebesparing, gebruik van bouwmaterialen en hergebruik van sloopmaterialen. Bij deze convenanten kunnen ook actoren op het gebied van milieubeheer en het ministerie van Economische Zaken betrokken worden.
 Product : Overleg Platform Bouwregelgeving
 Voorlichtingsproject duurzaam klussen
575. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het in het kader van projecten en/of convenanten vaststellen van subsidieregelingen met betrekking tot duurzaam bouwen.
 Bron : Plan van aanpak duurzaam bouwen 1995, p. 29-30.
 Periode : 1995-
 Product : Tijdelijke stimuleringsregeling duurzaam bouwen, 1995-1997.
576. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het (doen) opstellen van richtlijnen tot bevordering van duurzaam bouwen.
 Bron : Tweede plan van aanpak duurzaam bouwen, p. 10
 Periode : 1995-
 Product : Nationaal Pakket Duurzame Woningbouw
 Nationaal Pakket Woningbeheer
 Rapport duurzaam woningbeheer
 Plan van aanpak duurzaam bouwen in de bouwregelgeving.
 Opmerking : De richtlijnen zijn niet bindend, maar dienen wel als standaard.
577. Actor : De Stuurgroep Efficiënte Woningbouw
 Handeling : Het subsidiëren van particulieren bij de toepassing van duurzame bouwsystemen en bouwmethoden.
 Bron : Tijdelijke stimuleringsregeling duurzaam bouwen; 2e voortgangsrapportage van het Tweede Plan van Aanpak Duurzaam Bouwen..
 Periode : 1995-1998.
 Opmerking : De regeling heeft betrekking op concrete projecten als:
 - verwijdering loden waterleidingen
578. Actor : De Stuurgroep Efficiënte Woningbouw
 Handeling : Het opstellen van handleidingen, richtlijnen en voorlichtingsmateriaal inzake duurzaam woningbeheer..
 Bron : Plan van aanpak duurzaam bouwen 1995, p. 10, 31; de nationale pakketten.
 Periode : 1995-1998
 Opmerking : Hierbij is inbegrepen het aanmerken van documenten van de groepen of van derden als standaarddocumenten duurzaam bouwen.
 Producten : Handleiding duurzaam woningbeheer
 Handleiding duurzaam beheer van utiliteitsgebouwen
 Milieubewust materiaal kiezen.
579. Actor : Het Nationaal Centrum Duurzaam Bouwen (Nationaal DuBo-centrum)
 Handeling : Het administreren van projecten in het kader van de plannen van aanpak duurzaam bouwen.
 Bron : Tweede Plan van aanpak duurzaam bouwen , p. 72..
 Periode : 1995-
 Producten :

580. Actor : Het Nationaal Centrum Duurzaam Bouwen (Nationaal DuBo centrum)
 Handeling : Het op aanvraag adviseren en verstrekken van inlichtingen aan particulieren op het gebied van duurzaam bouwen.
 Bron : Tweede Plan van aanpak duurzaam bouwen , p. 10.
 Periode : 1995-
 Producten :
 Opmerking : Hierbij is inbegrepen de voorlichting en de inlichtingen verstrekt door: het Milieu-informatiepunt voor consumenten MIC
581. Actor : Het Nationaal Centrum Duurzaam Bouwen (Nationaal DuBo centrum)
 Handeling : Het organiseren van conferenties op het gebied van duurzaam bouwen.
 Bron : Tweede Plan van aanpak duurzaam bouwen , p. 10.
 Periode : 1995-
 Producten : Nationale DuBo-dag.
582. Actor : Het Nationaal Centrum Duurzaam Bouwen (Nationaal DuBocentrum)
 Handeling : Het verstrekken van periodieke voorlichting op het gebied van duurzaam bouwen.
 Bron : Tweede Plan van aanpak duurzaam bouwen , p. 10.
 Periode : 1995-
 Producten : Periodieke publicaties.

10.2. ARCHITECTUURBELEID

10.2.1. Beroepsbescherming

Inleiding

Het beleid van de rijksoverheid ten aanzien van architecten is vooral gericht geweest op de vraag met betrekking tot bescherming van de titel. Belangrijke aansturing geschiedde door particuliere organisaties als:

- de Bond van Nederlandse Architecten BNA, een onderdeel van het Koninklijk Nederlands Instituut voor de Bouwkunde;
- het Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedenbouw, later: het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, met name voor de opleiding van stedenbouwkundigen

Reeds vanaf 1949 bestond er een wetsontwerp ter bescherming van de architectentitel; dit ontwerp werd in 1960 ingetrokken. Reden was dat de titelbescherming in overeenstemming diende te zijn met het door het EG-verdrag van 1956 erkende recht van vrije vestiging. Toen echter regels werden vastgesteld voor de bescherming van registeraccountants en accountants-administratieconsulenten, werd de weg geopend voor een titelbescherming van architect door de instelling van een register. In overleg met de BNA, het Nederlands Architectengenootschap en de Raad van Bestuur voor het Bouwbedrijf, de Bond van Nederlandse Stedenbouwkundigen, de Bond van Nederlandse Land- en Tuinbouwarchitecten en de Beroepsvereniging van Nederlandse Interieurarchitecten GKF kwam in 1987 een wet tot stand “houdende regels omtrent de bescherming van de titels architect, stedenbouwkundige, tuin- en landschapsarchitect en interieurarchitect” (Stb. 347). In deze Wet op de architectentitels werd voorzien in een bureau, dat uiteindelijk door een aparte Stichting Bureau Architectenregister (SBA) werd beheerd. Dit bureau had tot taak architecten te beschermen door middel van een openbaar register; wie niet was ingeschreven mocht de titel architect, stedenbouwkundige, tuin- of landschapsarchitect of interieurarchitect niet voeren. Het bureau was ook bevoegd verklaringen af te geven op grond van de EEG-Architectenrichtlijn.

10.2.1.1. Interne organisatie van de Stichting Bureau Architectenregister (SBA)

Ingevolge art. 3 van de Wet op de architectenbescherming richtte de minister van VROM een Stichting Bureau Architectenregister in, die tot taak had een register bij te houden van door het bureau erkende architecten. Ook diende zij het register te beheren om daaruit op aanvraag informatie te kunnen verstrekken. Voor de inschrijving werden als voorwaarden deskundigheidseisen gesteld in de vorm van een aantal vastgestelde diploma's of daarvoor in de plaats te stellen vervangende examens. Het bureau verleend bijstand aan het secretariaat van de Examencommissie, hetgeen in de praktijk inhoudt dat zij onder meer het archief beheert. De wet stelde een aantal bevoegdheden voor de minister vast ten aanzien van de organisatie van het bureau. Bij de organisatie van het bureau kunnen in overlegverband ook betrokken zijn:

- De minister, belast met landbouw en natuurbeheer, in verband met de registratie van land- en tuinarchitecten;
- De minister, belast met cultuurbeleid, in verband met de registratie van interieurarchitecten.

Vanaf 1989 wordt het ministeriele toezicht op de SBA uitgeoefend door de Rijksbouwmeester, die ingevolge het alsdan vastgestelde Besluit Rijksgebouwendienst belast is met het architectuurbeleid.

583. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het vaststellen en het goedkeuren van wijzigingen van de statuten van de stichting.
Bron : Art. 3, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-
584. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het - eventueel op voordracht van andere ministers - benoemen en ontslaan van bestuursleden van de stichting.
Bron : Art. 3, Wet op de architectentitel

Periode : 1988-

585. Actor : de Stichting Bureau Architectenregister (SBA)
Handeling : Het vaststellen van tarieven voor te verrichten inschrijven en diensten.
Bron : Art. 7, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-
586. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van tarieven voor op verzoek verrichte handelingen van de SBA.
Bron : Art. 7, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-
587. Actor : de Stichting Bureau Architectenregister (SBA)
Handeling : Het jaarlijks opstellen van een verslag van zijn werkzaamheden.
Bron : Art. 8, lid 1, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-
588. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (doen) toetsen van het jaarverslag van de SBA.
Bron : Art. 8, lid 1, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-

Opmerking: De minister heeft de bevoegdheid een nader accountantsonderzoek in te stellen naar aanleiding van de werkzaamheden van de stichting. Hij zendt het verslag tevens naar de Algemene Rekenkamer. Zowel de accountant als de Algemene Rekenkamer hebben de bevoegdheid om de boeken van de stichting in te zien.

10.2.1.2. Uitvoeringsbepalingen bij de invoering van de wet.

Om te voorkomen dat reeds langdurig werkzame architecten opnieuw examen zouden moeten afleggen om aan de eisen voor inschrijving in het register te voldoen, was er ter voorbereiding van de instelling van het register door de wet een overgangsregeling ingesteld. Personen die minstens tien jaar werkzaam waren geweest in hun vakgebied en personen die – na een succesvol kandidaatsexamen in de bouwkunde - vijf jaar werkzaam waren geweest, konden binnen drie maanden na de totstandkoming van deze wet een aanwijzing tot inschrijving in het register aanvragen. De commissie kon ook latere aanvragen honoreren wanneer gebleken was dat er voor de betrokkene redelijkerwijs geen gelegenheid of aanleiding is geweest om dit verzoek binnen deze termijn in te dienen; na 1989 werd de inschrijving op deze wijze definitief gesloten.

Tegen een afwijzende uitspraak van het bureau kon beroep worden aangetekend bij de Raad van Beroep voor het Bedrijfsleven.

589. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen van leden van de commissies voor de toelating van architecten en stedenbouwkundigen.
Bron : Art. 33, lid 2, Wet op de architectentitel
Periode : 1987-1989
590. Actor : de commissie voor toelating van architecten
de commissie voor toelating van stedenbouwkundigen
de commissie voor toelating van landschaps- en tuinarchitecten
de commissie voor toelating van interieurarchitecten
Handeling : Het op verzoek uitreiken van een aanwijzing tot inschrijving in het architectenregister.
Bron : Art. 30, Wet op de architectentitel
Periode : 1987-1989

10.2.1.3. Toelating van architecten na 1988

Inleiding

Toelating van architecten, stedenbouwkundigen, tuin- en landschapsarchitecten en interieurarchitecten geschiedt door inschrijving in het register. Inschrijving in het register wordt verleend aan architecten die voldoen aan een van de volgende eisen:

- * het bezit van een door de Wet op de architectentitel voorgeschreven diploma of getuigschrift;
- * het bezit van een gelijkwaardig buitenlands diploma, dat door de EEG is voorgeschreven of door de minister van Onderwijs en wetenschappen in overeenstemming met de minister van VROM is erkend.
- * het afleggen van een examen.
- * het bezit van een aanwijzing, uitgereikt door de commissies voor toelating van de onderscheiden architecten.

Aan ingeschreven architecten wordt jaarlijks een bijdrage gevorderd. De inschrijving vervalt als aan deze bijdrage niet tijdig wordt voldaan.

Dit toelatingsbeleid stelt ook de wetgever in de gelegenheid eisen te stellen, waaraan de kwaliteiten van de aangemelde architecten kunnen worden getoetst. Als eisen voor ontheffing van diplomaverplichtingen worden in het examenbesluit gesteld dat architecten beschikken over "het vermogen tot architectonische vormgeving, die zowel aan esthetische als aan technische en functionele eisen voldoet" en over voldoende sociaal en ruimtelijkinzicht (inpasbaarheid van de ontwerpen in de ruimtelijke orde en de daarbij betrokken "menselijke behoeften en maatstaven")¹⁷.

Op grond van de EEG-Architectenrichtlijn (Pb.EG 1985, L223/15) is de SBA na zijn instelling aangewezen tot het afgeven van attesten die voor de aangesloten landen van de EEG, en vanaf 1992 van de Europese Unie gelden. Deze bevoegdheid is in de statuten van de SBA vastgelegd.

Handelingen

591. Actor : de Stichting Bureau Architectenregister (SBA)
Handeling : Het op aanvraag inschrijven van architecten, stedenbouwkundigen, tuin- en landschapsarchitecten en interieurarchitecten in een register
Bron : Art. 9-13, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-

Opmerking:

Voor de inschrijving in het register is inschrijfgeld vereist. Het bureau is bevoegd de inschrijving te weigeren; een besluit tot weigering mag niet genomen worden voordat de inschrijver in de gelegenheid is geweest aanvullende bewijsstukken te leveren en zich te laten horen, eventueel bijgestaan door een advocaat. Teven dit besluit kan beroep worden ingesteld bij de Raad van Beroep voor het Bedrijfsleven

Het bureau kan de inschrijving doorhalen:

- * wanneer de inschrijving ten onrechte heeft plaats gevonden
- * wanneer de contributie niet tijdig is betaald
- * op schriftelijk verzoek van de ingeschrevene
- * na overlijden van de ingeschrevene.

592. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het instemmen met de erkenning van diploma's door het ministerie van Onderwijs, op grond waarvan architecten kunnen worden ingeschreven..
Bron : Art. 9-13, Wet op de architectentitel
Periode : 1988-

Opmerking: De minister, belast met landbouw en/of cultuurbeleid toetsen diploma's voor land- en tuinbouwarchitecten resp. interieurarchitecten..

¹⁷ Examenbesluit, Stb. 1990, 577, art. 3, lid 2.

593. Actor : de SBA
 Handeling : Het jaarlijks innen van contributie van in het register ingeschreven architecten.
 Bron : Art. 16, Wet op de architectentitel
 Periode : 1988-
 Opmerking: Het niet betalen van contributie leidt tot schrapping uit het register. Wil de architect daarna weer worden ingeschreven, dan zal hij opnieuw inschrijfgeld moeten betalen.
594. Actor : de Stichting Bureau Architectenregister (SBA)
 Handeling : Het afgeven van attesten aan architecten op grond van hun (door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) getoetste) architectenpraktijk
 Bron : Art. 9, lid 1 sub f, Wet op de architectentitel
 Periode : 1988-
 Opmerking : Deze bevoegdheid is door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) aan de SBA gedelegeerd door de goedkeuring van haar statuten. Volgens de statuten voert zij de EEG-Architectenrichtlijn uit, voorzover door de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van VROM is opgedragen (art. 2). De hier aangehaalde wettelijke bepaling is een uitvoering van deze richtlijn.
595. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het goedkeuren van architectenopleidingen van de Stichting voor Architectuur.
 Bron : Art. 9, lid 1 sub f, Wet op de architectentitel
 Periode : 1988-
 Opmerking : de aangemelde opleidingen moeten voldoen aan de EEG-Architectenrichtlijn en kunnen op die grond worden toegelaten of afgewezen.
596. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling : Het op verzoek van stedenbouwkundigen verlenen van ontheffing voor een verplicht af te leggen examen wegens aangetoonde uitzonderlijke bekwaamheid..
 Bron : Art. 10, lid 1 sub e, Wet op de architectentitel
 Periode : 1988-
597. Actor : De belast met cultuurbeleid
 Handeling : Het op verzoek van interieurarchitecten verlenen van ontheffing voor een verplicht af te leggen examen wegens aangetoonde uitzonderlijke bekwaamheid..
 Bron : Art. 12, lid 1 sub e, Wet op de architectentitel
 Periode : 1988-

10.2.1.4. Examens

Tenminste eenmaal per jaar geeft de minister de gelegenheid aan architecten en stedenbouwkundigen om een examen af te leggen om te worden toegelaten als architect of stedenbouwkundige. Dit examen kan leiden tot de ontheffing, als beschreven in handeling 596 en 597.. Hiervoor heeft de minister krachtens het Examenbesluit Stb. 1990, 577, een examencommissie ingesteld, waarvan het secretariaat wordt bijgestaan door de directeur van het Bureau Architectenregister. De doelstellingen van het examen en de voornaamste procedurele exameneisen - de te overleggen werkstukken en de fasering - zijn in dit besluit vastgelegd. Deze examencommissie heeft de bevoegdheid examens uit te schrijven, een examenreglement vast te stellen, diploma's uit te reiken. In de praktijk schrijft zij jaarlijks een examen uit voor architecten, stedenbouwkundigen, landschaps- en tuinarchitecten en interieurarchitecten. Zij moet na elk examen verslag uitbrengen aan de minister van VROM voorzover het architecten en stedenbouwkundigen betreft; voorzover het landschaps- en tuinarchitecten betreft gaat dit verslag naar het ministerie, belast met landbouw, en het verslag met betrekking tot interieurarchitecten gaat naar het ministerie, belast met cultuurbeleid.

598. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het benoemen van voorzitters en leden van de examencommissie.
Bron : Art. 7, lid 3, Examenbesluit Wet op de architectentitel.
Periode : 1990-
599. Actor : de Examencommissie SBA
Handeling : Het (doen) uitschrijven van examens.
Bron : Art. 25, Wet op de architectentitel
Opmerkingen : Het betreft de uitoefening van de volgende bevoegdheden en verplichtingen:
Het vaststellen van een examenreglement op grond waarvan de voorwaarden voor het houden van examens worden vastgesteld en uitzonderingen worden bepaald;
Het verlenen van vrijstellingen voor examengedeelten;
Het uitreiken van diploma's na afgelegd gunstig examen;
Het beschikkingen op bezwaren tegen beslissingen inzake diploma's
De verslaglegging aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)s
Periode : 1990-
600. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het goedkeuren van examenreglementen voor uit te schrijven examens..
Bron : Art. 25, lid 3, Wet op de architectentitel.
Periode : 1988-
601. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het toetsen van verslagen van de examencommissie inzake hun handelingen en de door haar afgelegde examens..
Bron : Art. 15, Examenbesluit Wet op de architectentitel.
Periode : 1988-

10.2.2.5. Architectuuropleiding

De hier beschreven handelingen betreffen stages bij het rijk in het kader van opleidingen in architectuur. Stageplaatsen of uitwisselingen met particuliere architectenbureaus dienen om de kennis inzake de architectuur te bevorderen en te verbreiden. De hier beschreven handeling betreft slechts de vaststelling van de stage en eventueel de rapportage over resultaten voorzover het niet binnen de vereisten van een reguliere opleiding past; werving, tewerkstelling en bezoldiging van stagiaires wordt geregeld in het kader van de personele voorzieningen van het bureau of het bedrijf waarbij de stagiaire werkzaam is. Als stageleider functioneert de Rijksbouwmeester.

602. Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het beschikbaar stellen van stageplaatsen voor aankomende architecten.
Bron : Nota Architectuurbeleid 1991, p. 34.
Periode : 1991-:

10.2.2. Bevordering van de architectuur

Het hier beschreven actieve architectuurbeleid van het ministerie van VROM is nader vastgelegd in de *Nota Architectuurbeleid*, onder de titel *Ruimte voor architectuur* (1991). Het wordt vanaf 1989 mede aangestuurd door de Rijksbouwmeester, die in het Besluit Rijksgebouwendienst Stb. 1989,320 daartoe een taak kreeg, toegewezen. De nota's, die ook betrekking hadden op stedenbouw en landschapsarchitectuur, werden door hem opgesteld.

Er waren echter reeds eerder contacten tussen het ministerie van VROM en architecten, en wel in het belang van de wederopbouw. Zo voer de minister In 't Veld van Wederopbouw en Volkshuisvesting in 1950 overleg met stedenbouwkundigen als Dudok over de mogelijkheden van sobere en goedkope woningbouw., maar dit vond zijn uitwerking in de reeds eerder vermelde *Voorschriften en Wenken*. Het overleg getuigt ervan dat het bouwbeleid van de minister met zijn standaardiseringseisen invloed heeft uitgeoefend op de Nederlandse architectuur. Het ministerie publiceerde ook beleidsrichtlijnen in particuliere bouwkundige tijdschriften, die ondermeer door de koepel van het Bouwcentrum werden verspreid.

Particuliere brancheorganisaties op het gebied van bouwkunde verspreidden de door de Centrale Directie Volkshuisvesting van het ministerie ontworpen normen op het gebied van systeembouw en stelden ze ter discussie in hun vakbladen. Daarnaast heeft de rijksbouwmeester ook voor 1989 incidenteel adviezen uitgebracht aan particulieren; deze praktijk dateert reeds uit de tijd van Victor de Stuers, die zelf propagerende dat de kwaliteit van openbare gebouwen van invloed diende te zijn op de architectuur.¹⁸

Stedenbouwkundige initiatieven werden tot de Wet op de Ruimtelijke Ordening voorlopig aan het particulier initiatief overgelaten. Een hoofdrol speelde hierbij het Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedebouw NIVOS - vanaf 1955: het Nederlands Instituut voor Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting (NIROV) - een overlegorgaan van architecten en planologen, dat ook een opleiding voor stedenbouwkundige planologie verzorgde. Eerst in de nota's inzake architectuurbeleid, waarin met name de esthetische aspecten van de ruimtelijke ordening ter discussie worden gesteld, is sprake van een expliciete visie van het rijk op stedenbouw

In de nota's van de Rijksbouwmeester is echter bewust gesteld dat het werk van de Rijksgebouwendienst (Rgd) een bijdrage leverde aan de stedenbouwkundige vormgeving en dat de architectonische expertise van de Rgd tevens beleidsmatig als een architectonische 'meerwaarde' moest worden opgevat. Vanaf dat jaar werden bewust een architectuurbeleid gevoerd, waarin ook *esthetische* aspecten werden geïntegreerd. De Rijksbouwmeester is echter wel betrokken bij stedenbouwkundige concepten wanneer hij een groot rijksgebouw in een stedelijke omgeving moet verwezenlijken. Voor de handelingen daarover (bijvoorbeeld bij het leveren van bijdragen aan gemeentelijke structuurplannen en integratie in projecten) wordt de lezer verwezen naar het PIVOT-rapport 45: 'Het rijk onder dak', dat handelt over de Rijkshuisvesting. Hier wordt vastgesteld dat projecten van de Rgd van ingrijpende invloed zijn op de lokale architectonische structuur. De handelingen uit dat rapport die betrekking hebben op de invloed van de Rijksbouwmeester op de architectuur van andere instellingen zijn uit dat rapport overgenomen.¹⁹

Vanaf 1989 redigeerde de Rijksbouwmeesters nota's inzake architectuurbeleid, waarbij hij het beleid afhankelijk stelde van de motivatie van andere beleidsvoerders en de bijdragen noemt van andere actoren:

- de uitvoerders van de woningbouw
- de planologen op het gebied van ruimtelijke ordening
- particuliere organisaties, die van meet af aan in het proces betrokken zijn geweest, als het NIROV.

In 1993 werd een Stimuleringsfonds voor de architectuur ingesteld, dat belast werd met de uitvoering van subsidieregelingen van de ministeries van OC&W en VROM op het gebied van architectuurbevordering. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschapsbeleid benoemt en bezoldigt het bestuur met instemming van de minister van VROM. Het fonds zelf subsidieert projecten en wedstrijden op aanvraag; zij is daartoe aangewezen door de Wet specifiek cultuurbeleid.. De handelingen van de ministeries van VROM en OC&W staan beschreven in PIVOT-rapport 71, *Volgens de regelen der kunst*.

¹⁸ Victor de Stuers, 'Unitis viribus', *De gids*, 1887, p 239-266. Victor de Stuers, van 1875 tot 1901 referendaris van Kunsten en Wetenschappen, oefende samen met Pierre Cuypers grote invloed uit op de bouwstijl van de voornaamse overheidsgebouwen.

¹⁹ Verslag van het driehoeksoverleg voor de vaststelling van een basisselectiedocument op het gebied van Rijkshuisvesting.

Handelingen

10.2.2.1. Advisering

603.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het leveren van bijdragen bij de opstelling van richtlijnen voor architectonische kwaliteit in overlegorganen.
Bron : Nota Architectuurbeleid, p. 83.
Periode : 1991-

Opmerking:

In dit verband heeft de rijksbouwmeester of een van zijn medewerkers zitting in een verenigingsbestuur.

Producten:

Vergaderstukken en correspondentie, waaronder:

- Verslagen van het overleg met de Orde van Nederlandse Raadgevende Ingenieurs (ONRI)
- Verslagen van het overleg met het Nederlands Architectuur Instituut.
- Verslagen van het overleg met het Berlage Instituut
- Verslagen van het overleg met BONAS

604.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van particulieren en lagere overheden adviseren in bouwkundige aangelegenheden.
Bron : *De Rijksbouwmeesters*, passim.
Periode : 1945-1989
Opmerking : Aangenomen wordt dat het hier gaat om architectonische adviezen.

Deze handeling is dus gelijk aan handeling 25 in het PIVOT-rapport 45, *Het rijk onder dak*, maar is niet gewaardeerd als een handeling op het beleidsterrein Rijkshuisvesting. Het betreft adviezen van de Rijksbouwmeester op architectonisch terrein.

605.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het adviseren aan derden over de architectonische kwaliteit van stedenbouwkundige projecten van utiliteitsbouw.
Bron : Nota Architectuurbeleid.
Periode : 1991-

Opmerkingen:

- Volgens bovengenoemde nota betreft het adviezen aan gemeentebesturen in het kader van het overleg met de gemeente inzake in opdracht van het rijk uit te voeren bouwprojecten. Er kunnen bijvoorbeeld situaties ontstaan waarbij het gemeentebestuur besluiten neemt die architectonische en stedenbouwkundige consequenties hebben. Stukken die betrekking hebben op concrete bouwprojecten, worden gezien als gegevens betreffende de initiatiefase en de definitiefase van het project. De rijksbouwmeester geeft echter ook aan projectontwikkelaars advies. Het gaat hierbij vooral om objecten of stedenbouwkundige opgaven waarmee een dusdanig algemeen maatschappelijk belang gediend is dat er professionele 'coaching' voor nodig is.

Deze handeling is gelijk aan handeling 160 in het PIVOT-rapport 45, *Het rijk onder dak*, maar is niet gewaardeerd als een handeling op het beleidsterrein Rijkshuisvesting. Het komt echter voor dat de bij deze projecten betrokken belangen de draagwijdte van de taakstelling van de Rijksbouwmeester als controleur van het concrete bouwproject overstijgt.²⁰

²⁰ Zo heeft de Rijksbouwmeester in de pers bedenkingen geuit tegen de sloop van een door Carel Weeber ontworpen woonflat in Den Haag, bekend als de "Zwarte Madonna," die zou moeten wijken voor een nieuw gebouwencomplex waarin ook rijkshuisvesting was bestemd.

10.2.2.2. Prijsvragen

De hier beschreven prijsvragen zijn uitgeschreven door het ministerie van VROM. Er zijn ook wedstrijden, georganiseerd door het Stimuleringsfonds voor Architectuur. Voor gegevens daarover zie PIVOT-rapport 71, *Volgens de regelen der kunst*, p.

606.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het instellen van prijzen en prijsvragen.
Bron : Nota Architectuurbeleid, p. 87.
Periode : 1990-

Opmerking:

Doel is het stimuleren van opdrachtgevers om in het hele bouwproces hoogwaardige producten tot stand te brengen.

- Product: Bijvoorbeeld:
Rijksprijs voor bouwen en wonen De Bronzen Bever, bestemd voor opdrachtgevers. Deze prijs heeft elk jaar een ander aandachtspunt op het gebied van bouwen.

607.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het (doen) uitreiken van prijzen
Bron : Nota Architectuurbeleid, p. 87.
Periode : 1990-
Opmerking: Hierbij is ook inbegrepen de bemoeienis met de beoordeling van inzendingen en/of de jurering, voorzover de minister hierbij betrokken is geweest.

11. VOORLICHTING

Inleiding:

Voor het uitdragen van beleidsstandpunten en informeren van betrokkenen, inzake aangelegenheden de volkshuisvesting betreffende, is in dit hoofdstuk de voorlichting als een apart instrument beschreven. Het betreft hier campagnes en andere processen die het doel hebben om de burger bekend te maken met het volkshuisvestingsbeleid of bestaande regelingen waarvan hij gebruik kan maken. Het voorlichtingsinstrument maakte bijvoorbeeld in 1974 deel uit van het stadsvernieuwingsplan van staatssecretaris Schaefer en speelde daarbij een belangrijke rol. Ook de vaststelling van normeringsgegevens gaat gewoonlijk met de nodige voorlichting gepaard. Vanaf 1989 is bij de voorlichting ook het architectuurbeleid betrokken. Veel bouwprojecten van de Rijksbouwmeester worden vaak als bijdragen tot de stadsvernieuwing gepresenteerd. Het ministerie heeft vanaf 1994 een door Rem Koolhaas ontworpen gebouw waarvan de ingang als openbare ruimte dient. Hierin worden veel tentoonstellingen gehouden.

Voorlichting wordt hier niet meegenomen als dit onderdeel is van een specifieke handeling, die elders in het rapport is beschreven. In dat geval wordt de voorlichting gezien als een activiteit als onderdeel van de betreffende handeling. Zo wordt de voorlichting van een inspecteur HID meegenomen bij handeling inzake het houden van toezicht, zij hebben dan immers ook een aanwijzend karakter met het doel de controle transparant te maken. Werkzaamheden in het buitenland door de minister en bijvoorbeeld de openlijke deelname aan internationale besprekingen of manifestaties, worden beschreven in Hoofdstuk 14: @ Internationaal Overleg inzake de Volkshuisvesting.

Handelingen

608.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het opstellen van een voorlichtingsplan inzake een onderwerp op het terrein van de volkshuisvesting.

Bron: -

Periode: 1945 -

Opmerkingen:

- Een voorlichtingsplan is een plan van aanpak met betrekking tot de voorlichting inzake een bepaald onderwerp.
- Bijvoorbeeld:
 - Het vestigen van aandacht op de jaarlijkse huuraanpassing individuele huursubsidie.

609.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het geven van opdrachten tot het vervaardigen voorlichtingsmateriaal.

Bron: -

Periode: 1945 -

Opmerkingen:

De materialen worden in verschillende talen gedrukt

- Bijvoorbeeld:
 - brochures inzake huursubsidie en huurgewinning.
 - brochures inzake gehandicapten
 - brochures inzake woonwagencentra.
 - brochures inzake huurrecht en huurbescherming
 - brochures inzake huurverhogingen en huurprijzen, kamerhuur en Huurcommissies
 - Verzamelingen technische subsidievoorschriften
 - Verzamelingen bouwkundige eisen.
 - Serie voorlichtingsbrochures *Vernieuw de stad*.1974-1978..

610.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het (doen) administreren en expediëren van normeringgegevens, instructies en ander materiaal over regels en voorschriften inzake volkshuisvesting aan belanghebbenden.
Bron : -
Periode : 1945 -

611.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het organiseren en geven van uitvoering aan congressen, conferenties en andere speciale bijeenkomsten die betrekking hebben op de volkshuisvesting.
Bron: -
Periode: 1945 -

- Opmerking: Het betreft hier bijvoorbeeld het uitnodigen van sprekers, het opstellen van de congresprotocollen, etc.

612.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het verrichten van onderzoek inzake de voorlichting op het terrein van de volkshuisvesting.
Bron: -
Periode: 1945 -
Opmerking:

- Bijvoorbeeld:
 - effectenonderzoek bij campagnes;
 - opinieonderzoek.

613.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het redigeren en publiceren van tijdschriften die betrekking hebben op de volkshuisvesting en van persberichten..
Bron: -
Periode: 1945 -
Opmerking:

- Voorbeeld publicatie:
 - V-Bulletin

12. INTERNATIONAAL OVERLEG INZAKE DE VOLKSHUISVESTING

Inleiding:

De hier beschreven handelingen betreffen het internationaal overleg met betrekking tot de volkshuisvesting. Dit overleg geschiedt mondiaal via de Verenigde Naties (ECOSOC). Onder invloed van de VN is het recht op behoorlijke woonruimte, een van de recent verklaarde Rechten van de Mens, ook in de Nederlandse grondwet opgenomen. Het contact met de VN bestaat vooral uit het leveren van bijdragen aan internationale fondsen om mondiale huisvesting te bevorderen.

Nederland is lid van de Europese Unie. Binnen deze unie worden regels vastgelegd die de huisvesting kunnen beïnvloeden. De meeste regels liggen buiten het beleidsterrein van de volkshuisvesting, maar hebben betrekking op vrije mededinging, veiligheid en milieubeheer. Zij worden echter mede voorbereid in het EG-beraad voor de bouw.

Aan dit hoofdstuk gaan enkele mogelijke handelingen vooraf, die het gevolg zijn van verzoeken om inlichtingen uit het buitenland, bijvoorbeeld door bemiddeling van een diplomatieke dienst..

12.1. Algemeen

614.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het uitwisselen van kennis inzake de volkshuisvesting tijdens internationale (ad hoc) conferenties en symposia.

Bron : -

Periode : 1946-

Opmerking:

- Bijvoorbeeld:
 - IAHS international symposium on housing problems - 1976

615.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), de inspecteur volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur) volkshuisvesting).

Handeling : Het op verzoek adviseren van regeringen of (handhavings)instanties in het buitenland inzake aangelegenheden welke betrekking hebben op de volkshuisvesting.

Bron : -

Periode : 1946-

Opmerking:

Onder deze handeling worden geen uitvoeringsmissies ter uitvoering van een MoU of actieprogramma gerekend.

12.2. Verenigde Naties

De Verenigde Naties werden ingesteld in 1945. Hoofdorgaan is de Algemene Vergadering, die de bevoegdheid heeft organisaties in te stellen. Binnen deze organisaties worden vaak een grote hoeveelheid suborganisaties opgericht. Een belangrijk orgaan van de VN is de Economische en Sociale Raad (ECOSOC), onder wie verschillende functionele commissies ressorteren. Deze commissies kunnen documenten produceren op grond waarvan door de Algemene Vergadering handvesten en aanbevelingen worden vastgesteld. Deze handvesten worden verwerkt in internationale verdragen (vanaf 1985 veelal op Europees niveau), in artikelen in de Grondwet en in uitwerkingen in wet- en regelgeving.

12.2.1. Habitat.

Inleiding:

Habitat is de benaming van het geheel van activiteiten op het gebied van leefbaarheid en volkshuisvesting dat door de Verenigde Naties wordt verricht. Het is een beleidsonderdeel van de Economische en Sociale Raad ECOSOC, en maakt deel uit van de United Nation Commission on Human Settlement (UNCHS), gevestigd in het United Nations Centre on Human Settlement (UNCHS) in Nairobi. Dit centrum voert het door het UNCHS gereguleerde beleid uit in de vorm van ondersteunende activiteiten. Daartoe is door de VN een fonds ingericht, de United Nations Habitat Settlements Foundation. Nederland heeft met 57 andere landen zitting in de beheerscommissie van het fonds

Door de VN zijn in de jaren '90 twee conferenties gevoerd op grond waarvan overeenkomsten zijn bereikt, t.e.weten: Habitat I en Habitat II. Tijdens de tweede conferentie is het recht op huisvesting als een van de mensenrechten opgesteld, die door de Algemene Vergadering aan de bepalingen van de Verklaring van de Rechten van de Mens is toegevoegd. Een dergelijke verklaring is overigens ook in de Nederlandse grondwet opgenomen.

Handelingen.

616.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen en inbrengen van de door Nederland in te brengen standpunten en bijdragen met betrekking tot de volkshuisvesting ten behoeve van conferenties van de Verenigde Naties.

Bron : -

Periode : 1945 -

Opmerking:

Hierbij zijn ook inbegrepen: het deelnemen aan voorbereidende commissies en de opstelling van het Global Action Plan.

Voorbeelden zijn:

- United Nations Conference on Human Settlements (UNHCS), Habitat I, 1976.
- Wereldconferentie Habitat II en de voorbereidende commissies in Genève 1994, Nairobi 1995 en New York 1996

617.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het leveren van bijdragen aan het Nederlandse standpunt in de Economische en Sociale Raad van de Verenigde Naties (ECOSOC) en de Commissie voor menselijke nederzettingen (UN Commission on Human Settlements UNCHS-Habitat)

Bron : -

Periode : 1976-

Opmerking:

De UNCHS-Habitat behandelt volkshuisvesting op wereldniveau. Het doel is in de eerste plaats landen te helpen met problemen op dit gebied. Hiervoor is een apart financieel fonds opgericht, de United Nations Habitat Human Settlements Foundation (UNHHSF).

618.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het leveren van bijdragen aan de United Nations Habitat Human Settlements Foudation (UNHHSF).
Bron : -
Periode : 1976-

619.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het op verzoek van de organisatie mede subsidiëren van projecten van de United Nations Habitat Human Settlements Foudation (UNHHSF).
Bron : -
Periode : 1976-

620.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen en rapporteren aan de VN van nationale actieplannen voor een Globaal actieplan ter verbetering van de leefomgeving .ter uitvoering van de besluiten van de conferentie Haibtat II
Bron : Global Action Plan van Habitat II.
Periode : 1996-

Opmerking:

Het Globaal actieplan wordt geacht in 2000 te zijn voltooid.

Product:

Nationaal Rapport Nederland II, met de volgende bijlagen

Statement of principles and commitments

Best Practices, zijnde een onderzoek naar praktijkvoorbeelden van volkshuisvesting

621.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het deelnemen in gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties naar aanleiding van Habitat II
Bron : Global Action Plan van Habitat II.
Periode : 1996-

Voorbeelden zijn:

- Nederlandse Habitat Commissie
- Urbaneth
- Holland Habitat Consultants

622.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het deelnemen in voorlichtingsorganisaties met betrekking tot Habitat II
Bron : Global Action Plan van Habitat II.
Periode : 1996-

Voorbeelden zijn:

Deelname aan een World Fair

Opstelling van een Habitat-document.

12.2.2. Cocos.

Er zijn een tweetal coördinatiemechanismen waarin de Nederlandse bijdragen en standpunten die worden ingebracht tijdens internationaal overleg worden voorbereid. Dit zijn de Coördinatiecommissie Verenigde Naties en Geassocieerde Organisaties (COCO VNGO) de COCO VNGO (Coördinatiecommissie Verenigde Naties en Geassocieerde Organisaties) en de Coördinatiecommissie Ontwikkelingssamenwerking (COCOS).

de COCO VNGO (Coördinatiecommissie Verenigde Naties en Geassocieerde Organisaties). De COCO VNGO heeft als taak het ontwikkelen c.q. handhaven van een eenduidig beleid van Nederland in alle VN-organisaties met betrekking tot gezamenlijke onderwerpen die in die organisaties aan de orde komen.

623.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het deelnemen aan overleg in het kader van de Coördinatiecommissie
Ontwikkelingssamenwerking (COCOS).
Bron : -
Periode : 1972-

624.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het deelnemen aan overleg in het kader van de Coördinatiecommissie Verenigde Naties
en Geassocieerde Organisaties (COCO VNGO).
Bron : -
Periode : 1972-

625.

Actor : Coördinatiecommissie Verenigde Naties en Geassocieerde Organisaties (COCO VNGO).
Handeling : Het opstellen van door Nederland in te brengen standpunten en bijdragen ten behoeve
van internationaal overleg over volkshuisvesting in het kader van de Verenigde
Naties.
Bron : -
Periode : 1972 -

12.2.3. Economic Commission for Europe (ECE)

Inleiding

De VN overkoepelt een aantal regionale organisatieverbanden, waaronder de Economische Commissie voor Europa (ECE). De ECE - gevestigd te Genève - is opgericht als uitvloeisel van het Marshall-plan en is voor het eerst bijeengekomen in 1947. Sinds kort zijn ook de Oost-Europese landen van het voormalige Warschau-Pact betrokken bij de ECE. Binnen de ECE worden allerhande zaken besproken over onder ander de volkshuisvesting. Zo is er een comité dat onderwerpen bespreekt op het terrein van de huisvesting en de stedelijke ontwikkeling.

Handelingen

626.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het opstellen en inbrengen van de door Nederland in te brengen standpunten en bijdragen met betrekking tot de volkshuisvesting ten behoeve van bijeenkomsten in het kader van de Economische Commissie voor Europa (ECE). en de Economische Commissie voor Huisvesting, Woningbouw en Ruimtelijke Ordening (ECOCHS)
Bron : -
Periode : 1947-

:

12.2.4. Diverse internationale organisaties

De hier genoemde organisaties kunnen zijn:

Gouvernementele organisaties, waarbij regeringen op grond van afspraken delegaties sturen naar internationale conferenties;

Niet-gouvernementele organisaties, waarbij ingevolge afspraken ook door de minister afvaardigingen worden gestuurd, met de opdracht om aan de minister rapport uit te brengen. De resultaten van dergelijke afvaardigingen worden over het algemeen openbaar gemaakt door publicaties in de Staatscourant of door eigen voorlichting.

627.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling: Het opstellen en inbrengen van bijdragen op het gebied van de volkshuisvesting tijdens bijeenkomsten van internationale – al dan niet gouvernementele - organisaties op het gebied van volkshuisvesting.

Bron: -

Periode : 1973-

Opmerkingen:

Internationale organisaties zijn:

- International Federation for Housing and Planning (IFHP)
De doelstelling van de International Federation for Housing and Planning (IFHP) is het vergroten van de kennis onder zijn leden inzake de huisvesting en de stedelijke en ruimtelijke planning. Jaarlijks wordt een congres georganiseerd.
- International Union of Local Authorities (IULA)
- International Council for Building Research, Studies and Documentation (CIB)
- International Council on Monuments and Sites ICOMOS
- International Federation of Landscape Architects IFLA
- International New Towns Association
- International Union of Housing Finance Institute
- United Towns Organisation

12.3. Europese Unie

Inleiding:

De EU, opgericht bij het Verdrag van Maastricht uit 1992, berust op drie pijlers: De Europese Gemeenschappen vorm hiervan het bestuurlijke deel. Deze omvatten de Europese Gemeenschap (voorheen de Europese Economische Gemeenschap (EEG)), de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie (Euratom). De EEG werd opgericht bij het Verdrag van Rome, dat in 1957 na een Benelux-initiatief tot stand kwam en in 1958 in werking trad. De kern van het EEG-verdrag is de totstandbrenging van een gemeenschappelijke markt, die op het grondgebied van de lidstaten ruimte zou bieden voor een vrije ontmoeting van vraag en aanbod uit alle lidstaten, zonder enige nationale belemmering. Het EEG-verdrag vormt nog altijd de basis van het functioneren van de gemeenschappelijke instellingen en het gemeenschappelijke beleid. De drie Europese Gemeenschappen kennen sinds het Fusieverdrag uit 1967 één Raad van Ministers en één Commissie. Er is ook één gezamenlijk Europees Parlement en één Hof van Justitie. De EEG werd op grond van het Verdrag van Maastricht omgedoopt tot Europese Unie (EU) met het doel om definitief tot een gemeenschappelijk geregelde economische markt te komen. Andere pijlers van de EU zijn het politieke samenwerkingsverband, dat buiten het kader van dit onderzoek valt en het communautaire recht. Voor het laatste geldt het Europese Hof van Justitie als rechtsorgaan.

De besluitvorming in de eerste pijler – op economisch terrein - verloopt geheel anders dan in de twee andere pijlers. De eerste pijler heeft een supranationale component: besluiten komen tot stand in een samenspel tussen nationale regeringen en de supranationale instellingen (Europese Commissie en Europees Parlement). In de tweede en derde pijler is daarentegen sprake van intergouvernementele samenwerking tussen de regeringen van de lidstaten. De hieronder beschreven handelingen hebben alleen betrekking op de eerste pijler, d.w.z. de besluitvorming binnen de Europese Gemeenschappen.

De besluiten inzake de volkshuisvesting die door de Raad van de EU worden genomen worden voorbereid door de Commissie. De Commissie heeft voor de voorbereiding een ambtelijk apparaat tot haar beschikking. De Commissie wordt vaak bijgestaan door comités die bestaan uit vertegenwoordigers van de lidstaten. Een voorbeeld daarvan zijn technische werkgroepen ter voorbereiding van aan de Commissie gedelegeerde bevoegdheden in verband met de aanpassing van richtlijnen en verordeningen.

De Europese instellingen

De Europese Raad

De Europese Raad, ook wel als Europese Top aangeduid, is samengesteld uit de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten en de voorzitter van de Europese Commissie, en wordt bijgestaan door de ministeries van Buitenlandse Zaken en een lid van de Commissie. De Europese Raad is de opvolger van de 'topconferenties' van staatshoofden en regeringsleiders, waarvan de eerste plaats vond in 1961. De Europese Raad komt tenminste eenmaal per halfjaar bijeen onder voorzitterschap van de vigerend voorzitter van de Raad van Ministers. Onder het Nederlands voorzitterschap in 1997 vond de vergadering plaats in Amsterdam.

De Raad van Ministers

Tussen 1958 en 1967 waren er behalve de Raad van de EEG ook de vergelijkbaar functionerende Bijzondere Raad van Ministers van de EGKS en de Raad van Euratom. Op grond van het Fusieverdrag uit 1967 werden deze drie instellingen vervangen door de Raad van de Europese Gemeenschappen, in deze context doorgaans aangeduid als Raad.

De Raad is het voornaamste regelgevende Europese orgaan, dat de hoofdlijnen van het communautaire beleid vaststelt op voorstel van de Europese Commissie (EC) en na raadpleging van het Europees Parlement (EP). De besluiten van de Raad worden vastgelegd in verordeningen, richtlijnen, beschikkingen en adviezen. Andere taken van de Raad betreffen de intergouvernementele samenwerking ten aanzien van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB) en justitie en binnenlandse zaken (JBZ). Tevens kan de Raad verdragen sluiten met andere internationale organisaties en met derde landen.

Het voorzitterschap van de Raad rouleert per half jaar; zo was Nederland in de eerste helft van 1997 voorzitter van de Raad. De samenstelling van de Raad varieert al naar gelang de besproken onderwerpen, en bestaat telkens uit de ministeries van alle lidstaten binnen hetzelfde vakgebied. De vakraden (bijvoorbeeld:

Landbouwwaad, Milieuraad, EcoFin Raad) zijn geen ondergeschikte afsplitsing, maar vormen op hun eigen beleidsterrein de Raad. De ministeries zijn gemachtigd om de regering van de lidstaat, die zij vertegenwoordigen, te binden.

Europese Commissie (EC)

In het eerste EEG-decennium was er zowel een Commissie van de EEG, een Hoge Autoriteit van de EGKS en een Commissie van Euratom. Krachtens het Fusieverdrag uit 1967 werden deze drie organen vervangen door de Commissie van de Europese Gemeenschappen. Deze Europese Commissie wordt kortweg wel aangeduid als Commissie of EC.

De EC vormt het dagelijks bestuur van de EU en bestaat uit een college van onafhankelijke personen, benoemd door de gezamenlijke regeringen van de lidstaten. Afzonderlijke landen hebben in de praktijk een doorslaggevend stem bij het aanwijzen van commissarissen uit hun land. Er zijn momenteel twintig commissarissen, ieder met een eigen portefeuille en ambtelijk apparaat. Besluiten worden genomen door de EC als college.

De EC is als enige orgaan bevoegd om wetsvoorstellen in te dienen bij de Raad van Ministers en is initiatiefneemster voor het gemeenschappelijke beleid. Daarnaast bewaakt de EC de juiste toepassing van de Europese verdragen en de gemeenschappelijke besluiten, door uitoefening van het dagelijks beheer van de marktordeningen en door toe te zien op de uitvoering van regelingen door de daartoe aangewezen organen van de lidstaten. De Commissie vertegenwoordigt bovendien de EU in internationale organisaties. In het algemeen wordt de bevoegdheid tot het vaststellen van bepalingen ter uitvoering van richtlijnen van de Raad overgedragen aan de Europese Commissie.

Europees Parlement (EP)

Bij aanvang van de werkzaamheden in 1958 was het parlement uitsluitend adviesorgaan van de Raad ten aanzien van ingediende Europese wetgeving. De leden worden sinds 1979 rechtstreeks gekozen door de burgers van de lidstaten.

Vanaf de jaren zeventig heeft het EP medezeggenschap over de EU-begroting, terwijl de bevoegdheden gestaag toenemen. Op veel gebieden gebeurt de Europese besluitvorming sinds 1987 met de samenwerkingsprocedure. Deze houdt in dat wanneer het Parlement een Raadsbesluit ? dat meestal met gekwalificeerde meerderheid tot stand komt ? afwijst, de Raad alleen door unanimiteit tot vaststelling kan overgaan. Sinds 1993 is deze coöperatieprocedure grotendeels vervangen door de medebeslissingsprocedure (co-decisie), waarbij EC-voorstellen zowel door de Raad als door het Parlement moeten worden goedgekeurd. Een opmerkelijke en nog altijd bestaande beperking van Europarlementaire invloed zijn echter de 'verplichte uitgaven', die een groot deel uitmaken van de EG-begroting.

De Raad van Ministers en de Europese Commissie hebben de volgende bevoegdheden:

- Het vaststellen van richtlijnen Deze richtlijnen verplichten de lidstaten de regels te verwerken in de eigen wet en/of regelgeving, dan wel controleerbare beleidsinstrumenten te ontwikkelen die deze regels verwezenlijken.
- Het vaststellen van verordeningen. Verordeningen zijn rechtstreeks bindend. Zij kunnen inhoudelijke voorschriften bevatten over de toepassing van regelgeving van de lidstaten, zij kunnen de lidstaten administratieve taken opleggen of kunnen regels vervangen. Vaak worden deze verordeningen alsnog in de regelgeving van de lidstaten verwerkt.
- Het vaststellen van beschikkingen aan individuele aanvragers.
- Het opstellen van aanwijzingen ten behoeve van individuele aanvragers.

Verder kunnen zij ter voorbereiding van beleid betrokken zijn bij de opstelling van

- Resoluties
- Groenboeken en witboeken.

EG-beraad voor de bouw

Als voorbereidende commissie van de Europese Commissie bestaat er in het belang van de volkshuisvesting het EG-beraad voor de bouw. Deze houdt zich bezig met de voorbereiding van richtlijnen op verschillende beleidsterreinen, waarbij de bouwnijverheid betrokken is, zoals:

- garanties en aansprakelijkheid
- sociale factoren in de bouw(-vak)
- milieu
- overheidsopdrachten en vrijheid van aanbesteding, mede in het kader van het mededingingsrecht
- technische harmonisatie:
- beroepsopleiding in de bouw; beschermde titulatuur

- ondernemingsrecht
- structuurfondsen ter ondersteuning van het openbaar vervoer en de infrastructuur.

Al deze vraagstukken zijn onderwerpen van onderzoek op andere beleidsterreinen en worden hier niet afzonderlijk behandeld.. Het meest uitvoerige overzicht met betrekking tot Europese lichamen staat beschreven in het PIVOT-rapport inzake buitenlandse economische betrekkingen, opgesteld in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken (thans in voorbereiding). In het verband van dit rapport moet worden opgemerkt dat het Europees beraad van invloed is op de normering van de bouw en de volkshuisvesting. Over het Europese mededingingsrecht wordt een onderzoek gedaan bij het ministerie van Economische Zaken. Richtlijnen en verordeningen met betrekking tot de vrije marktwerking worden overal door overheidsorganen uitgevoerd

In dit verband zijn vooral de hoofdstukken technische harmonisatie en modernisering van belang, omdat hiermee de technische aspecten van de bouwnijverheid worden geregeld. Het Bouwbesluit mag niet strijdig zijn met de richtlijn Bouwproducten (89/106 EEG). Zo hebben EG-richtlijnen tot nadere bepalingen in de Woningwet 1991 en het Bouwbesluit geleid. Veel richtlijnen hebben betrekking op de veiligheid en energiezuinigheid van machines en toestellen, die in woningen worden gebruikt, zoals liften en gastoestellen. Deze richtlijnen worden geïmplementeerd besluiten conform de Warenwet of de Veiligheidswet. Normen, die worden vastgesteld door het NNI en waarnaar in besluiten of regelingen als voorschrift wordt gerefereerd, moeten worden aangemeld bij de Europese commissie om de belemmering van het vrije verkeer van goederen tegen te gaan; voor de aanmelding is het Ministerie van Economische Zaken verantwoordelijk.. Niet-aangemelde normen zijn door het Europese Hof van Justitie wettelijk niet van toepassing verklaard.

Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling .

Het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) is een subsidiefonds van de Europese Gemeenschap die op basis van om de vijf jaar ingediende subsidievoorstellen van de lid-staten een subsidieplan op stelt op basis van een aantal vast te stellen ontwikkelingsprojecten. Het fonds werd in 1975 opgericht. Het heeft tot doel de ontwikkeling te stimuleren van achterstandsgebieden in de Europese Economische Gemeenschap. Het grootste deel van deze steun ging van 1975 tot 1985 uit naar Engeland en Italië. Later kwamen hierbij de nieuwe lidstaten Griekenland, Portugal en Spanje. Per inwoner ontving Ierland aanvankelijk de meeste steun per inwoner. Dat neemt niet weg dat ook Nederland van dit fonds heeft geprofiteerd. De Europese steun ging vooral naar infrastructuurprojecten. Deze projecten worden ingedeeld in een aantal doelstellingen. Een van de doelstellingen, Urban, streeft naar revitalisering van de steden door verbetering van de stedelijke infrastructuur. Doel van dit streven is het ontstaan van achterstandsproblemen in de binnensteden tegen te gaan. Het fonds is samengesteld op basis van verdragsafspraken die de financiering regelen: de uiteindelijke subsidie voor de projecten bestaat uit bijdragen van de Europese Unie, het rijk (minister van Economische Zaken) en de regionale overheden. Vanaf 1991 is deze subsidie in de regelgeving van het Ministerie van Economische Zaken opgenomen. Bij de vaststelling en uitvoering van Urban en daaraan voorafgaande projecten speelt ook de minister van VROM een rol.

Handelingen:

628.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling: Het leveren van bijdragen aan de totstandkoming van Europese beleidsdocumenten..
 Bron: Bundel regels. Uitgegeven door het EG-beraad voor de bouw.
 Periode : 1985-

Opmerking:

De beleidsdocumenten van de Europese Commissie nemen in eerste instantie de vorm van een Groenboek aan. Na overleg met de lidstaten wordt dit groenboek uitgewerkt tot een Witboek, hetgeen de grondslag kan vormen tot nadere regelgeving.

Product: EU-groenboek voor het stadsmilieu.

629.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
 Handeling: Het opstellen en inbrengen van bijdragen in comités van de Commissie van de EU ter voorbereiding van richtlijnen, verordeningen en andere - communautaire - regelgevende documenten op het gebied van de volkshuisvesting.

Bron: -

Periode: 1958-
Opmerking: Richtlijnen zijn aanwijzingen aan lidstaten om de daarin verwerkte bepalingen in de eigen regelgeving op te nemen,
Product : Richtlijn bouwproducten.

630.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het opstellen en inbrengen van bijdragen in het EG-beraad voor de Bouw..
Bron: Bundel regels. uitgegeven door het EG-beraad voor de bouw.
Periode : 1985-

631.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het opstellen en inbrengen van bijdragen in intergouvernementele conferenties.
Bron: Bundel regels uitgegeven door het EG-beraad voor de bouw.
Periode : 1956-

632.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het door de minister van Economische Zaken doen aanmelden van technische bouwnormen en regels bij de Europese Commissie.
Bron: Pb-EEG 1983 L 109, gewijzigd 1988 L 81
Periode : 1985-

633.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het uitwisselen van technische regelgeving inzake de bouw, waarbij kan worden afgeweken van het beginsel van vrije verkeer van goederen binnen de EG.
Bron: Beschikking 3052/95/EG
Periode : 1995-

634.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het leveren van bijdragen aan de Nederlandse delegatie in de Standing Committee for Constructuin (SCC).
Bron: Structuurschets Bestuurszaken, p. 43.
Periode : 1995-
Opmerking: De Nederlandse delegatie bestaat uit vertegenwoordigers van VROM en EZ ; de resultaten worden vastgesteld in overleg met het Nederlands Normalisatie Instituut.

635.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het bemiddelen bij EG-subsidieprojecten voor stadsvernieuwingsgebieden...
Bron: EFRO-verordeningen.
Periode : 1975-2000
Opmerking.. Voorbeelden zijn EU-subsidies, verleend aan projecten in de Schilderswijk in Den Haag, de Bijlmermeer in Amsterdam, Delfshaven in Rotterdam en de Kanaalstraat in Utrecht. Deze subsidieprojecten maken deel uit van door de Europese Commissie vast te stellen projecten van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling EFRO, die door het rijk en regionale organen worden gefinancierd.

636.

Actor: De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling: Het leveren van Nederlandse bijdragen in het EU coördinatie overleg ter voorbereiding van een standpunt in UNCHS
Bron : Bundel regels uitgegeven door het EG-beraad voor de bouw
Periode : 1976-

12.4. Geformaliseerd bilateraal en multilateraal overleg in het kader van samenwerkingsovereenkomsten

De hier beschreven handelingen vallen niet onder de paraplu van een multinationale organisatie. Grondslag van deze handelingen is het bestaan van een overeenkomst tussen twee of meerdere afzonderlijke landen tot samenwerking op het gebied van wederopbouw of volkshuisvesting. Een belangrijk voorbeeld is het Marshallplan, dat in 1947 leidde tot een overeenkomst van de Verenigde Staten met de Europese landen in het kader van het Europees Herstelprogramma. Dergelijke overeenkomsten zijn later door Europese landen gesloten met ontwikkelingslanden of landen uit het voormalige Oostblok. Doel is hierbij het uitwisselen van gegevens op het gebied van stedenbouw en volkshuisvesting. Wanneer dit leidt tot ontwikkelingshulp ter uitvoering van deze afspraken of plannen, worden deze handelingen aangestuurd door de minister, belast met ontwikkelingssamenwerking en vallen zij onder het beleidsterrein van buitenlandse economische betrekkingen en buitenlandse zaken.

637.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)
Handeling : Het voeren van geformaliseerd bilateraal en multilateraal overleg
Bron : -
Periode : -

Product: samenwerkingsovereenkomst.

638.

Actor : De minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid
Handeling- : Het leveren van bijdragen aan het Europees Herstelprogramma in het kader van de Marshall-hulp.
Bron : -
Periode : 1949-1954

Opmerkingen:

Als gedelegeerde trad namens de Wederopbouw een medewerker Economische Zaken op. Het ministerie van Economische Zaken was vooral met de uitvoering van het Marshallplan belast, in de vorm van

- voorbereiding van herstelprogramma's
- voorlichting over de Marshallhulp en de daarmee te bereiken doelstellingen
- bemiddeling bij aanvragen van kredieten aan het bedrijfsleven
- uitkering van kredieten
- verantwoording van de toekenning en de resultaten
- bemiddeling bij technische hulpverlening en uitwisselingen

12.5. Niet-geformaliseerd bilateraal en multilateraal overleg

639.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het voeren van niet-geformaliseerd bilateraal en multilateraal overleg inzake de volkshuisvesting.

Bron : -

Periode : -

640.

Actor : De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Handeling : Het leveren van bijdragen tot bilaterale verdragen op het gebied van volkshuisvesting.

Bron : -

Periode : -

Producten zijn : verdragen met België Duitsland en Luxemburg op het gebied van regelgeving ten aanzien van de bouw.

14. Overzicht van actoren en organisaties

14.1. Lijst van actoren op het beleidsterrein volkshuisvesting

ministeries

minister belast met volkshuisvesting

Minister van Openbare Werken en Wederopbouw, 1945-1947

Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, 1947-1956

Minister van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid, 1956-1965

Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO), 1965-1982

Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM), 1982-
inspectie

Inspecteur Volkshuisvesting (Hoofd Ingenieur Directeur), 1962-

overige ministers

Minister van Binnenlandse Zaken, 1946-1996

Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, 1972-1982

Minister van Economische Zaken, 1947-

Minister van Financiën, 1946-1996

Minister van Maatschappelijk Werk, 1952-1968

Minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen, 1994-

Minister van Openbare Werken en Wederopbouw, 1945-1947

Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, 1945-1971

Minister van Sociale Zaken, 1971-1981

Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 1981-1996

Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, 1982-1994

Minister Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 1994-

overige overheden

Commisaris van de Koningin, 1945-

De Kroon, 1970-1989

Gedeputeerde Staten, 1945-

Provinciale staten, 1962-

adviesraden

Eerste Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting, 1946-1962

Tweede Voorlopige Raad voor de Volkshuisvesting, 1962-1965

Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening (RARO), 1965-1994

Raad voor Herstel en Wederopbouw, 1940-1950.

Raad voor het Milieubeheer, 1980-1996

Raad voor de Volkshuisvesting (RAVO), 1965-1996

Raad voor de Woningbouw, 1955-1961

commissies

Adviescommissie PREGO, 1982-

Adviescommissie/Studiecommissie Experimentele Woningbouw, 1968-1979

Adviescommissie toelating instellingen volkshuisvesting, 1975-1992

Adviescommissie toelating woningcorporaties (ATW), 1992-

Centrale Commissie voor Onteigeningsvergoedingen, 1946-1966

Commissie van Advies voor de Woningbouw, 1947-1982

Commissie van Beroep inzake vergoeding voor gevorderde woonruimte, 1947-1965

Commissie Bijdrage Stedelijke Werken (CBSW), 1969-1974

Commissie toelating van architecten/stedenbouwkundigen/landschaps-, tuinarchitecten/
ingenieurs-architecten, 1987-1989

Commissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw (CVRW) 1980-1988

Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing (CCSV), 1975-1994

Coördinatiecommissie Verenigde Naties en Geassocieerde Organisaties, 1972-

Examencommissie Stichting Bureau Architectenregister, 1990-
Financiële Commissie Publiekrechtelijke Lichamen, 1950-1958
Huuradviescommissies, 1957-1978
Huurcommissies, 1979-
Klachtencommissie Gehandicapten, 1986-1994
Staatscommissie Kleijn, 1980-1987
Staatscommissie Vervanging Armenwet, 1947-1952
Studie- en Beoordelingsraad Ziekenhuisorganen (Bouwcentrum), 1952-
Studiecommissie Bouwvoorschriften (commissie Mazure), 1949-1952
Rijksplanologische Commissie, 1965-
Rijkscommissie voor de Monumentenzorg, 1945-1948
Rijkscommissie van de Volkshuisvesting (RCV), 1985-

interdepartementale commissies en werkgroepen

Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden (ICOG), 1977-
Interdepartementale Commissie Woonwagengebeleid, 1974-1977
Interdepartementale Studiegroep Decentralisatie, 1980-
Interdepartementale Werkgroep Knelpunten Woningbouw (IWKW), 1972-1977

organen

Bouwcentrum, 1950-
Bureau Documentatie Bouwwezen, 1943-1950
Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting, 1988-
Centraal Orgaan voor de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid, 1947-1977
Centrale Overleggroep Huisvesting Gehandicapten., 1990-
College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw, 1945-1948
Directeur Grootboek Woningverbetering, 1957-1960
Kadaster, 1984-1994
Kamers van Koophandel en Fabrieken, 1947-1965
Nationaal Centrum Duurzaam Bouwen, 1995-
Rijksdienst voor de Monumentenzorg, 1992-
Stichting Bouwkwiteit, 1992-
Stichting Bureau Architectuurregister (SBA), 1988-
Stichting Duurzaam Bouwen, 1992-
Stichting Ratiobouw, 1945-1965
Stichting Vorstverletbestrijding Bouwnijverheid (SVB), 1946-1968.
Verzekeringskamer, 1965-1992

onderzoekorganisaties

Instituut voor het Volkshuisvestingonderzoek RIW
Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV), 1982-1988
Stichting Experimenten Volkshuisvesting (SEV), 1988-
Stichting Studiegroep Effectieve Woningbouw, 1965-1998
TNO (Instituut voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek), 1950-

14.2. Overzicht van bij het beleidsterrein volkshuisvesting betrokken organen.

N.B. Bureaus en afdelingen van een ministerie worden omschreven als “De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)”.

14.2.1. De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM):

De ambtelijke organisatie binnen het ministerie, die belast was met volkshuisvesting was:

- Centrale Directie voor de Volkshuisvesting CDV, ingesteld in 1946-1981. Het CDV kent de volgende benamingen:
 - Centrale Directie van de Wederopbouw en de Volkshuisvesting, 1947-1956
 - Centrale Directie van de Volkshuisvesting en de Bouwnijverheid, 1956-1975
 - Centrale Directie van de Volkshuisvesting 1975-1981.

Uit de hier onderstaande indeling van ambtelijke afdelingen kan worden opgemaakt dat de taakstellingen van de afzonderlijke bureaus daadwerkelijk bedoeld zijn om criteria en controle-instrumenten te ontwerpen voor de vaststelling van deelsubsidies.²¹

Enkele taken op het gebied van het onderzochte beleidsterrein zijn ook aan andere afdelingen van het ministerie toegekend. Zo is de Rijksplanologische dienst belast geweest met de uitvoering van regelingen met betrekking tot reconstructieplannen in stadsvernieuwingsprojecten. Zij kende een afdeling stadsreconstructie die tot taak had om reconstructieplannen te beoordelen.

Afdelingen van de CDV zijn:

In 1955:

Staf, Algemene Zaken met een onderafdeling Afwikkeling Oorlogsschade, en de volgende afdelingen:

- Woningbouw, met de onderafdeling Financiering Woningbouw (bureau's Woningwetbouw, Particuliere Bouw, Controle en Bijzondere Woonvormen;
- Stedebouw, met bureau's Stedebouwkundige plannen en Onderzoek;
- Boerderijenbouw, met de afdeling Technische Zaken en Kostprijsberekening / Financiering;
- Technisch Onderzoek, met de afdelingen Algemene Zaken, Bouwtechniek, Bouweconomie, Ontwerpen en Grote Steden;
- Technische controle, met de afdelingen Technische controle / bouwplanbewaking en Openbare werken.

In 1965:

- DG, tevens inspecteur met onder zich: Woonruimte-zaken (overgekomen van CRM) en Bijdragen saneringsplannen.
- Directie Volkshuisvesting. Hieronder afdelingen:
 - Financiering Woningbouw
 - Sociaal-Economisch Onderzoek
 - Stedebouw, met onderafd: Plannen en Stedebouwkundig onderzoek
 - Consulente voor bejaardenhuisvesting en woningbouwcorporaties
- Directie Bouwnijverheid. Hieronder:
 - Hoofdafdeling Bouwnijverheid met afdeling Onderzoek / Bureau Bouwprogramma en Regionale Planning en afdeling Uitvoering Bouwnijverheid / Bureau Rijksgoedkeuringen en Woningen
 - Afdeling Technisch onderzoek met bureaus Algemene Zaken, Bouwtechniek, Bouweconomie, Ontwerpen.
 - Afdeling Technische Controle met bureaus Subsidieaanvragen en calculaties, Bouwcontrole, Woningverbetering en Algemene Zaken

1970, 1 juni:

- DG, tevens inspecteur met staf
- Directie Volkshuisvesting. Hieronder afdelingen:

²¹ Gegevens ontleend aan Koffijberg, *Kwaliteit...* 1997

- Sociaal-Economisch Onderzoek
- Financiering Woningbouw met onderafd: particuliere bouw, Woningwetbouw, Controle, Bijdragevaststelling en woningverbetering (Zwolle: geldt ook huurproblemen bij stadsvernieuwing), Centrale administratie en statistiek.
- Consulente voor bejaardenhuisvesting en woningbouwcorporaties
- Directie Bouwnijverheid. Hieronder afdelingen:
 - Bouwontwerp
 - Bouwtechniek
 - Bouwprogrammering en uitvoering, met onderafdelingen Planning, Bouwzaken en Prijscontrole
 - Bouweconomie, met onderafdelingen Onderzoek bouwproductie en Onderzoek bouwkosten.
- Directie Stedenbouw en Sanering. Hieronder afdelingen:
 - Algemene inspectiezaken
 - Stedenbouwkundig Onderzoek
 - Sanering, met onderafd. Technische Zaken en Financiële en Administratieve Zaken.

1975, 1 juni:

- Directeur-generaal, waaronder een bureau coördinatie Woningvoorziening
- Directie Algemene Zaken, waaronder Secretariaat, Begroting beheer en informatievoorziening, Personeel en Integratie beleid en uitvoering.
- Directie Beleidsontwikkeling
- Directie Onderzoek, met afdelingen:
 - Technisch Onderzoek
 - Sociaal-Economisch Onderzoek
 - Stedenbouwkundig Onderzoek
- Directie Stadsvernieuwing, met afdelingen
 - Voorbereiding
 - Technische uitvoering
 - Financieel-administratieve uitvoering
 Deze directie werkte samen met de RPD, afdeling Stadsreconstructie. Er werd over gedacht deze directie tot een apart directoraat om te smeden.
- Directie Woningbouw, met afdelingen
 - Woningcorporaties
 - Woonvoorziening bijzondere groepen
 - Financiering woningbouw, met afdelingen: particuliere bouw, woningwetbouw, bijdrageregeling woningverbetering, individuele huursubsidie
 - Technische zaken, met afdelingen: bouwontwerp, grondkosten en infrastructuur, bouwkosten

1980

- Directie-generaal met administratieve stafafdelingen,
- Directie beleidscoördinatie en financiën
 - Hoofdafdeling beleidscoördinatie, met algemeen secretariaat
 - Hoofdafdeling financiën met afdelingen: financieel-economische beleidsadviesing; begrotingen en meerjarenramingen; informatie en administratieve organisatie
 - Afdeling huisvesting minderheden
- Directie Onderzoek
 - Stafbureau
 - Afdeling Technisch Onderzoek
 - Afdeling Sociaal-economisch Onderzoek
 - Afdeling Stedenbouwkundig Onderzoek
 - Afdeling Ontwerptechnisch Onderzoek
 - Afdeling Onderzoek en coördinatie automatisering
- Directie Woningbouw en Stadsvernieuwing (W&S)
 - Hoofdafdeling planning en voorbereiding, met afdelingen: planning en programmering; algemene voorbereiding en bestuurlijke zaken; groeikernen en groeisteden; grote steden
 - Hoofdafdeling uitvoering, met afdelingen: planbehandeling; stedenbouwkundige en ontwerptechnische zaken; grondzaken; bouwzaken
- Directie rijkssteun volkshuisvesting en huurzaken (RVH)
 - Afdeling Wooncorporaties

- Afdeling Woonwagenzaken
- Afdeling Huurzaken
- Secretariaten Huurcommissies
- Hoofdafdeling financiering woningbouw met afdelingen Woningwetbouw, Particuliere woningbouw, bijdragevaststelling en –herziening;
- Hoofdafdeling individuele subsidiering, met afdelingen Interne controle Administratie en organisatie.

Inspectie.

De Hoofdinspecteur van de Dienst Volkshuisvesting HID was tegelijk rijks- en provinciaal ambtenaar: had een adviestaak op nagenoeg elk terrein waarbij de provincie in volkshuisvestingsproblemen was betrokken. Het staatstoezicht op de Volkshuisvesting werd eerst organiek geregeld in de Woningwet 1962, die in 1965 van kracht werd met de invoering van het Organisatiebesluit Volkshuisvesting. De HID had echter intussen ook al bevoegdheden gekregen bij de uitvoering van de toedeling van bouwsubsidies: hij beoordeelde alle bouwplannen en had tot op zekere hoogte ook beschikkingsbevoegdheid..

In 1993 werd de inspectie gereorganiseerd en werd de HID van de provincie vervangen door een landelijke Inspecteur voor de Volkshuisvesting IVH. De reorganisatie had ook ingrijpende personele consequenties: de 480 formatieplaatsen van de twaalf HID's werden teruggebracht tot een bureau met 8 vestigingsplaatsen en 172 formatieplaatsen. De inspectie had zich ontwikkeld "van potentiaat tot partner van het overleg": in plaats van detailbemoeyenis op planniveau was hij nu veeleer adviseur van de minister op uitvoerbaarheid van diens beleid.

14.2.2. Andere ministeries.

De hier genoemde ministeries oefenen invloed uit op het volkshuisvestingsbeleid. Zij komen soms voor als actoren die ingevolge wettelijke regelingen een taak hebben op dit beleidsterrein. Deze taak vloeit echter voort uit belangen die voortvloeien uit andere beleidsterreinen en de handelingen van deze ministeries worden beschreven in de rapporten die daarop betrekking hebben.

Indien in dit onderzoek handelingen van deze ministeries zijn vastgesteld, worden zij niet in het Basisselctiedocument Volkshuisvesting verwerkt, maar wordt verwezen naar identieke handelingen in het desbetreffende rapport.

De minister van Economische Zaken

De minister van Economische Zaken is betrokken bij de bouwwerkzaamheden op daarvoor vastgestelde locaties. Hij voert tijdens de wederopbouwperiode overleg met het College van Algemene Commissarissen op het gebied van bedrijfsgebouwen. Hij subsidieert de bouw van bedrijfslocaties en is betrokken bij de opzet en inrichting van bedrijfsterreinen. Beleidsambtenaren van dit ministerie voeren in voorkomende gevallen overleg met gezagsinstanties op het gebied van volkshuisvesting en/of ruimtelijke ordening.

De minister van Economische Zaken stelt regels op die van invloed kunnen zijn op de bouw in de vrije marktsector, deels in overeenstemming met Europese verdragen. Deze regels hebben betrekking op:

- uniformering van aanbesteding (mededingingsbeleid)
- kwaliteitszorg voor makelaars (thans geregeld in het Wetboek van Koophandel)

Ook is hij betrokken bij:

De stimulering van de bouwnijverheid als mogelijkheid tot onderneming,

De vaststelling van kwaliteitseisen aan bij de bouw betrokken vaklieden (installateurs!) door middel van wettelijke regels (Vestigingwet)

De levering van energie en het onderzoek naar de mogelijkheid van energiebesparing (Energiebeleid).

De minister van Verkeer en Waterstaat

De minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van Verkeer en Waterstaat is betrokken bij verschillende locatiegebonden subsidieregelingen, waarbij het de bevordering van het vervoer tot zijn rekening neemt.

De minister belast met maatschappelijk werk

1945-1952 de minister van Binnenlandse Zaken

1952-1968 de minister van Maatschappelijk Werk

1968-1982 de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk

1982-1994 de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

1994 –.... de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

De minister ondersteunt organisaties, die zich met maatschappelijk werk bezig houden. Deze organisaties hebben onder meer een signaalfunctie met betrekking tot ongewenste woonomstandigheden. Maatschappelijk werk speelt zich namelijk vooral af in zog. “achterstandswijken”, waar zich ook de noodzaak tot verandering van woonomstandigheden voordoet. Vanaf 1989 wordt een groot deel van de welzijnssteuning gedaan door het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW)

De minister begeleidt ook bijzondere groepen in hun huisvesting; een enkele keer bewerkstelligt hij de verplichting tot huisvesting van bepaalde groepen als daar zijn: repatrianten uit Indonesië, vluchtelingen. Van 1957 tot 1980 had dit ministerie ook de zorg voor de uitvoering van de Woonwagewet.

De minister van Justitie

De van Justitie komt in dit rapport ter sprake, omdat hij vóór 1957 de zorg had voor de uitvoering van de Woonwagewet. Voorts is de minister van justitie eindverantwoordelijke voor de totstandkoming van het Burgerlijk Wetboek, dat o.m. het contractrecht ten aanzien van onroerend goed regelt. In overleg met het ministerie van Economische Zaken kan hij nadere regels vaststellen in het Wetboek van Koophandel.

De Sociaal-Economische Raad.

De Sociaal-Economische Raad heeft een commissie inzake consumentenbescherming, die adviezen kan voorbereiden over actoren in de woningmarkt, met name in de vrije sector.

14.2.3. Beleidsadviescolleges

14.2.3.1. Permanente, interdepartementale adviescolleges.

Wettelijk erkende en elkaar opvolgende adviescolleges inzake de volkshuisvesting:

Raad voor Herstel en Wederopbouw, 1940-1950.

Centraal Orgaan voor de Wederopbouw en de Bouwnijverheid 1948-1970.

Interprovinciaal contactorgaan, voorgezeten door de minister om de minister van advies te dienen betreffende wederopbouw of bouwnijverheid. Heeft de volgende subcommissies:

- Subcommissie, belast met de verdeling van het woningcontingent
- Subcommissie voor openbare werken
- Subcommissie voor toezicht op het bouwplan, met name i.v.m. materiaaltoelevering en arbeidsmarkt.

Mede betrokken bij de bouwplanning zijn:

Commissie van advies inzake vaststelling en wijziging van het bouwprogramma, Stcr 1951, 33., verdwijnt in 1965. De contingentering wordt dan niet meer centraal bepaald. Wel zijn er provinciale commissies, belast met de verdeling van subsidies over de woningcorporaties en andere centra.

De Rijkscommissie van de volkshuisvesting (RCV) werd ingesteld in 1985, Stcr. 216. Zij kreeg ruimere bevoegdheden en een wettelijke status in de Woningwet 1991. Vanaf die datum functioneert er ook een zelfstandige voorzitter. Met de invoering van de woningwet en het Besluit woninggebonden subsidies is de commissie niet meer belast met verdeelsleutels van woningwetwoningen. De Rijkscommissie coördineert de werkzaamheden van Provinciale Commissies voor Volkshuisvesting, PKV's, die op hun beurt de Gedeputeerde Staten adviseren bij hun opstelling van huisvestingsplannen.

De commissie bestaat uit de Directeur-Generaal voor de Volkshuisvesting als voorzitter, de DG Ruimtelijke Ordening als plaatsvervangend voorzitter, ambtenaren van VROM, EZ, Binnenlandse Zaken, Sociale Zaken, de afdeling Ruimtelijke Ordening van het IPO, de directeur van het VNG en een wethouder van de vier grote steden. Zij adviseert de minister over woningbouwprogramma's van de gemeenten over de periode 1985-1992. Na invoering van het Besluit Woninggebonden Subsidies adviseert zij de minister alleen nog maar over de periodieke herziening van de verdeelsleutels van de toe te kennen subsidies. Vanaf 1992 heeft de RCV een van het ministerie van VROM onafhankelijke voorzitter.

Voor stedenbouw, sanering en stadsvernieuwing:

Commissie Bijdrage Stedelijke Werken, 1969-1974.

Adviseert de minister van Volkshuisvesting en de minister van Verkeer en Waterstaat inzake subsidies met betrekking tot reconstructieaangelegenheden in de binnenstad. Zij adviseert mede over subsidies op basis van de Beschikking bijdragen saneringsplannen 1963 en de Beschikking bijdragen voorzieningen ten behoeve van het wegverkeer en het openbaar vervoer in en om de steden 1967 (BBVWOV)

Interdepartementale Sturingsgroep Decentralisatie, ingesteld in 1980 met de bedoeling om de ambtelijke kaders binnen de departementen aan te zetten tot onderzoek naar de mogelijkheid van decentralisatie van de regelgeving. Deze stuurgroep is vooral van belang voor de decentralisatie van de planning van de volkshuisvesting. Een van de activiteiten van de stuurgroep is het Projectplan Normkostensysteem.

(Voorlopige) Raad voor de Vastgoedinformatie
Het interdepartementale platform architectuurbeleid, 1991-

Stuurgroep Duurzaam Bouwen, 1990-

Dit is een orgaan binnen het stafbureau van het ministerie van VROM dat tot doel heeft milieudoelstellingen binnen het bouwwezen en de ruimtelijke ordening te realiseren; in de praktijk nam het de taakstellingen van de interne ministeriele organen met betrekking tot bouwnijverheid over. Binnen dit rapport worden zijn handelingen daarom beschouwd als handelingen van de minister van VROM.

14.2.3.2. Ad hoc-commissies

N.B. De hoofdtaak van deze commissies is het bestuderen van vraagstukken en eventueel het aanbevelen of evalueren van regelgeving en andere maatregelen.

Commissie Woningkathoteek, 1953

Commissie Uniforme Bebouwing, 1953.

Werkgroep Eigen Woningbezit, 1953-1955.

Commissie Aanbestedingswezen, 1953-1957.

Commissie Woningonderzoek, 1953.

Commissie van advies voor versterking van zelfstandigheid der woningcorporaties (Commissie- De Roos, 1959-1962),

Commissie Krotopruijing en sanering (commissie-Bommer) 1953-1957

Commissie Woningwaardering 1962

Commissie taakstelling en toezicht sociale verhuurders (commissie Koopman) 1988.

Studiecommissie Weersinvloeden. 1955-1956.

Commissie Bouwplanning, 1962-1966.

Commissie ter bestudering van de financiële consequenties van sanering, 1968-1971 (commissie-Schouten, rapport *Stadsvernieuwing*; commissie-Floor, *rapport geldelijke steun stadsvernieuwing* 1974).

Werkgroep volkshuisvestingsplannen.

Werkgroep aanvullende regeling stadsvernieuwing (WARS), 1972-1973.

Werkgroep decentralisatie stadsvernieuwing 1978-1979.

Interdepartementale werkgroep decentralisatie stadsvernieuwing (werkgroep Viersan), 1977-1980

Interdepartementale werkgroep Sleutel (formule verdeling stadsvernieuwingsgelden)

Stuurgroep Ordening op de Bouwmarkt (Str. 1983, 150)

14.2.4. Uitvoeringscommissies.

N.B. De hoofdtaak van deze commissies is het adviseren bij het treffen van beschikkingen of de nadere toepassing van subsidie- of financieringsregels. Meestal zijn deze commissies aangewezen in de daartoe strekkende regelgeving.

Commissie tot behandeling van bezwaren tegen geadviseerde schadevergoedingen inzake onteigeningen in Rotterdam, 1945-1950

Commissie tot behandeling van bezwaren tegen geadviseerde schadevergoedingen inzake onteigeningen buiten Rotterdam, 1945-19508.

Centrale commissie voor onteigeningsvergoedingen, 1952-1963.

Commissie Financiering Woningbouw (Commissie M.P.Gans), 1964-

Commissie van Advies ex. artikel 81 van de Woonwagenwet, 1980-1981;

Commissie van Advies voor de uitvoering van de Woonwagenwet, 1981- 1985;

Adviescommissie geldelijke steun woonwagens 1981-1985.

(uitvoerend inzake subsidie en voorschotten inzake woonwagens)

Commissie Bijdrage Stedelijke Werken (CBSW) 1969-1974;

Commissie bijdragen verkeers- en vervoervoorzieningen.

Commissie die minister adviseert over de verlening van sanerings- en reconstructiebijdragen en de minister van Verkeer en Waterstaat over de verlening van bijdragen in verkeers- en vervoersplannen. Art. 9, Besluit bijdragen reconstructie- en saneringsplannen. (Zie ook PIVOT-rapport 28: Waterstaat).

Verzekeringskamer (1922-) oefent toezicht uit op bemiddelende organen (hypotheekhouders) in het kader van het Besluit Bevordering Eigen Woningbezit.

Klachtencommissie gehandicapten, 1986- 1994

14.2.5. Zelfstandige bestuursorganen

De hier beschreven organen zijn uitvoeringsorganen met openbaar gezag. Op grond van een wettelijke regeling hebben zij een taak gekregen om beschikkingen te treffen die rechtsgevolgen heeft voor particulieren.

Bijzondere uitvoeringscolleges (Zelfstandige bestuursorganen), bekleed met openbaar gezag.

College van algemene commissarissen voor de wederopbouw, 1945-1948.

Dit college was belast met de uitvoering van de wederopbouw en werd opgeheven nadat het ministerie van Volkshuisvesting en Wederopbouw het werk overnam. Het college had verregaande bevoegdheden op het gebied van onteigening en kon zelfstandig wederopbouwplannen uitvoeren. Het archief van het college is gedeponereerd in het archief van het ministerie en daarmee verweven.

Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu (NOVEM)

De NOVEM is een particuliere instelling die door het ministerie van Economische Zaken is aangewezen als instantie, belast met de toekenning van subsidies voor energiebesparing. Vanaf 1995 is zij ook door de minister van VROM gemandateerd om subsidies op het gebied van milieuvriendelijke projecten toe te kennen.

Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedenbouw, later Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (NIVOS/NIROV) is een erkend opleidingsinstituut voor planologen en stedenbouwkundigen. Als zodanig reikt het diploma's uit. Het archief van het NIROV, dat overigens een particuliere instelling is, berust in het Nederlands Architectuur Instituut.

Huuradviescommissies, Huurcommissies.

Huuradviescommissies en Huurcommissies zijn plaatselijke en regionale commissies die zijn ingesteld krachtens de Huurwet 1950. In de Wet op de Huurcommissies, Stb. 1979, 16, wordt hun taak als onafhankelijk arbitrerende colleges inzake huurgeschillen nader geregeld. De voorzitters van deze commissies worden benoemd door de kroon, tot 1998 de leden door GS van de provincies. De secretariaten van de Huurcommissie worden gevoerd door het ambtelijk apparaat van het ministerie.

De Huurcommissies brengen desgevraagd advies uit aan de minister en aan de rechter inzake de redelijkheid van huurprijzen en -vorderingen. Na 1998 wordt het toezicht op de Huurcommissies uitgeoefend door het ministerie van VROM, dat ook een vierjaarlijkse evaluatie voorschrijft.

Fondsen

Het Centraal Fonds Volkshuisvesting.

Is ingesteld krachtens Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting (Stb. 1988, 483). Dit fonds heeft als doel:

- De sanering van financieel zwakke woningcorporaties

- De ondersteuning van woningcorporaties met achterstallig woningonderhoud.
Het fonds wordt gefinancierd door de woningcorporaties. Het werkt samen met particuliere garantiefonds, die anders dan het CFV ook beleggingsactiviteiten verrichten.

Stadsvernieuwingsfonds: 19 subsidieregelingen, -1979 ; 1985-

Waarborgfonds woningverbetering; deze instelling en zijn rechtsopvolgers werden door de Algemene Rekenkamer als ZBO aangemerkt.

Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), 1983-. Garantiefonds voor sociale woningbouw (ter vervanging van een rijkstaak), is zeker vanaf 1985 een particuliere stichting geworden. Dat geldt ook voor de andere fondsen, die het waarborgfonds woningverbetering hebben opgevolgd. Het WSW registreert aangesloten woningbouwcorporaties en doet jaarlijks een financieel onderzoek om de kredietwaardigheid van de aangesloten corporatie te toetsen.

Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)

Garantie Instituut Woningbouw (GIW)

Vanaf 1995 is er een verbinding tussen deze waarborg- en garantiefondsen en de kapitaalmarkt: Dit blijkt onder meer uit het volgende:

Colonnade DuHAF bundelt de kapitaalvraag van corporaties in eenheden van een half miljoen euro en geeft het totale bedrag als obligatielening uit. Zij doet dat uitsluitend voor door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) te borgen leningen, waardoor de obligatielening ook de hoogste rating krijgt, namelijk AAA, hetgeen gunstig is voor de hoogte van de rente. De lening wordt op de kapitaalmarkt geplaatst door één of meerdere internationale banken.

Op grond van deze connecties is het uitgesloten dat waarborgfondsen, die als contactorgaan dienen voor de corporaties en de kapitaalmarkt, een instelling van de rijksoverheid zijn.

14.2.6. Onderzoekinstellingen, ingesteld door het rijk

TNO-Instituut voor Bouwmaterialen en Bouwkundige Constructies IBBC (onderdeel van de Nijverheidsorganisatie TNO), voert op verzoek van de overheid en particulieren onderzoek uit naar bouwconstructies.

TNO-Commissie met betrekking tot den Woningbouw, werkzaam tijdens de Tweede Wereldoorlog.

De overheidsinstellingen in het Bouwcentrum te Rotterdam:

Bureau Documentatie Bouwwezen, 1943-1950

Stichting Studiegroep Efficiënte Woningbouw, adviseert de minister inzake innovaties op het gebied van systeembouw, 1946-. De SSEW heeft in 1960 een keuzecommissie benoemd die bestaande woonvormen inventariseert en als model aanbeveelt

Stichting Ratiobouw, 1945-1965. De directeur was in 1945 tevens Gemachtigde voor de Noodwoningbouw, 1944-1948. De stichting werkt samen met TNO en het Nederlands Normalisatie Instituut.

Zie over het Bouwcentrum zelf hoofdstuk 14.4: [particuliere] Onderzoeks en voorlichtingsinstellingen

Research-Instituut voor de Woningbouw, Delft. (RIW): Stichting Bouwresearch (Bureau in Rotterdam), 1959; Instituut voor volkshuisvestingsonderzoek RIW

Civiltechnisch Centrum Uitvoering Research en Regelgeving (CUR), combinatie van adviesbureaus in Gouda

Landelijke architectencommissie, 1947-1952.

Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB), 1956-

Keuzecommissie Efficiënte woningbouw; 1960- (W. Thomassen); Studiecommissie Efficiënte Woningbouw

Nederlands Architectuur Instituut

Centrum Duurzaam Bouwen, Utrecht. 1995-.

Subsidie-instellingen op specifieke bouwnijverheidsterreinen, aangestuurd vanuit een andere beleidsoptiek (energiebeleid, cultuurbeleid)

Stuurgroep Nationaal Isolatieprogramma (NIP), 1978-1991.

Adviescommissie Proefprojecten Rationeel Energiegebruik in de Gebouwde Omgeving (PREGO). 1980

Stimuleringsfonds voor de architectuur, 1991-

Garantiefonds voor toegelaten instellingen.

Waarborgfonds Eigen Woningen. Geprivatiseerd orgaan ter uitvoering van de Regeling deelneming in garantie woninggebonden subsidies, 1995-

Organen, verbonden bij andere ministeries

Sociaal Economische Raad: Commissie Opvoering Productiviteit

Centraal Bureau voor de Statistiek: woningtellingen.

Nationaal Restauratiefonds, 1985- (Ingesteld door de van minister van WVC als uitvoeringsinstantie van het monumentenbeleid)

14.3. *Organen van andere overheden dan het rijk.*

14.3.1. De provincie

De provincie heeft van meet af aan de taak gehad om de toegewezen contingenten voor de woningbouw nader te verdelen. Naarmate de tijd voortschreed kreeg zij hierin een toenemende mate van vrijheid. Zij coördineert ook vanaf 1985 de planning en de programmering van de volkshuisvesting en legitimeert daarmee anders samenwerkingsverbanden. In de Nota Volkshuisvesting 1990 wordt aan de provincie een coördinerende rol toebedeeld ter bewaking van de samenhang tussen de regionale belangen.

In het BWS wordt de provincie budgethouder voor de woningbouw, in het BLS is zij dit ook voor VINEX-gebonden locaties. De provincie heeft ook de bevoegdheid om huisvestingsverordeningen van de gemeente te toetsen, waarbij zij de regionale afstemming van de woonruimteverdeling in de gaten houdt. Zij moet waken voor een samenhangend woonruimteverdelingsbeleid ingeval een gemeente een huisvestingsverordening wil laten uitgaan.

Provinciale organen zijn:

Provinciale Staten

Gedeputeerde Staten

Provinciale directies voor de volkshuisvesting, 1946-

Provinciale commissies voor de volkshuisvesting, 1946-

Provinciale planologische commissie of Provinciale stadsvernieuwingscommissies, voorgesteld door Schaeffer.

Provinciale Raden voor ruimtelijke ordening (RARO's)

Deze commissies, voorkomend onder bovenstaande benamingen, zijn betrokken bij de uitvoering van interimsaldoregelingen wanneer een ISR-gebied moet worden aangewezen.

Hoofdingenieurs van Dienst Volkshuisvesting, benaming voor inspectie-organen. 1945-2001.

(N.B. Met ingang van januari 2002 zijn de diverse inspecties van VROM gereorganiseerd in een nieuwe organisatie).

Specifieke provinciale organen zijn:

Adviescommissies Verdeling Rijkssteun Woningbouw (AVRW's) zijn adviescolleges aan de provincie die vooral betrokken zijn bij het ontstaan van woningbouwplannen van gemeentelijke agglomeraties en de toetsing van gemeentelijke bestemmingsplannen. Zij toetsen vanaf 1970 de gemeentelijke contingeringsaanvragen. Zij zijn samengesteld uit een gedeputeerde als voorzitter, de HID Volkshuisvesting als secretaris en de HID Arbeidsvoorziening. Zij adviseren alleen inzake nieuwbouw. AVRW's zijn voorlopers van:

Provinciale volkshuisvestingscommissies (PVC), adviescollege van Gedeputeerde Staten voor provinciale planning van de volkshuisvesting, actief vanaf 1985. Deze adviescolleges zijn van belang in gevallen waarin provincies het budget beheren met betrekking tot de volkshuisvesting (vgl. het Besluit Woninggebonden Subsidies BWS)

14.3.2. De gemeente, het gemeentelijk samenwerkingsverband, het gewest of de regio

De gemeente: wordt bestuurd door een benoemde burgemeester en door wethouders die worden gekozen door de gemeenteraad, het hoogste orgaan.

De gemeente heeft de bevoegdheid om door middel van bouwverordeningen nadere voorschriften vast te stellen voor de woningkwaliteit. De Modelbouwverordening van het rijk schiep echter standaarden geschapen voor de vaststelling van een dergelijke verordening. Het bouwbesluit van 1992 maakte een einde aan deze gemeentelijke bevoegdheid. De gemeente geeft voor het bouwen van woningen bouwvergunningen af. Voor bepaalde criteria van schoonheid of welzijn heeft de gemeente een eigen bevoegdheid. Hiervoor dient een:

Gemeentelijke welstandscommissie of schoonheidscommissie: commissie van deskundigen die B&W advies uitbrengen inzake de esthetische aspecten van bouwplannen waarvoor een vergunning gevraagd wordt. De gemeente heeft in sommige gevallen de bevoegdheid om (huur)woningen op aanvraag toe te wijzen en woonruimte te vorderen. Zij beheert waar nodig de woningdistributie. Voor de bouw en verhuur van woningen in de tijd van de Wederopbouw en de woningnood heeft de gemeente eigen bouwondernemingen ingesteld: het Gemeentelijk Woningbedrijf. Waar stadsgewesten aanwezig zijn, heeft de gemeente deze bevoegdheden via gemeenschappelijke regelingen aan het samenwerkingsorgaan gedelegeerd.

Andere functionarissen en lichamen binnen een gemeente zijn:
Stadsarchitect, een functionaris die in opdracht van de gemeente openbare gebouwen ontwerpt, maar ook betrokken is bij uitbreidingsplannen.
Gemeentelijke inspectie voor de volkshuisvesting
Deelgemeenten in grote steden
Gemeentelijke Maatschappelijke Diensten, als bemiddelaars voor aanvragen voor een aanpassing van woningen voor gehandicapten en andere bijzondere voorzieningen.
Bewonerscommissies, wijkorganen in een gemeente als partners van een subsidieregeling.

De bovengemeentelijke organen zijn voortgekomen uit samenwerkingsverbanden tussen gemeenten of uit door de wet aangewezen regionale organen met een eigen bestuursbevoegdheid (openbare lichamen).

SOS-contact groeikernen, onderhandelingsorgaan tussen groeikernen en het ministerie, later GOG, platform van groeisteden. Dit is een samenwerkingsverband van groeikernen in de zin van het groeikernenbeleid dat vanaf 1972 in werking treedt.

Regionale volkshuisvestingscommissies, adviesorganen van provinciale volkshuisvestingscommissies, waren in 1979 vooral de vertegenwoordigers van agglomeraties en regionale organen. Zij waren bedoeld te functioneren in bestuurslagen tussen de provincie en gemeente in. Een voorbeeld is het Openbaar lichaam Rijnmond. De regio is in ieder geval een aangewezen gebied waarbinnen vanaf 1994 geen beperkingen aan de huisvesting mogen worden opgelegd: huisvestingsregels gelden dus voor een gehele regio. De RVC's hebben zich vaak ontwikkeld tot samenwerkingsorganen in een gemeenschappelijke regeling krachtens de Wgr. Er zijn 67 RVC-gebieden, waarvan er 50 ook daadwerkelijk als samenwerkingsverband hebben gefunctioneerd. Door de invloed van het BWS zijn zij door 54 BWS-regio's vervangen. Slechts 8 BWS-regio's vallen niet samen met de oude RVC's. De BWS-regio's functioneren als openbare lichamen met een eigen budgetbeheer.

In 1994 zijn er administratief gesproken- de volgende bestuursorganen op het gebied van volkshuisvesting:²²

Gemeenten met een eigen budget, die echter samenwerken in BWS-gebieden.

Bestuur op Niveau-(BoN)gebieden zijn woningbouwgebieden met een eigen budgetverplichting (er zijn er 7). Allen hebben de bevoegdheid om

- de belangen van de gemeenten te behartigen op volkshuisvestingsgebied
- regionaal het budget te voeren als bedoeld in het BWS: bemiddeling bij aanvraag, zelf toekennen en verantwoorden aan het rijk als uitkerende instantie
- Idem als bedoeld in het BLS. De Besturen op Niveau (BoN) gebieden ontvangen rechtstreeks subsidie, de overige via de provincie die de subsidie verdeelt
- Het coördineren van de regionale afstemming in het kader van de Huisvestingswet ("woonruimteverdelingsgebieden").
- Het uitoefenen van toezicht op de woningcorporaties
- Het doen van onderzoek naar de woonbehoefte in de regio

De kosten van hun handelingen worden echter omgeslagen over de gemeenten, die daarvoor ingevolge het BWS subsidie uitgekeerd krijgen.

De BoN-gebieden zullen zich ontwikkelen als stadsprovincie of stadsgewest. Indien zij over stedelijke gebedsautoriteit beschikken – hetgeen wel de bedoeling is, maar dat is niet altijd gerealiseerd – hebben ze ook de bevoegdheid om gemeentelijke taken uit te oefenen, zoals

- het registreren van woningzoekenden,

²² Gegevens uit R. Raat, Regionalisering van de volkshuisvesting, p. 68-70.

- het verdelen van contingenten,
- het houden van het budget van de middelen stadsvernieuwing
- het geven van richtlijnen en aanschrijvingen op het terrein van intergemeentelijke samenwerking op het terrein van de volkshuisvesting
- het opstellen van verordeningen met betrekking tot het regionale grondbeleid
- het onteigenen van grond
- het toepassen van de Wet voorkeursrecht gemeenten
- het instellen van een grondbedrijf

Ook hier worden de beslissingen echter genomen door delegaties vanuit de aangesloten gemeenten en worden de bijdragen gefinancierd vanuit de gemeenten. Veelal treden stadsgewesten op in een samenwerkingsverband bij de ontsluiting van omvangrijke VINEX-locaties.

14.4. *Particuliere instanties*

De hieronder beschreven lijst is niet uitputtend en over het algemeen vrij summier. De hier beschreven organisaties zijn tijdens het onderzoek naar voren gekomen als gesprekspartners met het rijk of op grond van hun invloed op het volkshuisvestingsbeleid: enkele archiefvormers of bestuursleden daarvan hebben hun bestanden gedeponereerd in het Nederlands Architectuur Instituut en Museum te Rotterdam. Een volledige lijst van particuliere organen, betrokken bij bouw en volkshuisvesting bevindt zich in *Pyttersen's Nederlandse Almanak, jaarlijks verschijnend handboek van instellingen en personen in Nederland*.

Hierin worden alle landelijke Nederlandse branches van internationale organisaties genoemd, die zich bezig houden met architectuur, beroepsorganisaties, grondbouw, stedenbouw en stadsvernieuwing en volkshuisvesting.

Overkoepelende verenigingen van overheidsinstanties

De hier beschreven verenigingen hebben geen rechtsmacht en kunnen geen bindende regels opstellen. Wel voeren zij onderling overleg, maken zij afspraken op het gebied van de normering van procedures, de uitwisseling van administratieve kennis en treden zij gezamenlijk naar buiten op voor de behartiging van gemeenschappelijke belangen. Middelen zijn: uitwisselen van kennis en bundelen van deskundigheid. Zij geven adviserende richtlijnen uit, bijvoorbeeld modelbouwbesluiten. Ook coördineren ze gegevens inzake identieke administratieve processen van de verenigde organen. Voorbeelden zijn de - deels geslaagde - pogingen tot opstelling van gemeenschappelijke selectie- en vernietigingslijsten van gemeentelijke en provinciale archiefbescheiden.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten VNG

De VNG bestaat al vanaf 1912. Oorspronkelijk vooral bedoeld als samenwerkingsverband voor het instellen van onderzoek naar moderne ontwikkelingen in de samenleving, ontwikkelde het zich als een gezamenlijk platform ter behartiging van de belangen van gemeentebesturen. De VNG coördineert studies inzake bestuursrechtelijke en bestuurskundige vraagstukken die onder invloed van de maatschappelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld op stedenbouwkundig terrein) ontstaan. Het product is een prae-advies aan de gemeentebesturen.

Deze vereniging vormt samen met het NIVOS (Later NIROV, zie onder) de commissies:

- Woningkathoteek (1953)
- Woningonderzoek (1957)
- Woningwaardering (1962)

dat de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) voor ondersteuning dient voor het kwalitatief woningonderzoek (KWO)

Bouwfonds Nederlandse Gemeenten: gemeenschappelijk fonds dat dient voor de ondersteuning en financiering van gemeentelijke woningbouwbedrijven. Mogelijk komt zij voort uit de Nationale woningbouwlening van 1957, ingesteld door de Bank van Nederlandse Gemeenten. Thans is het geprivatiseerd en opereert het als een particuliere onderneming.

Interprovinciaal Overlegt (IPO)

Het IPO kent adviescommissies op het gebied van zorg en cultuur en op het gebied van ruimte en groen. Het IPO heeft een bestuurscommissie met een eigen kantoor.

Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland, in 1980 opgericht en samengesteld uit o.a.:

- De Vereniging van Kamers van Koophandel en Fabrieken
- De Vereniging van Secretarissen van Kamers van Koophandel

Centrales van woningcorporaties:

Nationale Woningraad, Amsterdam, 1913- ;

Katholiek Instituut voor Volkshuisvesting, KIV, Utrecht, 1948-;

Verbond van Christelijke Woningbouwverenigingen en Stichtingen, VCW, Utrecht 1951,

Ons Limburg, Heerlen, 1911.

Deze centrales maken deel uit van ambtelijke adviescolleges en selectiecommissies voor keuzeplannen voor modellen voor te bouwen woningen

Nationale Ontwikkelingsmaatschappij Woningbouwcorporaties (NOWON), 1972-

Platform Gemeentelijke Woningbedrijven, na 1994: Stichting Platform voor de volkshuisvesting.

de Stichting Aedes,

Aedes is in 1998 ontstaan uit een fusie tussen de Nationale Woningraad (NWR) en het NCIV koepel voor woningcorporaties

Belangenorganisaties.

a. Bouwkundige brancheorganisaties:

Bond van Nederlandse Architecten (BNA). Speciaal daardoor opgerichte wederopbouworganen:

Studiegroep Woningarchitectuur, 1943-1945: initiatiefgroep van architecten op het gebied van normering van de woningbouw; Kerngroep voor Woningarchitectuur.

Studiegroep Bos inzake ontwikkeling van de wijkgedachte.

Publicatie-organen: *Bouwkundig weekblad*

Genootschap Architectura et Amicitia, o.a. organisator van de "Doornse leergangen",
Stichting Werkgroep 2000

Orde van Nederlandse Raadgevende Ingenieurs (ONRI)

Unie van Electrotechnische Ondernemers UNETO

Vereniging van Nederlandse Installatiebedrijven VNI

Stichting Betonschadevloed Nederland SBN

Raad van arbitrage voor de bouwbedrijven

De Raad van arbitrage voor de bouwbedrijven is een organisatie met plaatselijke kantoren die beslist in geschillen tussen personen en organisaties inzake woningbouw en aannemers.

b. Huurders en bewoners

Nederlandse Bond van Huis- en Grondeigenaren

Vereniging Eigen Huis, belangenvereniging van bezitters en kopers van eigen woningen.

Nederlandse Woonbond, landelijke organisatie van huurders. Deze als "vakbond" opererende consumentenbond zet zich actief in voor de belangen en rechten van huurders in het belang van de volkshuisvesting.

Nederlandse Huishoudraad en andere vrouwenbonden, zijn betrokken bij de ergonomische facetten voor de vaststelling van functionele woningbouw.

Overleg Landelijke Centrale Huurders-Verhuurders.

Nederlandse Consumentenbond, Stichting Consumenten Kontakt.

Participerende burgerorganisaties

De meeste participatieorganen hebben invloed op lokaal niveau. Soms zijn zij verweven met wijk- en buurtorganisaties en spelen zij ook daarin een rol. Hun middel is vaak de lobby, maar ook wel directe actie of propaganda. Genoemd worden hier:

- Stichting Vrouwen, bouwen en wonen, later Stichting Landelijk contact vrouwen advies commissie VAC Dit is een coördinatie-organen van plaatselijke VAC's, die op gemeentelijk niveau advies uitbrachten aan welstandscommissies of organen die zeggenschap hadden over het gemeentelijke bouwbedrijf. Het Landelijk Contact brengt als erkende consumentenorganisatie advies uit aan de minister van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) van VROM.
- Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing.
- Landelijke Organisatie Belangengroepen Huisvesting, adviesorgaan voor lokale belanghebbenden op het gebied van woningbouw, zoals jongeren, studenten e.d.
- Plaatselijke actiegroepen: Lastige Stad (Amsterdam), Nijmegen Benedenstad, De Kern Gewond (Den Haag), e.d. zijn samenwerkingsverbanden van stedelijke bewoners en wijkorganisaties, die vooral op het gebied van stedenbouw oppositie voerden tegen saneringsplannen en zich beijerden voor de belangen van de bewoners of het verlies van cultureel erfgoed. Zij zijn vooral na het ontstaan van de kabouterbeweging van 1969 actief als buitenparlementaire initiatiefgroepen.

Onderzoeks- en voorlichtingsinstellingen

Stichting Bouw/Bouwcentrum.

Deze particuliere instelling begon als samenwerkingsverband tussen overheidsinstellingen en particuliere organisaties met het doel onderzoek en voorlichting op het gebied van bouw en inrichting te stimuleren in een daarvoor ingesteld centrum in Rotterdam. De stichting Bouw is werkzaam vanaf 1945, het centrum is in 1951 geopend en wordt commercieel gerund als voorlichtingsbureau. De stichting ontving een subsidie door het Stimuleringsfonds. Particuliere organen binnen het bouwcentrum zijn:

- Studiegroep functionele grondslagen van de woning
- Stichting 'Goed wonen'. Met een voorlichtingsblad *Goed wonen*. Adviesorgaan over woninginrichting met grote invloed van woninginrichting door woningbouwcorporaties. 1946-...
- Stichting Architecten Research (SAR), samenwerkingsverband tussen bouwbedrijven, woningcorporaties en onderzoekers; opgericht als reactie op industriële standaardiseringstelsels in de bouw ofwel de "massawoning-bouw". 1964-
- Stichting Open Bouwen, idem. Onderzoekinstelling naar verwisselbare bouwsystemen zodat flexibel bouwen mogelijk wordt gemaakt.

Het Bouwcentrum is in 1995 verplaatst naar Bodegraven.

Nederlands Normalisatie Instituut,

In 1916 werd door het hoofdbestuur van de Nederlandse Maatschappij voor Nijverheid en Handel en de Raad van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs de Hoofdcommissie voor de Normalisatie in Nederland ingesteld. Het is een door het ministerie van EZ gesubsidieerde instelling, waarin ook de BNA deel uitmaakt. Het NNI geeft normbladen uit, die dienen tot standaardisering van metings- en werkprocessen - met name ter vaststelling van eisen voor gezondheid en veiligheid. Vanaf 1940 gaf het normbladen uit voor een gemeentelijke bouwverordening; ook de Voorschriften en Wenken en verschillende uitslagen van het onderzoek van Ratiobouw behoren tot de normbladen. Het NNI levert gegevens voor de CEN, dat bindende normen voor het EU-gebied vaststelt.

Nederlandse Bond van Bouwondernemers; Algemeen Verbond Bouwbedrijf AVBB
Koninklijk Instituut van Ingenieurs KIVI

14.5. Internationaal

De hier omschreven organen zijn de zg. niet-gouvernementele organisaties, die vaak worden geraadpleegd door de internationale verdragsorganisaties. De Ngo's bestaan uit koepels van landelijke belangenorganisaties op het gebied van een bepaald werktein. Vaak worden hun bijeenkomsten door regeringsdelegaties bijgewoond met de opdracht daarover rapport uit te brengen, met eventueel een beleidsadvies.

Voorbeelden voor het beleidsterrein volkshuisvesting zijn:

HABITAT

HABITAT is de benaming van VN-conferenties op het gebied van volkshuisvesting. De United Nation Commission on Human Settlement UNHCS, gevestigd in het United Nations Centre on Human Settlement (UNCHS) in Nairobi is een instelling van de Economische en Sociale Raad (ECOSOC). Zij is ingesteld in 1977, met een bestuur dat om de vier jaar een beleid voor de organisatie vast stelt. Zij wordt in stand gehouden door vrijwillige contributies van de aangesloten landen; voor Nederland is dit ook ontwikkelingshulp. Het centrum in Nairobi verricht het door het UNCHS geregelde beleid uit in de vorm van ondersteunende activiteiten. Daartoe is door de VN een fonds ingericht, het United Nations Habitat Settlements Foundation. Nederland heeft met 57 andere landen zitting in de beheerscommissie van het fonds.

Onderwerp van Habitat is het huisvestingsbeleid en het probleem van grote verstedelijking. Van particuliere zijde wordt HABITAT ondersteund door het Habitatfonds, opgericht door de Stichting Aedes.

CECODHAS

CECODHAS is het Europees Verband van nationale en regionale volkshuisvestingsorganisaties dat in 1988 opgericht werd. De organisatie heeft 33 lidorganisaties uit de 15 EU landen en kent daarnaast geassocieerde leden uit overige Europese landen. CECODHAS functioneert als platform voor de uitwisseling van kennis en ervaring onder de aangesloten leden en verzorgt de belangenbehartiging bij relevante Europese instellingen in Brussel. Er wordt gewerkt in secties, coöperatieve, publieke en private non-profit sector en in werkgroepen.

BASISLIJST WET- EN REGELGEVING VOLKSHUISVESTING.

WONINGWET

Woningwet 1901, Stb. 19801, 158, ingetrokken Stb. 1964, 334)

Woningwet 1965, Stb. 1964, 222)

Overgangswet ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, Stb. 1964, 344

Organisatiebesluit Volkshuisvesting, Stb. 1965, 329; 1990, 384.

Beschikking inzake aanwijzing functionarissen krachtens art. 105, eerste lid Woningwet. (Str. 1966, 64)

Woningwet 1992, Stb. 1001, 439; 1992, 265; 1994, 300

Bouwvoorschriften

Circulaire keuring van bouwmaterialen 1950, met nadere richtlijnen (samenstelling van metselmortels)

Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen, 1951.

Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen, 1965.

Voorschriften en wenken voor het ontwerpen van woningen, 1976.

Model bouwverordening, opstelling door Rijk en VNG. 1952

Model bouwverordening, opstelling door Rijk en VNG. 1965

Uitgangspunt voor woontechnische minimumeisen bij woningverbetering, ca. 1975.

Woonprogramma 1-2, 1979

Besluit uniforme bouwvoorschriften 1956; nader 1959

Woonketenbesluit, Stb. 1965, 328, Stb. 1991, 681,

Besluit schuilplaatsen bij de bouw van woningen.

Besluit meldingsplichtige bouwwerken, Stb. 1992, 196.

Besluit geluidswering gebouwen Stb. 1982, 755; 1991, 680

Besluit weigeringsgronden splitsingsverordening, 1987.

Bouwbesluit, Stb. 1991, 680

Regeling Bouwbesluit aansluitvoorwaarden (Str. 1992, 100)

Regeling Bouwbesluit schadelijke materialen (Str. 1992, 100)

Regeling Bouwbesluit gezondheid (Str. 1992, 100)

Regeling Bouwbesluit bruikbaarheid (Str. 1992, 101)

Regeling Bouwbesluit energiezuinigheid (Str. 1992, 101)

Regeling Bouwbesluit constructieve veiligheid en gebruiksveiligheid (str. 1992, 104)

Regeling Bouwbesluit brandveiligheid (Str. 1992, 104)

Regeling Bouwbesluit EG-merkteken en erkende kwaliteitsverklaringen (Str. 1992, 104, 107)

NEN-normen, opgesteld en gepubliceerd door het Nederlands Normalisatie Instituut, gelden als regel wanneer zij zijn aangehaald in de *Model-bouwverordening* en *Voorschriften en Wenken*.

Financiering woningbouw

Circulaires financiële afwikkeling van woningwetbouw 1950

Beschikking bijdragen Woningwetbouw, 1950, 1951, 1953, 1954, 1955.

Circulaire 1951, nr. 508159, Opschorting verlenen van rijksgoedkeuringen voor woningen.

Circulaire 1951, nr. 627161 Samenstelling huurkaart naoorlogse woningwetwoningen.

Circulaire 1951, nr. 702117 Bouw van woningen door gemeenten en woningbouwcorporaties

Nieuwbouwkostenberekening 1953 (NBB 1953)

Berekening Bouwkosten van Woningen 1965 (BBW 1965)

Huurbepalingen van woningwetwoningen, per circulaire.

Circulaire 55-13: bouw van woningen in de vrije sector met financiële hulp van lagere publiekrechtelijke lichamen.

Rijksbijdrage kosten van huurverlaging woningwetwoningen. 1951.

Risicoregeling woningbouw 1954

Woningtellingwet. 1955.

Circulaire 55-16 Algemene besteksbevestigingen

Regeling deelneming in garantie woninggebonden subsidies, 1956-
 Risicoregeling woning bouw 1964; Risicoregeling utiliteitsbouw 1973; Risicoregeling woning- en
 utiliteitsbouw 1991. *Besluit Toegelaten instellingen Volkshuisvesting* (BTIV, uitv. art. 59 Woningwet 1975),
 Stb. 1975, 330.; 1976, 469.; 1992, 555.,
 Beschikking geldelijke steun voor verbetering van complexen van toegelaten instellingen en gemeenten 1973,
 verrekend 1974 en 1975.
 Regeling onderhouds- en algemene beheers- en administratiekosten huurwoningen. Stcr. 1977, 101. Hieronder:
 Beschikking regelen exploitatie toegelaten instellingen, Stcr. 1977, 81; 1977, 144; 1978, 246; 1979, 166;
 1980, 209; 1981, 208; 1982, 235; 1983, 202; 1984, 196; 1985, 216; 1986, 209; 1986, 251; 1987, 191; 1987,
 232; 1988, 232; 1989, 196; 1990, 200; 1991, 55; 1991, 212; 1991, 249; 1993, 14.
 Beschikking inrichting administratie toegelaten instellingen . Stcr. 1977, 81; 1986, 251.
 Beschikking voorschriften beredeneerd verslag van werkzaamheden en jaarrekening toegelaten instellingen.
 Stcr. 1977, 81; 1986, 251; 1991, 55.
 Beschikking belegging algemene bedrijfsreserve van toegelaten instellingen. Stcr. 1977, 81; 1991, 55.
 Beschikking belegging algemene bedrijfsreserve en fondsen van toegelaten instellingen. Stcr. 1977, 81; 1991,
 55.
 Beschikking lening toegelaten instellingen . Stcr. 1977, 81
 Regeling voorschriften nieuwe woningen en woongebouwen 1989 (Stcr. 1988, 254)
 Regeling standaardbestekken voor woningbouw en vooronderhoud en woningverbetering (Stcr 1988, 89)
 Regeling geldelijke steun huurwoningen in proefgemeenten normkostensysteem 1986. Stcr. 1986, 91; 1986,
 251.
 Regeling geldelijke steun huurwoningen normkostensysteem 1988. Stcr, 1987, 232; 1987, 250; 1988 , 151;
 1988, 202; 1988, 254; 1989, 73/1; 1989, 105; 1989, 141; 1989, 198; 1990, 193; 1991, 174.
Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting, Stb, 1988, 483 , 1992, 555; 1994, 538.
 Regeling premiehuurwoningen 1989,
 Regeling bijdragen ineens boekwaardenverlaging huurwoningen MG 91-43
Besluit beheer sociale huursector (BBSH). Stb. 1992, 555.,
 Overgangsregeling Besluit beheer sociale huursector Stcr. 1992, 223.

Subsidieregelingen

Premieregeling woningverbetering en -splitsing 1948 en 1953, OB XI 17, no 11307..
Besluit geldelijke steun volkshuisvesting, Stb. 1965, 285; 1976, 472; 1991, 440; 1992, 555.
 Beschikking geldelijke steun verbetering woningen en woonbuurten, Stcr. 1969, 240, herzien in Stcr. 1972,
 188,
 Beschikking geldelijke steun huurwoningen 1975., Stcr, 1975, 204-205, met revisies 1975-1988. Valt buiten
 het stadsvernieuwingsfonds van de gemeente.
 Beschikking geldelijke steun verbetering particuliere woningen 1977; en uitvoering BGSVPW 1979-1; 1979-
 2, MG 80-33; 81-07; 83-26.
 Beschikking geldelijke steun warmte-isolatie bestaande woningen. Stcr. 1974, 114, met wijzigingen 1974-1991.
 Beschikking geldelijke steun warmte-isolatie bestaande woningen. Stcr. 1974, 114, met wijzigingen 1974-1991.
 (o.a. voor Molukse woningen)
 Beschikking geldelijke steun warmte-isolatie bestaande woningen. Stcr. 1974, 114, met wijzigingen 1974-1991.
 (Terugploegen 1986)
 Beschikking geldelijke steun inzake woningen nabij luchtvaartterreinen. Stcr. 1982, 250; 1986, 249; 1987, 232;
 1988, 211.
 Regeling Proefprojecten rationeel energieverbruik in de gebouwde omgeving PREGO, later Regeling geldelijke
 steun beperking energieverbruik in de non-profit-sector. (Stcr. 1984, 69).
 Bijdrageregeling geluidhinder nieuwe woningen (Stcr. 1985, 61)
 [Bijdrageregeling spoorweglawaai bestaande woningen (Stcr. 1985, 61), gebaseerd op **Wet geluidhinder**]
Besluit woninggebonden subsidies, (BWS) Stb. 1991, 440; 1994, 140.
 Leidt tot:
 Regeling normering woninggebonden subsidies, MG 92-34.
 Regeling woninggebonden subsidies niet-budgethoudende gemeenten MG 92-35. (Stcr 1991, 109, 227; 1993,
 184; 1994, 10)
 Overgangsregelingen. 1991, 1993.
 Locatiesubsidieregelingen overeenkomstig art. 52. (bijv. Stcr. 1989, nr. 202; Stcr. 1991, 187); Extra budget
 toelagen plaatselijk verschillende omstandigheden. Is gebonden aan het Structuurplan Stedelijke Gebieden
 1985.

Regeling deelneming in garanties woninggebonden subsidies (Stcr. 1992, 213)
Regeling garantiecertificaat voor gesubsidieerde koopwoningen 1992 (Stcr. 1991, 248; 1993, art 97.)
Regeling nadere voorschriften accountantsverklaring woninggebonden subsidies (Stcr. 1991, 87)
Besluit locatiegebonden subsidies, Stb. 1994, 57.
Regeling normering budgetberekening locatiegebonden subsidies (Stcr. 1994, 65)
Regelingen voor bijzondere gevallen zijn:
Regeling apparaatskosten regionale samenwerking (Stcr. 1992, 119)
Hoofdinfrastructuurregeling 1992 (Stcr. 1991, 187)
Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten (Stcr. 1989, 200; 1993, 92, 1994, 51)
Regeling geldelijke steun voor verbetering en bouw van verzorgingstehuizen voor de bejaarden.

Woonwagens

N.B.: Zie verderop ook regels met betrekking tot de Woonwagenwet.

Regeling geldelijke steun standplaatsen voor woonwagens 1992 (Stcr. 1991, 187)
Regeling geldelijke steun huurwoonwagens
Beschikking geldelijke steun ten behoeve van bekostigen van de bewoning van woonwagens
Regeling geldelijke steun standplaatsen buiten een openbaar centrum voor woonwagens 1992 (Stcr. 1991, 187)
Beschikking geldelijke steun woonwagenbewoners bij verhuizing uit een krotwagen. 1984; herzien.
Regeling geldelijke steun eigen woonwagens
Regeling geldelijke steun ontruiming en ontheffing van krotstandplaatsen (Stcr. 1987, 253; 1991, 187, 1993, 187)
Regeling leningen huurwoonwagens ten behoeve van toegelaten instellingen (Stcr. 1992, 204)
Stimuleringsregeling duurzaam bouwen voor de bestaande woningvoorraad. 1995.

WEDEROPBOUWWET

KB Stb. 1945, F 67, instelling College van Algemene Commissarissen voor de Wederopbouw
Wet Materiële Oorlogsschade, 1950 Stb. K 31,
Subsidieregeling directie van Landbouw inzake oorlogsschade, 1950 (vervalt in datzelfde jaar)
Voorlopige financieringsregeling 1950
Administratieve aanwijzingen. 1950
[Regeling] Herstel van schaden tot maximaal 63.000 en noodvoorzieningen. 14 april 1950.
[Regeling] Onteigening ingevolge de Wet op de materiële Oorlogsschade. 26 april 1950.
Subsidieregeling kerkebouw

N.B. Nadere regelingen met betrekking tot oorlogsschade als zodanig zijn beschreven in PIVOT-rapport 127, Vergoeding materiële oorlogs- en watersnoodschaden.

Wederopbouwwet 1950 Stb. K 236; 1954, 573.

Uit de wet vloeiende regels voor de wederopbouw

Risicoregeling Wederopbouw, 1950.

[Regeling] herbouw boerderijen publiekrechtelijke lichamen, 1950

Instructies over de organisatie van de Dienst Wederopbouw en de werkwijze van de afdelingen (boerderijen, waterbouwkundige werken,

Aanwijzingsbeschikkingen van gemeenten inzake goedkeuringen bedoeld in art. 17, lid 1, Wederopbouwwet, Circulaire 1951, nr. 4240067, toepassing prijsvoorschriften bij overdracht en onteigening van onroerend goed. Richtlijnen als bedoeld in art. 17, lid 3; circulaire 1955-16.

Tijdens de wederopbouw vastgestelde regels voor de volkshuisvesting:

Noodvolkshuisvestingsbesluit, 12 april 1945.: betreft subsidie van bouw van noodwoningen door het rijk..

Koninklijk Besluit van 28 juni 1947, nr. 24

Premieregeling woningbouw 1950, Stcr. 109. geldt voor particulieren. (art. 24 Wederopbouwwet)

Verminderde premieregeling woningbouw 1950, Stcr. 1950, 109.

Premieregeling woningverbetering en splitsing, 1953 OB XI 17, no. 11307.

Mogelijkheid tot krotpruimingstoelage, indien een eigenaar van een krot dit wil laten vervangen door een éénsgezinswoning.

Premie- en bijdragenbesluit woningbouw . Stcr. 1953, nr. 74. (art. 24 Wederopbouwwet)

Wet financiering wederopbouw publiekrechtelijke lichamen

Eerste en tweede uitvoeringsbeschikking.

Wet bezitsvormingsfonds eigen woningen, Stb. 1971, 418.

Besluit bezitsvormingsfonds eigen woningen. Stb. 1971, 419.

Beschikking geldelijke steun particuliere huurwoningen, GSEW Stcr, 1965, 253; 1967, 253; 1974, 253; 1975, 134.

Beschikkingen leningen eigen woningen Stcr, 1976, 241.

Circulaire GSEW, Stcr 1982 202, 211.

Circulaires handelende over *bevoorschotting* van de premies

Regeling 'eigen woningen in beschutte sfeer' 1976.

Reglement bescherming persoonsgegevens eigen woningen, Stcr. 1976, 37.

Beschikking GSEW 1979.; 1982

Wet tot vervallenverklaring van het vervreemdingsbesluit niet-landbouwgronden

Betreft ook ruimtelijke ordening en grond- en pachtzaken.

Wet balansverkorting geldelijke steun volkshuisvesting, Stb, 1995, 313.

Uitvoeringsregeling, 1995, Stcr. 123; 1995, Stcr. 142.

HUURWET

Voorafgaande regelgeving.

Huurbeschermingsbesluit 1941, Verordeningenblad 1941, nr. 87
Huurprijsbesluit 1940, Verordeningenblad 1940, nr. 2370
Huurprijsuitvoeringsbesluit 1941, Stcr. 1941, 236
Huurprijzenbesluit Nieuwbouw 1944, Scrt. 1944, 18.
 Beschikking delegatie aan Prijzenbureau 1946, Stcr. 1946, 114
Huurprijsuitvoeringsbeschikking 1948, Stcr. 1947, 242
Huurprijsuitvoeringsbeschikking 1949, Stcr 1949, 174.

Wetgeving op de huurprijs en de regeling van de huurbescherming.

Huurwet, 1950 Stb. K 636; 1953 Stb. 580; ontwerp 1955(val minister Witte); 1955, Stb. 374; 1957, Stb. 272; 1960 Stb. 116; 1962, Stb. 304; 1964, Stb. 204; 1965, Stb. 564; 1966, Stb. 555; 1966 Stb. 597;; 1967, Stb. 537; 1968, Stb. 703; 1969, Stb. 530; 1969 Stb. 557; 1971, Stb. 44; 1971, Stb. 309; 1975, Stb. 128; 1977, Stb. 114; 1978, Stb. 521; 1984, Stb. 155; 1985, Stb. 191; 1986, Stb. 209; 1987, Stb. 256; 1988, Stb. 214; 1989 Stb. 73; 1991, Stb. 346; 1989, Stb. 616; 1991, Stb. 50.
Besluit bijzondere huurprijzen. Stb. 1950, K, 588 (B.B.H., oud); Stb. 1954, Regeling bij circulaire 328138, 1951,
Besluit huurprijzen meervoudige bewoning (B.H.M.B.), Stb. 1950, K, 587; 1955 etq.
Huuradviescommissiebesluit, Stb. 1950, K. 579
Besluit werkwijze huuradviescommissies, Stb. 1955, 379.
Besluiten liberalisatie huurbeleid, 1967-1971.
Wet jaarlijkse huurverhogingen. 1968, Stb. 703;
Wet inzake het einde van huur en verhuur. 1972,
Wet tot wijziging van de Huurwet, de Woningwet en de Wet Jaarlijkse Huurverhogingen. 1971, 309.
Besluit huurprijsmatigingen 1974, ...
Wet huurprijsontwikkeling. 1975, 128.
Huurprijzenwet/ huurprijzenwet woonruimte. HPW. 1979, Stb. 156; 1979, 330; 1982, 191; 1984, 135; 1986, 330; 1987, 256;
Besluit Huurprijzenwet woonruimte BHW Stb. 1979, 216; 1981, 198; 1982, 224; 1983, 184; 1984, 136; 1985, 224; 1985, 472; 185, 622; 1986, 217; 1987, 184;
Wet op de Huurcommissies. Stb 1979, Stb. 16; 1979, 330; 1984, 573; 1986, 330.
Vergoedingsbesluit leden en plaatsvervangende leden Huurcommissies, Stb. 1981, 563.
Beschikkingen inzake de standplaatsen van Huurcommissies, 30-12-1977, nr. 1 230 059; en Stcr, 1981, 134.
Rooster van waarneming van voorzitters van Huurcommissies, Stcr. 1986, 151.
Besluit verschuldigde vergoeding Huurcommissies in geliberaliseerde gebieden.

Pogingen tot heffingwetgeving met betrekking tot huurinkomsten..

Wet grootboek woningverbetering (Stb. 1957, 271);
Wet tot opheffing van het grootboek voor woningverbetering (Stb. 1960, 120).-
 Beschikkingen inzake bestemming van de baten van huurverhoging of verlagingen van de grondbelasting.

Huursubsidie.

Beschikking krotopruijningspremie 1962, Stcr 4.
Beschikking geldelijke steun doorstroming, Stcr. 1965, 253.
Beschikking geldelijke steun krotopruijning en doorstroming, Stcr. 1969, 249.
Beschikking aanvullende huursubsidie BAH, 1970, Stcr. 105; 1973, 150; 1974, 254; .Geldt voor woningwetwoningen, gebouwd na 1960.; geldt na 1971/72 voor alle sociale huurwoningen.
Beschikking geldelijke steun huurwoningen BGSB 1975, subsidiekraan is niet meer aanvullend, maar geldt voor alle zelfstandige huurwoningen; wordt in 1976 uitgebreid voor onzelfstandige huurwoningen.
Wordt na 1980 weer ingeperkt,

Wet houdende regleen omtrent het aan huurders van een woning verstrekken van bijdragen (**Wet individuele huursubsidie**), Stb. 1986, 265; 1988, 291;.1989, 242; 1990, 326, 327'; 1991, 208; 1992, 316; 1992, 548, Uitvoeringsregeling Individuele huursubsidie, Stcr. 1986, 127; 1987, 75; 1988, 124; 1989, 71; 1990, 81; 1991, 108; 1992, 93; 1993, 67.
Regeling huurgewenningsbijdrage, Stcr. 1986, 25; 1986, 251; 1987, 75; 1988, 68; 1988, 124; 1989, 71; 1990, 81; 1989, 109.

WOONRUIMTEWETTEN

Vestigingsbesluit 1942, Verordeningsblad 1942, nr. 85, Stcr. 1942, 202
Vorderingsbesluit 1944, Stb E 103.
Woonruimtetwet 1947, Stb. H291,
 Ministeriële regeling 1947 ex art. 3 Wrw, Stcr, 1947, 178,
 Ministeriële regeling 1947 ex art. 8 Wrw, Stcr, 1947, 178,
Wet huisvesting gerepatrieerden 1950 K 555.
 Ministeriële regeling 1958, Stcr. 178
 Ministeriële regeling 1959, Stcr. 249
 Beschikking tot het vaststellen van regelen betreffende de tegemoetkoming uit 's Rijks middelen in de uitgaven der gemeentebesturen uit hoofde van hoofdstuk II van de Woonruimtetwet 1947
Besluiten houdende aanwijzingen van gemeenten waarin de Woonruimtetwet 1947 niet van toepassing zal zijn. (bijv. Stb. 1986, 448)
Besluiten liberalisatie woonruimtebeleid I t/m/ XII. 1969-1977.
Wet houdende regelen voor een in 1956 te houden **woningtelling**. Stb. 1956, 62. (art. 58, lid 4, Woningwet)
Koninklijk Besluit, houdende instelling bijzonder onderzoek naar de staat van volkshuisvesting met betrekking tot alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens: aanwijzing gemeenten. Stcr. 1976,14, 113.
Besluiten, houdende aanwijzingen van gemeenten ex. art. 56 woningwet, waarin het verboden is om zonder vergunning van het gemeentebestuur woningen te slopen of aan het woningbestand te onttrekken.
Leegstandswet (Stb 1981, 337)
Huisvestingswet (Stb, 1992, 548)
Huisvestingsbesluit (Stb. 1993, 155)

OVERIGE REGELS

Wet op de stads- en dorpsvernieuwing (WSDV), Stb. 1984, 406.

Voorafgaande subsidieregels

Bijdrageregeling voor woningverbetering. 1953.
Bijdrageregeling voor krotopruijing, 1954
Bijdrageregeling voor krotopruijing, ingaande 1 januari 1962
Beschikking bijdragen saneringsplannen. 1963.
Beschikking bijdragen voor voorzieningen ten behoeve van het wegverkeer en het openbaar vervoer in en om de steden. 1967
Besluit bijdragen reconstructie- en saneringsplannen, Stb. 1969, 67 (89%-regeling, toen een kaalslagsubsidie), herzien 1970
Beschikking geldelijke steun verbeterking van woningen en woonbuurten, Stcr. 1971, 253; 1972, 188, 231; 1973, 237.
Beschikking geldelijke steun rehabilitatie, Stcr 1971, 253; 1972, 188, 232; 1973, 237
Beschikking geldelijke steun afbraak van krotten, Stcr 1972, 23.
Locatiesubsidies stadsvernieuwingsdeel 1975
Beschikking geldelijke steun bewoners bij woningverbetering en krotopruijing 1975 (Stcr. 1975, 134), later ook woningrestauratie, ingetrokken in 1989,
Regeling Planvoorbereidingskosten, met inbegrip van "toeslag voor anderstaligen" Stcr. 1977, 179 en 1982, 94.
Beschikking geldelijke steun stadsvernieuwing 1977 (Interim saldo regeling ISR), Stcr. 1977, 119
Voorbeeldplannen
Rijkssubsidie contactpersonen bij stadsvernieuwing., Stcr. 1978, 10.
Regeling tijdelijke huisvesting van bewoners tijdens de uitvoering van stadsvernieuwingsplannen. Stcr 1978, 10.
Verbetering van de woonomgeving, Stcr, 1979, 6.
Kostbare rioleringswerken in stadsvernieuwingsgebieden, Stcr. 1979, 241.
Eenvoudige aanpassing van panden tot woonruimte, Stcr. 1982, 94.
[Regeling milieuhinderlijke bedrijven Stcr. 1981, 107], gekoppeld aan de **Hinderwet**.

Regeling voorlichting aan huurders van te verbeteren woningwetwoningen. Stcr. 1984, 7

Hoofdinfrastructuursubsidie: HIS)

Locatiesubsidies specifiek

Verfijningsregeling voor groeikernen uit het gemeentefonds t.bijv. bestuurlijk apparaat (**door BiZa**)

Bodemcontingenten voor subsidies groeigemeenten na gebleken crisis.

Besluit instelling ICOG KB 25 maart 1977, nr. 115. (Stb of klein KB?)

CRM-voorzieningen in de ISR Stcr. 1981, 20.

Wet voorkeursrecht gemeenten, Stb. 1981, 236.

#

Regeling bijdragen ineens verhuis- en herinrichtingskosten bij stadsvernieuwingsactiviteiten. Stcr. 1984, 253; 1986, 251; 1987, 249; 1988, 96.

Regeling geldelijke steun ouderen bij verhuizing 1986 (Stcr. 1986, 251)

Overgangsregeling geldelijke steun huurwoningen. Stcr. 1989, 124; 1989, 145; 1991, 137; 1992, 85.

Regeling inzake bijdragen ineens verhuis- en inrichtingskosten bij stadsvernieuwingsactiviteiten.

Regeling overgangsbepalingen woninggebonden subsidies, Stcr. 1991, 189.

Specifiek voor groeikernen, 1974

Woonwagenwet, Stb, 1968, 98

Woonwagenreglement (Stb. 1970, 153)

Besluit werk en kosten woonwagencentra (Stb. 1970, 406)

Besluit werk en kosten woonwagencentra (Stb. 1970, 406).

Wet geldelijke steun woonwagens, Stb. 1986, 264.

Ingetrokken bij de invoering van de Woningwet 1992.

Besluit huurprijzen standplaatsen voor woonwagens (Stb. 1992, 268).

Interne subsidieregels, niet gekoppeld aan wetgeving:

Reglement Adviescommissie Experimentele Woningbouw, 1968.

Reglement Stuurgroep Experimentele Volkshuisvesting, 1982.

BELEIDSDOCUMENTEN

Nota's Architectuurbeleid (tot 1995: 2)

Nota's Ruimtelijke ordening (tot 1995: 4)

Nota's Volkshuisvesting

Jaarverslagen van de directies, belast met volkshuisvesting

Jaarverslagen van de Rijks Planologische Dienst

Kwalitatieve woning documentatie

Rapporten Parlementaire Enquêtecommissie Bouwsubsidies, 1988.

Rapporten van de Stichting Ratiobouw

Volkshuisvestingsinstrumenten, 1980-1993.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR.

Deze lijst kan kort zijn.

Tijdens de opstelling van dit rapport verscheen het hieronder aangehaalde gedenkboek van J. van der Schaar uit 1996 over vijftig jaar volkshuisvesting. Dit bevat een uitgebreide lijst van bronnen en literatuur waarnaar korthedshalve verwezen wordt. Het onderstaande bevat daarop een aanvulling van daarin niet vermelde monografieën. Hieronder bevinden zich met name later verschenen deelstudies, waarvan samenvattingen in het gedenkboek waren opgenomen. Ook deze werken bevatten uitvoerige literatuurbeschrijvingen met bronnenmateriaal.

In deze lijst zijn geen PIVOT-rapporten opgenomen, omdat zich achter elk PIVOT-rapport een fondsenlijst van de PIVOT-uitgaven bevindt.

- J.B.J.M.ten Berge, *Besturen door de overheid, Nederlands algemeen bestuursrecht 1*, Utrecht 1997.
- J.A.A. Bervoets, *Plaatsingslijst van het fonds archieven, afkomstig uit het Bouwcentrum in Rotterdam (1911), 1945-1989*. Den Haag, [1990]. Inventaris Algemeen Rijksarchief.
- Buuren, P.J.J. van, Ch. Backes, A.A.J. de Gier, *Hoofdlijnen ruimtelijk bestuursrecht*. Deventer 1996². Bestuursrecht, theorie en praktijk 15.
- Inspectie Volkshuisvesting: Opdracht, Taken, Speerpunten, IVH, versie 1 juli 1993*.
- A.W. Faber, *Werk in uitvoering, het groeikernenbeleid., Deelstudie 50 jaar DGVH*. Delft, 1997.
- P.J.M. Jansen en E.M. Peeters, *Volkshuisvesting geregeld, analyse van de overheidssturing met wetgeving vanaf 1945*. Leiden, 1989.
- J.J.Koffijberg, *Kwaliteit met beleid: Voorschriften en Wenken der discussie, Deelstudie Vijftig jaar DGVH*. Delt, 1997.
- J.J. Koffijberg, *Niet zonder slag of stoot, een keerpunt in de stadsvernieuwing, Deelstudie 50 jaar DGVH*. Delft, 1997.
- J.J. Koffijberg, *Tussen sturen en schipperen, decentralisatie van de volkshuisvesting. Deelstudie 50 jaar DGVH*. Delft, 1997.
- A. Kroes, A. Kuzeman, D Stijkel, A.M. Tempelaars, *Inventaris van het archief van de Hoofdinspectie der Volkshuisvesting van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid, 1920 - 1946*, Den Haag / Algemeen Rijksarchief, 1994.
- D.A.Th. van Ooijen, "Je moet weg, hier .komen mensen wonen", *woonwagenebeleid in Nederland 1890-1990. 's-Gravenhage, 1993*.
- R. Raat, *Regionalisering van de volkshuisvesting*, Delft 1997,
- H. Runia, 'Historische ontwikkeling van de taken van de Hoofd-ingenieur-directeur tevens Inspecteur van de Volkshuisvesting', ms. 28 september 1977.
- J. van der Schaar, m.m.v. A. Hereijgers, *Volkshuisvesting: een zaak van beleid*. Amsterdam, 1991.
- J. van der Schaar (red.), *Volkshuisvesting in goud, Verandering en continuïteit in beleid en organisatie van het Directoraat-Generaal van de Volkshuisvesting*. 's-Gravenhage 1996.
- H.T. Siraa, *Een miljoen nieuwe woningen, de rol van de rijksoverheid bij wederopbouw, volkshuisvesting, bouwnijverheid en ruimtelijke ordening (1940-1963)*. 's-Gravenhage, 1989,
- Twijnstra en Gudde, managementconsultants, *De organisatie van het staatstoezicht op de volkshuisvesting, interimverslag* 1981.
- N. de Vreeze, *Woningbouw, inspiratie en ambities, Kwalitatieve grondslagen van de sociale woningbouw in Nederland*. Amsterdam, 1993.

LIJST VAN AFKORTINGEN

ABO	Adviseur voor Bouwonderzoek en Ontwikkelingswerk
ADL	Algemene Dagelijkse Leefvoorzieningen
ATW	Adviescommissie Toelating Woningcorporaties
AVRW	Adviescommissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw
AVW	Algemene Voorwaarden voor de bouw van woningen met rijkssteun 1927
BLS	Besluit locatiegebonden subsidies
BNA	Bond van Nederlandse Architecten
BoN	Besturen op Niveau
BTIV	Besluit Toegelaten Instellingen Volkshuisvesting
BBS	Beschikking Bijdrage Saneringsplannen
BBSH	Besluit Beheer Sociale Huursector
BBVWOV	Beschikking Bijdragen Voorzieningen ten behoeve van het Wegverkeer en het Openbaar Vervoer in en om de steden
BBW	Berekening van Bouwkosten van Woningen
BCFV	Besluit Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting
BGSH	Beschikking geldelijke steun huurwoningen
BGSR	Beschikking geldelijke steun rehabilitatie
BGSVPV	Beschikking geldelijke steun verbetering particuliere woningen
BGSVWW	Beschikking geldelijke steun verbetering woningen en woonbuurten
BOW-fonds	Fonds Reserves Buitengewoon Onderhoud en Woningverbetering
BWS	Besluit woninggebonden subsidies
CAW	Commissie van Advies voor de Woningbouw
CBSW	Commissie Bijdrage Stedelijke Werken
CCSV	Coördinatiecommissie Stadsvernieuwing
CCUB	Coördinatiecommissie Urbanisatiebeleid
CEC	Centraal-Economische Commissie
CDV	Centrale Directie Volkshuisvesting van het ministerie
CFV	Centraal Fonds voor de Volkshuisvesting
COCOS	Coördinatiecommissie voor Ontwikkelingssamenwerking
COWOM	Coördinatie Ontwikkeling Woning en Omgeving
DGVH	Directoraat-Generaal Volkshuisvesting
DKP	Dynamische Kostprijs (voor huurwoningen)
ECE	Economic Council of Europe
ECOSOC	Economic and Social Council (VN)
EIB	Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid
FMV	Financieel Management Volkshuisvesting
GIW	Garantie Instituut Woningbouw
GMD	Gemeentelijke Maatschappelijke Diensten
GOG	Gezamenlijk Overleg Groeisteden
HAT	Huisvesting alleenstaanden en tweepersoonshuishoudens
HID	Hoofdinspecteur van Dienst (Inspectie volkshuisvesting)
HID-RWS	Hoofdinspecteur van Dienst Rijkswaterstaat
HIS	Hoofdinfrastuctuurregeling
IBBC	Instituut voor Bouwmaterialen en Bouwkundige Constructies (onderdeel van de Nijverheidsorganisatie TNO)
ICOG	Interdepartementale Commissie Groeikernen en Groeisteden
IHS	Individuele Huursubsidie
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISMO	Beleid ter voorkoming van oneigenlijk gebruik van subsidies
ISR	Interimsaldoregeling
IWKW	Interdepartementale werkgroep knelpunten woningbouw
KB	Koninklijk Besluit
KIV	Katholieke Instelling voor Volkshuisvesting
KIVI	Koninklijk Instituut voor Ingenieurs
Koda	Kosten Documentatie Analyse

KWO	Kwalitatief Woning Onderzoek
KWR	Kwaliteitswoningregistratie
MBV	Modelbouwverordening
NBB	Nieuwbouwberekening
NeN-Normen	Normen van het NNI.
NIROV	Nederlands Instituut voor Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting.
NIVOS/NIVS	Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Stedenbouw
NKS	Normkostensysteem
NNI	Nederlands Normalisatie Instituut
NIROV	Nederlands Instituut voor Ruimtelijke ordening en Volkshuisvesting
NIVOS	Nederlands Instituut Voor Stedenbouw
NOVEM	Nederlandse Onderneming voor Energie en Milieu
NWR	Nationale Woningraad
OKH	Omzetting van koop- in huurwoning
P&P	Planning en programmering
PKB	Planologische Kernbeslissing
PREGO	Project Rationeel Energiegebruik in de Gebouwde Omgeving
PVC	Provinciale Volkshuisvestingscommissie
RAVO	Raad voor de Volkshuisvesting
RCV	Rijkscommissie voor de Volkshuisvesting
RIW	Research Instituut voor de Woningbouw
Rgd	Rijksgebouwendienst
RGSHG	Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten
RNP	Rijksbureau voor het Nationale Plan
ROZ	Raad voor Onroerende Zaken
RPC	Rijks Planologische Commissie
RPD	Rijks Planologische Dienst
RVC	Regionale Volkshuisvestingscommissie
SAR	Stichting Architecten Research
SBA	Stichting Bureau Architectenregister
SEV	Stichting/Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting
SGB	Subsidie Grote Bouwlocaties
SSEW	Stichting Studiegroep Efficiënte Woningbouw
TNO	Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek
UAR	Uniform Aanbestedingsreglement
UAV	Uniforme Administratieve Voorwaarden
UNCHS	United Nations Centre on Human Settlement
UNHSF	United Nations Settlement Foundation
V&W	1) [Ministerie van] Verkeer en Waterstaat; 2) Voorschriften en Wenken
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra.
VKK	Vereniging van Kamers van Koophandel (en Fabrieken in Nederland)
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRO	Volkshuisvesting, en Ruimtelijke Ordening, ministerie van
VROM	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, ministerie van.
WBN	Woontechnische Bepalingen Nieuwbouw
WBO	Woningbehoefteonderzoek
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
Wgr	Wet gemeenschappelijke regelingen
WRO	Wet op de ruimtelijke ordeing
WSDV	Wet op de Stads- en Dorpsvernieuwing.
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw